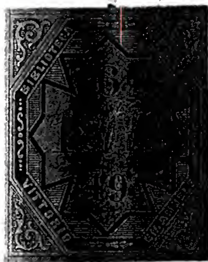

CAJI LUCILII

SUESSANI AURUNCANI, SATYROGRAPHORUM PRINCIPIS, EQ. ROMANI,

(*qui magnus avunculus Magno Pompejo fuit*)

SATYRARUM

QUÆ SUPERSUNT

RELIQUIÆ.

FRANCISCUS JANI F. DOUSA
collegit, dispofuit, & NOTAS addidit.

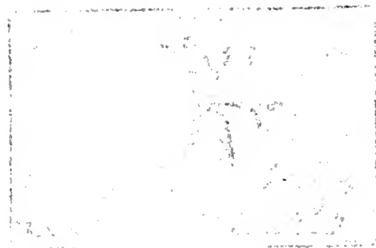
Editio II. Lugduno-Batavâ auctior, & emendatior.

PATAVII. CIϽIϽCCXXXV.

EXCUDEBAT JOSEPHUS COMINUS.

Superiorum Permissu, & cum Excellentiss. Senatus VENETI *Privilegio ad annos* XV.

CANDIDIS LECTORIBUS.

UM *statuissemus, post editos a nobis plures, varios, utilesque libros, ad interruptum facinus typis denuo committendi optimos illos Latinitatis Auctores qui apud nostrates bibliopolas rarius occurrebant, iterum aggredi; a recudendis vetustissimi* Poetæ LUCILII FRAGMENTIS, *quæ vix reperiebantur, novum initium sumere placuit. Forte fortuna in manus nostras pervenerat singularis eorum Editio, e strue bonorum librorum exemta, qui diuturno & assiduo stillicidii casu in præcipua quadam Italiæ Bibliotheca, dum custodes aliud agunt, misere putrescebant. Exemplar adeo corruptum erat, ut litteræ jam evanescentes, in typographia operarum oculos pæne fugerint. Videbatur id, si ita loqui licet, Temporis invidia factum; cui non satis fuerat summi Scriptoris monumenta propemodum delevisse, nisi præterea in paucas quæ e tanto naufragio solæ supererant Reliquiæ, asperius debacchaharetur. Præsentiebat scilicet vindices mox adfuturos.*

Liber ille hunc titulum præferebat: C. LUCILII, Suessani Auruncani, Satyrographorum Principis, Eq. Romani, (qui magnus avunculus Magno Pompejo fuit) Satyrarum quæ supersunt Reliquiæ. Franciscus Jani F. Dousa collegit, disposuit, & Notas addidit. Lugduni Batavorum, ex officina Plantiniana Francisci Raphelengii. cIↄ. Iↄ. IIIC. *Quæ sane Editio, teste Cl. Fabricio in Bibliotheca Latina, unica est, tametsi nonnulla ejus exemplaria circumferantur quæ, voluminis fronte mutata, Amstelodami nomen inscriptum habent. Id fieri solet apud exteros librorum caupones nundinarum caussa, ut libri scilicet mentiti novitatem, blandam conciliatriculam, emtores facilius inveniant. Exstat hujusmodi exemplar interpolatum in Bibliotheca Seminarii Patavini; quod nos diligenter inspeximus, remque ita se habere deprehendimus. Cæterum hæc* LUCILII FRAGMENTA *typis longo usu detritis, visuque injucundis excusa fuerant: quod plerumque consuevit Raphelengius. Eam porro Editionem summa cum fide ac diligentia typis describi curavimus: plurima errata sustulimus, præter illa pauca quæ in calce voluminis notata erant: loca quædam aut nullâ, aut obscurâ sententiâ, restituimus. Fragmenta Satyrarum quæ in Adnotationibus recitantur, cum eorumdem contextu, non sine legentium emolumento, a nobis collata sunt. Numerorum seriem perturbatam in Reliquiis Libri XXX. correximus, & ordinavimus. Quæ Dousa in extremo libro, addenda, posuerat, in sua loca revocavimus. Tandem ut studiosæ juventutis rationibus consule-*

re-

remus, quæ ad LUCILIUM *pertinentia scripsit memoratus Fabricius, & quæ de vita ejusdem Crinitus & Sagittarius memoriæ tradiderunt, operæ pretium adjicere existimavimus. Non est autem cur multis vos moneamus, Lectores optimi, cum ex his* LUCILII FRAGMENTIS, *tum ex doctissimis ad illa* FRANCISCI DOUSÆ ADNOTATIONIBUS, *eos qui puriori & minime fucata Latinitate delectantur, uberem fructum posse colligere. Id vel nobis tacentibus res ipsa clamat. Favete, quæsumus, industriæ nostræ, & de litteris elegantioribus bene merendi voluntati; novamque Institutionum Oratoriarum M. Fabii Quinctiliani Editionem, accuratissimam, in qua paranda toti sumus, propediem exspectate.*

NOI RIFORMATORI
dello Studio di Padova.

AVENDO veduto per la Fede di revisione, ed approvazione del P. F. Antonio Girolamo Cagnacci, Inquisitore di Padova, nel Libro intitolato: *C. Lucilii Suessani Auruncani, Satyrographorum Principis, Equitis Romani, Satyrarum quæ supersunt Reliquiæ.* ec. *Lugduni Batavor.* 1597. non esser cosa alcuna contra la Santa Fede Cattolica, e parimente, per attestato del Segretario Nostro, niente contra Principi, e buoni costumi; concediamo Licenza a *Giuseppe Comino*, Stampatore in Padova, che possa essere stampato, osservando gli ordini in materia di Stampe, e presentando le solite copie alle Pubbliche Librerie di Venezia, e di Padova.

Dato li 24. Novembre 1734.

(Andrea Soranzo Proc. Rif.
(Giovan-Pietro Pasqualigo Rif.
(

Agostino Gadaldini Segretario.

JO.

JO. ALBERTUS FABRICIUS

BIBLIOTHECÆ LATINÆ

Lib. IV. Cap. I. de LUCILIO *hæc habet*.

C. LUCILII Suessani Auruncani Equitis Romani, qui magnus avunculus Magno Pompejo fuit, Fragmenta ex *Libris XXX. Satyrarum*, *Epodis*, *Hymnis*, *Serrano & Numularia* comœdia, post Stephanos (*a*) diligentius collecta, digesta, scholiisque illustrata a *Francisco Dousa*, Jani filio, cujus Centones quidam Luciliani sunt adjecti (*b*) Lugd. Bat. 1597. 4. Non pauca Luciliana emendant atque illustrant Janus Guilelmius lib. 2. Verisimilium c. 1. 2. 7. 9. 10. Janus Rutgersius Venusinar. Lectionum c. 15. & Justus Rycquius in Centuria nova Epistolarum Epistola sexta ad Ludovicum Saregum. Lovan. 1615. 8. Fragmenta LUCILII collegit & *Josephus Isaus*, Romæ, ut me docuit Paulus Colomesius ad Gyraldi Dialogum IV. de Poetis p. 193. Utrum *Vitam Scipionis Africani majoris* scripserit LUCILIUS, disquirentem vide Bælium in Lexico, qui recte notat Poetæ hujus Fragmenta post Dousæ industriam etiamnum indigere, ut ab alio quodam viro docto plus lucis accipiant. Librum de Vita & Scriptis Livii Andronici, Nævii pag. 8. Ennii p. 14. Cæcilii Statii pag. 31. Pacuvii pag. 36. Attii pag. 41. Attilii pag. 46. LUCILII pag. 48. & Afranii pag. 56. & M. Porcii Catonis p. 59. – 110. edidit Caspar

(*a*) LUCILII Fragmenta quædam e Stephanorum collectione subjuncta sunt Horatio Danielis Heinsii.

(*b*) Fragmenta LUCILII in quibusdam exemplis præferunt Amst. 1661. 4. sed tantum prima pagina recusa est ex veteri editione Lugd. Bat. 1597. 4.

Sagittarius Altenburgi 1672. 8. * LUCILIUS Auruncæ alumnus (*a*) decessit anno ætatis 46. itaque *senex* dicitur Horatio, pro veteri. Primus LUCILIUS condidit styli nasum, ut ait Plinius præf. h.e. Satyras scripsit. Hinc apud Martialem XII.96. *Lucilius esse laboras*, i.e. vis Satyras componere. Ausonius ad Tetradium Satyrarum scriptorem Epist. 15. *Rudes Camœnas qui Suessa prævenis, Ævoque cedis, non stylo*. Solitum verba in versibus suis audacius disjungere, ac discerpere, ut *cere comminuit brum*, perstringit Eugenius Toletanus carm. 23. T. XII. Bibl. Patrum edit. Lugd. p. 348.

O Jo *versiculos nexos qui despicis* hannes,
Excipe di *sollers si nosti jungere* visos.
Cerne ca *pascentes dumoso in litore* melos,
Et por *triticea verrentes germina* cellos.
Ar *sitibunda petunt lympharum pocula* menta,
Atque bu *glandifera recubant sub tegmine* bulci,
Nunc pas *lanigeras ducunt ad pascua* tores,
Et fœ *consumunt fraudantes munera* turæ.
Pro *tibi ut & nostro veniat ex carmine* fectus,
Instar LUCILII *cogor disrumpere versus*.

De libro trigesimo Satyrarum consulendus Janus Guilelmius lib. II. Verisim. c. 1. & 2. Alia LUCILII emendat c. 7. 9. 10. Vide etiam Christophori Wase Stricturas & Animadversiones Nonianas, Oxoniæ editas, & Pauli Merulæ ad Ennium Commentaria.

(*a*) Juvenal. Sat. 1. v. 20.

C. LUCILII.

CASPAR SAGITTARIUS DE VITA C. LUCILII.

PACUVIO & Attio florentibus viguisse C. LUCILIUM docent Vellejus Paterculus & Quinctilianus.

II. Natus est Olympiad. CLIII. ut est apud Hieronymum in Chronico ex Suetonio.

III. Aurunca nonnulli oriundum esse volunt: deque ipso loqui censent Juvenalem Sat. I.

Cur tamen hoc potius libeat decurrere campo,
Per quem magnus equos Auruncæ flexit alumnus,
Si vacat, & placidi rationem admittitis, edam.

IV. Bello Numantino sub P. Scipione Africano eques militavit. Vellejus lib. II. cap. IX. *Celebre & LUCILII nomen fuit, qui sub P. Africano, Numantino bello, eques militaverat. quo quidem tempore juvenis adhuc Jugurtha ac Marius, sub eodem Africano militantes, in iisdem castris didicere quæ postea in contrariis facerent.* Tangit id ipse LUCILIUS apud Nonium in *Delirare*, si Lipsii correctionem sequimur *Antiquar. Lect. lib. V. cap. XXII. Quapropter deliro, & cupide officium fungor Iberûm.* Nam pro *Iberûm* vulgo legitur *ruderum.*

V. Magnus fuit Magni Pompeji avunculus; ut testis est Porphyrio *in Horatium.*

VI. In Satyra scribenda primus insignem laudem meruit. Quinctilianus lib. X. cap. I. *Satyra quidem tota nostra est, in qua primus insignem laudem adeptus est LUCILIUS. Qui quosdam ita deditos sibi adhuc habet amatores, ut eum non ejusdem modo operis auctoribus, sed omnibus Poetis præferre non dubitent.*

VII. Non igitur inventor Satyræ est LUCILIUS, cum

cum jam ante eum Livius Andronicus, & alii Satyram ſcripſerint; ſed hic id novo quodam modo fecit, extra ſcenam, cum ante ipſum non niſi in theatro doceretur. Donatus, ſive quis alius, in *Prolegomenis Terentii* ſic de Satyræ Poemate ſcribit: *Quod primo* LUCILIUS *novo conſcripſit modo, ut Poeſin inde faceret, ideſt, unius carminis plures libros.*

VIII. Et quia Satyræ pro objecto ſuo habent vitia, eadem magna & fortaſſis nimia acerbitate inſectatus eſt. Juvenalis Sat. I. v. 165.

Enſe velut ſtricto, quoties LUCILIUS *ardens*
Infremuit, rubet auditor cui frigida mens eſt
Criminibus, tacitâ ſudant præcordia culpâ.
Inde iræ & lacrumæ.

Horatius de eodem, Lib. II. Sat. I.

Primores populi arripuit, populumque tributim,
Scilicet uni æquus virtuti atque ejus amicis.

Et lib. I. Sat. X.

-- -- -- -- *At idem, quod ſale multo*
Urbem defricuit, charta laudatur eadem.

Perſius Satyr. I.

-- -- -- -- *Secuit* LUCILIUS *Urbem,*
Te, Lupe, te, Muti, & genuinum fregit in illis.

Quo refero illa Plinii Præfat. Hiſt. Nat. ad Veſpaſianum: *Quod ſi hoc* LUCILIUS, *qui primus condidit ſtyli naſum.*

IX. Ipſe autem Poeta Romanus Græcos ſecutus eſt, potiſſimum Eupolin, Cratinum, Ariſtophanem. Horatius lib. I. Sat. IV.

Eupolis, atque Cratinus, Ariſtophaneſque poetæ,
Atque alii, quorum Comœdia priſca virorum eſt:
Si quis erat dignus deſcribi, quod malus, aut fur,
Quod mœchus foret, aut ſicarius, aut alioqui
Famoſus; multa cum libertate notabant.
Hinc omnis pendet LUCILIUS, *hoſce ſecutus,*
Mutatis tantum pedibus numeriſque facetus.

X.

X. Nec Græcos tantum imitatus eſt; ſed & Latinis Græca admiſcuit. Horat. lib. I. Sat. x.

At magnum fecit, quod verbis Græca Latinis
Miſcuit. O ſeri ſtudiorum! quine putatis
Difficile & mirum, Rhodio quod Pitholeonti
Contigit? At ſermo lingua concinnus utraque
Suavior: ut Chio nota ſi commiſta Falerni eſt.

Talem autem LUCILIUM Poetam Græco-Latinis verſibus cinnum affectaſſe arguunt etiam A. Gellius, Nonius Marcellus, Priſcianus Cæſarienſis, alii. Imo & Cicero *lib.* I. *Finium* ejus recitat verſus de Albutio prætore Græce Athenis ſalutato. Apponam locum integrum: *Res bonas verbis electis, graviter ornateque dictatas, quis non legat? niſi qui ſe plane Græcum dici velit: ut a Scævola eſt prætor ſalutatus Athenis Albutius: quem quidem locum cum multa venuſtate, & omni ſale idem* LUCILIUS; *apud quem præclare Scævola:*

Græcum te, Albuci, quam Romanum, atque Sabinum,
Municipem Pontii, Tritanni, centurionum,
Præclarorum hominum, ac primorum, ſigniferûmque,
Maluiſti dici. Græce ergo prætor Athenis,
Id quod maluiſti, te, cum ad me accedi', ſaluto:
χαῖρε, *inquam, Tite: lictores, turma omni', cohorſque,*
χαῖρε, *Tite. hinc hoſtis mî Albucius, hinc inimicus.*

XI. Peregrinam vero laudem eo eſt commeritus, quod multos verſus ſubito effuderit. Horatius lib. I. Sat. IV.

Nam fuit hoc vitioſus: in hora ſæpe ducentos,
Ut magnum, verſus dictabat ſtans pede in uno:
Cum flueret lutulentus, erat quod tollere velles:
Garrulus, atque piger ſcribendi ferre laborem:
Scribendi recte. nam ut multum, nil moror.

Et Sat. x.

-- -- *At ſi quis pedibus quid claudere ſenis*
Hoc tantum contentus, amet ſcripſiſſe ducentos

An-

Ante cibum versus, totidem cœnatus: Etrusci
Quale fuit Cassî rapido ferventius amni
Ingenium: capsis quem fama est esse librisque
Ambustum propriis.

XII. Quod tamen Horatio LUCILIUS lutulentus fluere visus sit, in eo dissentit Quinctilianus lib. x. cap. I. Inst. Orat. *Ego quantum ab illis*, (qui LUCILIUM omnibus Poetis præferant) *tantum ab Horatio dissentio, qui* LUCILIUM *fluere lutulentum, & esse aliquid quod tollere possis, putat. Nam & eruditio in eo mira, & libertas, atque inde acerbitas, & abunde salis*. Cicero etiam in Bruto vocat *hominem doctum, & perurbanum*. Locum Ciceronis eo lubentius adscribo, quod judicium ipsius LUCILII de scriptis suis contineat: C. LUCILIUS, *homo doctus & perurbanus, dicere solebat, ea quæ scriberet, neque ab indoctissimis, neque ab doctissimis legi velle; quod alteri nihil intelligerent, alteri plus fortasse, quam ipse de se.*

XIII. Et sane nescio, annon ad alteram classem referendus sit Horatius, qui contra ceterorum auctoritatem nunc hæc, nunc ista in LUCILIO carpit. Nam præter ea quæ jam tum vidimus, etiam in eo notat, quod nimis sit prolixus in sententiis; quod careat varietate in sermonibus & affectibus; quod scripta emendare ipsum tæduerit. Versus singulos non affero: esset enim pæne tota decima lib. I. Satyra describenda.

XIV. Ceterum uti contra Horatium ex veteri ævo suos habuit præcones: ita nec inter recentiores desunt qui magnis laudibus ejus Satyram efferant. Janus Guillielmius Lubecensis Veterum de eo elogia in unum collegit l. II. c. I. cujus etiam verba hic merentur legi, vel ut doceant quam strenue in colligendis & emendandis LUCILII Fragmentis elaboraverit doctissimus Juvenis. LUCILII, inquit, *majorum incuria pleraque omnia intercidisse, valde mihi indi-*

indignum videri solet. Mitto, hominem fuisse eruditissimum, & lingua Latina scientissimum, quod Fabio & Gellio; primum styli nasum condidisse, quod Plinio Majori; scripta ejus unicum apud Latinos χαρακτῆρος ἰσχνοῦ exemplum esse, quod M. Varroni visum fuit: quanti tandem illud putandum, vitiorum insectatorem acerrimum fuisse? quod uno omnes ore loquuntur. Haberet in quo se tamquam in speculo contemplaretur hæc ætas, virtutum inanis, vitiorum fertilissima. De me facio quod possum, ajunt, quando quod volo, non licet. Fragmenta quæ comparent in rutis cæsis Grammaticorum sublego, mendosa emaculo, divulsa compono, atque ex illis librorum quoque ipsorum argumenta, quod potest, ariolor.

XV. Juvat etiam audire Turnebum Adversarior. lib. XXVIII. cap. IX. sic scribentem: *Versus* LUCILII *ipsa varietate & paucitate suavitatem consequuntur: ut cum eos in Grammaticis reperimus, libentissime cupidissimeque amplectamur. Etsi enim versibus aliorum Poetarum contendendi comparandique non sunt: tamen quadam illecebra & invitatione nos capiunt & deliniunt.*

XVI. E contrario infensior LUCILIO videtur Scaliger, qui lib. VI. Poetices cap. VII. cum ex Horatio protulerat LUCILIUM *lutulentum fluere*, eum *ne quidem fluere* censet. Scripserat id Horatius non modo lib. I. Sat. IV. sed & Sat. X.

At dixi fluere hunc lutulentum: sæpe ferentem
Plura quidem tollenda relinquendis. -- --

XVI. Fortassis nec hoc prætermittendum est, quod crebro LUCILIUS in scriptis suis tmesi fuerit gavisus: unde sic de eo Ausonius Epist. V.

Rescisso disce componere nomine versum:
LUCILII *vatis sic imitator eris.*

Sane LUCILII inter alia est:

Inluvies, scabies, oculos huic deque petigo.

Neque enim dicitur *petigo*, quod male ex hoc loco suspicatus Marcellus, sed *depetigo*. Glossarium vetus:

tus: Λέπρα, *depetigo*. Λεπρὸς *leprosus*, *depetigiosus*.

XVII. Apud Hieronymum legas *in Chronico*, LUCILIUM Olympiad. CLXIX. Neapoli mortuum anno ætatis ſexto & quadrageſimo, ac publico funere elatum.

XVIII. Ex Veteribus jam tum in LUCILIUM quoſdam ſcripſiſſe Commentaria ex A. Gellii lib. II. cap. XXIV. apparet.

XIX. Quæ vero haberi poſſunt Fragmenta LUCILII, ea ſumma cura collegit, ediditque Franciſcus Douza, Jani filius; prodieruntque Lugduni Batavorum forma, ut vocant, quarta.

CAJI LUCILII VITA
EX PETRO CRINITO
DESUMTA.

CAJUS LUCILIUS Satyrarum ſcriptor, iiſdem prope temporibus floruit quibus Poeta Accius, Sextus Turpilius, & Statius Cæcilius in Scena celebres habiti ſunt. Ex Arunca, urbe Auſoniæ, fuit. Quocirca alumnus Aruncæ vocatus eſt a Junio Juvenale. Parentes habuit ſatis nobiles, &, ut quidam Grammatici tradunt, fuit avunculus Cnæo Pompejo. Illud inprimis manifeſtum eſt, fuiſſe LUCILIUM ingenio acerrimo, & in ſcribendis verſibus feſtivo, & urbano. Amicos habuit (*a*) Q. Attam Poetam Comicum, Albutium (*b*) Lapathum, Albinum, & C. Perſium, qui eſt appellatus ab antiquis doctiſsimus: ad quos ſcribere etiam conſuevit. Præter alios omnes Q. Philocomum familiariſsime coluit. Idem LUCILIUS primus cœpit ſcribere Satyras, maximeque inſectatus eſt Rutilium Lupum, Carbonem, L. Tubulum, & alios plures, quorum ſcelera atque flagitia ferre æquo animo non poterat. Fuit enim LUCILIUS optimis moribus, & alienæ iniquitatis acerrimus accuſator. Satyrarum libros ſupra xxx. compoſuit, uti Varro & alii Grammatici oſtendunt. Neque me præterit Q. Philocomum & Lælium Archelaum fuiſſe autores, ut LUCILII Satyræ in libros referrentur: quod a Suetonio ſcribitur. Nam Grammatici veteres cenſoria virgula utebantur, Poetarumque carmen in libros dividebant: ut C. Octavius Nævii opus de bel-

(*a b*) Hos Petri Criniti lapſus caſtigat Douſa in Notis ad LUCILIUM pag. 251. & 269. hujus edit.

bello Punico, & Q. Varguntejus Ennianos Annales. Horatius Flaccus Lutulentum vocat LUCILIUM, & in ſcribendis carminibus Incompoſitum. Qua in re magni autores ab eo diſſentiunt: præcipue Gellius, & Fab. Quintilianus, cujus verba ſubjiciemus: *Satyra quidem tota noſtra eſt, in qua primus inſignem laudem adeptus eſt Poeta* LUCILIUS, *qui quoſdam ita deditos ſibi habet amatores, ut eum non ejuſdem modo operis autoribus, ſed omnibus poetis præferre non dubitent. Ego quantum ab illis, tantum ab Horatio diſſentio, qui* LUCILIUM *fluere lutulente, & eſſe aliquid quod tollere poſſis, putat. Nam eruditio in eo mira, libertaſque, & acerbitas, & abunde ſalis.* Hadrianus Imperator eumdem LUCILIUM omnibus poetis præponebat qui Satyram ſcripſiſſent. Metrophanem ſervum habuit, cujus fidem atque induſtriam in Satyris commendavit. Mortuus urbe Neapoli, eodem prope anno quo Furius Bibaculus natalem habuit. Neque deſunt autores qui ſcribant, publico funere LUCILIUM fuiſſe elatum, cum annum ætatis ſextum & quadrageſimum impleviſſet.

Illu-

Illustribus, Amplissimis, ac prudentissimis

HOLLANDIÆ ET WESTFRISIÆ

ORDINIBUS

FRANC. I. F. DOUSA S. D.

CONANTI mihi ad gravioris operæ ſtudia aliquando aditum munire, & ſolidioris alicujus literaturæ cultu animi juvenantis luxuriem componere, quo & patriæ in tempore uſui eſſe, & amicorum de me votis olim ſatisfacere poſſem, objectum eſt ejuſmodi impedimentum, cujus impetu non modo ſtudiorum meorum curſus interpellatus eſt, ſed omnes ſpes quoque noſtræ ac conſilia prope conciderunt. Ille enim optimus, ac laudem omnem ſupergreſſus frater meus, qui ſtudia noſtra in hoc adoleſcentiæ lubrico ordinare, exorbitantem & devium ad rectæ rationis callem ducere ac dirigere, hærentem ſalubribus conſiliis confirmare ſolitus erat, tranſverſa incurrente fatorum invidia nobis eripitur. Cujus inopinatus ac nimium præceps interitus eo flebilior accidit, quo minus nobis temporis datum fuit ſuaviſſimam conſuetudinem ejus poſt varias peregrinationes ab illo exanclatas ſic quaſi ex inter-

vallo reguſtandi. Nec enim ſolam fatorum injuriam ſuſtinere ſatis fuerat, niſi etiam alieniſſimo tempore exſtinctus eſſet. Ego itaque quamvis pernicioſiſſimi luctus oppreſſus mole, ordinem totum ſtudiorum meorum perturbatum viderem, nec ad ea reverti facile licere, quin & acerbiſſima ejus interitus memoria, & opis atque auxilii indigentia vulnus recens illatum reſcinderent: tamen ne hoc infelicis ingenii noſtri arvum incultu ac ſquallore diuturno penitus obſoleſceret, viſum fuit in veterum Poetarum reliquiis ruminandis (quas ante annos aliquot ſtudioſe collegeram, uſus ea in re conſilio ac judicio Parentis potiſſimum) animi depoſiti curas & angores paulatim eludere. quippe quæ nec tantam ingenii contentionem deſiderarent, & quaſi receſſum jucundiſſimæ oblivionis plenum nobis exhiberent. Inter quos C. LUCILIUS homo eruditiſſimus, & acerrimo ingenio præditus, me ſemper maxime oblectavit. Quamobrem illius ſuperſtites Satyrarum Reliquias aliquanto etiam quam cæterorum accuratius conquiſiveram, diſpoſueram, & Notis aliquot additis illuſtraveram. Quem conatum noſtrum cum Joſepho Scaligero ſummo illi ſcientiarum omnium dictatori (de quo nihil aliud digne dicere poſſum, quam quod ſatis dici nequit) oſtendiſſem: ille benigne nimis eum excipiens, laborem noſtrum probare, hortarique in lucem quamprimum emitterem. a qua quidem re quantumvis tacita quadam conſcientiæ trepida-

datione revocarer, quippe nec annis nec judicio ſatis firmus, ne ut plerique hodie cruda adhuc ſtudia in forum, ſic ego in hoc Criticarum Commentationum pelagus impellerem. Maximi tamen viri identidem trepidum me adhortantis, ac de editione eorum aurem vellentis oratio hanc tandem in me confidentiam concitavit, ut diutius ea intra privatos parietes continere nefas ducerem; ne aut tanti viri auctoritatem, quæ mihi pro ratione ſufficere deberet, aut hanc judicii de me opinionem neglexiſſe viderer. Hanc itaque operam noſtram Herois illius judicio comprobatam (cujus unicum ſuffragii punctum tutum me præſtiterit ab omnibus malevolorum punctiuſculis) haud inanem aut ſupervacuam nobis ſumptam judicabunt ii, quos paſci juvabit urbaniſſimi Poetæ ſalibus, quibuſque non prorſus palatum obbrutuit ad hæc antiquitatis quaſi dapatilia. Maximam profecto jacturam in illius operum interitu literas Romanas feciſſe, hæ ipſæ quamvis turpiter laceræ fragmentorum Reliquiæ quemvis ſatis commonefacere poſſint. Ut omittam linguæ Latinæ ſcientiſſimum, cujuſque ſcripta unicum apud Latinos exemplum ἰχνῦ χαρακτῆρος fuiſſe doctiſſimus Togatorum Varro teſtatus eſt. Certe luculentiſſimum nobis exemplar ſuppetiſſet, in quo Romanæ feſtivitatis antiquam & vernaculam venerem licuiſſet agnoſcere. Habuiſſet ætas noſtra, qua omne vitium in præcipiti ſtetit, in quo ſe tanquam

imaginem ſuam in ſpeculo contemplaretur. Sed hæc prius fuere: nec eorum omnium quidquam præter rudereta aliquot, & quaſi fractæ e naufragio tabulæ nobis reliquæ factæ ſunt; quas eo majore ſtudio ac religione tanquam ſigna antiqua, aut ſacros vetuſtate lucos, nobis venerandas exiſtimare convenit. Proinde cum iis Mæcenatem aliquem quærerem, cujus patrocinio tutæ malignos calumniatorum morſus fidentius excipere poſſent, nulli prius occurrebant, quorum auſpiciis magis aut vellem, aut deberem emittere, quam vos, viri Illuſtres ac prudentiſſimi. Ut vellem impellebat me inſignis illa προθυμία & humanitas veſtra erga literas, quas ſoli pæne, aut certe cum paucis in hac caligine temporum, &, quod præcipue mirandum, in tantis bellorum procellis, perculſas & profligatas, ac opem quodammodo veſtram implorantes benigniſſime fovetis: ut deberem, tantum non exigere a nobis videbatur Patriæ ipſius genius, cujus vos Patres auditis. Capite igitur ſerena fronte hæc vacillantis adhuc & parum liquido conſiſtentis ingenioli noſtri tyrocinia. Cujus ſpecimen & quaſi guſtum ſi vobis non ingratum fuiſſe cognovero, protelum mihi eritis ad ſimilem induſtriam experiundam non tantum in Poetis reliquis, ſed & in Hiſtoricis & Oratoribus; quorum partim interfuerunt immo & præfuerunt bellis, partim in Senatu & populo illo verſati ſunt, ubi aſſidua materies & agi-

tatio

tatio harum rerum. Interim hæc lucem aſpicere, ac futuræ famæ velut vadum ſub auſpicio nominis veſtri tentare, vobis, uti ſpero, haud illubentibus futurum. Valete. Lugd. Batav. XII. Kalend. Decembris. cIↃ. IↃ. XCVII.

AD LECTOREM.

N tibi, *candide Lector*, C. LUCILII *eruditi & perurbani Poetæ* (*si Ciceroni credimus*) *Reliquias, quas solas hercule ex tanto librorum numero Grammaticorum industria nobis reliquas fecit. Ad earum lectionem antequam accedis, pauca prius de editionis hujus ratione cognoscas. Ordinem vides diversum ab eorum institutis, quotquot in re simili operam collocarunt, quem tamen de consilio Parentis, ne quis nostram in eo temeritatem accusandam putet, secuti sumus. Continuo sub ipsa* LUCILII *Fragmenta Grammaticorum interpretationes, quarum occasione ab iis producebantur, subjecimus; quo cuique intellectus eorum ad manum & quasi in promtu foret. Nam cæteroqui Oedipo aliquo, aut Sibylla opus fuerit, si te recte intelligere postules. Quis enim tam sagaci corde atque ingenio unico* (*ut Afranii verba ad sensum meum accommodem*) *qui se tam lacera atque concisa segmenta absque hac Grammaticorum face capere posse existimet? quippe cum illos etiam ipsos, quibus integra Poetæ scripta inspicere contigit, in sensu eorum rimando laborasse, atque ea ex opere toto tanquam minus obvia selegisse videamus. Certe non semel illud usu venisse observavimus, ut doctissimi viri nimia ingenii sui fiducia Grammaticorum explanationes negligentes, loca integra nec ullius mendæ*

ma-

manifesta contaminaverint, & contra Auctorum sententiam vitiis inquinaverint. Et succurrendum etiam fuit hac in parte ingravescenti hominum desidiæ. Cæterum aliorum præpostera judicia multis flagellare non est ingenii nostri aut loci hujus: tantum si instituti nostri rationem non iniquo lectori approbare possim, pulchre mecum actum putabo. Ea quæ ex incertis Satyrarum libris adferebantur, ordine velut inverso, & quasi ὕςερον πρότερον *primo loco posuimus, probabili sane argumento eò adducti, quo luculentissima Virtutis definitio statim in oculos legentium incurreret; simul ut ex eo cognoscerent ii quibus minus notus Poeta noster, quanti eum veteres æstimaverint, quem Lactantius disertissimus Theologorum dignum habuerit, ut ejus potissimum de Virtute versus ex tot præclarissimorum ingeniorum scriptis penitus excuteret. quanquam & alia sunt in his Reliquiis non minus illustria, quæ ingenii ejus acrimoniam, & doctrinæ præstantiam suspiciendam nobis præbeant. Lectionum pugnantium varietates, aut doctorum virorum emendationes ad marginem ponere non neglexi, earumque rationes, nominibus cujusque semper adscriptis, ad Notas nostras retuli. neque enim piguit per quos profecerim indicare: adeo ut curiosorum censuram nihil quicquam veritus sim, qui cavillabuntur nos opum nostrarum parsimoniam de aliena largitate sartisse. Quanquam animus fuerat doctorum virorum animadversiones in unum fascem collectas seorsim a Notis nostris edere, nisi Typographus male lectori eo consultum iri monuisset non ferenti tædium aut laborem recurrendi semper ad*

diversas annotationes. Centones aliquot Lucilianos ex disjunctissimis ejus fragmentis a Parente novo quasi ferrumine coagmentatos in calce posuimus, quos ita olim cohæsisse etsi non usque quaque verum, tamen verisimile arbitramur. Illud præterea semel te admonitum cupio, ut ubicunque ad oram f. *aut*, lego, *aut*, rescribo, *aut simile quid adtextum videris, a Patre id esse scias. meas enim conjecturas hac nota discrevi* Fr. D. *Quod superest, te salvere jubeo, quisquis es benigne Lector: cum hac cautione tamen, ut sicubi vera dixerim, iis album calculum adjicias; sicubi erraverim, me lubente eripias mihi hunc errorem. Vale.*

JOSEPHI SCALIGERI JUL. CÆS. F. IN RELIQUIAS C. LUCILII A FRANC. DOUSA COLLECTAS

EPIGRAMMA.

Quod docti laceros LUCILI colligit artus,
  Membra suis reddens singula quæque locis:
Quæ Ciceronis erat, juvenis nunc civica Dousæ;
  Quin major Dousæ, quam Ciceronis erit.
Eripuit facibus Catilinæ Tullius urbem:
  Restituit cives hic tibi, Roma, tuos.

PLE-

PLEJAS DOUSICA.
BON. VULCANII BRUGENSIS.

LUximus ereptum nuper vitalibus auris
Janum Dousiadem Batavæ telluris ocellum:
Cujus ab interitu Grajæ Latiæque Camœnæ
Accepere ingens & vix reparabile damnum.
Nec satis ulla dies poterat lenire dolorem,
Et justos nimium heu lacrymarum sistere rivos,
Nî tu, Dousa Pater, fæcundo sidere natus
Plejada natorum nobis orbique dedisses.
E qua triga duplex fratrum vivitque valetque,
Qui patriæ ad laudis fastigia fraternaque
Acriter assurgunt nitentes summa animi vi.
Magna jubet de se sperare Georgius: illi
Necdum vestito teneras lanugine malas,
Et jam tum ingenuas culto genus omne per artes,
Deseruisse lares patrios, externaque cura
Visere regna fuit, multas addiscere linguas,
Atque hominum varios usu cognoscere mores.
Et modo dictæ urbis de nomine Constantini
Amphitheatra, atque Hippodromos, veterumq; ruinas
Thermarum, cipposque, incisaque nomina saxis
Lustrat, & in memores fert consignata tabellas,
Historiæ lucem priscæ, vitamque datura.
Tu modo, magne Deus, rerum cui summa potestas,
Ereptum cunctis terraque marisque periclis
Incolumem serva juvenem hunc, patriæque redona.
Proximus huic Stephanus studio non dispare surgit:
Cui mordenti ungues, victuraque scripta paranti,
Pimplææ texunt Musæ de fronde coronam.
Tertius ingenii Franciscus acumine pollens
Abstergit maculas prisci scriptoribus ævi,
Restituitque suo magna cum laude nitori.
Fallor? an hujus ope e tenebris Orcoque reductus
Lu-

Luminis in dias prodit LUCILIUS *auras?*
Romanaque addit magnum Satyræ incrementum
Dousiades, doctoque alias sub pectore curas
Versat, quas veniens in lucem proferet ætas.
Quid, Wernere, ego te, quid te, Theodorice, dicam?
Quid minimum natu minitãtem haud parva Jacobũ?
Omnibus unus amor doctrinæ, atque ardor honesti,
Et generosa sequi magni vestigia Patris,
Quo sibi Musageta merito inclyta Leida triumphat.
Vivite felices, scriptisque extendite nomen,
Dousiadæ fratres, præclarisque ingenii ausis
Dousiacam illustrate domum, & super æthera ferte:
Et desiderium vestri lenite parentis,
Exstinctoque super Jano sopite dolorem.

AD FRANCISCUM DOUSAM

Carmen Paulli G. F. P. N. Merulæ.

INternecinus alta mentis concitat
Mî templa mœror; ima luctus obsidet
Præcordiorum pertinax sacraria;
Quom sæviisse torviter turbas tuor,
Turbas, venusta quæ rudes scientiæ,
In quidquid elegantiarum luminis
Dias in oras seculi quondam extulit
Industria casci. Hinc tetra faciunt vulnera,
Ut raptus extra me, mihi plane excidam: Inde
Injuriosa funerum pompa (nefas
Immane) vitam, abest parum, evitant meam.
Sed dissipatus huc & illuc, colligor
Rursum, mihique reddor. Æsculapios
Videns; quibus curæ, quibus cordi; manus
Adferre, quæ mederier possint malis,
Et fœditates amovere vulnerum,
Bonosque mattiis eripere querqueris;

Quin

Quin & sitis conclamitatisque indere
Vitam, priore vix aliam. Quorum cluet
Pater tuus, fraterque cluvebat tuus,
Dum fungeretur munere vitæ, principes.
Et tu tuos sequutus olim tertius
Miraculum futurus orbi: gratiam
Redantruabit gratus eam LUCILIUS.

PETRI BERTII

Ad Eundem Carmen Stylo LUCILIANO.

ÆThalides post Euphorbus fuit, inde Pyrander,
Si de se Samio dicenti credimu': Thamnus,
Et piscis fuit Empedocles: Tricor Ennius autem
Commeminit fieri se pavum, quom ante cluisset
Mæonides: Animum nam extrinsecus insinuatum
Per pecua atque homines privas in corpori' partes
Credebat mitti. At quojus, Francisce, animai
Te hæredem dicat redivivo in corpore forte
Si LUCILIUS *hîc se sistat? scilicet idem*
Dousiadæ proprium agnoscens in pectore pectus
Exclamet prorsum, similes sic nenu fuisse
Facundæ Ledas geminos, ita totus ad unguem
Et genio geniumque refers, & corpore corpus
LUCILI. *Tum si volgo prostrata jacere*
Hîc in stercore humi, fabulisque fimo atque sucerdis
Virtutisque artisque suæ monumenta videret,
Oraret tecum, ut vis morbi pestilitasque,
Illuvies, scabiesque mala, omnis deque petigo
Dousiaca sublata manu procul hinc repedaret
Barbariem in mediam. Macte ergo, o inclyte Dousa,
Unica post Janum spes patris, quoi sua claustra
Committunt faciles ultro panduntque Camœnæ,
Macte inquam virtute, simulque his versibus esto.

Ad

Ad eundem.

PHILIBERTI BORSALI MATTIACI.

Qualiter in vitam quondam Latonia virgo
Hippolytum a mortis limine restituit;
Qualiter Alcides memoratur, & Ismarus Orpheus
Traxisse e Stygiis vallibus ad superos,
Functorum ille animas, custode in vincla coacto,
Hic caram infelix cantibus Eurydicem:
Sic tu discerptum jam mille in frusta Poetam,
Cujus scripta unum non nisi vulnus erant,
Ire iter ad vitam, superasque evadere ad auras
Cogis, & hac nostra ponere valle pedem.
Magna molis opus tantum est audere, vel illud,
Dousa, tuum potuit quod decuisse patrem.
Æmula jamque audit casta tua cura Dianæ,
Nec minor illa ausis scilicet Herculeis,
Successuque Orphei longe felicior: illaque
Ut res ficta fuit, sic tua facta cluit.

P. SCRIVERI

Ad Nobilissimum eruditissimumque Franciscum Douzam, C. LUCILI Eq. R. Majorum Operum Reliquias a se conlectas & dispositas edentem.

Qui sale perfricuit Varronum incondita rostra:
Qui famios Rupicum strinxit in ora stilos;
Qui secuit totam dictis mordacibus Urbem;
Squarrosaque dedit stigmata multa cuti;
Qui princeps Saturas in luminis eruit oras,
Quique Stili Nasum condidit, ille fuit?
Ille fuit? columen casci LUCILIUS *ævi,*
Lumen & Auruncæ, (prô dolor!) ille fuit?

Illa

Illa fuit primi Musa edecimata Poetæ,
Denique sic nobis Suëssa Camœna fuit?
Tantum non superant sanie oblita Fragmina? tantum
Relicta est magna parva metaxa toga:
O Harpyiarum scæva & sæva agmina! noxæ est
Mordicibus tantum corripuisse Virum.
Quænam hæc Invidia est? quænam hæc Injuria? nostræ
Musæ tam docti, tam sapientis egent;
Quæ sua nunc querulo diducunt pectora planctu,
Adde, quod & lacrumis se Satura ipsa rigat:
Et lacrumis merita admiscens convitia clamat
Vastandi, ah, nimium fibula laxa fuit.
Thesauro Orcino Senium pulcra omnia tradit,
Longaque subpernat Dîa Reperta Dies.
Sàltim hic e Priscis potuisset vivere, nobis
Nec novus Hippolytus debilis ora foret:
Musica solenni resonaret Regia plausu;
Dividiæ possent Res sibi habere suas.
Sed bene. Douziacus Labor improbus omnia vicit,
Huic grave saxosam non fuit ire viam.
Conlegit Tabulas, junxitque interpole dextra,
Vindiceque adseruit naufraga frusta manu.
Laus tibi, tu maculas detêrsti, ac ulcera têxsti,
Pæne tua totus, Douza, revixit ope.
Parte aliqua hunc nuper (si Dîs placet) alite dextro
Corrigere est visus ingeniosus homo;
Cujus quisquilias & somnia vana refellis,
Et Criticos frustra sapius esse doces.
Hâ! quotiens Ferrum inviti patiuntur & Ignem
Libri, quos Critici versat iniqua manus!
Hâ! quotiens sanis adpingit vulnera membris,
Auctoremque sui dissimilem esse facit!
Quam crebro arguta est ubi non opus! Ilicet. actum est,
Quo possis pelvim poscere tempus adest.
Tu colis hoc studium, atque has religiosius Arteis,
Depromisque animo de meliore Notas:

Ma-

Macte animo! & Genii Ingeniique hoc divite fructu!
Illo atque hoc Fama perpetis esse potes.
His magis inlustras inlustria stemmata, claro
Adficis & Patrios lucis honore Deos.
Quod viget atque veget grato LUCILIUS *ore,*
Debemus studiis, o cate Douza, tuis.
Munis erit, quem tu redûxsti a limine Mortis,
Ut Vitam accepit, sic dabit ipse tibi.
Quod satis est. alius fulvum sibi congerat aurum,
Adnixe Attalicas adpetat alter opes;
Si me Posteritas, & Postuma noverit Ætas,
Credam divitiis me superare Midam.

Ejusdem Elegidion.

QUod te Barbaries, brutique Incuria secli,
LUCILI, *Infernas passa sit ire vias;*
Ingemuere tui lugubri carmine Manes,
Leniter hanc noxam non potuere pati.
Et certe est lacrumis res digna & tristibus odis,
Triginta e Saturis vix superesse duas,
Illasque annorum adrosas rubigine, sic ut
Sit varie mutilum, quod solidum ante fuit.
O bene! felicis riserunt omina pennæ,
Et crepuit fausto laurus in igne sono.
Gaude, LUCILI, *si quidquam in funere sentis,*
Gaude, inquam, vitæ spes mihi facta tua.
Te tibi restituit Cura AsclepI æmula Douzæ,
Ille tibi vitæ munia prisca dedit.
Æsona non aliter solers Medea recoxit,
Quum Juvenem arte sua reddidit ante-senem.
A te quæ fiet condigna huic gratia? nempe ut
Vivere te dicas munere Douziades.

Ejus-

Ejusdem Epigramma.

MUsarum e pullis nemo fuit hactenus ausus
Edere Romani Reliquias Equitis;
Quid! quod & hos inter vix exstitit unus & alter
Qui tantum Heroem tangere dignus erat.
Quem male divulsum conlegit, & auspice Phœbo
Nexuit, atque edit Douza Batavus Eques.
Nil potuit melius, (Livor placida audiat aure)
Hic Eques illum Equitem tollere dignus erat.

Legendo & Scribendo.

JOANNIS MEURSI

In LUCILI Fragmenta a Francisco Dousa Jani F. Jani Fr. Collecta.

LUCILI *Satyras & salsa poemata nobis,*
Pro pudor! abstulerat temporis invidia.
Valde indignari facinus Libethrides atrox,
Edere lugubres inque Helicone sonos.
Et Satyra infelix scisso palabat amictu
Huc illuc, eheu! orba patrocinio.
Ingeminans tristi lamento, Suppetiatum.
Nequidquam. neque quis suppetias tetulit.
Non tulit hanc speciem docti mens enthea Dousa,
Atque unde unde potis Relliquias legere,
Colligit: & laceros componit sedulus artus,
Persanans fida vulnera multa manu.
Quanam digna tibi darier pro munere tanto
Hostimenta petis, o decus Aonidum?
Insanum debent tibi dîa Heliconis alumna,
Insanum Satyraque, & Satyra ipse pater.
Macte animo, Francisce, isto! procudito porro
Nomen, & infamis curre per ora virûm.

Dou-

Dousiacæ domuis Europæ nobilis orbi
Antehâc per Fratrem gloria, perque Patrem.
Dousiacæ domuis Europæ nobilis orbi
Gloria, tuque modis is decorare novis.
Is decorare novis. & Fratris funera pensas
Immatura nimis, flendaque perpetuum,
Altera spes Patris: vivas modo, & illius annos
Vincas, & veniat mors nisi sera tibi.
Hoc precor, hoc voveo, & mecum turba Aonis omnis.
Diva, fave, & votum, Persica, perficias.

DE C. LUCILIO VETERUM SCRIPTORUM

Teſtimonia & auctoritates.

Ciceronis ex lib. I. *de Oratore ex perſona L. Craſſi ad M. Scævolam.*

SED ut ſolebat C. LUCILIUS ſæpe dicere, homo tibi ſubiratus, mihi propter eam ipſam cauſſam minus quam volebat familiaris; ſed tamen & doctus & perurbanus; ſic ſentio, neminem eſſe in Oratorum numero habendum, qui non ſit omnibus iis artibus, quæ ſunt libero homine dignæ, expolitus.

Ejuſdem ex lib. II. *de Orat.*

C. LUCILIUS homo doctus & perurbanus.

Ejuſdem ex lib. IX. *Epiſt.* XV. *Familiar. ad Papirium Pætum.*

Itaque te cum video, omnes mihi Granios, omnes LUCILIOS, vere ut dicam, Craſſos quoque & Lælios videre videor. moriar, ſi præter te, quenquam reliquum habeo, in quo poſſim imaginem antiquæ & vernaculæ feſtivitatis agnoſcere.

Ejuſdem ex lib. II. *Academicar. Quæſt.*

Accipe, quemadmodum ea dicantur a Clitomacho in eo libro quem ad C. LUCILIUM ſcripſit Poetam, cum ſcripſiſſet iiſdem de rebus ad L. Cenſorinum, eum qui conſul cum M. Manilio fuit.

C. Trebonii ex epistola ad Cicer. Familiar. lib. XII.

In quibus versiculis si tibi quibusdam verbis εὐθυῤῥημονέστερος videbor; turpitudo personæ ejus, in quam liberius invehimur, nos vindicabit. ignosces etiam iracundiæ nostræ, quæ justa est in ejusmodi & homines & cives. deinde, quî magis hoc LUCILIO licuerit assumere libertatis, quam nobis? cum, etiamsi odio par fuerit in eos, quos læsit, tamen certe non magis dignos habuerit, in quos tanta libertate verborum incurreret.

Auctoris Rhetorica ad Herennium ex lib. II.

C. Cælius Judex absolvit injuriarum eum qui LUCILIUM Poetam in Scæna nominatim læserat: P. Mutius eum qui L. Accium Poetam nominaverat condemnavit.

Velleji Paterculi ex lib. II. *Histor.*

Celebre & LUCILII nomen fuit, qui sub P. Africano, Numantino bello, eques militaverat. quo quidem tempore juvenis adhuc Jugurtha ac Marius sub eodem Africano militantes, in iisdem castris didicere quæ postea in contrariis facerent.

Horatii ex lib. I. *Sermon. Satyra* IV.

Eupolis, atque Cratinus, Aristophanesque Poetæ;
Atque alii, quorum Comœdia prisca virorum est:
Si quis erat dignus describi, quod malus, aut fur,
Quod mœchus foret, aut sicarius, aut alioqui
Famosus: multa cum libertate notabant.
Hinc omnis pendet LUCILIUS, hosce sequutus,
Mu-

Mutatis tantum pedibus numerisque facetus.
Nam fuit hoc vitiosus: in hora sæpe ducentos,
Ut magnum, versus dictabat stans pede in uno:
Cum flueret lutulentus, erat quod tollere velles:
Garrulus, atque piger scribendi ferre laborem:
Scribendi recte. nam ut multum, nil moror. ecce
Crispinus minimo me provocat *&c.*

Et paulo post.

-- -- -- -- ergo
Non satis est puris versum perscribere verbis,
Quem si dissolvas, quivis stomachetur eodem,
Quo personatus pacto pater. his, ego quæ nunc,
Olim quæ scripsit LUCILIUS, eripias si
Tempora certa, modosque; & quod prius ordine verbum est,
Posterius facias, præponens ultima primis:
Non ut si solvas, Postquam Discordia tetra
Belli ferratos postes, portasque refregit.

Ejusdem ex Satyr. X.

Nempe incomposito dixi pede currere versus
LUCILI. quis tam LUCILI fautor inepte est,
Ut non hoc fateatur? at idem, quod sale multo
Urbem defricuit, charta laudatur eadem.
Nec tamen hoc tribuens dederim quoque cætera. --

Ac deinde.

At magnum fecit, quod verbis Græca Latinis
Miscuit. o seri studiorum! quíne putatis
Difficile, & mirum, Rhodio quod Pitholeonti
Contigit? at sermo lingua concinnus utraque
Suavior: ut Chio nota si commista Falerni est.

Nec multo post.

Hoc erat, experto frustra Varrone Atacino,
Atque quibusdam aliis, melius quod scribere possem,
Inventore minor: neque ego illi detrahere ausim
Hærentem capiti multa cum laude coronam.
At dixi fluere hunc lutulentum: sæpe ferentem
Plura quidem tollenda relinquendis. age, quæso,
Tu nihil in magno doctus reprehendis Homero?
Nil comis Tragici mutat LUCILIUS Accî?
Non ridet versus Ennî gravitate minores,
Cum de se loquitur, non ut majore reprênsis?
Quid vetat & nosmet LUCILI scripta legentes
Quærere, num illius, num rerum dura negarit
Versiculos natura magis factos & euntes
Mollius? at si quis pedibus quid claudere senis
Hoc tantum contentus, amet scripsisse ducentos
Ante cibum versus, totidem cænatus: Etrusci
Quale fuit Cassî rapido ferventius amni
Ingenium: capsis quem fama est esse, librisque
Ambustum propriis: fuerit LUCILIUS, inquam,
Comis & urbanus: fuerit limatior idem,
Quam rudis, & Græcis intacti carminis auctor,
Quamque Poetarum seniorum turba: sed ille
Si foret hoc nostrum fato dilatus in ævum,
Detereret sibi multa: recîderet omne quod ultra
Perfectum traheretur: & in versu faciendo
Sæpe caput scaberet, vivos & roderet ungues.

Ejusdem ex lib. II. *Sat.* I.

Attamen [a] & justum poteras, & scribere fortem;
Scipiadam ut sapiens LUCILIUS. -- -- --

Et

[a] *Cæsarem Augustum intelligit.*

Et mox.

-- -- -- me pedibus delectat claudere verba
LUCILI ritu, nostrûm melioris utroque.
Ille velut fidis arcana sodalibus olim
Credebat libris: neque si male cesserat, unquam
Decurrens alio, neque si bene. quo fit, ut omnis,
Votiva pateat veluti descripta tabella
Vita senis. -- -- --

Et paulo post.

-- -- -- quid, cum est LUCILIUS ausus
Primus in hunc operis componere carmina morem;
Detrahere & pellem, nitidus qua quisque per ora
Cederet, introrsum turpis? Num Lælius, aut qui
Duxit ab oppressa meritum Carthagine nomen,
Ingenio offensi? aut læso doluere Metello,
Famosisque Lupo cooperto versibus? atqui
Primores populi arripuit, populumque tributim;
Scilicet uni æquus virtuti atque ejus amicis.
Quin ubi se a vulgo & scæna in secreta remorant
Virtus Scipiadæ, & mitis sapientia Lælî,
Nugari cum illo & discincti ludere, donec
Decoqueretur olus, soliti. quidquid sum ego, quamvis
Infra LUCILI censum ingeniumque; tamen me
Cum magnis vixisse invita fatebitur usque
Invidia. -- -- --

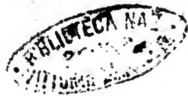
Persii ex Satyra I.

-- -- -- secuit LUCILIUS Urbem,
Te, Lupe, te, Muti, & genuinum fregit [a] Iulis.

Quintiliani ex lib. X. *cap.* I. *Inst. Orator.*

Satyra quidem tota nostra est, in qua primus insi-

[a] *Ita leg. vide L. Dous. Comment. ad Horat.*

ſignem laudem adeptus eſt Lucilius. Qui quoſdam ita deditos ſibi adhuc habet amatores, ut eum non ejuſdem modo operis auctoribus, ſed omnibus Poetis præferre non dubitent. Ego quantum ab illis, tantum ab Horatio diſſentio, qui Lucilium fluere lutulentum, & eſſe aliquid quod tollere poſſis putat: nam & eruditio in eo mira, & libertas, atque inde acerbitas, & abunde ſalis.

Ejuſdem ex lib. I. *cap.* VIII. *Inſt. Orat.*

Denique credamus ſummis oratoribus, qui veterum Poemata vel ad fidem cauſarum, vel ad ornamentum eloquentiæ aſſumunt. Nam præcipue quidem apud Ciceronem, frequenter tamen apud Aſinium etiam, & cæteros, qui ſunt proximi, vidimus Ennii, Accii, Pacuvii, Lucilii, Terentii, Cæcilii, & aliorum inſeri verſus, ſumma non eruditionis modo gratia, ſed etiam venuſtatis.

Ejuſdem ex lib. I. *cap.* VI.

Pace dicere hominis eruditiſſimi liceat.

Ejuſdem ex Dialogo de Oratoribus.

Neminem nominabo, genus hominum ſignaſſe contentus; ſed vobis utique verſantur ante oculos qui Lucilium pro Horatio, & Lucretium pro Virgilio legunt.

Juvenalis ex lib. I. *Sat.* I.

Cur tamen hoc potius libeat decurrere campo,
Per quem magnus equos Auruncæ flexit alumnus:
Si vacat, & placidi rationem admittitis, edam.

Et

Et mox.

Ense velut stricto, quoties LUCILIUS ardens
Infremuit; rubet auditor, cui frigida mens est
Criminibus, tacita sudant præcordia culpa.
Inde iræ & lacrimæ. -- -- --

Asconii Pædiani ex Commentar. in Orat. Cic. contra L. Pisonem.

Tradunt, & Antiochi Regis filio obsidi domum publice ædificatam, inter quos Atticus in Annalibus, quæ postea dicitur LUCILII Poetæ fuisse.

Plinii ex lib. 1. Nat. Hist.

LUCILIUS, qui primus condidit styli nasum.

Martialis ex Epigramm. lib. 12.

Audemus Satyras, LUCILIUS esse laboras.

Suetonii ex lib. de Illustr. Gramm.

Hactenus tamen imitati, ut carmina parum adhuc divulgata, vel defunctorum amicorum, vel si quorum aliorum probassent, diligentius retractarent. ac legendo commentandoque, etiam cæteris nota facerent. *Et statim post.* Ut Lælius, Archelaus, Vectius, Quintus Philocomus LUCILII Satyras familiaris sui: quas legisse apud Archelaum, Pompejus Lenæus: apud Philocomum, Valerius Cato prædicantur.

Ejusdem ex eodem lib.

Curtii Niciæ de LUCILIO libros etiam Satyra (*al.* Santra) comprobat.

A. Gellii ex Noct. Atticar. lib. XVII. *cap.* XXII.

Neque magno intervallo poſtea Q. Ennius, & juxta Cæcilius, & Terentius, ac ſubinde Pacuvius, & Pacuvio jam ſene Accius, clariorque tunc in Poematis eorum obtrectandis LUCILIUS fuit.

Ejuſdem ex lib. VII. *cap.* XIV.

Et in carmine & in ſoluta oratione, genera dicendi probabilia ſunt tria, quæ Græci χαρακτῆρας vocant; nominaque iis fecerunt ἁδρὸν, ἰσχνὸν, μέσον. Noſque quem primum poſuimus Uberem vocamus; ſecundum Gracilem; tertium Mediocrem. Uberi dignitas atque amplitudo eſt; Gracili venuſtas & ſubtilitas; Medius in confinio eſt, utriuſque modi particeps. His ſingulis orationis virtutibus vitia agnata ſunt pari numero, quæ earum modum & habitum ſimulacris falſis ementiuntur. Sic plerumque Sufflati atque Tumidi fallunt pro Uberibus: Squalentes & Jejuni dicti pro Gracilibus: Incerti & Ambigui pro Mediocribus. Vera autem & propria hujuſcemodi formarum exempla in Latina Lingua M. Varro eſſe dicit, Ubertatis Pacuvium: Gracilitatis LUCILIUM: Mediocritatis Terentium.

Ejuſdem ex lib. XVIII. *cap.* V.

LUCILIUS vir apprime Linguæ Latinæ ſciens.

Lactantii ex Divinar. Inſt. lib. I. *cap.* IX.

Quid tu, inquiet aliquis, Poetiſne credendum putas? Quid ni putem? Non enim iſta LUCILIUS narrat, aut Lucianus, qui diis & hominibus non pepercit.

Au-

Ausonii ex epist. V. *ad Theonem*.

Lucani-villa mox potieris-aco.
Rescisso disce componere nomine versum:
LUCILI Vatis sic imitator eris.

Ælii Donati de Tragœdia & Comœdia.

Hæc, quæ Satyra dicitur, ejusmodi fuit, ut in ea, quamvis duro & veluti agresti modo, de vitiis civium tamen sine ullo proprii nominis titulo carmen esset. Quod primo LUCILIUS novo conscripsit modo, ut Poesin inde faceret, id est, unius carminis plures libros.

Macrobii ex Saturnal. lib. III. *cap.* XVI.

LUCILIUS acer & violentus Poeta.

Hieronymi in Chron. Eusebii.

Olympiade CLVIII C. LUCILIUS Satyrarum scriptor nascitur, & Olymp. CLXIX Neapoli moritur, ac publico funere effertur, anno ætatis suæ quadragesimo sexto.

Ejusdem de vitando suspecto contubernio.

Et ille, Nimium, ait, formidolosus es. ubi illa quondam constantia, in qua multo sale orbem defricans LUCILIANUM quippiam retulisti?

Ejusdem ad Pammachium & Oceanum.

Mordetur & LUCILIUS, quod incomposito currat pede, & tamen sales ejus leposque laudantur.

C. Si-

C. Sidonii Apollin. ad Magnum Felicem.

Non Lucilius hîc, Lucretiusque est.

Diomedis ex lib. III. Gramm.

Satyra est carmen apud Romanos nunc quidem maledicum, & ad carpenda hominum vitia Archææ Comœdiæ charactere compositum, quales scripserunt Lucilius, & Horatius, & Persius.

Ejusdem.

Jambicum appellatum est παρὰ τὸ ἰαμβίζειν, quod est maledicere; cujus carminis præcipui scriptores apud Græcos Archilochus & Hipponax; apud Romanos Lucilius, Catullus, Horatius, & Bibaculus.

Commentatoris veteris Horatii ad illum locum lib. I. Sat. III.

--- Veluti Balbinum polypus Agnæ.

Luciliana urbanitate usus in transitu amaritudinem aspersit.

Ejusdem lib. I. Sat. I.

Satyra Horatii inter Lucilii Satyram & Juvenalis media est: nam & asperitatem habet, qualem Lucilius; & suavitatem qualem Juvenalis. At sciendum tamen est quod Satyrarum carmen primo omnium auctore Lucilio sit repertum, etiam ipsomet Horatio teste.

Ejus-

Ejusdem lib. II. Sat. I. ad illud:

-- -- nostrum melioris utroque.

Hoc est, qui melior fuit & te & me, o Trebati, censu & natalibus: fuit enim vir bonus & valde nobilis, utpote Magni Pompeji avus.

Ejusdem.

Scipio Africanus & Lælius feruntur tam fuisse familiares & amici LUCILIO, ut quodam tempore Lælio circum lectos triclinii fugienti LUCILIUS superveniens, eum obtorta mappa quasi feriturus sequeretur.

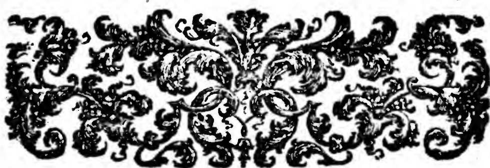
An-

Auctores ex quibus Lucilii Reliquias collegimus.

Ælius Donatus in Terentium.
Ammianus Marcellinus.
Apulejus.
Arnobius.
Asconius Pædianus.
Auctor Rhetoricæ ad Herennium.
Aulus Gellius.
Ausonius.
Cæcilius Vindex.
Calpurnius Piso.
Caper.
Censorinus.
Cicero.
Commentator vetus in Horatium.
Commentarius in Juvenalem.
Consultus Chirius Fortunatianus.
Cornutus.
Diomedes.
Festus.
Fulgentius de prisco sermone.
Glossaria Henr. Stephani.
Glossarium Fornerii.
Glossæ veteres in Persium.
Helenius Acron in Horatium.
Hieronymus.
Isidorus.
Julius Capitolinus.
Julius Rufinianus.
Junius Philargyrius.
Juvenalis.
Lactantius.
Macrobius.
Marius Victorinus.
Martialis.
Martianus Capella.
Maximus Victorinus.
Nonius Marcellus.
Paulus Festi abbreviator.
Plinius.
Porphyrion in Horatium.
Priscianus.
Probus in Virgilium.
Quintilianus.
Servius in Virgilium.
Sinnius Capito.
Sosipater Charisius.
Terentius Scaurus.
Varro.
Velius Longus.

C. LU-

C. LUCILII
SATYRARUM
QUÆ SUPERSUNT
RELIQUIÆ.

C. LUCILII

RELIQUIÆ,

Quæ superſunt ex incerto

SATYRARUM LIBRO.

1. Virtutis definitio.

IRTUS, *Albine, eſt, pretium perſolvere verum,*
Queîs in verſamur, queîs vivimu' rebus, poteſse:
Virtus eſt homini, ſcire id quod quæque habeat res.
Virtus, ſcire homini rectum, utile, quid ſit honeſtum;
Quæ bona, quæ mala itē, quid inutile, turpe, inhoneſtū;
Virtus, quærendæ rei finem ſcire modumque:
Virtus, divitiis pretium perſolvere poſse:
Virtus, id dare quod re ipſa debetur honori;
Hoſtem eſse atque inimicū hominum morumq; malorū,
Contra, defenſorem hominum morumque bonorum,
Magnificare hos, his bene velle, his vivere amicum:
Commoda præterea patriæ ſibi prima putare,
Deinde parentum, tertia jam poſtremaque noſtra.

La-

Lactantius Divinarum Instit. lib. VI. *cap.* V. Quæcunque in definitionem virtutis solent dicere, paucis versibus colligit & enarrat Lucilius, quos malo equidem ponere, ne dum multorum sententias refello, sim longior, quam necesse est: *Virtus*, *Albine*, *est*, *pretium* &c. Ab iis definitionibus, quas poeta breviter comprehendit, M. Tullius traxit Officia vivendi, Panætium Stoicum secutus: eaque tribus voluminibus inclusit. Hæc autem quam falsa sint, mox videbimus, ut appareat, quantum in nos dignatio divina contulerit, quæ nobis aperuit veritatem. Virtutem esse dixit, scire, quid sit bonum, & malum, quid turpe, quid honestum, quid utile, quid minus: brevius facere potuit, si tantum bonum ac malum diceret, quia nihil potest esse utile vel honestum, quod non idem bonum sit: nihil inutile ac turpe, quod non idem malum. Quod & Philosophis videtur, & idem Cicero in tertio supradicti operis libro ostendit. Verum scientia non potest esse virtus, quia non est intus in nobis, sed ad nos extrinsecus venit. Quod autem transire ab altero ad alterum potest, virtus non est; quia virtus sua cuique est. Scientia igitur alieni beneficii est, quia posita est in audiendo. Virtus tota nostra est, quia posita est in voluntate faciendi bona. Sicut ergo in itinere celerando, nihil prodest, viam nosse, nisi conatus ac vires suppetant ambulandi: ita vero scientia nihil prodest, si virtus propria deficiat. Nam fere etiam ii qui peccant, etsi non perfecte, tamen quid sit bonum & malum sentiunt: &, quoties aliquid improbe faciunt, peccare se sciunt, & ideo celare nituntur. Sed cum eos boni & mali natura non fallat, cupiditate mala vincuntur, ut peccent: quia deest illis virtus, id est, cupiditas recta & honesta faciendi. Ex hoc igitur apparet, aliud esse scientiam boni malique, aliud virtutem: quia potest esse scientia sine

vir-

virtute, ſicut in plurimis philoſophorum fuit. In quo quoniam recte ad culpam pertinet, non reſciſſe, quæ ſcieris, recte; voluntas prava & vitioſus animus, quem excuſare ignoratio non poteſt, punietur. Ergo ſicut virtus non eſt, bonum ac malum ſcire: ita virtus eſt bonum facere, malum non facere. Et tamen ſcientia ſic cum virtute conjuncta eſt, ut ſcientia præcedat virtutem, virtus ſequatur ſcientiam: quia nihil prodeſt cognitio, niſi & actio ſubſequatur.

Idem cap. ſequente: Pertinent enim (bona ipſorum) non ad vitam homini comparandam, ſed ad quærendas vel augendas opes, honores, gloriam, potentiam, quæ ſunt univerſa mortalia, tam ſcilicet, quam ille qui, ut ea ſibi contingerent, laboravit. Hinc eſt illud:

Virtus quærendæ finem rei ſcire modumque.

Præcipiunt enim quibus modis, & quibus artibus res familiaris quærenda ſit, quia vident male quæri ſolere. Sed hujuſcemodi virtus non eſt propoſita ſapienti. Nec enim virtus eſt opes quærere, quarum neque inventio, neque poſſeſſio in noſtra poteſtate eſt. Itaque & quæſtu & obtentu faciliores ſunt malis, quam bonis. Non poteſt ergo virtus eſſe in iis rebus quærendis, in quarum contemtu vis ac ratio virtutis apparet, nec ad ea ipſa transfugiet quæ magno ac excelſo animo calcare, ac proterere geſtit: neque fas eſt, animam cæleſtibus intentam bonis, ut hæc fragilia ſibi comparet, ab immortalibus ſuis operibus avocari. Sed potiſſimum in iis rebus comparandis, virtutis ratio conſiſtit, quas nobis nec homo ullus, nec mors ipſa poſſit auferre. Cum hæc ita ſe habeant, illud quod ſequitur, verum eſt:

Virtus, divitiis pretium perſolvere poſſe.

Qui verſus idem fere ſignificat quod primi duo: ſed neque ipſe, neque quiſquam Philoſophorum ſcire

potuit, pretium ipſum vel quale, vel quod ſit. Id enim Poeta, & illi omnes quos ſecutus eſt, putaverunt, recte opibus uti, hoc eſt, frugi eſſe, non inſtruere convivia ſumtuoſe, nec largiri temere, non effundere in res ſupervacuas aut turpes rem familiarem. Dicet aliquis fortaſſe, Quid tu? Negáſne hanc eſſe virtutem? Non equidem nego: contraria enim videar probare, ſi negem. Sed veram nego, quia non ſit illa cæleſtis, ſed tota terrena, quandoquidem nihil efficit, niſi quod remaneat in terra. Quid ſit autem, recte opibus uti, & quis ſit ex divitiis fructus petendus, declarabo apertius, cum de pietatis officio loqui cœpero. Jam cætera, quæ ſequuntur, nullo modo vera ſunt. Nam improbis inimicitias indicere, aut bonorum defenſionem ſuſcipere, poteſt cum malis eſſe commune. Quidam enim probitate ficta, viam ſibi ad potentiam muniunt, faciuntque multa quæ boni ſolent, eo quidem promtius, quod fallendi gratia faciunt. Utinamque tam facile eſſet præſtare, quam facile eſt ſimulare bonitatem. Sed ii cum eſſe cœperint propoſiti ac voti ſui compotes, & ſummum potentiæ gradum ceperint, tum vero ſimulatione depoſita, mores ſuos detegunt, rapiunt omnia & violant & vexant: eoſque ipſos bonos, quorum cauſſam ſuſceperant, inſequuntur, & gradus, per quos aſcenderunt, amputant, ne quis illos contra ipſos poſſit imitari. Veruntamen putemus hoc officium non niſi boni eſſe, ut bonos defendat. At id ſuſcipere facile eſt: implere difficile: quia cum te certamini congreſſionique commiſeris, in arbitrio Dei, non tuo poſita victoria eſt. Et plerumque improbi & numero & conſpiratione ſunt potentiores, quam boni, ut ad eos ſuperandos, non tam virtus ſit, quam felicitas neceſſaria. An aliquis ignorat, quod aliquoties melior, juſtiorque pars victa ſit? Hinc ſemper dominationes acer-

bæ

bæ in cives exſtiterunt. Plena eſt exemplis omnis hiſtoria, ſed nos contenti erimus uno. Cn. Pompejus bonorum voluit eſſe defenſor; ſiquidem pro Republ. pro Senatu, pro libertate arma ſuſcepit; is tamen victus cum ipſa libertate occidit, & a ſpadonibus Ægyptiis detruncatus, inſepultus abjectus eſt. Non eſt igitur virtus, aut hoſtem malorum eſſe, aut defenſorem bonorum: quia virtus incertis caſibus non poteſt eſſe ſubjecta. *Commoda præterea patriæ ſibi prima putare.* Sublata hominum concordia, virtus nulla eſt omnino. Quæ ſunt enim patriæ commoda, niſi alterius civitatis, aut gentis incommoda? id eſt, fines propagare aliis violenter ejectis, augere imperium, vectigalia facere majora. Quæ omnia non utique virtutes, ſed virtutum ſunt everſiones. In primis enim tollitur humanæ ſocietatis conjunctio, tollitur innocentia, tollitur alieni abſtinentia, tollitur denique ipſa juſtitia, quæ diſcidium generis humani ferre non poteſt, & ubicunque arma fulſerint, hinc eam fugari & exterminari neceſſe eſt. Verum eſt enim Ciceronis illud: Qui autem civium rationem dicunt habendam, externorum negant, dirimunt hi communem generis humani ſocietatem: qua ſublata, beneficentia, liberalitas, bonitas, juſtitia funditus tollitur. Nam quomodo poteſt juſtus eſſe qui nocet, qui odit, qui ſpoliat, qui occidit? Quæ omnia faciunt qui patriæ prodeſſe nituntur. Id enim ipſum prodeſſe, quid ſit, ignorant: nihil putant utile, nihil commodum, niſi quod teneri manu poteſt: quod ſolum teneri non poteſt, quia eripi poteſt. Hæc itaque (ut ipſi appellant) bona quiſquis patriæ acquiſierit, hoc eſt, qui everſis civitatibus, gentibuſque deletis, ærarium pecunia referſerit, agros ceperit, cives ſuos locupletiores fecerit, hic laudibus fertur in cælum, in hoc putatur ſumma & perfecta eſſe virtus. Qui

error non modo populi, & imperitorum, sed etiam philosophorum est, qui præcepta quoque dant ad justitiam, ne stultitiæ ac malitiæ disciplina & auctoritas desit.

2. *Nunc vero a mane ad noctem, festo atque professo,*
a *Totus item pariterque dies, populusque patresque*
Jactare indu foro se omnes, decedere nusquam,
Uni se atque eîdem studio omnes dedere & arti:
Verba dare ut caute possint, pugnare dolose;
Blanditia certare, bonum simulare virum se;
Insidias facere, ut si hostes sint omnibus omnes.

Lactantius Divin. Instit. lib. V. *cap.* IX. *cum multa adversus iniquos & injustos dixisset, addit tandem:* Sed & Lucilius tenebrosam istam vitam circumscripte breviterque depinxit his versibus: *Nunc vero a mane ad noctem*, &c.

3. *Græcum te, Albuti, quam Romanum atque Sabinū*
Municipem Pontî, Titii, Annî Centurionum,
Præclarorum hominum, ac primorum, signiferumque
Maluîsti dici. Græce ergo Prætor Athenis,
Id quod maluîsti, te, cum ad me accedi', saluto:
Χαῖρε, *inquam, Tite: lictores, turma omni', cohorsque*
b Χαῖρε. *hinc hostis Mutî Albutius, hinc inimicus.*

Cicero de Finib. bonor. & malor. lib. I. Res vero bonas verbis electis graviter ornateque *c* dictatas, quis non legat? nisi qui se plane Græcum dici velit: ut a Scævola est Prætor salutatus Athenis Albutius. quem quidem locum cum multa venustate, & omni sale idem Lucilius: apud quem præclare Scævola, *Græcum te, Albuti, quam* &c. Sed jure Mutius.

4.

a f. *Toto itidem pariterque die.* b Lamb. Χαῖρε *Tite. hinc Muti jam Albutius, h.i.* c Lamb. *dictas.*

4. a *Quam lepide lexeis compostæ! ut tesserulæ omnes*
b *Arte, pavimento, atque emblemate vermiculato!*
5. *Crassum habeo generum, ne rhetoricotero' tu sis.*

Cicero de Oratore lib. 3. *ex persona L. Crassi*: Sequitur continuatio verborum, quæ duas res maxime collocationem primum, deinde modum quendam formamque desiderat. Collocationis est, componere & struere verba sic, ut néve asper eorum concursus, néve hiulcus sit; sed quodammodo coagmentatus & lævis: in quo lepide soceri mei (Mutii Scævolæ) persona lusit is qui elegantissime id facere potuit, Lucilius: *Quam lepide lexeis composta!* &c. quæ quum dixisset in Albutium illudens, ne a me quidem abstinuit: *Crassum habeo generum, &c.* Quid ergo iste Crassus, quoniam ejus abuteris nomine, quid effecit? Idem illud scilicet, ut ille voluit & ego vellem, melius aliquanto quam Albutius; verum in me quidem lusit ille, ut solet. *Idem in Oratore ad M. Brutum:* Collocabuntur igitur verba, aut ut inter se quam aptissime cohæreant extrema cum primis, eaque sint quam suavissimis vocibus: aut ut forma ipsa concinnitasque verborum conficiat orbem suum: aut ut comprehensio numerose & apte cadat. Atque illud primum videamus, quale sit, quod vel maxime desiderat diligentiam, ut fiat quasi structura quædam; nec id tamen fiat operose. nam esset cum infinitus tum puerilis labor, quod apud Lucilium scite exagitat in Albutio Scævola: *Quam lepide lexeis* &c. *Idem in Bruto*: Nullum nisi loco positum, & tanquam *in vermiculato emblemate*, ut ait Lucilius, structum verbum videmus. *Quintilianus lib.* IX. *cap.* IV. Neque enim qui se totum in hac cura consumserit, potioribus vacabit: siquidem relicto rerum pondere, ac nitore contemto, *tesserulas*, ut ait

a Scal. *Quam lepidæ lexes compostæ! ut tesserulæ o. Arte pavimenti, atque embl. vermiculata!* b al. *Endo pavimento.*

ait Lucilius, ſtruet, & *vermiculate* inter ſe *lexeis* committet. *Plinius Nat. Hiſt. lib.* XXXVI. *cap.* XXV. Frequentata vero pavimenta ante Cimbricum bellum magna gratia animorum, indicio eſt Lucilianus ille verſus: *Arte, pavimento atque* &c. *Nonius: Vermiculatum* pro minuto.

6. -- -- *Corneliu' Popliu' noſter*
a *Scipiadas* b *dicto, tempuſque intorquet in ipſum*
c *Otî & delitiis, Luci effictæ, atque cinædo.*
d *Et ſectatori adeo ipſi ſuo, quo rectiu' dicas.*
Ibat forte domum, ſequimur multi atque frequentes.

Feſtus: Scurræ vocabulum Verrius ineptiſſime aut ex Græco tractum ait, quod eſt e *σκυροάζειν*, aut à ſequendo: cui magis aſſentitur, quod & tenujoris fortunæ homines, & cæteri alioqui, qui honoris gratia proſequerentur quempiam, non antecedere, ſed ſequi ſint ſoliti; quia videlicet dicat Lucilius: -- -- *Corneliu' Popliu' noſter* &c. Cum ſecutos videri velit, ob eorum jurgia, non ob adſuetum officium.

7. *Quo facetior videare, & ſcire plus quam cæteri,*
Pertiſum hominem, non perteſum dicere f *ferunt,*
nam genus.

Feſtus: g Redarguiſſe per e literam Scipio Africanus Pauli filius dicitur enuntiaſſe; ut idem etiam Pertiſum, cujus meminit Lucilius, quum ait: *Quo facetior videare* &c.

8. *Quid? Decius, Nuculam, an confixum vis facere? inquit.*

Cice-

a Scal. *Scipiades*. b f. *dictus*. c Scal. *Molli, & delitiis, & lucifugæ. atque cinædo*. lego: *Orci delitiis, Luci effigia*. d f. *Sectatori adeoque ſuo*, niſi quis malit, *Scurræ adeo ipſiuſque ſuo*. e Scal. συγκυρεῖν. f Scal. *fortunam, genus*. g Scal. *Redarguesse*, f. *Rederguiſſe*.

Cicero lib. II. *De Oratore :* Ambigua ſunt inprimis acuta, atque in verbo poſita, non in re: ſed non ſæpe magnum riſum movent, magis ut belle & literate dicta laudantur: ut illud Africani quod eſt apud Lucilium: *Quid? Decius*, &c.

9. *Nam si tu fluctus undaſque e gurgite ſalſo*
Tollere decrêris; ventum prius Hæmatium tu
Ventum, inquam, tollas t. c. q. i. l.

Julius Rufinianus de Figuris : Epagoge fit ex rerum ſimilium collatione vel argumentorum, ſalva tamen ſimilitudine. Rerum; ut Virgilius: Improviſum aſpris veluti qui ſentibus anguem Preſſit humi nitens. & Cicero pro Roſcio, comparat occupationes Jovis Opt. Max. Syllæ rebus geſtis. Argumentorum autem, ut Lucilius: *Nam ſi tu fluctus* &c.

10. *Armamenta tamen, malum, vela omnia ſervo;*
Funis enim præciſu' cito, atque a *anquina ſoluta eſt.*

Nonius. Anquina vincula, quibus antennæ tenentur.

11. b *Hanc catapiratem puer eôdem* c *deferat, uncum,*
Plumbi d *paxillum rodus, linique metaxam.*

Iſidorus Orig. lib. XIX. *cap.* IV. *Catapirates* (e) linea cum maſſa plumbea, qua maris altitudo tentatur. *Feſtus : Rodus* vel *Raudus* ſignificat rem rudem & imperfectam. nam ſaxum quoque Raudus appellant Poetæ. Vulgus quidem in uſu habuit, non modo pro ære imperfecto, ut Lucilius, cum ait: *Plumbi paxillum rodus* &c.

12. *Queis hunc currere equum nos atque equitare videmus;*

a Turn. *angina*. b al. *Huc cataproratem*. c f. *defer & uncum*. d al. *pauxillum rudus*, al. *paxillum rodi*. e al. *Lina*.

His equitat, curritque: oculis equitare videmus:
Ergo oculis equitat -- --

A. Gellius Noct. Attic. lib. XVIII. *cap.* V. Pleraque veterum ætas, & hominem equo insidentem, & equum qui insidetur, *Equitem* dixerunt. Propterea *Equitare* etiam, quod verbum a vocabulo *Equitis* inclinatum est, & homo equo utens, & equus sub homine gradiens dicebatur. Lucilius adeo vir adprime Linguæ Latinæ sciens, *equum equitare*, dicit his versibus: *Queis hunc currere equum* &c. *Macrobius Saturnal. lib.* VI. *cap.* IX. Nonius: *Equitare* quoque Lucilius *equum* dicit, cum sit hominis equum insidentis.

13. *Pistricem validam si nummi suppeditabunt,*
Addas empleuron, mamphulas quæ sciat omnes.

Festus: Mamphula appellatur panis Syriaci genus, quod, ut ait Verrius, in clibano ante quam percoquatur, decidit in carbones, cineremque, cujus meminit Lucilius: *Pistricem validam* &c. *Varro lib.* IV. *de Ling. Lat.* Pilum quod eo far pinsunt. id ubi fit Pistrinum. L, & S inter se sæpe commutant. *a* Inde Pistor, vel Lucilii *Pistrina*, vel *Pistrix*.

14. *Et velut* b *in fabricam fervens cũ marculu' ferrũ*
Multorum magnis c *tuditantium ictibu' tundit.*

Isidorus Orig. lib. XIX. *cap.* VII. *Marculus*, malleus pusillus.

15. *Quidni? & scruta quidem ut vendat scrutariu' laudat,*
Præfractam strigilem, soleam improbu' dimidiatam.

A. Gell. lib. III. *cap.* XIV. *Dimidiatum* est quasi disme-

a ex emendatione Scalig. b Fr. D. *in fabrica*.
c ita Scaliger supplevit.

mediatum & in partes duas pares divisum. *Dimidiatum* ergo nisi ipsum quod divisum est dici haud convenit.

16. *Aurum atque ãbitio a specimen virtutis utriq;est:*
Quantum habeas, tanti ipse sies, tantique habearis.

Commentarius vetus in Juvenal. Satyr. III. *ad illa:* Quantum quisque sua nummorum servat in arca, Tantum habet & fidei.

17. *Ante fores autem, & triclinî limina quidam*
Perditu' b *Tyresia tussi grandævu' gemebat.*

Donatus in Eunuchum Act. II. *Scen.* III. ad versum illum: Incurvus, tremulus, labiis demissis, gemens.) Gemens autem ob continuam tussim, sic Lucilius: *Ante fores autem*, &c.

18. *Querquera consequitur febris, capitisque dolores,*
c *Infesti mihi, tanquam Rondes Icadionque.*

Festus: Querqueram febrem, gravem & magnam. Nam quidam quercum dictam volunt, quod id genus arboris quum grave sit, ac durum, tum etiam in ingentem evadat altitudinem. Aurelius autem Opilius frigidam ait dici; & cum horrore trementem. Santra eam ex Græco deducit, qui tremorem ejusmodi κάρκαρον dicunt. *Idem: Rondes Icadionque* cum dixit Lucilius, nomina piratarum posuit, *tam infestum sibi corpus & valetudinem referens, quam illi essent saluti navigantium. Idem: Icadion* nomen sævissimi piratæ.

19. *Tum laterali' dolor certissimu' nunciu' mortis.*

Maximus Victorinus: Liquentes autem literæ sunt qua-

a al. *species*. b lego *Tyresias*. c vide Notas.

quatuor l, m, n, r. Liquentes vero ideo dicuntur, quod fluant & quasi intereant, quum consequuntur aliquam brevem syllabam cum quavis alia consonante. Sunt autem duplicis potentiæ: Nam longam syllabam positione facere possunt, si ita Poeta voluerit, & brevem non producunt.

20. *Nos esse arquatos? surgamus, eamus, agamus.*

Nonius: Arquatus morbus dictus est qui Regius dicitur, quod Arquus sit concolor de virore, vel quod ita stringat corpora ut in arcum ducat.

21. *Inguen ne exsistat; papulæ, tama, ne boa noxit.*

Festus: Tama dicitur, quum labore viæ sanguis in crura descendit & tumorem facit. *Idem: Boa* serpens est aquatilis: quem Græci ὕδρον vocant. a qua icti obturgescunt. crurum quoque tumor viæ labore collectus *Boa* appellatur.

22. *Hæc odiosa mihi vitiligo est, non dolet, inquit.*

Festus: *Vitiligo* in corpore hominis macula alba, quam Græci ἄλφον vocant, a quo nos album. sive a vitio dicta, etiamsi non lædit. sive a vitulo propter ejus membranæ candorem qua nascitur involutus.

23. -- -- *nondum etiam* a *hæc omnia habebit.*
Formosus, dives, liber, rex solu' vocetur.

Porphyrion lib. I. *Sat.* III. *ad illa Horatii: -- -- si dives qui sapiens est, Et sutor bonus & solus formosus & est rex.*) Porro autem Stoici existimant perfectæ sapientiæ virum omnia habere, in quo & Lucilius versatus sic ait: -- -- *nondum etiam hæc* &c.

24.

a Fr. D. *sapiens hæc omnia habebit.*

24. *Si me nescire hoc nescis, quod quærere dico,*
Quare divinas quicquam, a *aut quare debes ipse*
Etsi scis q. b. e. b *scire hoc d. te.*

Julius Rufinianus: Enthymema fit cum periodus orationis ex contrariis sententiis astringitur.

25. * * c *ut me scire volo mihi conscius sum, ne damnum faciam. scire hoc se nescit, nisi alios id scire scierit.*

Veteres Glossæ Persii in Sat. I. *ad illa: -- -- usque adeóne Scire tuum nihil est, nisi, te scire hoc, sciat alter?*) Hæc periodus apud Lucilium posita est * * *ut me scire volo* &c.

26. -- -- d *sponte ipsa suapte*
Adducta ut tunicam & cætera rejiceret.

Varro lib. v. *de Ling. Lat.* Spondeo a sponte. nam id valet & a voluntate. ideo Lucilius scribit de *Cretea, quum ad se cubitum venerit: -- sponte ipsa* &c.

27. -- -- e *per mihi lectum*
Imposuique pedem pellibus habes -- --

Porphyrion lib. I. *Sat.* VI. *Horat. ad illud: -- -- quoniam in propria non pelle quiessem.*) Ex proverbio sumtum est, in eos qui mediocritatis suæ obliti, majora seipsis appetunt, quos non contineri intra pelliculam dicimus. Et hoc inde sumtum est, quod ductores in pellibus dormirent, cujus rei & Lucilius testis est cum dicit: -- -- *per mihi lectum* &c.

28.

a f. *aut si quærere debes.* b f. *scire hocce decet te.* c f. *Ut me scire volo; mihi sum puto conscius ipse Ne damnum faciam, scire hoc se nesciet, id ni Scire alios scierit -- --* d ex emendatione Scal. e rescribo -- *lectum Perminxi, imposuique pudendam pellibu' labem.* Vide Not.

28. -- -- a *quibu' mendæ*
Omnibus in rebus fiunt, fierique potis sunt.

Nonius: *Menda* fœminino genere.

29. -- -- *velut* b *olli*
Auceps c *ille facit quum improviso, insidiisque.*

Servius Petri Danielis.

30. *Luna alit ostrea, & implet echinos, muribu' fibras*
Et pecui addit -- --

A. Gellius lib. XX. *cap.* VIII. Luna, inquit Annianus, nunc videlicet senescit: ea re ostrea quoque, sicuti quædam alia, tenuis exsuccaque est. Quum quæreremus, quæ alia item senescente Luna tabescerent; nonne Lucilium, inquit, nostrum meministis dicere: *Luna alit ostrea*, &c.

31. *Uno oculo, pedibusque duobus, dimidiatus*
Ut porcus -- --

A. Gellius lib. III. *cap.* XIV. *Dimidiatum* est quasi dismediatum, & in partes duas pares divisum. *Dimidiatum* ergo nisi ipsum quod divisum est dici haud convenit.

32. *Vis est vita, vides; quæ nos facere omnia cogit.*

Varro de Ling. Lat. lib. IV. Poetæ de cælo semen igneum cecidisse dicunt in mare; ac natam e spumis Venerem conjunctione ignis & humoris, quam haberent vim significantes *d* Veneris, a qua vi nateis, dicta Vita. ut illud a Lucilio: *Vis est vita*, &c.

33. *Nequam & magnus homo, laniorum immani' canes ut.*

Var-

a f. *Ut quibu'*. b f. *ollis* scil. avibus. c f. *illice agit*.
d ex lectione Scal.

Varro de Ling. Lat. lib. VI. Quum tria ſint conjuncta in origine verborum quæ ſint animadvertenda, a quo ſit impoſitum, & in quo, & quid; ſæpe non minus de tertio, quam de primo dubitatur, ut in hoc: utrum primum *Una Canis*, an *Canes* ſit appellata. dicta enim apud veteres *Una Canes*.

34. *Nunc ad te redeo, ut quæ res me impedet agatur.*

Feſtus: *Me* pro *mibi* dicebant antiqui.

35. *Hæc te imbubinat, & contra te imbulbitat* a *ille.*

Feſtus: *Bubinare* eſt menſtruo mulierum ſanguine inquinare. *Imbulbitare*, eſt puerili ſtercore inquinare. dictum ex fimo quod Græci appellant *βόλβιτον*.

36. *Quem præclarus helops, quem Ægypto ſargu' movebit.*

Feſtus: *Sargus* piſcis genus, qui in Ægyptio mari fere naſcitur.

37. *Et pedibus læva Sicyonia demit honeſta.*

Feſtus: *Sicyonia* genus calceamenti.

38. b *Suaſa quoq; omnino* c *dirimit non* d *ſolla dupōdi.*

Feſtus: *Sollo* Oſce dicitur id quod nos totum vocamus. Lucilius: *Suaſa quoque o. d. non ſolla d.* id eſt, non tota.

39. e *Nequam aurum eſt, auris quod vi vehementius ambit.*

Fe-

a ita ſupplemus verſum, niſi quis malit *infans*. tale enim aliquid deſiderari videtur. b al. *Vaſa*. c lego *redimit*. d v. c. *ſollo*. e Scal. *Nequam eſt, aurum auris quojus vehementius ambit*. Vide Not.

Festus in voce Nequam. Hoc versu Lucilii significare ait Sinnius Capito, nequam est aurum, quod auris lædat, vel pondere inaurium quum mollissima pars auris inciditur, vel ex auro intelligi pecuniam, cujus respectu & nimia cupiditate homines ad peccandum adduci.

40. *Sicuti mechanici, a quum alto exsiluere petauro.*

Festus: Petauristas Lucilius a *Petauro* appellatos existimare videtur, cum ait: *Sicuti mechanici*, &c.

41. *Ut petimen naso, aut lumbos cervicibu' tangat.*

Festus: Petimina in humeris jumentorum ulcera & vulgus appellat & Lucilius meminit, cum ait: *Ut petimen naso*, &c.

42. *Tum spara, tum rumices portantur, tragula porro.*

Festus: Spara minimi generis jacula a spargendo dicta. *Nonius: Spara*, quod est genus teli, neutro genere.

43. *Varronum, ac rupicum squarrosa, incondita rostra.*

Festus: Squarrosi ab eadem squamarum piscium similitudine dicti, quorum cutis exsurgit ob assiduam illuviem.

44. *Ut veles bonu', sub vitem qui* b *sumicit hastas.*

Paullus ex Festo: Sub vitem hastas jacere dicitur veles, quum eas sub manu sursum mittit.

45. *Si vero das, quod rogat, & si suggeri'* c *suppus.*

Festus: Suppum antiqui dicebant quem nunc supinum dicimus ex Græco, videlicet pro aspiratione ponentes literam: ut quum iidem ὕλας dicunt & nos sil-

a al. *ex alto*. b Ita Scal. al. *subjicit*. c Scal. *suppum*.

ſilvas : item ἕξ , ſex : & ἑπτὰ , ſeptem . ejus vocabuli meminit etiam Lucilius : *Si vero das , quod* &c.

46. *Tapullam rident legem* a *concera Opimi* .

Feſtus : Tapullam legem convivialem ficto nomine conſcripſit jocoſo carmine Valerius Valentinus . cujus meminit Lucilius hoc modo: *Tapullam rident* &c.

47. b *Nemo hic vindicias,numen,neq; ſacra veretur* .

Feſtus : Vindiciæ appellantur res eæ de quibus controverſia eſt , quod potius dicitur jus , quia fit inter eos qui contendunt .

48. *Paſcali pecore ac montano , hirto atque ſoloce* .

Feſtus : Solox lana craſſa , vel pecus lana contectum .

49. c *Uti eſurienti leoni ex ore exſculpere prædam* .

Nonius : *Exſculpere* eſt extorquere .

50. *Intereunt , labuntur ,* d *euntur omnia verſum* .

Nonius : Interfici & Occidi ad inanimata veteres vehementi auctoritate poſuerunt .

51. e *Velle tolutim hic ſemper incæpturu' videtur* .

Nonius : Tolutim dicitur , quaſi volutim vel volubiliter .

52. f *Hærebat mucro , gladium in pectore totum* .

No-

a ex emendatione Scal. b ita Scal. Turn. *Nemo hic vindicias, neque ſacra aut numina retur* . f. -- *nemo hic Nec numen , nec vindicias , neque ſacra veretur* . c lego , -- *ut ſi Eſurienti ex ore leoni exſculpere p.* d Had. Jun. *agunturque omnia vorſum* . f. *runt rurſum omnia vorſum* . e I. Guil. *Vele' tolutim h. ſ. inceſſuru' videtur* . f f. *Harebit mucro gladiumque* .

Nonius: Gladium neutri generis.

53. *Saxa & stridor* a *ubi atque erunt, dum sibilus institis.*

Nonius: Sibilus masculino genere.

54. *Durum, molle voras; fragmenta interfici' panis.*

Nonius: Interfici & Occidi ad inanimata veteres vehementi auctoritate posuerunt.

55. *Concilio antiquo sapiens vir solu' fuisti.*

Servius Petri Danielis Aurelii.

56. *Qui campos, collesque gradu perlabitur uno.*

L. Apulejus Florid. lib. IV. *de equi commoditatibus loquens:* Hisce igitur moramentis omnibus, qui volunt devitari, atque vectorem sibimet equum deligunt, diutinæ fortitudinis, vivacis pernicitatis: idem & ferre validum & ire rapidum: *Qui campos, c. g. p. u.* ut ait Lucilius:

57. *Non tango, quod* b *avarus homo est, quodque improbu'* c *mitto.*

Julius Rufinianus: Antiphrasis est figura sententiæ, cum quædam negamus nos dicere & tamen dicimus.

58. *Vellem cum primis, fieri* d *si forte potisset.*

Asconius Pedianus in Divinat. Cicer. Incipiebant enim veteres ab invocatione deorum, quale est: Præfatus divos solio rex infit ab alto; aut ab re-pre-

a J. Lips. *ubi acquierunt, tum sibilus instat*, vel, *sibilus infit*. b al. *avaru' modo est*. c ita emendo, pro quod vulgo legitur: *omitto*. d al. *Si fors potuisset*.

prehensione superioris temporis, ut ait Lucilius: *Vellem cum primis*, &c.

59. *Vicimus, o socii, & magnam pugnavimu' pugnã.*

Donatus in Eunuchum Terentii Act. v. *Sc.* II. *ad illa verba: Dabit hic aliquam pugnam.*) pro stupro. ut, At non in Venerem segnes nocturnaque bella. ut, Vereturque bella & ingens facinus; ut Lucilius: *Vicimus, o socii*, &c. *Idem in Adelph. Act.* v. *Sc.* III. *ad illa: Pugnaveris, magnam rem feceris)* sic Lucilius: *Vicimus*, &c. *Idem ibidem Sc.* IV. *ad illa: Vitam duram quam vixi.*) ἀρχαισμός, ut Lucilius: -- *magnam pugn. p.*

60. *Rhodos Carpathium in pelagus se inclinat apertũ.*

Porphyrion in Horat. Carm. I. *Od.* 7. *ad illud: Laudabunt alii claram Rhodon.*) Propterea claram, quod Soli sit opposita, dicit, de qua & Lucilius sic ait: *Rhodos Carpathium in* &c.

61. *Carpathium mare transvectus cœnabis Rhodi.*

Junius Philargyrius in IV. *Georg. Virgil. Carpathium mare* inter Rhodum & Alexandriam, quod abesse dicitur a Carpatho insula.

62. *Judicis Hortensî est ad eam rem nata palæstra.*

Porphyr. in Hor. Carm. I. *Od.* XXVII. *ad illa: Natis in usum lætitiæ scyphis.*) Natis, id est, ad hoc specialiter inventis & factis. Sic, Animal propter convivia natum. & Lucilius: *Judicis Hortensî* &c.

63. *Ut Prætori' cohors, ut nostris dixit haruspex.*

Porphyr. in lib. I. *Sat.* VII. *Hor. ad illud: -- Laudat Brutum, laudatque cohortem.*) Cohortem comites dicit Bruti, qui in consilio ejus erant. Sic & Lucilius

D ait:

ait: *Ut Pratori' cohors*, &c.

64. a *Principio exitu' dignus, exodiumque sequetur.*

Vetus Commentar. in Juvenal. Sat. III. *ad illud: -- Tandemque redit ad pulpita notum Exodium.*) Exodiarius apud veteres in fine ludorum intrabat, quod ridiculus foret: ut quidquid lacrimarum atque tristitiæ coegissent ex tragicis affectibus, hujus spectaculi risus detergeret. Hujus & Lucilius meminit: *Principio exitu'* &c.

65. *Magna penus parvo spatio consumta peribit.*

Priscianus lib. VI. *Penus* quoque & masculini & feminini & neutri invenitur teste Donato & Capro. *Nonius: Penus* generis feminini.

66. *Si tibi porro isthæc res idcirco est cordi, quod rere utilem.*

Nonius: Cordi est, honeste dictum, animo sedet.

67. b *Sanctum ego a Metello Romam repedabam munere.*

Nonius: Repedare, pede iterare.

68. *Caput collo sustentatur, truncus sustinetur a coxendicibus.*

Nonius: Coxendicas, coxas.

69. *Quænam vox ex te resonans meo gradû remoram facit?*

Festus: Remeligines & *Remora* a morando dictæ sunt.

70.

a Fr. D. *Dignus principio exitus, exodiumque sequetur.*
b Fr. D. *Sane tum ego.*

70. *Neq; prodire in altum, præliari* a *procul sub vite.*

Festus: Sub vitem præliari dicuntur milites, quum sub vinea militari pugnant.

71. *Quod mihi* b *commodum est, aut uda vestimenta deposueram.*

Donatus in Phorm. Ter. Act. IV. *Sc.* III. *ad illa: Cum hoc id agebam commodum.*) Commoda æstimatio est temporis * * Commodum tantum quod Lucilius: *Quod mihi commodum* &c.

72. *Mihi necesse est loqui: nam scio Amyclas tacendo periisse.*

Servius in X. *Æneid. ad illud Virg. — Et tacitis regnavit Amyclis.*) Quum frequenter falso nuntiarentur hostes, & inani terrore civitas quassaretur, lata lege cautum est, ne quis unquam hostis nuntiaret adventum. Postea quum vere hostis veniret, nullo nuntiante ex improviso capta est: unde *tacitæ Amyclæ* dictæ sunt, quod periere silentio. Hinc est quod ait Lucilius: *Mihi necesse est loqui:* &c.

73. *Homini amico ac familiari non est mentiri meũ.*

Lactantius Inst. Divin. lib. VI. *cap.* XVIII. Est enim nefas eum qui veritati studeat, in aliqua re esse fallacem, atque ab ipsa, quam sequitur, veritate discedere. In hac justitiæ virtutumque omnium via nullus mendacio locus est. Itaque viator ille verus ac justus non dicet illud Lucilianum: *Homini amico* &c. Sed etiam inimico atque ignoto existimabit non esse mentiri suum.

74. *Quin amplexetur, qui velit, ego non sinam me amplectier.*

a Scal. *sub vitem procul.* b Fr. D. *commodum erat, ut.*

Priscianus lib. VIII. *Amplexetur*, περιπλεκέσθω.

75. a *Pro obtuso ore pugil, piscinensis res est.* -- --

Festus: Piscinæ publicæ hodieque nomen manet, ipsa non exstat, ad quam & natatum & exercitationis alioqui caussa veniebat populus. unde Lucilius: *Pro obtuso ore* &c.

76. *Tirei leontado & Pomani & thermo Parnime.*

Charisius Inst. Gram. lib. I. Plus in hac observatione geminam i in masculinis animadvertimus. Nam quum hic Æmilius, hujus Æmilii declinemus, in vocativo tamen i literam subtrahimus. nam si o (*b*) *Æmilii* & *Julii* dixeris, Græce declinaveris, ut Lucilius: *Tirei leontado* &c.

77. *Quâ facere id possis, nostram nunc accipe mentē.*

Acron in Horat. lib. I. *Sat.* IV. *ad illud: E quibus unus avet quavis aspergere cunctos.*) Quavis, quomodovis, vel quavis ratione, ut Lucilius: *Qua facere id* &c.

78. *Pulchre invitati* c *sumus, acceptique benigne.*

Nonius: Invitare significat repleri.

79. -- -- *& ventrem & gutturem eundem.*

Nonius: Guttur masculini generis.

80. *Asparagi molles,* d *sed viride cyma.*

Nonius: Cyma neutro genere.

81. *Nam tam* e *algu* f *atque nigrore majus.*

Nonius: g *Algu* pro algore.

82.

a Turn. *Obtuso ore pugil, piscinensisque resesque.* Scal. *Obtuso ore, pugil, piscinensis, resis* -- b V. C. *Æmilie, Iulie.* c ita versum supplemus, nisi quis malit, *nimis.* d Fr. D. & e V.C. *algo.* f f. *ac frigore marces.* g V.C. *Algo.*

82. *Verna* a *acer cupit hæc.* -- --

Nonius: Vernas veteres appellabant, qui vere ſacro fuerant nati, & habebatur nomen pro vitabili & maledicto.

83. -- -- b *hippocampi elephanto camelos.*

Nonius: Hippocampi equi marini a flexu caudarum quæ piſcoſæ ſunt. & eſt Græcum. Lucilius *tranſverſo ordine* poſuit: -- *hippocampi* &c.

84. *Si argenti* c *indiges.*

Nonius: Genitivus caſus poſitus pro accuſativo.

85. *Atque omnes mandonum gulæ.*

Nonius: Mandones, edaces.

86. d *Andronius Flacci teget utria.* --

Nonius: Utria generis neutri.

87. *Impermiſtum* e *lymphorem.*

Nonius: Lympha. aqua genere fem. ut ſæpe. Maſcul. Lucil. *Impermiſtum* &c.

88. -- -- *palmiſque miſellam*
f *Depuvit me.* -- --

Feſtus: g *Depuvere* cædere. quod ipſum ex Græco eſt *παίειν*.

89. -- -- *non omnibu' dormio.* -- --

Feſtus: Non omnibus dormio Proverbium videtur natum a Cipio quodam qui Pararenchon dictus eſt, quod

a f. *ſacer*. b Scal. *Hippocampelephantocamelos*. f. *Camphippelephantocamelos*. c f. *indigeas*, vel, *indigus es*. d f. *Andronii Flacci*. e f. *limporem*. f f. *Depavit me* -- g Scal. *Depuvire*.

quod ſimularet dormientem, quo impunitius uxor ejus mœcharetur. ejus meminit Lucilius.

90. — — a *Agipes vocem mittere cœpit*.

Feſtus: Pedarium Senatorem ſignificat Lucilius, cum ait: — *Agipes vocem m. c.* qui ita appellatur quia tacitus tranſeundo ad eum cujus ſententiam probat, quid ſentiat, indicat.

91. *Jactans me* b *ut febris querquera*.

Paulus ex Feſto: Querqueram, frigidam cum tremore a Græco κάρκηρα certum eſt dici.

92. -- -- *Mantiſa obſonia vincit*.

Feſtus: Mantiſa additamentum dicitur lingua Tuſca, quod ponderi adjicitur, ſed deterius & quod ſine ullo uſu eſt.

93. *Equum pedibus ſtlembum*.

Feſtus: *Stlembus* gravis, tardus; ſicut Lucilius *pedibus ſtlembum* dixit equum pigrum & tardum.

94. *Vinum Crucium*.

Feſtus: Crucium quod cruciat. unde Lucilius vinum inſuave *Crucium* dixit.

95. *Qui ſchedium facit inconditum & inelaboratum*.

Feſtus: Schedia genus navigii inconditi, trabibus tantum inter ſe connexis facti, quo mercimonia circumferunt poſt amiſſam navem. Unde *Schedia* uſus quoque Poemata dicit & verſus, non ſatis perfecti qui eſſent. Appellavit *Schedium* c Lucilius, cum dixit:

a f. *Agipes cum vocem*, vel certe, *tum*. b lego, *ut querquera febris*. c ita Feſti fragm. ſuppleruntʼ P. Pithœus & Fulv. Urſinus.

xit: *Qui schedium fac.* &c. *L. Apulejus de Deo Socratis*: Nec enim metuo ne in frivolis displiceam, qui in gravioribus placui. Sed ut me omnifariam noveritis: & in isto, ut ait Lucilius, *schedio* & *incondito* experiemini, an idem sim repentinus qui & præparatus.

96. *Terra* a *abiit in nimbos, himbresque* -- --

Varro de L. Lat. lib. IV. Ubi nunc est Roma, *b* septem montium demissior infimus locus. Infimus, humillimus, quod in mundo infima humus. Humor hinc itaque. Ideo Lucilius, *Terra abiit* &c.

97. -- -- *Cæcilius Pretor ne rusticu'* c *fiat*.

Varro de L. Lat. lib. VI. In pluribus verbis A. ante E. alii ponunt, alii non: ut quod partim dicunt Scæptrum, partim Sceptrum; alii Fænus, alii Fenus; sic Fænicia & Fenicia; a quo rustici Pappum Mæsum, non Mesum: a quo Lucilius scribit, *Cæcilius ne rusticu' fiat*. *Diomedes lib.* II. Detractionis sunt æque quatuor Barbarismi: temporis, literæ, syllabæ, aspirationis. Temporis; ut, Férvere Leucaten. Literæ; ut, si quis detracta A litera *Pretor* dicat, ut Lucilius, *Pretor ne rusticu' fias*. quum debeat Æ pronuntiari *Prætor*: sed structuræ gratia syllaba longa corripitur.

98. *Ergo Prætorum est ante præire* -- --

Varro de L. Lat. lib. IV. *Prætor* dictus qui *præiret* jure & exercitu.

99. -- -- *quantum hinnitum atque equitatum*.

Varro de L. Lat. lib. VI. Multa ab animalium vocibus translata in homines: partim quæ sunt aperta, par-

a Scal. *abit*. b. Turn. *septimontium nominatum*.
c al. *fias*.

partim obſcura: Perſpicua, ut Lucilii, *quantum hinnitum* &c.

100. -- -- *quadranti' ratiti*.

Varro de L. Lat. lib. IV. Aventinum aliquot de cauſſis dicunt. Nævius ab avibus; quod eo ſe ab Tiberi ferrent aves: alii ab rege Aventino Albano, quod ibi ſit ſepultus: alii ab adventu hominum, quod commune Latinorum ibi Dianæ templum ſit conſtitutum. Ego maxime puto ab advectu: nam olim paludibus mons erat a reliquis diſcluſus. Itaque eo ex urbe qui advehebantur ratibus, quadrantem ſolvebant. cujus veſtigia, *a* quod ea, qua tum itur, Velabrum, & unde *b* aſcendebant ad rumam nova via lucus eſt, & ſacellum Larum, Velabrum dicitur a vehendo. Velaturam facere etiam nunc dicuntur qui id mercede faciunt. Merces dicitur a merendo & ære. Hinc vecturæ, quas ſolvebant hi qui ratibus tranſibant. *Quadrans*. ab eo Lucilius ſcripſit: --- *quadranti' ratiti*. *Feſtus*: c *Ratitum quadrantem* ſignavit Tarquinius rex. quem ..... & Opilius Aurelius dictum putant, quod in eo, & triente ratis fuerit effigies, ut navis in aſſe. Unde Lucilius *quadrantem* quoque *ratitum* vocat, cum ait: -- *quadranti' ratiti*.

101. *Perſium non curo legere hæc: Lælium Decimum volo*.

Cicero de Oratore lib. II. Nam ut C. Lucilius homo doctus & perurbanus dicere ſolebat: *Ea quæ ſcriberet neque ab indoctiſſimis, neque ab doctiſſimis legi velle, quod alteri nihil intelligerent, alteri plus fortaſſe quam ipſe de ſe; quo etiam ſcripſit: Perſium non curo legere hæc*. (hic enim fuit, ut noramus, omnium fere noſtrorum hominum doctiſſimus.) *Lælium Decimum volo*. Quem co-

a Scal. *quod qua num itur*. b Scal. *eſcendebant ad Rumiam, Nova via, ubi Lucus*. c Ex reſtitutione Scal.

cognovimus virum bonum & non illiteratum, sed nihil ad Persium.

Plinius Nat. Hist. lib. I. *Epist. ad Vespas. Hæc doctissimum Persium legere nolo; Lælium Decimum volo*. Quod si hoc Lucilius, qui primus condidit stili nasum, dicendum sibi putavit. *Cicero de Finib. lib.* I. Nec vero, ut noster Lucilius, recusabo, quo minus omnes mea legant. Utinam ille Persius: Scipio vero & Rutilius multo etiam magis: quorum ille judicium reformidans, *Tarentinis ait se, & Consentinis, & Siculis scribere*. facete is quidem sicut aliàs: sed nec tam docti tunc erant, ad quorum judicium elaboraret; & sunt illius scripta leviora, ut urbanitas summa appareat, doctrina mediocris.

102. *Priusquam Theognis nasceretur*.

A. Gellius lib. I. *cap.* III. Hoc profecto nemo ignoravit, etiam *Priusquam Theognis*, ut ait Lucilius, *nasceretur*.

103. a *Lactentia coacla cum melle bibi*.

Caper de Orthographia & Latin. verb. Lactens, qui lacte abundat.

104. b *Huic Terentiæ Orbiliæ*.

Martianus Capella lib. III. Lucilius in dativo A. & E. conjungit.

105. c *Mænius columnam cum peteret*.

Porphyr. in Horat. lib. I. *Sat.* III. Mænius fertur domo sua, quam ad forum habebat, divendita, unam columnam sibi ibi excepisse, unde gladiatores spe-

a rescribo -- *Lactentia Coa Clam cum melle bibi*. b f. *Huicce*, ut fiat principium Hexametri. c rescribo, -- *columnam Maniu' cum peteret*, vel *eum exciperet*.

ſpectaret, quæ ab eo columna Mænia nominabatur. cujus & Lucilius ſic meminit: *Manius columnam* &c.

106. -- -- *Valerî ſententia dia.*

Porphyr. in Hor. lib. I. *Sat.* VI. *ad illud*: *Contra Lævinum Valerî genus.)* Periphraſim autem neceſſario fecit, ſicut Lucilius cum dicit: *Valerî ſ. d.* Quia ſcilicet nomen quatuor brevium ſyllabarum, & ideo non poteſt in Hexametrum verſum recipi.

107. -- -- *murexque marinus.*

Acron in Horat. lib. II. *Sat.* IV. Murex genus eſt piſcis.

108. -- -- *echinus*
a *Cinnabari infectus.* -- --

Acron in Hor. lib. I. *Sat.* VI. *ad illud*: -- *aſtat echinus vilis.)* Echinum dixit vas ſalis, in modum echini marini. alii ampullam vitream; alii lignum dicunt cum uncinis, in quo ponuntur calices; alii ampullam ſcorteam, juxta illud Lucilii: *Echinus chinaba infectus.*

109. -- -- *guſtavi cruſtula ſolus.*

Acron in Hor. lib. I. *Sat.* I. *ad illa*: *Ut pueris olim dant cruſtula blandi Doctores.)* Cruſtula placentas. *Cruſtula* quando in neutro genere dicimus, edulia ſignificamus. *Commentar. Vetus in Juvenal. lib.* III. *Sat.* IX. *ad illud*: -- *Lambenti cruſtula ſervo.)* Cruſtula, ſpecies operis piſtorii. Lucilius: -- *guſtavi cruſtula ſ.* id eſt, placentas.

110. -- -- b *Brutace bilingui.*

Porphyrion in Hor. lib. I. *Sat.* X. *ad eum locum*: -- --

Ca-

a Ex emendatione Scal. b al. *Brutaces bilingues.*

Canusini more bilinguis.) Bilinguis dicitur, quoniam utraque lingua Canusini usi sunt; sicuti per omnem illum tractum Italiæ, quem ex majori parte Græci incoluerunt: ex quo Magnæ Græciæ nomen accepit. ideo ergo & Ennius & Lucilius, *Brutace bilingui*, dixerunt.

111. -- -- *efflantque elatis naribu' lucem*.

Marius Victorinus lib. 1. *de Syllabis*: Videtur plurimis esse quintus communium syllabarum modus, qui apud Lucilium & veteres multos est frequentatus, ut correpta vocalis desinat in s, & excipiatur ab alia consonanti, vel vocali loco consonantis posita.

112. *Gnatis parce tuis*. -- --

Servius in X. *Æneid. ad illud*: *Natis parce tuis*.) Parce, secundum antiquos serva, ut apud Lucilium & Ennium: *Gnatis p. t.*

113. -- -- a *horret & alget*.

Servius in XI. *Æn. ad illa*. -- *tum late ferreus hastis Horret ager, campique armis sublimibus ardent*) Horret ager, terribilis est. Est autem versus Ennianus, vituperatus a Lucilio, dicente per irrisionem, debuisse eum dicere: *horret & alget*. Unde Horatius de Lucilio: Non ridet versus Ennî gravitate minores.

114. -- b *& vellit mappas, mantella, merumque*.

Servius in lib. IV. *Georg. ad illa Virgilii*: *Tonsisque ferunt mantilia villis*.) Varro appellat *Mantelia* seu *Mantella*, quasi manuteria. Cæterum Plautus hujus singulare *Mantellum* posuit in Captiv. Nec sycophantiis, nec fucis ullum mantellum obviam est. Lucilius autem *Mantella* dixit, -- *mappas*, *mantella*, *m.*

quæ

a f. -- *ager horret & alget*. b lego -- *evertit*.

quæ Græci μάνδυα vocant. *Junius Philargyr. ibidem.*) *Porphyr. lib.* II. *Sat.* III. *Hor.* Mappas antiqui dicebant, quæ nunc *mantilia*. Lucilius: *Et vellit mappas.*

115. a *At quidem te ſenium atque inſulſe Sophiſta.*

Donatus in Eunuch. Act. II. *Sc.* III. *ad illum locum*: *Ut illum dii deæque ſenium perdant.*) Plus dixit *ſenium* quam ſenem. Et ſenex ad ætatem refertur: *ſenium* ad convicium. ſic Lucilius ait: *At quidem te* &c.

116. *Tuam ut memoriam retineas.*

Donatus in And. Act. V. *Sc.* IV. *ad illa*: *Metuo ut ſubſtet hoſpes.*) Ut ne, non. Lucilius, *Tuam ut memoriam* &c.

117. -- -- *Myconi calva omni' juventus.*

Donatus in Hecyr. Act. III. *Sc.* IV. *ad illa*: *Magnus, rubicundus, criſpus.*) Imperite Terentium de Myconio criſpum dixiſſe ajunt: quum Apollodorus calvum dixerit: quod proprium Myconis eſt, ut Lucilius, *Myconi omnis c. j.* Unde etiam proverbium Græcum μυκώνιος φαλακρός.

118. -- -- b *Carcer vix carcere dignus.*

Donat. in Adelp. Act. III. *Sc.* II. *ad illa*: *Vix ſum compos animi.*) Aut *vix* tandem; aut *vix*, non. ut Lucil. *Carcer vix c. d.* *Idem in And. Act.* I. *Sc.* II. *ad illud*: *Carnifex quæ loquitur!*) Aut excarnificans dominum, aut ipſe dignus carnifice, ut caro fiat, id eſt, lanietur. Lucilius: *Carcer vix c. d.* *Idem in Eunuch. Act.* III. *Sc.* II. *Vix* aut difficile ſignificat, aut non, ut ſit nec hoc. Lucil. *Carcer v. c. d.* *Idem ibidem Act.* IV. *Sc.* III. *ad illa*: *Quin inſuper ſcelus.*) αὔξησις. Plus enim eſt ſcelus, quam ſceleſtus. ut Lucil. *Carcer v. c. d.*

a f. *At dii te*, ut ſubaudiatur, perdant. b Vide Notas.

c. d. *Idem in Phorm. Act.* II. *Sc.* III. *ad illud*: *Ain' tandem, carcer.*) Non carcerarium, sed carcerem asperius appellavit. sic Lucil. *Carcer v. c. d.* & *vix* pro non.

119. -- -- *lecti omnes: Atticon hoc est.*

Donat. in Phorm. Act. I. *Sc.* II. *ad illud*: *Accipe, hem. lectum est.*) Absolute. nam non dicit quid, utrum debitum, an argentum lectum.

120. -- *animo ac virtutibus.* --

Donat. in Adelph. Act. II. *Sc.* I. *ad illa*: *Ornatus esses ex tuis virtutibus.*) Sic veteres per ironiam virtutes pro flagitiis dicebant: Lucil. *animo ac virtutibus.*

121. *Centum genera solœcismorum.*

Isidorus Orig. lib. I. *cap.* XXXII. Fiunt præterea *Solœcismi* & plurimis modis. Nam Lucilius *Centum genera solœcismorum* dixit, quos omnes vitare potius quam sequi debet, qui regulam recte loquendi studet tenere.

122. *A me auxiliatus si est.*

Priscian. lib. II. *&* VIII. *Auxiliatus* passive βοηθηθείς.

123. -- -- *anseris herbili' virus.*

Servius P. Danielis. Virus, id est fœtor.

124. -- -- *stat sentibu' fundus.*

Donatus in Andr. Act. IV. *Sc.* II. *ad illud Terentii*: *Per me stetisse.*) hoc est esse. ut Virg. -- desertaque montis Stat domus. aliter plenum est, ut idem: Stant & juniperi & castaneæ hirsutæ. aliter horreat. ut: -- stant lumina flamma. & Lucilius: -- *stat sentibu' fundus.*

125. *Ex facie florem delegeris* -- --

Donat. in Eunuch. Act. IV. *Sc.* IV. *ad illa Ter. Quem tu vero videre velles, Phædria ?)* Vero, pulchre. Pulcher est enim cujus forma nec odium, nec convitium commeruit. Lucilius in Satyr. * * *Ex facie* &c

126. a *Pedetentim hunc resalutem*.

Charisius lib. II. Pedetentim.

127. -- -- *fici comeduntur & uvæ*.

Charisius lib. I. Hæc *ficus* & hæ *fici*, & has *ficos* facit: genitivus enim singularis hujus *fici*, non hujus *ficus* est. *Idem eodem lib. paulo post*.

128. -- -- b *exta acceptoris & unguis*.

Charisius lib. I. *Acceptor* & Accipiter, Virgilius enim Accipiter dixit, Lucilius autem *Acceptor*.

129. -- -- *gibbere magno*.

Charis. lib. I. *Gibber*, ut ait Verrius, ipsum vitium dicitur, ut Tuber.

130. c *Quum illa fora itant*.

Charis. lib. I. *Forum* neutro genere dicimus locum agendis rebus destinatum, aut quum Commercium significamus.

131. *Plure foras vendunt*. -- --

Charis. lib. I. *Plure* aut Minore emtum antiqui dicebant.

132.

a lego, -- *Pedetentimne hunc resalutem?* b lego, *rostra*.
c V. C. *Cum illi fora erat*, f. *Tune illi fora erant*. vel potius, -- *illa Quum fora itant*.

132. a *Assiduas ficos.* -- --

Charis. lib 1. Hæc *ficus* & hæ *fici*, & has *ficos* facit. genitivus enim singularis hujus *fici*, non hujus *ficus* est.

133. -- -- *Legem*
Vitemus Licinî -- --

A. Gellius lib. 11. *cap.* XXIV. *Lex* deinde *Licinia* rogata est; quæ cum certis diebus, sicuti Fannia, centenos æris impendi permisisset, nuptiis ducenos indulsit; cæterisque diebus statuit æris tricenos; cum & carnis aridæ & salsamenti certa pondera in singulos dies constituerit: si quidquam esset natum e terra, vite, arbore; promisce & indefinite largita est.

134. -- -- *Fannî* b *centussisque misellos.*

A. Gellius lib. 11. *cap.* XXIV. *Lex Fannia*, quæ Ludis Romanis item Ludis Plebeis & Saturnalibus & aliis quibusdam diebus in singulos dies centenos æris insumi concessit, decemque aliis diebus in singulis mensibus tricenos; cæteris autem omnibus diebus denos. hanc Lucilius Poeta Legem signat, cum dicit, -- *Fannî cent. mis.* in quo erraverunt quidam Commentariorum in Lucilium scriptores, quod putaverunt Fannia Lege perpetuus in omne dierum genus centenos æris statutos. Centum enim æris Fannius constituit, sicuti supra dixi, festis quibusdam diebus; eosque ipsos dies nominavit. aliorum autem dierum omnium in singulos dies sumtus inclusit intra æris alias tricenos, alias denos.

Macrobius Saturnal. lib. III. *cap.* XVII. *Fanniæ* autem *Legis* severitas in eo superabat Orchiam Legem, quod in superiore numerus tantummodo cœnantium cohibebatur, licebatque secundum eam unicuique bona

a Fr. D. *Asse duas ficos.* b for. *centussi' misellus.*

bona ſua inter paucos conſumere: *Fannia* autem & ſumtibus modum fecit aſſibus centum. Unde a Lucilio Poeta feſtivitatis ſuæ more *Centuſſis* vocatur.

135. *Anû noceo.*

A. Gellius lib. IV. *cap.* XVI. Lucilius in dativo caſu *anû* dicit, non anui.

136. -- -- *prodes amicis.*

Macrobius de differentiis & ſocietatib. Græci Latinique verbi: Similiter apud Latinos Imperativus naſcitur ab infinito abjecta ultima, Cantare, canta; Monere, mone; Legere, lege; Ambire, ambi; Ferre, fer; Eſſe, es, & Ades & *Prodes*.

137. -- -- *primum facie quod* a *honeſtas*
Accedit. -- --

A. Gellius lib. IX. *cap.* XIV. In caſu autem dandi, qui puriſſime locuti ſunt non *Faciei*, uti nunc dicitur, ſed *facie* dixerunt.

138. *Scinde, puer, calam, ut caleas.* -- --

Servius in VI. *Æneid. Virg. Calas* dicebant majores noſtri fuſtes, quos portabant ſervi ſequentes dominum ad prœlium, unde etiam *Calones* dicebantur. Nam conſuetudo militis erat Romani, ut ipſe ſibi arma portaret, & vallum, quod dicebant *Calam*. Sic Lucilius: *Scinde, puer, calam* &c. id eſt, o puer, frange fuſtes & fac focum.

139. -- -- *reſultantes ædeſque lacuſque.*

Servius in I. *Æn. ad illa: Dependent lychni laquearibus aureis.*) Principaliter *lacus* dicitur. ut Lucil. *reſultantes ædeſque lacuſque*. Diminutio *Lacunar* facit. Ho-

a Ex emendatione Scal.

Horat: Nec mea renidet in domo lacunar. Inde fit alia diminutio *Lacunarium*, & per ἀντίστιχον *Laquearium*. *Isidorus Orig. lib.* XV. *cap.* VIII.

140. *Ecquem Pamphilum quæris?*

Servius in I. *Æn. Quem* vacat. nam de uno loquebatur.

141. -- -- χῖος τε δυνάστης.
Οἶνος -- --

Servius in II. *Georg. ad illa Virg. Sunt & Aminea vites firmissima vina, Tmolus & assurgit quibus & rex ipse Phanæus.*) De Lucilio tractum est, qui ait: -- Χῖος τε δυνάστης &c.

142. *Uxori legata penus* -- --

Servius in I. *Æn.* Sane dicimus & hic & hæc & hoc *penus*: sed in masculino & feminino genere quartæ est declinationis, in neutro tertiæ, quomodo pecus, pecoris.

143. *Apollo Pulcher dici non vult.*

Servius P. Danielis Aurelii.

144. *Scorta Pyrgentia.*

Servius ejusdem.

145. *Vultis? emta est: noltis? non emta est.*

Diomedes lib. I. *in verbo Nolo*: Apud veteres reperimus: Id quod non vultis, noltis. ut est apud Lucilium: *Vultis? emta* &c. Ex hoc vulgo faciunt Imperativum *noli*.

146. *Et suffocare conatur.*

Diomedes lib. I. Præfoco, præfocavi, Probus quasi novam vocem miratur. angit enim veteres dicebant. ut Virgilius: -- & faucibus angit inhærens. Lucilius tamen ait: *Et suffocare conatur*.

147. -- -- *pergit capulare cadaver*.

Fulgentius Planciades de Prisco sermone: *Capularem* nominari volunt senem jam morti contiguum; quin & reos capulares dicebant, qui capulo digni fuerant, unde & Lucilius ait: *Pergit capul. cad.*

148. *Serenu' fuit*.

Quintilianus Inst. Orat. lib. IX. *cap.* IV. Cæterum consonantes quoque, eæque præcipue quæ sunt asperiores, in commissura verborum rixantur, & s ultima cum x proxima, quarum tristior etiam, si binæ collidantur, ut, ars studiorum: quæ fuit caussa & Servio, ut dixi, subtrahendæ s literæ, quoties ultima esset, aliaque consonante susciperetur: quod reprehendit Lauranius, Messalla defendit. Nam neque Lucilium putant uti eadem ultima, quum dicit: *Serenu' fuit*, &, *dignu' loco*.

149. *Subulo*, a *pullipremo*.

Ausonius Epigramm. LXIX. Quid Marcus? Feles nuper pullaria dictus, Corrupit totum qui puerile secus. Perversæ Veneris postico vulnere fossor, Lucili Vatis *Subulo*, *pullipremo*.

150. -- -- *Viscus aprinum*.

Charisius lib. I. Item Caprina & *Aprugna* cur dissimiliter derivetur, quæri solet: quibus respondebimus, utrumque per i proferri debere, sed in altero usu u literam celebrari, quamvis Lucilius, *Viscus a-*

pri-

a Scal. *pulliprema*.

prinum, non *aprugnum* dixerit.

151. — — *Agrariu' mergus*.

Julius Capitolinus in vita Pertinacis: Avaritiæ suspicione privatus non caruit, cum apud vada Sabatia oppressis fœnore possessoribus, latius suos teneret fines. Denique ex versu Luciliano *agrarius mergus* est appellatus.

152. *Oleum Cassinas*.

Priscianus lib. VII. *Oleum Cassinas* neutrum pro Cassinate dixit.

153. *Carissam*.

Festus: *Carissam* apud Lucilium a vafram significat.

154. Ἄλγη ἔθηκεν.

Servius in X. *Æn. ad illum locum Virgilii*: -- *meque hoc ita ponere sentis*.) Ponere, facere. Sic Lucilius Homerum secutus, qui ait, Ἄλγη ἔθηκεν, id est, fecit.

155. *Ninguis*.

Charisius lib. I. Ix terminata masculina & feminina & communia invenies, quorum genitivus cis exit, ut hic Calix, calicis, hæc Pix, picis, hic & hæc & hoc Felix, felicis. Excipitur hoc solum Nix, quod contra rationem nivis facit, licet veteres *ninguis* declinaverunt, e quibus est Lucilius.

156. *Strigilim*.

Charisius lib. I.

157. *Jugerum*.

a V.C. vafrum.

Charisius lib. I. Quum vero e, vel i, vel u terminetur ablativo singulari, um accipit, & facit genitivum pluralem, dativus & ablativus bus syllaba finiuntur, veluti ab hoc Rege, regum, regibus; ab hac Navi, navium, navibus; ab hoc Portu, portuum, portubus. Inveniuntur tamen apud auctores etiam his contraria. *Nucerum* enim Cælius dixit, a Lucilius *Jugerum*, Gellius vero *Regerum* & *Lapiderum*: quum rum syllabam nunquam accipiat ablativus e terminatus, nisi cum producitur, ut ab hac Re, rerum; Die, dierum; Specie, specierum; Facie, facierum.

158. Εὔφωνα.

Consultus Chirius Fortunatianus, Rhetor. lib. III. Quæ verba magis sonantia sint ea potius collocemus, quæ Lucilius εὔφωνα appellat, id est, vocalia.

159. *Canaliculam*.

Nonius: Canalis feminino; Lucilius ὑποκορισικῶς *Canaliculam* dicit.

160. *Corolla*.

Isidorus Orig. lib. XIX. *cap.* XXX. Primum ornamentum Corona insigne victoriæ; sive regii honoris signum. quæ ideo in capite Regum ponitur ad significandum circumfusos b in orbe populos, quibus accinctus, quasi caput suum, coronatur. Hæc a Lucilio *Corolla*, ab Homero στεφάνη dicta est.

161. *Vappones*.

Probus in Catholicis nominum.

162. *Aquilum*.

Glos-

a V. C. Cæcilius, Naterum. b f. *in orbem*.

Glossarium: Aquilum μέλαν, ὡς Λουκίλλιος.

163. *Gullioca*·

Glossarium: Gulioca καρυοτόμια. Gulliocæ κάρυα μακρὰ παρὰ Λουκιλλίῳ.

164. *Arnobius adverſ. Gent. lib.* II. Quia *Fornicem* Lucilianum, & Marſyam Pomponii obſignatum memoria tenetis.

165. *Idem lib.* V. Ocriſiam prudentiſſimam feminam divos inſeruiſſe genitali: explicuiſſe motus certos. Tunc ſancta & ſerventia numina *Vim vomuiſſe* Lucilii, ac Regem Servium natum eſſe Romanum.

166. *Hieronymus ad Chromatium*: Secundum illud de quo *ſemel in vita Craſſum* ait *riſiſſe* Lucilius: *Similem habent labra lactucam, aſino carduos comedente. Idem ad Demetriadem*: *Et M. Craſſum ſemel in vita* ſcribit *riſiſſe* Lucilius. *Idem adverſus Ruffinum*: Ego certe ut homini ſeveriſſimo riſum moveam, ut imiteris aliquando *Craſſum, quem ſemel in vita riſiſſe* ſcribit Lucilius. *Cicero de Finib. lib.* V. Dicimus aliquem hilare vivere. Igitur ſi ſemel triſtior effectus eſt, hilara vita amiſſa eſt? At hoc in eo *M. Craſſo, quem ſemel* ait *in vita riſiſſe* Lucilius, *non contigit, ut ea re minus* ἀγέλαστος, ut ait idem, vocaretur. *Idem Tuſculan. Quæſt. lib.* III. Nec vero ea frons erat, quæ *M. Craſſi* illius veteris, quem *ſemel* ait *in omni vita riſiſſe* Lucilius, ſed tranquilla & ſerena. *Macrobius Saturnal. lib.* II. *cap.* I. Neque ego ſum neſcius, vos nec triſtitiam nec nubilum vultum in bonis ducere, nec Craſſium illum, quem Cicero auctore Lucilio *ſemel in vita riſiſſe* ſcribit, magnopere mirari. *Aſconius Padianus in Orat. Cic.* II. *contra Verrem ad illa*: *Semel ait*

ſe in vita perticuiſſe contumaciam Verris præcipitem.) Nā ſemel vicinum eſt ad pene numquam. ex eodem ſenſu eſt, quod *ſemel in vita riſiſſe Craſſum* ſcribit Lncilius. unde Virgilius mihi videtur dixiſſe: Tum primum noſtri Cacum videre timentem.

Ammianus lib. XXVI. Exceſſit autem vita Procopius anno 40. menſibus 10. corpore non indecoro, nec mediocris ſtaturæ, ſubcurvus, humumque intuendo ſemper incedens, perque morum triſtium latebras illius ſimilis Craſſi quem *in vita ſemel riſiſſe* Lucilius affirmat & Tullius.

167. *Plinius Nat. Hiſt. lib.* VIII. *cap.* XLVIII. *De generibus lanarum & veſtium loquens: Crebræ Papaveratæ* antiquiorem habent originem, jam ſub Lucilio Poeta *in Torquato notatæ*.

168. *Servius in* VIII. *Æn. Virg. ad illum locum: -- viridique in littore conſpicitur ſus.)* Hor. -- & amica luto ſus. Sciendum tamen hoc, eſſe vitioſum in monoſyllabum finiri verſum, *niſi forte ipſo monoſyllabo minora explicentur animalia, ut,* Parturient montes, naſcetur ridiculus mus. *gratioſiores enim ſunt iſti verſus ſecundum* Lucilium.

169. *Cicero in Bruto de L. Craſſo loquens:* Multæ deinde cauſſæ, ſed *ita tacitus Tribunatus, ut niſi in eo magiſtratu cœnaviſſet apud Præconem Granium, idque nobis bis narraviſſet Lucilius,* Tribunum Plebis neſciremus fuiſſe.

170. *Quintilianus lib.* I. *cap.* V. *Inſt. Orat.* Taceo de *Tuſcis & Sabinis & Prænestinis, quorum ſermone utentem Vectium Lucilius inſectatur.*

171. *Commentator Vetus Horatii lib.* II. *Sat.* I. *ad illa:*

--

— me pedibus delectat claudere verba Lucili ritu nostrûm melioris utroque. Ille velut fidis arcana sodalibus olim Credebat libris.) Hoc Lucilius ex Anacreonte traxit & Alcæo Sapphoque Græcis Lyricis; quos ait Aristoxenes libris propriis amicorum loco usos fuisse. Dicitur enim Lucilius *vitam suam scripsisse, & non sibi pepercisse.*

172. *Porphyr. in Hor. lib.* II. *Sat.* II. *ad illud: Primum nam inquiram, quid sit furere.*) Ostendit quid sit furor, ut Lucilius ......

173. *Donatus in Adelph. Ter. Act.* III. *Sc.* I. *ad illa: E re nata melius fieri haud potuit.*) Sic proprie dicimus de iis quæ contra voluntatem nostram acciderunt: ut nunc vitium virginis. Ergo e re nata, ex vitio virginis. Sic Lucilius, p... i.. i..

174. *Festus*: *Ravam* vocem significare ait Verrius raucam, & parum liquidam proxime canum latratum. sonus autem, unde etiam causidicus pugnaciter loquens, *rabula* appellabatur, ut est apud Lucilium ......

175. *Idem*: *Remillum* dicitur quasi repandum .·.·.. Lucilius, *suda* .·.·. *remilium*.

176. *Idem*: *Suberies* arboris genus ex qua cortex natatorius detrahitur. Lucilius .·.·. *ti hibernacul.*

177. *Glossarium*: *Mutonium* προβασκάντιον, ὡς Λυκίλλιος.

VERSUS aliquot citati quidem omisso auctoris nomine aut perperam adscripto, a doctis tamen LUCILII esse existimati.

178. -- -- a *Cujus non *audeo dicere nomen?*
Quid refert, dictis ignoscat Mutius, an non?

Juvenalis lib. 1. *Sat.* 1. -- unde illa priorum Scribendi quodcumque animo flagrante liberet, Simplicitas; *Cujus non audeo dicere n. &c.*

179. -- -- *Granius autem*
Non contemnere se, & reges odisse superbos.

Cicero ad Attic. lib. VI. *Epist.* III. Omnino (soli enim sumus) nullas unquam ad me literas misit Brutus; ne proxime quidem de Appio, in quibus non inesset arrogans, ἀκοινώνητον aliquid; tibi autem valde solet in ore esse, -- *Granius autem non contemn. &c.* *Idem lib.* II. *Epist.* VIII. Ipse vero (Curio) mirandum in modum, -- *reges odisse superbos.*

180. *Quid? puto te in hoc aut risisse, aut ingemuisse,*
Ut frontem ferias. -- --

Cicero ad Attic. lib. I. *Epist.* I. Competitores, qui certi esse videantur, Galba & Antonius, & Q. Cornificius. -- *puto te in hoc &c.*

181. *Displiceo mihi, nec sine summo scribo dolore.*

Cic. ad Att. lib. II. *Ep.* XVIII. Sed de Repub. non libet plura scribere. *Displiceo mihi, nec &c.*

182.

a Vide Notas.

182. a *O domus antiqua, heu quam dispari dominare domino!*

Cicero in Officiis lib. I. Aliter ampla domus dedecori sæpe domino sit, si est in eo solitudo: & maxime si aliquando alio domino solita est frequentari. odiosum est enim cum a prætereuntibus dicitur: *O domus antiqua &c.* Quod quidem his temporibus in multis dicere licet. *Idem in* II. *adverſ. M. Antonium*: O tecta ipsa misera! *quam dispari domino* (quamquam quomodo iste dominus?) sed tamen quam a dispari tenebantur! Studiorum enim suorum M. Varro voluit esse illud, non libidinum diversorium.

183. *Sustineat currum, ut bonu' sæpe agitator, equosq;*

Cic. ad Att. lib. XIII. *Ep.* XXI. Inhibere illud tuum quod valde mihi arriserat, vehementer displicet: est enim verbum totum nauticum. quanquam id quidem sciebam: sed arbitrabar Sustineri remos, cum Inhibere essent remiges jussi. id non esse ejusmodi didici heri, cum ad villam nostram navis appelleretur. non enim sustinent, sed alio modo remigant. id ab ἐποχῇ remotissimum est. quare facies, ut ita sit in libro, quemadmodum fuit. dices hoc idem Varroni, nisi forte mutavit. nec est melius quicquam quam ut Lucullus *Sustineat currum, ut &c.* semperque Carneades προβολὴν pugilis, & retentionem aurigæ, similem facit ἐποχῇ.

184. *Atque aliquos* b *ibus ab rebus clepsere foroque.*

Varro lib. VI. *de L. Lat. Clepsere* dixit, unde etiam alii *Clepere*, id est, *Corripere*; quorum origo a *Clam*, ut sit dictum Clapere, & ex e, a commutato, ut mul-

a Hier. Colum. *O domus Anci, heu q. d. domino dominaris!*
b ex emendatione Scal.

multa, est factum *Clepere*. Potest & a Græco dictum, κλέπτειν.

185. *Tantidem quasi fœta canes sine dentibu' latrat.*

Varro lib. IV. *de L. Lat.* Utrum primum *Una Canis* an Canes sit appellata. Dicta enim apud veteres *Una Canes*.

186. *Non frustillatim, nec minutatim dari.*

Nonius: *Frustatim & Frustillatim* per frusta, ut minutatim.

187. *Priverno Oufentina venit, fluvioque Oufente.*

Festus: *Oufentina Tribus* initio caussa fuit nomen fluminis *Oufens*, quod est in agro Privernate, inter mare & Tarracinam. Postea deinde a Censoribus alii quoque diversarum civitatum eidem tribui sunt adscripti.

188. *Græcia Sulpicio sorti data, Gallia Cottæ.*

Isidorus Orig. lib. I. *cap.* XXXV. Zeugma est clausula, cum plures sensus uno verbo clauduntur, quæ fit tribus modis. Nam aut in primo, aut in postremo, aut in medio id verbum ponitur. In primo, ut, Vertitur œnophoris fundus, sententia nobis. in medio, ut, *Græcia Sulpicio sorti &c.*

189. *Ructantur juvenes, & sputis omnia fœdant.*

Nicol. Perottus in Martialem ad Epigr. CXVI. *in Fescenniam.*

190. -- -- *Ore salem exspiravit amarum.*

Hieron. Columna in Explicationib. Fragmentor. Ennii.

191.

191. -- -- *quanquam fuit ipse.*

Cicero ad Att. lib. IV. *ep.* VII. Quid enim verêris quemcunque hæredem fecerit? nisi Publium fecit. verum fecit non improbum, *quamquam fuit ipse.*

192. -- — a *clopo*
Subsidio occurrat. -- --

Cic. ad Att. lib. XII. *Ep.* III. Ac vereor, ne iste auctionem nullam faciat: sed ludis factis --- *cloppo Subsidio occurrat*, ne talis vir ἀλογηθῇ sed μελήσει.

193. -- -- *næ ridicule mihi cillus.*

Cic. ad Att. lib. XIII. *Ep.* XLIX. Ad Cæsarem quam misi epistolam, ejus exemplum fugit me tum tibi mittere: nec id fuit, quod suspicaris, ut me puderet tui -- -- *na ridicule mihi cillus*. Nec mehercule scripsi aliter, ac si πρὸς ἴσον ὅμοιόνque scriberem.

a ex restitutione Franc. Junii. vide Notas.

C. LU-

C. LUCILII

QUÆ SUPERSUNT

EX LIBRO I. SATYRARUM

RELIQUIÆ.

*

SERVIUS *in* X. *Æn. Virgilii ad illum locum: Accipite ergo animis, atque hæc mea figite dicta) Totus hic locus de Primo Lucilii translatus est, ubi inducuntur dii habere consilium, & agere primo de interitu Lupi cujusdam Judicis rei, postea sententias dicere.* Sed hoc, quia indignum erat Heroico carmine, mutavit Virgilius, & induxit primo Jovem loquentem de interruptis fœderibus, cujus orationem interrupit Venus: post secuta Junonis verba sunt, quibus redarguit Venerem.

*

1. *Consilium summis hominum de rebus habebant.*

Servius in IX. *Æn. ad illum versum Virg. Consilium summis regni de rebus habebant.)* Lucilii versus est uno tantum sermone mutato.

2. a *Vellem concilio vestrûm, quod dicitis, olim, Cælicolæ; vellem, inquam, adfuvissemu' priore Concilio,* -- --

Jul. Rufinianus de Figuris sententiarum & elocutionis: Epanalepsis repetitio sententiæ propter aliam necessariam caussam, non ut fit in figuris elocutionis. sic apud

a Ita restituo hos versus.

apud Lucilium: *Vel concilio vestrûm quod dicitis olim, Cælicolæ, adfuissemus priore concilio.*

3. *Ut nemo sit nostrûm, quin pater optimu' divûm,*
Ut Neptunu' pater, Liber, Saturnu' pater, Mars,
Janu', Quirinu' pater, a *nomen dicatur ad unum.*

Lactantius lib. IV. *cap.* III. *Divin. Inst.* Multorum autem deorum cultus non esse secundum naturam, etiam hoc argumento colligi potest,& comprehendi. Omnem Deum, qui ab homine colitur, necesse est inter solemnes ritus & precationes *Patrem* nuncupari, non tantum honoris gratia, verum etiam rationis; quod & antiquior est homine, & quod vitam, salutem, victumque præstat, ut Pater. Itaque ut *Jupiter* a precantibus *Pater* vocatur, & *Saturnus* & *Janus* & *Liber*, & ceteri deinceps, quod Lucilius in Deorum Concilio irridet.

4. -- -- *Tubulus si Lucius unquam,*
Si Lupus, aut Carbo, aut Neptuni filiu' b *divos*
Esse putasset, tam impius, aut perjuru' fuisset?

Cicero de Natura Deor. lib. I. Quid de sacrilegis, quid de impiis perjurisque dicemus? -- *Tubulus si Lucius unquam, Si Lupus, aut Carbo, aut Neptuni filius,* ut ait Lucilius, *putasset esse deos, tam perjurus, aut tam impius fuisset?*

5. *Quo pacto populum atque urbem servare* c *potissit*
Ampliu' Romanam. -- --

Charisius lib. II. *Amplius.*

6.

a f. *omnes dicantur*, vel potius, *omnes dicamur*. b ita puto scripsisse Lucilium, vel potius -- *ullos divos esse putavisset, sit impius unquam, Aut perjuru' fuisset* -- c al. *potis sit*. f. *sint*.

6. -- -- a *ut multos menſeſque dieſque,*
Non tamen ætatem tempeſtate hac ſceleroſi
Lætentur. -- --

Donatus in Eunuchum Act. IV. *Sc.* V. *ad illa Terentii: Jamdudum ætatem lites ſunt inter eos facta maxima.)* Jamdudum ætatem pro longinquo tempore. Lucilius -- *ut multum menſeſque dieſque, Non tamen ætatem. Nonius*: *Sceleroſi* pro ſcelerati. Lucilius lib. I. *Non tamen ætatem tempeſtatem hanc ſceleroſi Mirentur.*

7. *Hæc ubi dicta dedit, pauſam facit ore loquendi.*

Nonius: *Pauſa* eſt quies alicujus rei.

8. b *Nec ſi Carneaden ipſum ad nos Orcu' remittat.*

Lactantius lib. V. *cap.* XV. *Divin. Inſt.* Carneades Academicæ ſectæ Philoſophus, cujus in diſſerendo quæ vis fuerit, quæ eloquentia, quod acumen, qui neſcit, is ex prædicatione Ciceronis intelliget, aut Lucilii, *apud quem diſſerens Neptunus de re difficillima, oſtendit non poſſe id explicari, nec ſi Carneadem ipſum Orcus remittat.*

9. *Per ſatyram Ædilem factum* c *qui legibu' ſolvat.*

Diomedes lib. III. *cap.* VI. Alii dictam putant Satyram a Lege Satyra, quæ uno rogatu multa ſimul comprehendat. quod ſcilicet & Satyra carmina multa ſimul & poemata comprehendat, cujus Legis Lucilius meminit in primo: *Per ſatyram &c.*

10. *Cui, ſi conjuret, populus vix totu' ſatis ſit.*

Chariſius lib. II. Satis diverſe accipitur ἀντὶ τοῦ par.

11.

a Ita reſtituo hos verſus. b Ita conſtituendum puto hunc verſum. c f. *quis l. ſolvat?*

11. *Munu' tamen fungi, & muros servare* a *potissent.*

Nonius: Accusativus positus pro ablativo.

12. *Si non amplius, ad lustrum hoc protolleret unum.*

Nonius: *Protollere* est differre.

13. *Ad cœnam* b *adducam, & primum hisce abdomina thynni*
Advenientibu' priva dabo, c *cephaleaque atarnæ.*

A. Gellius lib. x. *cap.* xx. Veteres *Priva* dixerunt, quæ nos singula dicimus. *Nonius*: *Priva* significat singula.

14. *Porro quæcunque, & cuicunque, ut diximus ante,*
Obstiterit, primo hoc d *minuendi refert res* -- --

Nonius: Ablativus pro genitivo.

15. -- -- *ut contendere possem*
Thestiadas Ledæ, atque Ixionas Archilochio.

Nonius: *Contendere*, significat comparare.

16. *Has res ad te scriptas, Luci, misimus, Æli.*

Auctor Rhetoricæ ad Herennium lib. IV. *de ornamentis*: Compositio est verborum constructio, quæ facit omnes partes orationis æqualiter perpolitas. Ea conservabitur si verborum transjectionem vitabimus, nisi quę erit concinna; qua de re posterius loquemur. quo in vitio est Lucilius assiduus, ut hoc est in priore libro: *Has res ad te scriptas*, &c.

17. *Quis leget hæc? min' tu istud ais? nemo hercule, nemo.*

Ve-

a V. C. *potessint*. b f. *abducam*. c Ita Scal. P. Col. *cephaleaque, atarne*. Turn. *carnem & cephaleam*. d Scal. *minuendo*.

Veteres Glossa in Persium Sat. I. *ad illum versum*: *Quis leget hæc? min' tu istud ais? nemo hercule, nemo.*) Hunc versum de Lucilii primo transtulit.

18. *Serpere uti gangræna mala, atque* a *herpestica posset.*

Nonius: *Gangræna* est cancer.

19. *Vultus item ut facies, mors*, b *icteru' morbu', venenum.*

Nonius: Vultus & Facies hoc distant: *Vultus* est voluntas quæ pro motu animi in facie ostenditur; *Facies* ipsa oris species.

20. *Infamem*, c *honestam, turpemq; odisse popinam.*

Nonius: Popinones, vel hi quos nunc dicimus Tabernarios, a Popinis; vel luxuriosos qui se popinis dedunt.

21. *Prætextæ, ac tunicæ Lydorũ opu'* d *sordidũ omne.*

Nonius: *Tunica* est vestimentum sine manicis.

22. e *Psilæ atque amphitapæ* f *villis ingentibu' molles.*

Nonius: *Amphitapa* vestes dicuntur utrinque habentes villos. *Isidorus Orig. lib.* XIX. *cap.* XXVI. *Sipla* tapeta ex una parte villosa, quasi simpla. *Amphitapa* ex utraque parte villosa tapeta.

23. g *Irritata canes quod, homo quam, planiu' dicit.*

Nonius: *Irritare* dictum est proprie provocare: tractum

a Had. Jun. *herpes ita*. b Ita Scal. c Had. Jun. *inhonestam*. d al. *sordidum id omne*. f. *sordidulum omne*. e Isid. *Sipla*. f Scal. *molles cum ingentibu' villis*. g ex restitutione Scal.

ctum a canibus, qui, quum provocantur, irriunt. *Donatus in Adelphos Terentii*, *Act.* II. *Sc.* IV. *ad illa*: *Ne si magis irritatus siet, Aliqua hoc ad patrem permânet.*) Proprie de lenone, quem irritari dicit ut canem. nam *Irritari* proprie canes dicuntur. Lucilius de litera R. *Irritata canis quod homo quam plurima dictat*. *Charisius lib.* I. *Canes*. Lucilius primo, *Irritata canes quam homo*, hoc quod Plinius dicit pro canis.

24. *Nodum in scirpo insane facere vulgus.*

Donatus in Andr. Ter. Act. V. *Sc.* IV. *ad illud*: *Nodum in scirpo quaris.*) *Scirpus* Palustris res & levissima. Lucilius in primo: *Nodum in scirpo &c.* Est autem *Scirpus* sine nodo, & levis junci species. alibi ipse: Reddunt curatura junceas. Plautus: Scirpea inducitur ratis.

25. *Et mercede* a *meret relligiones.*

Nonius: *Meret*, humillimum & sordidissimum quæstum capit.

26. b *Miracula ciet thelephantes.*

Nonius: Mira & *Miracula* veteres pro monstris & horrendis ponebant.

27. —— *Arutænas & aquales.*

Charisius lib I. Nomina quædam sunt principalia, quæ Plinius Secundus Sermonis dubii lib. VI. faciendi appellat, ut *Aqua*: ex quibus possessiva nascuntur, quæ patiendi vocat, ut *Aquale*. nam Lucilius I. Satyrarum, *Arutænas*, inquit *& aquales*, non ut autumnal. Hujus autem principale nomen est *Aqua*: quod vero patitur ac tenet aquam, *Aquale*; ut equi-

F le,

a rescribo, *merent legiones*. b Had. Jun. *Miracla cient elephantes*.

le, ſedile, monile: & ut idem Plinius, *Aquale*.

28. *Vulturius*.

Chariſius lib. I. Vultur dixit Virgilius in VI. ſed & *vulturius* Lucilius in primo.

QUÆ SUPERSUNT EX SATYRARUM LIBRO II.

*

1. *Quem cum vidiſsent Hortenſiu', Poſthumiuſque,*
Cæteri item in capulo hunc non eſse, aliumque cubare.

Nonius: *Capulum* dicitur quidquid aliquam rem intra ſe capit.

2. -- -- a *hoſtilibu' contra*
Peſtem perniciemque, catax quam & Manliu' nobis.

Nonius: *Catax* dicitur quem nunc Coxonem vocant. *Idem*: *Pernicies* generis fæminini.

3. -- -- *quæ horis ſublata duabus*
Omnia ſunt, Sole occaſo, b *ductoque*. -- --

Priſcianus lib. IX. Ab occido *occaſus* pro ὁ δύναξ

4. c *Injuriatum hunc in fauces invâſse, animamque*
Eliſiſse illi. -- --

Nonius: *Elidere* excludere ſignificat.

5. d *Nunc nomen, jamque ex teſtibus ipſe rogando*.

Ex-

a ſ. *hoſtibu' contra* ſ. opto. b ſ. *obductoque tenebris*. c Scal. *In viriatum*. d Scal. *Nunc Nomentani qua ex teſtibus ipſe r. Exſculpi*.

Exsculpo, a *hæc dicam*. -- --

Nonius: *Exsculpere* est extorquere.

6. *Quæ nunc Æmilio præcanto atque exigo* b *atque Excanto*. -- --

Nonius: *Excantare* significat excludere.

7. *Non dico vincat licet* c *& vagus exsulet, erret Exlex*. -- --

Nonius: Illex & *Exlex* est qui sine lege vivit.

8. *Nunc Prætor tuus est, meu' si discesserit horno* d *Gentili*. -- --

Donatus in And. Act. V. Sc. VI. ad illud Ter. Tuus est nunc Chremes.) Lucilius in secundo: *Nunc Prætor* &c.

9. *Si natibus natricem impressit crassam & capitatam*.

Nonius: *Natrices* dicuntur angues natantes.

10. *Stulte saltatum te inter venisse cinædos*.

Nonius: *Cinædi* dicti sunt apud veteres saltatores, vel pantomimi ἀπὸ τοῦ κινεῖν e τὸ σῶμα.

11. *Succussatoris* f *tetri, tardique caballi*.

Nonius: *Caballus*. *Idem*: *Succussare* est sursum frequenter excutere.

12. *Homo* g *impudicus & impune est rapinator*.

Nonius: *Impune* quod est impudenter. *Idem*: *Rapina-*

a al. *edicam*. b Fr. D. *quaque*. c f. *& vagat*. d f. *Gentilis*. f. erit. e al. τὰ κῶλα. f al. *tardi, rarique*. g al. *impuratus*.

natores, pro raptoribus.

13. a *Ricini & aurati*, b *cicæ & oraria mitræ*.

Nonius: *Ricinum*.

14. *Quid dicis? cur est factum*; c *quod conjicis istuc?*

Nonius: *Conjicere*, furari, auferre.

15. *Quî te, Nomentane, malum, jam cætera perdat*.

Donatus in Phorm. Act. 1. Sc. 11. ad illud Terentii: *Quî illum dii omnes perduint*.) *Quî*, utinam est, ut Lucilius in secundo, *Quî te, Nomentane*, &c.

16. d *Tum farto omnia sunt circumlata*. — —

Nonius: *Circumferre* est proprie lustrare.

17. — — *in vulgam penetrare pilosam*.

Nonius: *Vulga* capacitas, vel sinus cum laxitate.

18. — — *vix vivo* e *homine ac monogrammo*.

Nonius: *Monogrammi*, dicti sunt homines macie pertenues ac decolores: tractum a pictura, quæ prius quam coloribus corporatur, umbra fingitur.

19. *Duceret* f *has greges*.

Charisius lib. 1. Feminina omnia monosyllaba sunt, excepto, *grege*, & *rege*, quorum alterum ex diverso genere constat. nam Lucilius in 11. *Duceret has g.* fæminino genere dixit.

20. — — *Ut jure peritus*.

Charisius lib. 1. Juris consultus dici debet, non Jure

a al. *Strophia & aurati ricini*. b Lud. Carr. *rica*. c Scal. *quo conjicis istud?* d f. *Cum*. e al. *homini*. f f. *hasce*.

re consultus: licet Cicero pro Muræna ita dixerit, & Lucilius in 11. *Ut jure p.* &c.

21. -- -- *lustratu', piatus*.

Nonius: *Lustrare*, expiare.

22. a *noctiluca* .·. *medica* .·.·.

Festus: *Noctilucam* Lucilius cum dixit, lib. 2. obscænum significat.

QUÆ SUPERSUNT

EX SATYRARUM LIBRO III.

*

Porphyrion in Horat. lib. 1. Sat. v. Lucilius libro III. descripsit iter suum quod Româ fecit Capuam, & inde ad fretum usque Siciliense. Hunc imitatus Horatius iter suum ab urbe Roma descripsit Brundusium usque, commemorans ejus itineris incommoda.

Idem Sat. x. lib. 1. ad illa Hor. Nil comis Tragici mutat Lucilius Accî? Non ridet versus Ennî gravitate minores.) Comis Lucilius propter urbanitatem dicitur, & mutat pro eo quod emendat positum est. Facit autem Lucilius cum aliàs, tum vel in Tertio libro & Nono & Decimo.

*

1. b *Millia porro bis quina octoginta videbis*
Commoda de Capua. Hinc quinquaginta atque bis octo.

Nonius: *Commodum*, integrum, totum.

a Scal. *Noctulugus*; v. c. *noctilvga*. b Ex restitutione Scal.

2. a *Ad portam mille, a porta est sex inde Salernum.*

A. Gellius lib. I. *cap.* XVI. *Mille* numero singulari dictum est. neque hoc, ut quidam putant, vetustati concessum est, aut per figurarum concinnitatem admissum est: sed sic videtur ratio poscere. *Mille* enim non pro eo ponitur quod Grecæ *χίλιοι* dicitur, sed quod *χιλιάς*: & sicuti una *χιλιὰς*, & duæ *χιλιάδες*; ita *unum mille* & *duo millia* certa atque directa ratione dicitur.

Macrobius Saturnal. lib. I. *cap.* V.

3. *Inde Dicæarchum populos, Delumque minorem.*

Festus: *Minorem Delum* Puteolos esse dixerunt, quod Delus aliquando maximum emporium fuerit totius orbis terrarum, cui successit postea Puteolanum, quod municipium Græcum ante *Dicæarchia* vocatum est, unde Lucilius: *Inde Dicæarchum* &c.

4. b *Campanâ Capuâ.* -- --

Porphyrion in Horat. lib. I. *Sat.* VI. *Mala lustra* dixit perpetuo epitheto; nec enim sunt bona, ut ad eorum discretionem mala dixerit. Sic & a Plauto: Athenis Atticis; & a Lucilio: *Campanâ Capuâ.*

5. -- -- *longe tria milia passuum.*

Charisius lib. II. *Longe* pro præcipue maxime.

6. c *Verum hæc ludus ibi, susque omnia deq; fuerunt,*
d *Susque & deque fuere, inquam, omnia, ludu' jocusque:*
Illud opus durum ut Setinum accessimu' e *finem;*
Αἰγίλιποι montes Ætnæ omnes, asperi Athones.

Gel-

a Scal. *A porta mile.* b f. *Campanam Capuam.* c al. *Verum hic ludus ubi.* d lego, *Susque hac deque.* e f. *fines.*

Gellius lib. XVI. *cap.* IX. Significat autem *Susque deque ferre* animo æquo esse, & quod accidit non magni pendere, atque interdum negligere & contemnere; & propemodum id valet quod dicitur Græce ἀδιαφορεῖν

7. a *Præterea omne iter hoc est labosum atque lutosũ.*

Nonius: Ab eo quod est *Labos Labosum* facit, non laboriosum.

8. *Porro homines nequam malus ut quartariu', cippos* b *Colligere omnes -- --*

Festus: *Quartarios* appellabant antiqui muliones mercenarios, quod quartam partem quæstus capiebant.

9. *Mantica cantherî costas gravitate premebat.*

Porphyrion in Horat. lib. I. *Sat.* VI. *ad illum versum*: *Mantica cui lumbos onere ulceret, atque eques armos.*) *Mantica* pera est, sed hoc ex Luciliano illo sumtum est *Mantica cantherî* &c.

10. c *Promontorium remis superamu' Minervæ.*

Servius P. Danielis Aurelii.

11. *Quattuor hinc Silari ad flumen, portumque Alburnum.*

Probus in IV. *Georg. Virg. ad illa*: *Est Lucos Silari circa, ilicibusque virentem Plurimus Alburnum volitans.*) Silarum flumen est Lucaniæ; Portus Alburnus; & ejus nominis mons ad sextum a primis tabernis. Mentionem facit Lucilius hoc versu: *Quattuor hinc Silari* &c.

a f. *Præterea hoc iter omne labosum est atque lut.* b Scal. *Collisere omnes.* c Scal. *Promontori imum.* f. *Promontoriolum.*

12. *Hinc media remis Palinurum pervenio nox.*

Servius P. Danielis.

13. -- -- *& sæpe quod ante*
Optasti, freta Messanæ, & Rhegina videbis
Mœnia, tum a *Liparam, & Fasceliti templa Dianæ.*

Probus de vita Virgilii & Bucolici carminis ratione: Orestes post parricidium furens, responso didicit quod deponeret furorem ita demum, si recuperata sorore Iphigenia ablueretur fluvio qui septem fluminibus confunderetur. Diu vexatus, cum in Taurica Iphigeniam reperisset, venit ad fines Rheginorum; ibique invento flumine elutus trajecit in Siciliam: & juxta Syracusas a somnio admonitus, simulacrum deæ, quod secum de Taurica advexerat, templo posito consecravit, quam appellavit *Fascelitim*: * sive quod fasce lignorum tectum de Taurica simulacrum extulisset. *Fascelitis* autem *Diana* Lucilius quoque in tertio Satyr. meminit sic: -- *& sæpe quod* &c.

14. *Hic * * summi superat carchesia mali.*

Nonius: *Carchesia* aliàs summa pars mali. Item foramina quæ summo mali funes recipiunt.

15. -- -- *Viamque*
b *Vis degrumari, ut castris mensor facit olim.*

Nonius: *Gruma* sunt loca media, in quæ directæ quatuor congregantur & conveniunt c viæ. Est autem *gruma* mensura quædam, qua flexæ viæ ad lineam diriguntur, ut est agrimensorum & talium.

16. -- *& spatium curando corpori honestum*
Sumemus. -- --

No-

a ita leg. b V. C. *Degrumari vis*. f. *Degrumarier, ut castris*. P. Mer. *Degrumaris, ut in*. c Scal. *via recta*.

Nonius : *Sumere* etiam ſignificat eligere.

17. *Oſtrea nulla fuit, non purpura, nulla peloris.*

Nonius : *Oſtrea* generis fæminini.

18. *Aſparagi nulli.* -- --

Chariſius lib. I. Sicut & faſces dicuntur *aſparagi*, quamvis *aſparagos* pluraliter dicamus.

19. -- -- *ergo*
E ſomno pueros cum mane expergitu' a *clamo*.

Diomedes lib. I. *Expergor*, *expergitus*. Sed is *expergitus* dicitur, qui excitatus a ſomno ſponte vigilat; unde & Lucilius: -- *ergo E ſomno* &c. *Priſcianus lib.* X. *Expergitus* ſecundum vetuſtiſſimos ab *expergiſcor*.

20. *Cernuus extemplo plantas conveſtit honeſtas.*

Nonius : *Cernuus* dicitur proprie inclinatus quaſi quod terram cernat.

21. b *Broncus* c *novit lanius, dente adverſo, eminulo*, d *hic eſt*
Rhinoceros velut Æthiopus. -- --

Nonius : *Bronci* ſunt producto ore, & dentibus prominentibus. *Priſcianus lib.* VI. *Æthiopus* pro Æthiops.

22. -- -- e *ille alter abundans*
Cum ſeptem incolumis pinnis redit ac recipit ſe.

Donatus in Phorm. Terent. Act. I. *Sc.* III. *ad illud*: *Amore abundas, Antipho*.) *Abundare* dicitur qui ſucceſſu proſpero affluit. Lucilius libro III. -- *ille alter* *abun-*

a al. *clamas*. b Turn. *Bronchu' bovillanus*. P. Mer. *Bronchu'*, *novus lanius*. c Had. Jun. *ovat*. f. *obit*. d Fr. D. *hoc eſt*. e Ita reſtituo. vide Notas.

abundans Cum ſeptem in locum Hiſpanis r. a. r. ſ. *Vetus Commentarius in Juvenal.lib.*1.*Sat.*III. *ad illum locum*: -- *inter Pinnirapi cultos juvenes*.) Pinnis pavonum ornari ſolent gladiatores, ſi quando ad pompam deſcendunt. Pinnirapes autem dicit laniſtas ex habitu gladiatorum: quia poſt mortem retiarii pinnam, id eſt, manicam rapit, ut oſtendat populo ſe viciſſe. aut ideo pinnirapes, quia pinnas in galeis habebant, ut Lucilius: *Cum ſeptem incolumis* &c.

23. *Romanis ludis forus olim ornatu' lacernis*.

Nonius: *Forus* generis maſculini. *Chariſius lib.* 1. Maſculine autem *fori* tabulata navium, & ſemper pluraliter, quamvis Gellius *fora navium* neutraliter dixerit, & Lucilius *negotiorum forum* maſculine extulerit libro III. -- *forus olim orn. l.*

24. *Symmachu' præterea jam tum depoſtu' bubulcus*
a *Exſpirans animam pulmonibus æger agebat*.

Nonius: *Deponere* eſt deſperare, unde & *depoſiti* deſperati dicuntur. *Idem*: *Exſpirare* dictum eſt, vel ab ſpiritu effuſo, vel a ſpiraminibus.

25. *Crebra ut ſcintillæ; in ſtricturis quod genus olim*
Ferventi ferro. -- --

Nonius: *Strictura* dicuntur proprie ſcintillæ quæ de ferro ferventi exeunt, quod aut ſtricte emittantur, id eſt, celeriter, aut oculos ſui fulgore præſtinguant.

26. *Non peperit, verum poſtica parte* b *protundit*.

Nonius: *Poſticam* fæminino genere conſuetudine appellamus.

27.

a al. *Exhalans*. b al. *profudit*.

27. a *Conturbare animam potis est*, b *quicumque adoritur*.

Priscianus : *Adoriri*.

28. -- -- c *labosas*
Tantalu' qui pœnas ob facta nefantia d *luvit*.

Nonius: Ab eo quod est *labos labosum* facit, non laboriosum. Lucilius: *Tantalu' labosas pœnas*. *Idem* : *Nefantia* pro nefanda. Lucilius Satyr. lib. III. *Tantalu' qui pœnas* &c.

29. *Vertitur œnophoris fundus, sententia nobis*.

Nonius: *Sententia*, sensibilitas. *Isidorus Orig. lib.* I. *capit.* XV. Zeugma est clausula, cum plures sensus uno verbo clauduntur, quæ fit tribus modis. Nam aut in primo, aut in postremo, aut in medio id verbum ponitur quod sententias jungit. In primo, ut: *Vertitur œnophoris* &c. *Idem lib.* XX. *cap.* VI. *Veteres Glossæ in Pers. Sat.* V. *Oenophorum* vas vinum ferens. οἶνος enim vinum est, de quo est illud: *Vertitur œnophoris* &c.

30. *Illud ad incita cum redit atque internecionem*.

Nonius: *Incitas* dicitur egestas.

31. *Exhalat placidos tum demum pectore ructus*.

Nonius: *Ructus* a ructando dictus.

32. *Malas tollimu'* e *nos atque utimur rictu*.

Nonius: *Rictum*, ferarum dici volunt, cum Lucilius etiam auctor sit, hominis dici debere.

33.

a al. *Conturbari*. b f. *quemcunque*. c ita restituo. d al. *pendit*. e V.C. *animo*.

33. *Caupona hic tamen una Syra.*

Priscianus lib. VI. *Caupona* fæminini generis a *caupo*, ut a leo leæna.

34. -- -- *ſtudent hi ligna videre.*

Chariſius lib. I. *Ligna* pluraliter dicit.

35. *Et pulvino fultus.*

Servius P. Danielis.

36. *Ut pote.*

Chariſius lib. II.

QUÆ SUPERSUNT EX SATYRARUM LIBRO IV.

*

Veteres Gloſſæ in Perſii Satyr. III. *Hanc Satyram Poeta ex Lucilii libro Quarto tranſtulit, caſtigantis divitum luxuriam & vitia.*

*

1. *O lapathe, ut jactare neceſse eſt, cognitu' cui ſis.*
In quo Læliu' clamores Sophos ille ſolebat
Edere, compellans a *gumias ex ordine noſtros:*
O Publi, o Gurges Galloni, es homo miſer, inquit;
Cœnaſti in vita numquam bene, cum omnia in b *iſta*
Conſumis ſquilla atque acipenſere cum decumano.
Læliu' præclare & recte Sophos, illaque vere.

Cicero lib. II. *de Finib.* Is hæc loquitur qui in voluptate nihil ponens, negat eum *bene cœnare* qui omnia

a Ita Scal. Turn. *gumas*. P. Merul. *gluvias*. b al. *iſto*.

omnia ponat in voluptate: & tamen non negat libenter unquam cœnasse Gallonium (mentiretur enim) sed bene. Ita graviter & severe voluptatem secernit a bono.

2. *Quod sumtum atque epulas victû præponis honesto.*

A. Gellius lib. IV. *cap.* XVI. Lucilius in dativo casu *victû* dicit non victui.

3. *Nam quid* a *Mutino subrectoque huic opu' signo.*
Ut lurcaretur lardum, & carnaria b *furtim*
Parum conficeret. — —.

Nonius: *Lurcare* est cum aviditate cibum sumere.

4. *Fingere præterea adferri quod quisque volebat.*
Illum sumina ducebant, atque altilium lanx,
Hunc pontes c *Tiberinu' duo inter captu' catillo.*

Macrobius Saturn. lib. III. *cap.* XVI. Sed & Lucilius acer & violentus Poeta, ostendit scire se hunc piscem egregii saporis qui inter duos pontes captus esset; eumque quasi ligurritorem *Catillonem* appellat. Scilicet qui proxime ripas stercus insectaretur. Proprie autem *Catillones* dicebantur qui ad pollu̇ctum Herculis ultimi cum venirent, catillos ligurribant.

5. *Illi præciso atque epulis capiuntur opimis.*

Nonius: *Præcisum* & Omasum partes carnis & viscerum.

6. d *Tunnos captato, cordulum exclude: minores*
Occidunt, Lupe, saperdæ te, & jura Siluri:
e *Sumen te, atque amia.* — — —

Var-

a al. *Matino*. b Scal. -- *fartim Patrum*. c ita lego.
d ex emendatione Scalig. e Turn. *Sumina te*.

Varro de Ling. Lat. lib. VI. Piscium nomina sunt, eorumque in Græcia origo.

7. -- -- a *Vinum*
Desusum quibus e pleno siet œnophoro, cui
Nil demsit hir, & cui sacculus abstulerit nil.

Cicero de Finib. lib. II. Nemo nostrum istius generis asotos jucunde putat vivere. mundos, elegantes, optimis cocis, pistoribus, piscatu, aucupio, venatione, his omnibus exquisitis vitantes cruditatem, *quibus vinum* b *desusum e pleno sit* c *œnophoro*, ut ait Lucilius, *cui nihil demsit* d *nix*, *nec sacculus abstulerit*.

8. -- -- e *editque bibitque*
Jucunde atque ἀδεῶς: nec solum id, sed bene cocto, &
Condito sermone f *bono, & (si quæri') libenter.*

Cicero ad Att. lib. XIII. *epist.* L. Itaque & *edit & bibit ἀδεῶς, jucunde*: opipare sane & apparate: *nec id solum, sed bene cocto, & condito sermone bono, & (si quæri') libenter. Idem de Finibus lib.* II. Ita graviter & severe voluptatem secernit a bono; ex quo illud efficitur, qui bene cœnent, omnes libenter cœnare: qui libenter, non continuo bene. g Quid bene? dicit Lucilius *Cocto & condito*; sed cedo caput cœnæ, *sermone bono*: quid ex eo? *si quæri'*, *libenter*. Veniebat enim ad cœnam, ut animo quieto satiaret desideria naturæ.

9. *Vivite, lurcones, comedones, vivite, ventres.*

Donatus in Phorm. Act. V. *Sc.* VI. *ad illud Terentii: Pugnos in ventrem ingere.*) Urbane in ventrem, quasi parasito. An ventrem totum parasitum dicit? ut Luci-

a Ita versus hos constituendos censeo. b al. *diffusum*.
c V.C. *hir, siphon.* d V.C. *vis & sacculos abstul.* Scal. *vires saculus abst.* Vide Not. e ita puto scripsisse Lucilium.
f malim, *bene*. g f. Quid? *bene*, *dicit*.

cilius in IV. *Vivite, lurcones, &c.* *Nonius: Lurcones* dicti sunt a lurcando. *Lurcare* est cum aviditate cibum sumere.

10. *Æserninu' fuit*, a *Flaccorum munere, quidam Samnis, spurcus homo, vita illa dignu' locoque;*
Cum Placidejano hic componitur, optumu' b *longe*
Post homines natos gladiator qui fuit unus.

Nonius: Spurcum, sævum vel sanguinarium. *Idem: Componere* rursus significat comparare. *Cicero de optimo gen. orator.* A me autem (ut cum maximis minima conferam) gladiatorum par nobilissimum inducitur. Æschines tanquam *Æserninus*, ut ait Lucilius, non spurcus homo, sed doctus & acer: *Cum Placidiano componitur, optimu' longe Post homines natos.* *Idem Tuscul. Quæst. lib.* II. Quis mediocris gladiator ingemuit? quis vultum mutavit unquam? quis non modo stetit; verum etiam decubuit turpiter? quis cum decubuisset, ferrum recipere jussus, collum contraxit? tantum exercitatio, meditatio, consuetudo valet. ergo hoc poterit *Samnis spurcus homo, vita illa dignu' locoque*: Vir natus ad gloriam, ullam partem animi tam mollem habebit, quam non meditatione & ratione corroboret? *Idem in Oratore*: Quin autem quod jam subrusticum videtur, olim autem politius, eorum verborum quorum eædem erant postremæ duæ literæ quæ sunt in *Optumus*, postremam literam detrahebant nisi vocalis insequebatur. Ita non erat ea offensio in versibus quam nunc fugiunt novi Poetæ. Ita enim loquebamur: -- Qui est omnibu' princeps. non omnibus princeps. &c., -- *Vita illa dignu' locoque.* non dignus. *Quintilianus Inst. Orat. lib.* IX. *cap.* IV. Nam neque Lucilium putant uti eadem

a Ita Turn. & Lipsius ex vet. codicis vestigiis. Had. Jun. *flacco ore Amunitu' quidam.* b al. *multo.*

dem ultima, quum dicit, *Serenu' fuit*, & -- *dignu' loco*.

11. *Occidam illum equidem, & vincam, si id quæritis, inquit:*
Verum illud credo fore, in os prius a *accipiam ipse*
Quam gladium in stomacho, sura ac pulmonibu' sisto.
Odi hominem; iratus pugno; nec longiu' quidquam
b *Nobis, quam dextræ gladium dum accommodat alter:*
Usque adeo studio, atque odio illius efferor ira.

Cicero Tusculan. Quæst. lib. IV. An vero vir fortis nisi stomachari cœperit, non potest fortis esse? Gladiatorium id quidem est. Quamquam in eis ipsis videmus sæpe constantiam. Colloquuntur, congrediuntur, aliquid postulant, ut magis placati, quam irati esse videantur. Sed in illo genere sit sane Placidianus aliquis hoc animo, ut narrat Lucilius: *Occidam illum equidem* &c.

12. -- -- *quamvis bonus ipse*
Samnis in ludo, ac rudibus c *cuivis satis asper.*

Cicero de Oratore lib. III. Magister hic Samnitium summa jam senectute est, & quotidie commentatur: nihil enim curat aliud, *d* atque ea quæ velocius puer addidicerat: sed quod erat aptus ad illud totumque cognorat, fuit, ut est apud Lucilium: -- *Quamvis bonus* &c.

13. *Quod si nulla potest mulier tam corpore duro*
Esse,

a Scal. *occipiam ipse*, *Quam gladium stomacho*, *sicam pulmonibu' sisto*. f. *accipiam*, *ipsi*. b al. *Vobis*. Scal. *Votis*, *quam gladium dextra dum accommodet alter*. c al. *caussis*. Lipf. *civis*. d Turn. *at Q. Velocius puer*.

Esse, tamen (a) *tenero maneat succussa lacerto,*
Et manus b *uberior lactanti in sumine sidat.*

Nonius: *Sumen* proprie a sugendo dictum. Nam & mulieris mammam *Sumen* veteres dicebant.

14. c *Tisiphone residet pulmonibus, atque* d *ad id unguen*
Excoctum attulit Eumenidum sanctissima Erinnys.

Nonius: Sebum, & *Unguentum* habent hanc diversitatem. Sebum fit ex adipe ruminantium.

15. *Assequitur* e *nec opinantem; in caput insilit; ipsũ*
Commanducatur totum complexa, comestque.

Nonius: *Commanducatur*. *Idem*: *Comest* pro comedit.

16. *Hæret verticulis adfixum in posteriore*
Parte, atque articulis, ut nobis talu' genusque.

Nonius: *Genu* masculini generis. *Festus*: *Verticulas* cum dixit Lucilius, articulos intelligi voluit.

17. *Hi præ se portant ingentes munere pisces*
Triginta numero. -- --

Servius P. Danielis.

18. *Tu partem laudis caperes, tu gaudia mecum*
Partisses -- --

Nonius: *Partiret* pro partiretur.

19. -- -- *ne agitarem*

a al. *tenero moveat*. Lips. *tenerom moveat succussa lacertom, Et manus ulterior*, vel, *interior*. b Scal. *liberior*.. c *Ita* Had. Jun. ex MS. C, emendavit. d f. *adeo unguen*. e lego *neque*.

Nam tu pessulus, hunc vectem a *possis cuneo ipso*.

Nonius: *Vectis* generis masculini.

20. *Longior hic quam grus*, b *grue tota cum volat olim*.

Nonius: *Grues* genere feminino.

21. c *Concursaret* d *agros, catulos, fœtumque ferarum*.

Nonius: *Catuli* non solum canum diminutive, verum omnium animalium appellantur.

22. *Quumque hic tam formosus* e *homo, ac te dignu' puellus*.

Festus: *Puelli* per diminutionem a pueris dicti sunt. *Nonius*: *Puellos*, pueros. *Priscianus lib.* VI. *Puellus* & Puella.

23. f *Sufficit huic dum fulmentas quattuor addit*.

Nonius: *Fulmenta* fæminino genere.

24. *Nam omnibus unus dolor receptus labosque*.

Servius P. Danielis.

25. g *Qui edit se, hic comedit me*.

Priscianus lib. X. Vetustissimi *Edo, edis, edit*, dicebant correpta prima syllaba.

26. *Obtursi ebrius*.

Priscianus lib. IX. *Turgeo*.

QUÆ

a f. *poscis*. b f. *grege*. c Frut. *concussaret*. d Scal. *apros*. f. *agens*. e V. C. *tibi*. f If. Casaub. *Sufficit huic: clavis fulmentas q. a.* g f. *Qui sese edit, hic comedit me*.

QUÆ SUPERSUNT

EX SATYRARUM LIBRO V.

*

1. *Quo me habeam pacto,* a *tametsi non quæri docebo.*
Quando in eo numero mânsti, quo maxima nunc est
Pars hominum, ut periisse velis, quem nolueris, quum
Visere debueris. b *hoc Nolueris, & Debueris te*
Si minu' delectat, quod c *ἀτέχνον* d *Isocration est;*
e *Ὀχληρῶδέςque simul totum ac συμμειρακιῶδες:*
Non operam perdo. Si tu hic.....

A. Gellius lib. XVIII. *cap.* VIII. *Ὁμοιοτέλευτα & ἰσοκατάληκτα & πάρισα & ὁμοιόπτωτα*, cæteraque hujuſcemodi ſcitamenta, quæ iſti *ἀπειρόκαλοι* qui ſe Iſocratios videri volunt, in collocandis verbis immodice faciunt & rancide, quam ſint inſubida & inertia & puerilia, facetiſſime hercule ſignificat in quinto Satyrarum Lucilius. *Nam ubi est cum amico conquestus, quod ad se ægrotum non viseret; hæc ibidem addit festiviter: Quo me habeam pacto* &c.

2. *Nã si quod satis est homini, id satis esse* f *potisset,*
Hoc sat erat: nunc quum hoc non est, quî credimu' porro
Divitias ullas animum mî explere g *potisse?*

Nonius: Multum & *Satis* diſtant; quod Multum infinitum eſt, Satis finitum. Avaris illud, hoc parce ſe continentibus applicandum eſt.

a f. *tamen & si haud.* b lego, *hoc Nol' & Debueris te*, more Ennii decurtatis verbis. c Scal. *τεχνίον*. d f. *Isocrataum est.* e Scal. *Αχρῶδει que simitu, tum συμμειρακιῶδες.*
f al. *potesset.* g al. *potesse?*

3. a *Sicuti quum primos ficos propola recenteis*
Protulit, & pretio ingenti dat primitu' paucos.

Nonius: *Dare*, petere. *Idem*: *Primitus*, pro primo.

4. *Si tam corpu' loco validum, ac regione maneret,*
b *Scriptores quam vera manet sententia cordi.*

Nonius: *Sententia*, sensibilitas.

5. c *Dic quam cogitat vis ire minutim*
Per commissuras rimarum nocti' nigrore.

Nonius: *Minutim* pro minute.

6. d *Sanute soli mihi in magno mœrore*
Tristitia in summa, creperaque inventu' e *salutis.*

Nonius: *Crepera* res proprie dicitur dubia.

7. -- -- *Hic solus vigilavit, opinor,*
Et cum id mî visus facere est, tum retia nexit.

Priscianus lib. I. *& lib.* IX. A *Necto*, *nexui* protulerunt plerique. Quidam tamen etiam *Nexi*, *Necto*, *nexi*, dicentes; & *nexus*, ut flecto, flexi, & flexus.

8. -- -- *& divos thure precemur*
f *Consilium, fas si placet, tune impune superbis.*

Nonius: *Lupari* ut scortari vel prostitui.

9.

a Turn. *Ut cum primitiis ficos*. Scal. *Sicuti quum ficus primus propola*. b f. *Scriptoris*. c - f. - *Dic qua te cogat vis ire minutim*.
d Scal. *Sanni sole mihi in magno mærore, metuque, Tristitia in summa, crepera in re inventu' salutis*. f. *Sane tu solus magno in mœrore metuque*. e f. *salute*. f Scal. *Consilium facsint placeat, tu impune superis?*

9. -- -- a *Cecidisse senem veterum tamen unum Tiresiam æqualem constat.* -- --

Nonius: *Æquales* sunt similes & ex æquo.

10. *Nec designati rostrum Prætori', pedesque* b *Spectet* -- --

Nonius: *Rostrum* hominis dici non debere consuetudo præsumsit.

11. c *Liviu' pauperem ait se ingentia munera fungi.*

Nonius: Accusativus positus pro ablativo.

12. *Lippus edenda acri assiduo cæpariu' cæpa.*

Nonius: *Cæpe* fæminini generis. *Priscianus lib.* 6. Quamvis antiquissimi *Cæpa* in a quoque singulari fæminino genere recte protulisse inveniuntur; frequentior tamen usus hoc *Cæpe* protulit.

13. *Intybu' præterea pedibus* d *perserpsit equinis.*

Nonius: *Intybus* generis masculini. *Charisius lib.* 1. *Intyba* neutro genere Virg. dixit: -- & amaris intyba fibris. & sic multi eruditorum; sed & masculino genere frequenter a veteribus dictum est. Nam Lucilius in quinto *deridens rusticam cœnam, enumeratis multis her bis*: *Intybu' præterea* &c.

14. *Flebile cæpe simul, lacrimosæque ordine* e *tallæ.*

Nonius: *Cæpe* generis neutri.

a Ita dispono versus hos. Jos. Mercer. *Verum unum cecidisse tamen sene Tiresiai Æqualem constat* ἀρχ. pro seni Tiresiæ

b al. *Spectes*. c al. *Leviu'*. f. *Pauper aut levius*. Gifann. *Leniu' pauperiem ac se ingentia m. f.* d V. C. *perserpit* f. *proserpsit*. Scal. *præserpsit*. al. *pratensus*. e ita Scal. Had. Jun. *scillæ*.

15. *Urceus & gemina longus mistarius ansa.*

Nonius: Mistarium quo miscemus.

16. *Macte inquam virtute simulque his versibus esto.*

Nonius: Mactare, magis augere.

17. *Deficit alma Ceres, nec plebes pane potitur.*

Priscianus: Potior.

18. *Lascivire pecus jussit rostrique repandum.*

Nonius: Pecus non solum quadrupes animal, verum omnia animalia *pecudes* vocantur.

19. *Postquam præsidium castris educere* a *crevi.*

Nonius: Cernere, rursum disponere.

20. *Major erat natu; non omnia possumus omnes.*

Macrobius lib. 6. cap. 1. Saturn. ad illud Virg. Dicite Pierides, non omnia possumus omnes.

21. *Custodem classis catapulta* b *instila sarissas.*

Nonius: Catapulta, jaculum celer *c* vel sagitta.

22. *Possit ne elabi, an porro prodenda dies sit.*

Nonius: Prodere, differre vel excludere. *Donatus in Andr. Act. II. Sc. II. ad illud Terentii: Ut aliquot saltem nuptiis prodat dies.) Prodat*, proferat, prolatet, differat. Lucil. in 5. *An porro prodenda dies sit.*

23. d *Scutam ligneolam cerebro* e *infixit.*

Priscianus lib 3. Hoc *Scutum*, vel hæc *Scuta*, id est, for-

a al. *crevit*. b Had. Jun. *hastile sarissa*. c f. *ut sagitta*. d f. *scutamque cerebro Ligneolam infixit*. e Fr. D. *inflixit*.

forma rotunda *Scutula* & *Scutella*.

24. -- -- *Interea stat sentibu' pectus*.

Nonius: *Stat* etiam plenum est dicitur. *A. Gellius lib.* VIII. *cap.* IV. Quid illud sit quod Virgilius, Cælum stare pulvere, & quod Lucilius *pectus sentibus stare*, dixerit.

25. -- -- a *Et cruribu' crura*
Dilaxat. -- --

Porphyrion in Horat. Sat. II. *Lib.* I. *ad illum versum*: *Hæc ubi suppostuit dextro corpus mihi lævum*.) Hoc est quod Lucilius ait in quinto: *Et cruribu' crura Dilaxat*.

26. *Adipatam pultem*.

Charisius lib. I. Similiter & opus pistorium, quod adipe conficitur, omni genere dici potest, & hic *adipatus*, quo intelligitur panis aut aliud aliquid, & hæc *adipata*, hoc est, pars, & hoc *adipatum*, opus scilicet. Nam & Lucilius quinto, *Adipatam* dicit fæminino genere, sed illi subjungit, *pultem*.

27. *Fiscina fallaci cumulo*. -- --

Servius P. Danielis.

QUÆ SUPERSUNT

EX SATYRARUM LIBRO VI.

*

1. *Cui neque jumentum est, nec servus, nec comes ullus,*
Bulgam, & quidquid habet nummorum, secum habet ipse.

a Ita interpungo.

Cum bulga cœnat, dormit, lavit: omnis in una
Spes hominis bulga, hac devincta est cætera vita.

Nonius: Bulga, est folliculus omnis, quam & *crumenam* veteres appellarunt; & est sacculus ad bra-chium pendens.

2. *Quem neque Lucanis oriundi montibu' tauri*
Ducere protelo validis cervicibu' possent.

Nonius: Protelare, rursus a adjuvare.

3. b *Hic, inquam, rudet e rostris atque* c *ejulitabit*
Concursans d *uti arenarius clareque quiritans.*

Nonius: Quiritare est clamare, tractum ab iis qui Quirites invocant. *Varro lib.* VI. *de Ling. Lat.* Multa ab animalium vocibus translata in homines: partim quæ sunt aperta, partim obscura. Perspicua, ut Lucilii: *Hac, inquam, rudet e rostreis, atque hinnilitabat.*

4. -- -- *Peccare impune rati sunt*
Posse, & nobilitate facul propellere iniquos.

Nonius: Facul pro faciliter. huic contrarium est difficulter.

5. -- -- *Thaunomeno, inquit,* (e) *valva sororem*
Lanificam dici siccam atque abstemiam ubi audit.

Nonius: Abstemius, qui vino abstinet.

6. f *Si hic vestimenta elevit luto, ab eo risum magnū*
ad cachinum imprudens subjicis.

Nonius: Elevit, maculavit.

7.

a Nic. Faber. *adjugare*. b Turn. *Hac eadem*. c Scal. *heilitabit*. f. *hinnilitabit*. d Turn. *velut ancarius*. e f. *balba*.

f f. *hic vestimenta luto si Forte elevit, ob id risum magnum atque cachinnum Subjicit imprudens.* --

7. -- -- a *Quî te bonu' Juppiter inquit*
Crasso Mutium quum cœnabat dominum fortem.

Nonius: *Dominus* rursus appellatur convivii exhibitor. unde & *Domini ad convivia.*

8. *Verum & mercaturæ omnes &* b *quæsticuli isti Intuti.* -- --

Nonius: *Mercatura* fæminini generis habetur.

9. *Nequitia occupat* (c) *os, petulantia, prodigitasque.*

Nonius: *Prodigitas* dicta profusio.

10. *Si nosti, non magnus homo est, nasutu', macellus.*

Nonius: *Macellum*, dictum pro macilentum, Lucilius probat.

11. d *Id solum advèrsæ fortunæ*, e *reîque resistit.*

Nonius: Ablativus pro genitivo.

12. *Hortare* f *illorum si possim capi sortiri.*

Nonius: Genitivus pro ablativo.

13. *Tres a Deucalione grabati restibu' tenti.*

Nonius: *Tenta* dictum pro extensa.

14. g *Pluma atque amphitapæ, & si aliud quid delitiarum.*

Nonius: *Amphitapæ* vestes dicuntur utrimque habentes villos.

15.

a Scal. -- *qui te, bone Juppiter, inquit, Mutivit, quum cœnabit, dominum fore Crasso.* f. *Crasso Mutiu' cum cœnas dominus foris* --
b Ita Scal. c lego, *hos.* d Jo. Merc. *Eid.* e *reque.* f Scal. *illorsum, si possim captus oriri.* g Fr. D. *Pluma.*

15. *Zonatim circa impluvium* a *cineraris cludebat*.

Nonius: *Zonatim* per gyrum.

16. *Hoc tu apte*, b *credit quanquam latrina petiſse*.

Nonius: *Latrina* genere femin. & eſt *lavatrina*, quod nunc balneum dicitur.

17. c *Pretium emit*, *qui vendit equum muſimonem*.

Nonius: *Muſimones* aſini, muli, aut equi breves.

18. d *Suam enim invadere atque innubere cenſent*.

Nonius: *Innubere* poſitum pro tranſire, quod hæ quæ nubunt, ad domos maritorum tranſeant.

19. -- -- *non te porro procedere porcent*.

Nonius: *Porcere*, prohibere ſæpius legimus.

20. -- -- *Salvere jubere*.

Nonius: *Jubere* eſt velle.

21. e *Date bibere ab ſummo*.

Donatus in Andr. Act. III. *Sc.* II. *ad illa Ter. Quod juſſi dare bibere*.) Conſuetudine magis quam ratione dixit, pro Date ei potionem. Lucil. in ſexto: *Date bibere ab ſ.* Nam duo verba activa nullam habent ſignificationem ſine nomine, aut pronomine; ut ſi dicas, Dic facere.

22. *Sardinenſem terram*.

Porphyrion in Hor. lib. I. *Sat.* III. *ad illud*: *Sardus habebat Ille Tigellius hoc*.) Annotandum *Sardum* & *Sar-*

a Scal. *cinerari' cluebat*. Lipſ. *cinerarios eludebat*. Had. Jun. *cumeram is cludebat*. b f. *credis quemquam*. c lego, *Predium*. d *Domum*, deſiderari videtur. e f. *Dat*, vel *Dant*.

Sardinensem dici posse. Nam Lucilius satyricus *Sardinensem* dixit in sexto Satyrarum: *Sardin. terram*.

QUÆ SUPERSUNT

EX SATYRARUM LIBRO VII.

*

1. a *Hanc ubi vult male habere, ulcisci pro scelere ejus*
Testam sumit homo Samiam, sibique illico telo
Præcidit caulem, testesque una amputat ambo.

Nonius: *Samium* acutum; unde & *samiare* dicimus acuere, quod in Samo hoc genus artis polleat.

2. *Dixi, ad principium venio, vetulam atque virosam*
Uxorem cædam potius, quam castrem ego met me.

Nonius: *Virosa* mulieres, dicuntur virorum appetentes.

3. *Qui te diligit, ætati facieque tuæ se*
Fautorem ostendat, fore amicum polliceatur.

A. Gellius lib. IX. *cap.* XIV. In casu autem dandi, qui purissime locuti sunt, non *faciei*, uti nunc dicitur, sed *facie* dixerunt.

4. *Aptari caput, atque comas fluitare capronas*
b *Altas, frontibus immissas, ut mos fuit illis.*

Nonius: *Caprona* dicuntur comæ quę ante frontem sunt, quasi a capite pronæ.

5. -- -- *Servorum est festu' dies hic,*
Quem plane Hexametro versu non dicere possis.

Porphyrion in Horat. Sat. V. *lib.* I. *ad illum versum*: *Man-*

a ex emendatione Had. Junii. b f. *Altis frontibus*.

Mansuri oppidulo, quod versu dicere non est.) Equotutium significat, cujus nomen Hexametro versu complecti non potest. hoc autem exemplo Lucilii; nam in Satyra VII. sic ait: *Servorum est festu' dies* &c.

6. a *Rador, subvellor, desquamor, pumicor, ornor, Expilor, pingor.* -- --

Nonius: *Desquamat*, squamis exspoliat.

7. b *Hunccine ego unquam Hyacintho hominem Cortinipotentis*
c *Delitiis contendi.* -- --

Nonius: *Contendere* significat comparare.

8. *Quinque hastæ, aureolo cinctu rorariu'* d *velox.*

Nonius: *Rorarii* appellantur milites, qui ante quam congressæ essent acies, primo non multis jaculis inibant prœlium: tractum quod ante maximas pluvias cælum rorare incipiat.

9. *Primum fulgit, uti caldum ex fornacibu' ferrum.*

Nonius: *Fulgit* pro fulget.

10. *Simavit taxim ad nares, delphinus ut olim.*

Nonius: *Simat*, deprimit.

11. *Hunc molere, illam autem ut frumentum vannere cunnis.*

Nonius: *Evannetur* dictum est ventiletur, vel moveatur, a *vanno* in qua legumina ventilantur.

12. *Ætatem & faciem, ut saga & bona conciliatrix.*

No-

a V.C. *Sador, subellor.* Scal. *Scabor, Subvellor.* Had. Jun. *Sudor, Subbellor.* b Scal. *Huccine unquam Hyacinthi hominis Cortinupotentis.* c f. Gifann. *Deliacis contendi.* d Had. Jun. *veles.*

Nonius : *Saga* mulieres dicuntur fæminæ ad libidinem virorum indagatrices . unde & *ſagaces* canes dicuntur ferarum vel animalium quæſitores .

13. *Phryne nobilis illa ubi amatorem improbius quem.*

Nonius : *Nobilis* dicitur & notus .

14. *Ne auriculam obſidat caries , ne vermiculique .*

Nonius : *Caries* eſt vetuſtas , vel putrilago .

15. *Queis oculi non ſunt , neque naſum ,* a *& qualia ſunt .*

Nonius : *Naſum* genere neutro .

16. *Triſtes , difficiles ſumu' , faſtidimu' bonorum .*

Nonius : Genitivus caſus poſitus pro accuſativo .

17. b *Solam auram adverſam ſegetem immutaſse , ſtatumque .*

Nonius : *Segetem* etiam ipſam terram dicimus .

18. *Caldiſſima , ac bene plena jam* c *ſolorum , atque anſeri' collus .*

Nonius : *Collus* maſculini generis .

19. -- -- d *Rate ad catulos accedere inultum .*

Nonius : *Catuli* non ſolum canum diminutive, verum omnium animalium appellantur .

20. *Muginamur , molimur ,* e *ſubducimur .*

Nonius : *Muginari* murmurare . *Idem* : *Moliri* , retinere , morari , ac repigrare .

21.

a Scal *æqualia ſunto* . f. *& qualia nobis* . al. *& cilia fronte* . f. *aut cilia fronte* . b al. *Solem* . c al. *ſolocum* , vel *olorum* . d *Rote* . e V. C. *ſeducimur* . Fr. D. *ſubducimus*.

21. *Eodem* a *pactolo gannis* .

Nonius : Etiam humanam vocem nonnulli *gannitum* vocaverunt .

QUÆ SUPERSUNT

EX SATYRARUM LIB. VIII.

*

1. *Gallinaceu' quum victor se gallus honeste*
Sustulit in digitos , primoresque erigit ungues .

Nonius : Priores & *Primores* hanc habent diversitatem . Priores enim comparativi sunt gradus : *Primores* summæ quæque res .

2. b *Cum poclo bibo eodem, amplector , labra labellis*
c *Fingens compono , hoc est , cum* ψωλοκοπῦμαι .

Nonius : *Fingere* est jungere . *Idem* : *Componere* est conjungere .

3. d *Verum flumen uti , atque ipso divortio aquarum*
Ilignis pedibus cercurum concinit æquis .

Nonius : Cercurus navis est Asiana prægrandis .

4. -- *Quod gracila est* , e *pernix , quod pectore puro ,*
Quod puero similis -- --

Nonius : *Gracila* est pro gracilis .

5. *Quarum & abundemus rerum , & quarum indigeamus .*

No-

a f. *pacto oggannis* . b Ita versus hos restituo . c f. *Figens* . d Ex emendatione Had. Junii . f. *Verum flumine uti* . e lego, *pede quod pernix , quod p. p.* Yvo Villiom. *pernix , plano quod pectore , puro Q. p. s.*

Nonius : Genitivus positus pro ablativo .

6. a *Tum compone latus lateri, & cū pectore pectus.*

Nonius : *Componere* conjungere .

7. *Si omne iter evadit , stadiumque acclive tolutim .*

Nonius : *Tolutim* dicitur quasi volutim & volubiliter .

8. *Sallere muraenas , mercem in frigdaria ferre .*

Priscianus lib. x. *Sallere* non a salio , sed *Sallo* .

9. *Inde* b *parectato chlamides , ac barbula prima .*

Nonius : *Parectati* hi qui de pueritia veniunt ad pubertatem , a Graeco vocabulum sumtum .

10. *Hiberam insulam fomento omnicolore colustra .*

Nonius : *Colustra* lac novum in mammis .

11. *Pistrinum* c *appositum , posticum , sella , culina.*

Nonius : *Posticum* neutro genere .

12. *A laeva lacrymas mutoni absterget amica .*

Porphyrion in Hor. lib. I. *Sat.* II. *ad illa : Huic si mutonis verbis mala tanta videntis* .) Mutonem pro virili membro dixit Lucilium imitatus . ille enim in VIII. Satyrarum sic ait : *A laeva lacrymas &c.*

13. d *Intu' vero modo stet rectus* e *subtegmine panus.*

Priscianus lib. III. *Panus* a quo panula , vel panicula . *Charisius lib.* I. Paniculae πρωτότυπον *panus* est. *Nonius* : *Panus* tramae involucrum , quem diminutive pa-

a ita lego. b Scal. *parectati*. c J. Guill. *appositum postico, cella, culina*. d f. *Intus ero*. e al. *subtemini , panus*. al. *subtegminis panus est* .

panulam Lucilius lib. IX. -- *foris a subtegminis panus est*.

14. b *Hic est Macedo* c *si agron longiu' flaccet*.

Nonius: *Flaccet*, languet, deficit.

15. d *Anicula aspera atque præcox est fuga*.

Nonius: *Præcox* & Præcoqua, quod est immatura.

16. -- -- e *gigeriæ sunt*
Sive adeo f *hepatia* -- --

Nonius: *Gigeria* intestina gallinarum g cum his & ita cocta.

17. *Lentet opus*.

Priscianus lib. VIII. Nam a *Lenteo lentesco* derivatur, quum a dureo duresco, & a vireo viresco. Lucilius tamen in VIII. *Lentet opus* protulit.

18. *Vinibuæ*

Nonius: h *Buas* potionem positam parvulorum. Lucilius libro VIII. cum vinolentas i diceret *Vinibuas* designavit.

QUÆ SUPERSUNT

EX SATYRARUM LIBRO IX.

*

Isidorus: *Orthographiam, id est, scripturam rectam contra imperitiam librariorum Lucilius Poeta primum scripsit. Terent. Scaurus: Lucilius in* IX. *Satyrarum de Or-*

a f. *subtegmine panu' sc.* b Scal. *Hæc est macrede, si lorum l. f.* c V.C. *fragrion*. d V. C. *Amicula*. f. *Avicula*. e Ita Scal. f f. *issicia*. g f. *cum issiciis cocta*. h N. Fab. *Buas potionem vocitant parvuli*. i Scal. *designaret vinibuas dixit*.

Orthographia pracipiens. *Velius Longus*: *Lucilius in* IX. *de literis disputat.*

Porphyrion lib. I. *Sat.* X. *ad illa Horatii*: *Nil comis Tragici mutat Lucilius Accl? Non ridet versus Ennl gravitate minores?*) Comis Lucilius propter urbanitatem dicitur, & mutat pro eo quod emendat positum est. Facit autem Lucilius hoc cum alias, tum vel in tertio libro, & nono, & decimo.

*

1. A *primum est, hinc incipiam, & quæ nomina ab hoc sunt.*
A, *primum* (a) *longa & brevi' syllaba: nos tamen unum*
Hoc faciemus, & uno eodem, ut b *diximu', pacto*
Scribemus PACEM, PLACIDE, IANVM, ARIDVM, ACETVM,
Ἄρες Ἄρες *Græci ut faciunt* -- --

Q. Terentius Scaurus de Orthographia: Singulares vocales & produci & corripi possunt; unde etiam Lucilius *in* IX. *Satyrarum de Orthographia pracipiens*, ait: *A primum est* &c.

2. c *At non multũ abit hoc cacosyntheton, atq; canina*
Si lingua dico, nihil AR *me; nomen hoc illi est.*

Velius Longus de Orthographia: Inventi sunt tamen qui & sine vocali putent posse syllabam fieri. nam animadvertimus apud comicos, S, & T, pariter scriptas literas, ut apud Terent. in Phorm. Non is obsecro es, quem semper te esse dictitasti? CH. st. SO. Quid has metuis fores? hoc S & T pariter renuntiant silentium. sed scilicet si hoc sectentur,

H pos-

a Scal. *longibrevi'*. b. al. *dicimu'*. c Ita emendo ac distinguo.

possent etiam plerasque consonantes & omnes semivocales pro syllabis ponere. Nam apud Lucilium *in* IX. (*in quo de literis disputat*) omnes vices syllabarum implent, quum dicit: *A re non multum abest* &c.

3. *Quintilianus lib.* I. *cap.* XIII. AI syllabam, cujus secundam nunc E literam ponimus, varie per A & I efferebant, quidam semper, ut Græci, quidam singulariter tantum, quum in dativum vel genitivum casum incidisset. unde, *Pictai vestis*, & *Aulai*, Virgilius amantissimus vetustatis carminibus inseruit. In iisdem plurali numero E utebantur, hi Sillæ, Galbæ. *Est in hac quoque parte Lucilii præceptum*, quod, quia pluribus explicatur versibus, si quis parum credat, apud ipsum in IX. requirat.

4. -- -- (a) *atque* ACCVRRERE *scribas*
D ne, (b) *an T*, *non est quod quæras atque labores*.

Velius Longus de Orthogr. Videmus autem prope in omnibus verbis quæ a P litera incipiant, hanc præpositionem cogi ut B litera omissa P geminent, ut ab eo quod est paret apparet; & in eo quod est ponit opponit; & in pungit oppungit: sic in his partibus orationis quæ incipiunt a C litera, non facile potest hæc præpositione admota sonare D litera. hæc similiter litera geminatur, in eo quod est *Capio*, *accipio*: itaque Lucilius: -- *atque accurrere scribas D ne*, *an T* &c.

5. ABBIRE *multum est D sive*, *an B habet*. --

Velius Longus: *Abbire* etiam quidam geminata B maluerunt & dicere & scribere, ut intermissa D. & in hoc nullam differentiam putat esse Lucilius, qui ait: *Abbire multum est* &c.

6.

a lego, *utque*. b lego *an C*.

6. a *Jam* PVEREI *venere: E postremum facito, atque I*
Ut plures puerei fiant. I si faci' solum
PVPILLI, PVERI, LVCEILI: *hoc uniu' fiet.*
Hoc ILLI *factum est uni: tenue hoc facies I.*
Hæc ILLEI *fecere: addes E, ut pinguiu' fiat.*
MEILE *hominum, duo* MEILLIA, *item huic utroque opu'*, MEILES,
MEILITIAM. *tenues I,* PILAM *qua ludimu'.* PILVM
Quo pinso, tenues I. plura hæc feceri', PEILA
Quæ jacimus, addes E, PEILA, *ut pleniu' fiat.*
MENDACEI FVREI*que addes E, quum dare* FVREI
Jusseris -- --

Quintilianus lib. I. *cap.* VII. Diutius duravit ut E, I jungendis eadem ratione qua Græci *ει* uterentur, ea casibus numerisque discreta est, ut Lucilius præcipit: *Jam puerei venere: E postremum facito atque I, Ut puerei plures fiant.* ac deinceps idem: *Mendacei fureique addes E &c.* quod quidem cũ supervacuum est, quia I tam longæ quam brevis naturam habet: tum incommodum aliquando. Nam in iis quæ proximam ab ultima literam E habebunt, & I longa terminabuntur, illam rationem sequentes, utemur E gemina, qualia sunt hæc *aureei, argenteei* & similia. idque iis præcipue qui ad lectionem instituentur, etiam impedimento erit. *Velius Longus de Ortographia:* Quæritur etiam an per E & I quædam debeant scribi secundum consuetudinem Græcam. nonnulli enim ea quæ producerentur, sic scripserunt. Alii contenti fue-

a Ex restitutione Scal.

fuerunt huic productioni I longam aut notam dedisse. Alii vero, quorum est item Lucilius, varie scriptitaverunt: siquidem in his quæ producerentur; alia per I longam; alia per E & I notaverunt, videlicet, ut differentia quadam separantes: ut quum diceremus *Virei*, si essent plures, per E & I scriberemus; si vero esset unus, *Viri*, per I notaremus. ut Lucilius in IX. *Jam puerei venere, E postremum facito atque I. ut plures faciant: I si facis solum, pupilli pueri hoc unius fiet. Item hoc illi factum est, uni tenue hoc facies I. Hæc illi fecere, adde E ut pinguius faciat.* Idemque *Peila, quibus milites utuntur, per E & I scribenda existimat. at Pila in qua pinsatur, per I.* hoc mihi videtur supervacaneæ esse observationis. Nam si omnino in scribendo discernenda casuum numerorumque ambiguitas, quid faciemus in his nominibus quorum scriptio discrimen non admittit? Q. *Terentius Scaurus de Orthographia:* Item quod Lucilius, ubi I. exile est, per se jubet scribi; at ubi plenum est, præponendum esse E, I. credit, his versibus: *Mille hominum, duo millia. item huc E utroque opu' mille* &c.

7. a *Quare servandi numeri, & versus faciendi*
NOS CÆLI, NVMERI, *numerum ut servemu' modumque.*
-- -- *porro hoc si filiu'* LVCI
-- -- *ferit collum ut* CORNELI, CORNIFICIque.

Charisius lib. I. Lucius, Æmilius, & cætera nomina quæ ante V habent I, duplici II genitivos singulares finire debent, ut necesse sit adversus observationem nominativo non minorem fieri genitivum, idque Varro tradens, adjecit, vocativum singularem quoque talium nominum per duplex II scribi debere,

a Ita ex V.C. emendo.

re, ſed propter differentiam caſuum corripi. Lucilius tamen & per unum I in genitivo ſcribi poſſe exiſtimat; ait enim: -- *ſervandi numeri, & verſus* &c. Nunquam enim hoc intuliſſet, niſi & Cælii & Numerii per II hujus Numerii faciendum crederet. Denique & in libro a quarto ſic ait: *Porro hoc ſi filiu' LucI* &c.

8. *S noſtrum & ſemi-Græce quod dicimu' Sigma*
Nil erroris habet. -- --

Velius Longus: Sed ſcilicet ſi hoc ſectentur, poſſent etiam pleraſque conſonantes, & omnes ſemivocales pro ſyllabis ponere. nam apud Lucilium in IX. (in quo de literis diſputat) omnes vicem ſyllabarum implent, cum dicit: *S noſtrum & ſemi-Græce* &c.

9. -- -- b *L liciendo congeminat L.*

Velius Longus: *Per* præpoſitio omnibus integra præponitur, niſi cum incidit in L literam ad finem conſonantem, quam elegantis ſermonis viri geminare magis voluerunt, quam R literam exprimere, ut *Compellabor* malim dicere, quam *comperlabor*, nec aliter apud Lucilium legitur in præpoſitione PER: *L liciendo* (quod eſt inducendo) *congeminat L. Pellicere* malunt, quam *perlicere*.

10. *Quid tibi ego ambages*, AMBIVI, *ſcribere coner?*

Varro de Ling. Lat. lib. VI. Profectum a verbo *Ambio*, quod eſt in *ambitu* & *ambitioſo*.

11. *Ut perhibetur* INERS, *ars in quo non eſt ulla.*

Servius in IV. *Georg. Virg. Iners* ponitur & pro eo

 qui

a leg. *nono*. b ex emendatione Fr. Junii.

qui ſine arte ſit. *Junius Philargyr. ibidem.*

12. a *Nam velut* INTRO *aliud longe eſſe atque* INTV' *videmus:*
Sic & APVD TE, *longe alid eſt, neque idem valet* AD TE:
INTRO NOS VOCAT AD SESE, TENET INTVS APVD SE.

Chariſius lib. I. *Intro* eſt in locum, *Intus* in loco dicimus: ut etiam apud Græcos ἔσω, εἴσω, & ἔνδον. ideoque Lucilius ait: *Nam velut Intro aliud* &c.

13. *Porro* b CHENOPODAS, *ſic* CLINOPODAS LYCHNOS*que*
c *Diximu'* σεμνῶς *ante* PEDES LECTI *atque* LVCERNAS.

Macrobius Saturn. lib. VI. *cap.* IV. Inſeruit operi ſuo Virgilius & Græca verba, ſed non primus hoc auſus. Auctorum enim veterum audaciam ſecutus eſt. Dependent lychni laquearibus aureis.

14. FERVIT *aqua, &* FERVET; FERVIT NVNC, FERVET AD ANNVM.

Quintilianus lib. I. *cap.* X. At quæ O ſolam habent, dummodo per eamdem literam in infinito exeant, brevia fiunt. Lego, Dico, Curro; legere, dicere, currere. Etiamſi eſt apud Lucilium: *Fervit aqua, & fervet* &c. Sed pace dicere hominis eruditiſſimi liceat, ſi *Fervit* putat ille ſimile Currit & Legit, *Fervo* dicetur, ut Curro & Lego, quod nobis inauditum eſt.

a Ita hos verſus ex V. C. reſtituimus. b Scal. *chenopodas nt, clinopodaſque lychnoſque Diximu'* σεμνῶς *antepedes lecti atque luc.*

c Turn. *Dicimu'* κοινῶς. f. *Dicimu'* κοινῶς ἀντὶ, *pedes lecti atque l.*

est. Sed non est hæc vera comparatio: nam *Fervit* illi est simile Servit: quam proportionem sequenti dicere necesse est *Fervire*, ut Servire. *Probus de Verbo*: Interdum tamen in secunda conjugatione penultima syllaba corripitur, ut: Fervere Leucatem, &: -- Cum littora fervere late. Sed in hoc verbo recte corripitur, quoniam antiqui tertiam conjugationem magis, quam secundam esse voluerunt, ut Lucilius: --*fervit nunc, fervet ad annum*. *Nonius*: *Fervit* pro fervet. *Priscianus lib.* IX. Etiam *fervit invenitur*.

15. *Fervere ne longum vero hoc* (a) *lectoribu' tradam.*

Nonius: Ab eo quod est *fervit* breviato accentu *fervere* facit.

16. b *Nunc hæc quid valeat, quidve huic intersiet illud*
Cognosces: primum hoc quod dicimus esse Poema,
Cujusvis operis pars est non magna, Poema;
Pars est parva Poema, proinde ut epistola quævis:
Illa Poesis opus totum, ut tota Ilias, una
Est θέσις, Annalesque Ennî, atque istoc opus unum,
Est majus multo, quam quod dixi ante Poema.
Quapropter dico, nemo qui culpat Homerum,
c *Perpetuo culpat, neque, quod dixi ante, Poesin,*
d *Versum unum culpat, verum enthymema malignum.*

Nonius: *Poesis*, & *Poema* hanc habent distantiam. *Poesis* est textus scriptorum. *Poema* inventio parva, quæ paucis verbis expeditur.

17. *Quod deformi' senex*, e *ac pædidus, ac podagrosus;*

 Quod

a ita lego. b Ita una serie hos versus legendos puto.
c f. *Perpetuum*. d f. *Totam uno in versu, vel in enthymemate culpat*. e ita Scal. al. *ac perditus*, al. *arthriticus*.

Quod mancus, a *miser*, *exilis*, b *ramice magno*.

Nonius: *Ramices* dicuntur pulmones, vel herniæ.

18. c *Arripio rostrum*, d *labiasque hujus Zephiri atque im*
Percutio, *denteisque adversos* e *excutio omnes*.

Nonius: *Rostrum*, hominis dici.

19. f *Nam laterem qui ducit*, *habet nihil amplius unquam*,
Quam commune lutum e paleis, *cœnumque* g *acerosum*.

Nonius: *Acerosum*, & *Aceratum* utrumque nove positum, sed distante proprietate signatum. *Acerosum* namque panem farre minus purgato, nec sordibus a candido separato dicendum veteres putaverunt. *Aceratum* vero est lutum paleis mistum, ut laterarii usus est.

20. *Si nihil ad faciem*, h *& solum lupa*, *prostibulumque*
Nummi opus atque assis. -- --

Nonius: Genitivus positus pro ablativo.

21. -- -- *Quid ego si cerno ostrea* -- --
i *Cognorim fluvium*, *limum ac cœnum sapere ipsum?*

Nonius: *Ostrea* generis neutri.

22. *Frumentarius est*, *modium hic secum atq; rutellũ*
Una adfert -- --

Nonius: *Rutrum* dictum a radendo.

23.

a f. *misereque exilis*. b Had. Jun. *cum ramice magno*. c ita v.c. Had. Jun. *Arripio & rostrum labiaque hic Zopyrioni*. d f. *labia atque os Zopyrioni*. e al. *discutio*. f ita Had. Jun. ex V.C. g Fr. D. *aceratum*. h ita Lipsius. i lego, *Non norim*.

23. -- -- a *Labora*
Discere, ne te res ipsa, ac ratio ipsa refellat.

Nonius: *Discere* est ignotam rem meditando assequi.

24. *Rugosi passique senes eadem omnia quærunt.*

Nonius: *Passum* est proprie rugosum vel siccum.

25. *Tu milli nummûm potes uno quærere centum.*

A. Gellius lib. I. *cap.* XVI. *Uno milli nummûm*, pro unis mille nummis: aperteque ostendit *Mille* & vocabulum esse & singulari numero dici, ejusque plurativum esse *millia*, & casum etiam capere ablativum; neque cæteros casus requiri oportere, quum sint alia pleraque vocabula quæ in singulos tantum casus, quædam etiam quæ in nullum declinentur. *Macrobius lib.* I. *cap.* V. *Saturn.*

26. *Scaberat ut porcus* b *contritis arbore costis.*

Priscianus lib. 10. *Scabo scabi.*

27. *Hinc ancilia, ab hoc apices, capidasque repertas.*

Priscianus lib. VI. *Capis capidis*, unde diminutivum *Capidula* vasis genus Pontificale. Lucilius lib. IX. *Hinc ancilia, ab h. a. capidasque r.* Et vide quod magis Græcum esse ostenditur, quum in *as* protulit accusativum pluralem.

28. *Præsul* c *ut amptruat, inde & volgu' redamptruat olli.*

Festus: *Redamptruare* dicitur in Saliorum exsultationibus, cum *Præsul amptruavit*, quod est, motus edidit, & referuntur invicem iidem motus. *Nonius*: *Re-*

a Ita leg. b Scal. *detritis*. c Ita Scal. P. Mer. *ut amtruet hinc, & vulgu' redamtruet inde.*

a *Redantruare*, *redire*.

29. -- -- *Ipsa si se corio omnia lora*.

Charisius lib. 1. *Lora*, correpta prima syllaba, & fœminino genere dicenda est; producta autem neutraliter e corio vincula, ut & Lucilius in IX. -- *Ipsa si se* &c.

30. *Ut discrepat hac quem rapuit Apollo fiat ergo*.

Porphyrion lib. 1. *Sat.* IX. ad illud Horatii: *Sic me servavit Apollo*.) Hoc de sensu Homerico sumsit, τὸ δ' ἐξήρπαξεν ἀπόλλων. quem & Lucilius in IX. Satyr. repræsentavit, sic dicens: *Ut discrepat hac &c.* significat sic liberatum se ac recreatum dum illum molestum adversarius suus rapit, Apollinem imitatus.

QUÆ SUPERSUNT
EX SATYRARUM LIBRO X.

*

Veteres Glossæ in vita A. Persii: Sed mox ut a schola & magistris diverterat, lecto libro Lucilii decimo, vehementer Satyras componere studuit, cujus libri principium imitatus est, sibi primo, mox omnibus detrectatis, cum tanta recentium Poetarum & Oratorum insectatione, ut etiam Neronem culpaverit.

Porphyrion lib. 1. *Sat.* X. *ad illa Hor. Nil comis Tragici mutat Lucilius AccI? Non ridet versus EnnI gravitate minores?*) Comis Lucilius propter urbanitatem dicitur, & mutat pro eo quod emendat positum est. Facit autem Lucilius hoc cum alias, tum vel in tertio libro & nono & decimo.

I.

a P. Mer. *Redamtruare*, *resilire*.

*

1\. -- -- a *honorum est*
Judicium b *crassis, ut nos* c *describimus ante.*
Hoc est quid sumam, quid non, in quoque locemus.

Nonius: Sumere etiam significat eligere.

2\. *Pone* d *paludatus stabat rorariu' velox.*

Nonius: Rorarii appellantur milites qui antequam congressæ essent acies, primo non multis jaculis inibant prœlium: tractum quod ante maximas pugnas cælum rorare incipiat.

3\. *Quamvis desubito trinis deducere scalis.*

Nonius: Desubito, pro subito.

4\. e *Tonsillas quoque prævalidis in funibus aptas.*

Nonius: Aptum, connexum & colligatum significat.

5\. *Fluctibus a ventisque adversis firmiter essent.*

Nonius: Firmiter, pro f firme.

6\. g *Languor & oppressit, pigror, torporque quietis.*

Nonius: Pigror generis masculini.

7\. h *Næ in arce bovem discerpsi magnifice, inquit.*

Donatus in Andr. Act. II. Sc. I. ad illud Ter. Næ iste haud mecum sentit.) Næ valde, aut (ut quidam volunt) o quam. Lucil. in x. *Næ in arce* &c.

8.

a f. *bonorum*. b f. *Crassis*. c f. *descripsimus*. d Fr. D. *paludatum*. e ita Had. Jun. al. *Consellas*. f f. *firmæ*. L. *novæ*. g f. *Languor ei obrepsitque pigror*. P. Merul. *Languor eum oppressit, p. t. q. quietem*. h MS. C. *Næ quem in arce bovem descripsi? magnifice, inquit*. Scal. *Næ, mi Marce*. f. *Næ pol in arce*.

8. *Improbu', confidens, malus & nequam videatur.*

Nonius: Confidentia, rurſum temeritas, audacia.

QUÆ SUPERSUNT EX SATYRARUM LIBRO XI.

*

1. *Quintus Opimius ille Jugurthini pater hujus,*
Et formoſus homo fuit, & famoſus, utrumque
Primo adoleſcens, poſterius a *directiu' ſeſe.*

Nonius: Famoſum, infamem.

2. *Caſſiu' Cajus hic operariu', quem* b *Cephalonem*
Dicimu' ſectorem, c *Furiumque, hunc Tulliu' quidam*
Judex hæredem d *facit, & damnati alii omnes.*

Nonius: Damnare, eſt exhæredare.

3. *Luciu' Cotta ſenex Craſſi pater huju'* e *Panæti*
Magnus trico fuit nummariu', ſolvere nulli
Lentus. -- --

Nonius: Tricones, moroſi & ad reddendum duri. *Idem: Lentum*, facile.

4. *Prætor noſter adhuc quam* f *ſpurcu' ſt ore, quod omnes*
Extra caſtra, ut ſtercu', foras ejecit ad unum.

Nonius: Spurcum, etiam fætidum.

5. *Scipiadæ magno improbus objiciebat Aſellus,*

Lu-

a Had. Jun. *dat rectiu'*. b v. c. *cephalonum*. c Scal *furémque*. d Scal. *facit. at damnati*. e Had. Jun. πανάιθυς. Mur. *perater*. f lego, *ſpurco eſt ore*.

Lustrum, illo Censore, malum infelixque fuisse.

A. Gellius lib. IV. *cap.* XVII. *Objiciebat*, O litera producta multos legere audio; idque eo facere dicunt, ut ratio numeri salva sit.

6. -- -- *& jam*
Conjicere in versus dictum Praeconi' volebam
Granî. -- --

A. Gellius lib. IV. *cap.* XVII. *statim post pracedentia verba*: Idem infra, *& jam Conjicere* &c. In hoc quoque prima verbi præpositio ob eandem causam producitur.

7. *Conventus pulcer, bracæ, saga, fúlgere torques*
a *Magni.* -- --

Nonius: *Fúlgere*, pro fulgêre. *Idem*: *Torques* gen. mascul.

8. -- -- b *Viamque*
Sternendam & jaciendum huc aggerem, & id genu' rudus.

Nonius: *Rudus*, stercus quod raditur.

9. c *Annos hic errat jam plures miles* d *hyberna*
Nobiscum meret. -- --

Nonius: *Meret*, militat.

10. *Inde venit Romam tener ipse etiam atq; puellus.*

Priscianus lib. VI. Non est tamen ignorandum, quod etiam hic *Puerus*, hic & hæc *Puer*, vetustissimi protulisse inveniuntur, & *Puellus* & *Puella*.

II.

a J.Guill. *Manli.* b Ita cum Had. Jun. lego. c Palm. *Annos hic terra jam plures miles hybera.* d lego, *& ara.*

11. *Nec mihi amatore hoc opu', nec tricone vadato* a.

Nonius: *Tricæ* ſunt impedimenta & implicationes, & *intricare*, impedire, morari: dictæ quaſi tericæ; quod pullos gallinaceos involvant & impediant capilli pedibus implicati.

12. *Non laudare hominem quenquam; neque mu facere unquam.*

Chariſius lib. II. *Mu facere*, pro mutire.

13. b *Hic ſtrigoſu', bovinatorque, ore improbu' duro.*

A. Gellius lib. XI. *cap.* VII. Tergiverſatorem, *bovinatorem* dicit. *Nonius*: *Bovinatores*, quos nunc malitioſos & tergiverſatores dicimus.

14. c *Criſsavit, ut ſi frumentum clunibu' vannat.*

Nonius: *Evannetur* dictum eſt ventiletur, vel moveatur, a vanno, in qua legumina ventilantur.

15. *Hîc ubi conſeſsum, pelleſque ut in ordine tentæ.*

Nonius: *Tenta*, dictum pro extenſa.

16. *Qui* d *in latrina lacuque.*

Nonius: *Latrina* genere fæminino, & eſt *lavatrina*, quod nunc balneum dicitur.

QUÆ SUPERSUNT EX SATYRARUM LIBRO XII.

*

1. *Huic homini Quæſtore aliquo eſse opus atq; chorago,*

Pu-

a V. C. *inquam*. b Scal. *Hicce ſtrigoſu'*. f. *Hic tricoſu'*.
c f. *Criſſabitque, uti ſi*. d f. *in latrinaque lacuque eſt*.

Publicitus qui a *mî atque* b *Episeo præbeat aurum*.

Nonius: *Publicitus*, pro publice.

2. *Hunc juga mulorum protelo ducere centum*
Non possunt. -- --

Nonius: *Protelare*, rursus c adjuvare.

3. *Firmiter hoc*, d *pariterque tuo sit pectore fixum*.

Nonius: *Firmiter* pro firme.

4. *Insignis varis* e *est cruribus atque petilis*.

Nonius: *Petilum* tenue & exile.

5. *Quibus* f *fructibus me decollavi*.

Diomedes lib. I. *Decollo*, *decollavi*: hoc verbum apud veteres decipio significat.

6. *Assensus sum homini*.

Priscianus lib. VIII. *Sentio* neutrum: ex eo *Assentio* & *Assentior* & *Dissentio* & *Dissentior*, in una eademque inveniuntur significatione.

7. *Diomedes lib.* III. Alii a vino Tragœdiam dictam arbitrantur, propterea quod olim dictabatur τρύξ, a quo τρύγητος hodieque vindemia est, *quia Liberalibus apud Atticos die festo Liberi patris vinum cantoribus pro corollario dabatur*, cujus rei testis est Lucilius in duodecimo.

QUÆ

a Had. Jun. *mihi qui atque Cyrisco*, vel *Vopisco*. b J. Guill. *e fisco præbeat aurum*. c N. Fab. *adjugare*. d J. Guill. *probiterque*. malim, *patris atque tuo*. e Scal. *&*. f f. *me fructibu' decoll.*

QUÆ SUPERSUNT

EX SATYRARUM LIBRO XIII.

*

1. *Si forte omnino, ac fortuna vincere bello:*
Si forte ac temere omnino, a *quid cursum ad honorem.*

Nonius: *Fors* & *Fortuna* hoc distant. *Fors* est casus temporalis; *Fortuna* dea.

2. *Cui parilem fortuna locum, fatumque tulit fors.*

Nonius ibidem.

3. *His itidem in cœna* b *dabis ostrea millibu' nummûm*
Emta. — --

Nonius: *Ostrea* generis neutri.

4. *Acribus inter sese armis confligere cernit.*

Nonius: *Cernere*, rursum disponere.

5. *Primum dominia atq; sodalitia omnia* c *tolluntur.*

Nonius: *Dominus* appellatur convivii exhibitor: unde & *Dominia*, convivia.

6. *Adde Syracusis* d *sola, pasceolum, alutam.*

Nonius: *Pasceolus*, ex aluta sacculus.

7. -- -- *Unu' modo, de multis qui ingenio sit.*

Nonius: Veterum memorabilis scientia *paucorum* nu-

a f. *sit*, vel, *qui'it* pro quis, vel certe, *ad summum fit cursus honorem*. b al. *dabis ostrea mille Nummis emta*. c al. *tollantur*. d f. *Sola*, *pasceolos*, vel *pasceolumque*, *&* *alutam*.

numerum pro bonis ponebat; *Multos* contra malos appellabat.

QUÆ SUPERSUNT

EX SATYRARUM LIBRO XIV.

*

1. *Id ne* a *ægri eſt magis, an quod pane & viſcere privo*
Quod viſcus dederas tumidum, hoc in viſcera largi.

Nonius: *Viſcus* poſitum pro viſcere. *Idem*: *Largi*, pro largire.

2. *Quin potius vitam degas ſedatu' quietam,*
Quam tu antiquiu', quam facere hoc, feciſse videris.

Nonius: *Antiquus* & *Antiquior*, ut gradu, ita & intellectu diſtant. Nam *Antiquum* ſignificat vetus: *Antiquior* melior.

3. *Publiu', Pavu' mihi Tuditanus Quæſtor Ibera*
In terra fuit lucifugus nebulo, id genu' ſane.

Nonius: *Nebulones*, & Tenebriones dicti ſunt, quia mendaciis & aſtutiis ſuis nebulam quandam & tenebras objiciant: aut quibus ad fugam fugitivis & furta, hæc erant accommodata & utilia.

4. *Naumachiam licet hæc, inquam, alveolumque putare, &*
Calces: delectes te, hilo non rectiu' b *vivas.*

Priſcianus lib. VI. *Hilum* pro ullum vetuſtiſſimi proferebant.

I 5.

a lego, *ægre eſt*. f. tibi. b MS. C. *vives*.

5. a *Nam paucis malle ac ſapientibus eſse probatum*
H πᾶσιν νεκύεσσι καταφθιμένοισιν ἀνάσσειν.

Nonius: Veterum memorabilis ſcientia *Paucorum* numerum pro bonis ponebat; *Multos* contra malos appellabat,

6. *Si mihi* b *non Prætor ſiet additus; atque agitet me,*
Non male ſic ille, ut dico, me c *extenderat unus.*

Macrobius lib. VI. *capit.* IV. *Saturnal. ad illud Virg. lib.* IV. *Æneid.* -- *nec Teucris addita Juno Uſquam aberit.*) id eſt, affixa, & per hoc infeſta; hoc jam dixerat Lucilius in libro XIV. his verſibus: *Si mihi non Prætor* &c. *Servius in eumdem Virg. locum*: *Addita*, id eſt, inimica. eſt autem verbum Lucilii & antiquorum.

7. d *Nam Vetus ille Cato dignũ quemcunque laceſſim*
Appellare, quod ipſe ſibi non conſcius eſset.

Priſcianus lib. x. *Laceſſo laceſſivi*, ſic Probus, & videtur mihi melius dicere *Laceſſivi*, quam *Laceſſi*. Participium enim paſſivum *Laceſſitus*. Caper tamen *Laceſſi* dicit eſſe, ut Faceſſi, & profert exemplum Lucilii quo uſus eſt in XIV. *Nam Vetus ille Cato laceſſiſſe appellari, quod conſcius ipſe non erat ſibi.*

8. *Ad Regem legatu'* e *Rhodum, Ecbatanam, ac Babilonem*
Ibo, cercurum ſumam. -- --

Nonius: *Cercurus*, navis eſt Aſiana prægrandis.

9. -- -- *Nam ſumtibu' magnis*

Et

a N. Fab. *Nam paucis male ſe, & Sapientibus e. p.* f. *Paucis malle ac ſe ſap.* vel, *malle ac ſapientibus eſſe probatus.* Lipſ. *Me paucis malle abs ſapientib. e. p.* b f. *nunc.* c f. *extenderet*, vel, *extenderit.* d Ita purgo & diſpono hos verſus. e V. C. *Rhodium & bathavam.*

a *Et structam ampliter, atque cum accumbimu' mensam.*

Nonius: *Ampliter*. *Priscianus lib.* XV. *Ampliter* pro ample.

10. b *Idem epulo cibus, atque* c *epulæ Jovis omnipotentis.*

Nonius: *Epulum* generis neutri est. Fæminini Lucilius Satyr. lib. XIV. *Idem epulo cibus, atque epulatio Jovis omnipotentis*. Qui versus utrumque designat.

11. *Et non pauper uti Samio, curtoque catino.*

Nonius: *Samium* est testeum.

12. *Cœnam, inquit, nullam, neque Divo* d *prosiciem ullam.*

Nonius: *Prosecta*, exta quæ aris dantur ex fibris pecudum dissecta, generis fæmin.

13. *Quum illud quid faciat,* e *quod manducamur in ore.*

Nonius: *Manducatur* pro manducat.

14. f *Dilectum video studiose vulgus habere.*

Nonius: *Vulgus neutro genere solum dici putat Lucilius.*

15. *Ipse equu' non formosu', gradarius, optimu' vector.*

Nonius: *Gradarius* est molli gradu, & sine g *succussatura* nitens.

a lego, *Ampliter exstructam simul atque accombimu' mensam.* Had. Jun. *Exstructam ampliter, ad quam nunc accumb.* b al. *Inde.* f. *Inde epulum cibus atque epulæ Jovis*. vel, *Inde epulæ cibus atque epulum Jovis omn.* c ita Lipsius. d ita leg. e f. *commanducamur.* f f. *Delectum.* g Had. Jun. *succussatu.*

16. *Quem metuas sæpe, interdum quem utare libenter.*

Nonius : Pro, quo utare libenter.

17. *Puncto una hora * * & qui quoque* a *invasit.*

Donatus in Phorm. Terentii Act. I. Sc. IV. ad illud : Tum temporis punctum mihi ad hanc rem est.) *Punctum* pro momentum : ut Lucilius in decimoquarto : *Puncto una hora* * &c.

18. b *Caseus allia molliet.* — —

Charisius lib. I. *Caseus* masculini generis est.

19. *Macrosque palumbos.*

Nonius : *Palumbi*, masculine. *Charisius lib.* I. *Palumbes* Virgilius fœminino genere dixit : Aeriæ quo concessere palumbes. item : – raucæ tua cura palumbes : sed Lucilius XIV. masculine, *macrosque palumbos.*

QUÆ SUPERSUNT

EX SATYRARUM LIBRO XV.

*

1. *Multa homines portenta* c *in Homero versificata*
Monstra putant, quorum in primis Polyphemu' ducentos
Cyclops longu' pedes, & porro huic maju' bacillum,
Quam malus d *navi in corbîta maximus ulla.*

Nonius: *Corbîta* est genus navigii tardum & grande.

2.

a al. *insuasit.* b Scal. *Caseus, alium, olus.* f. *Caseus allia mollibit*, vel, *mollit.* V. C. *Caseus, ala, molis.* f. *allia olens*, vel, *salsa mola.* c Frut. *in Homeri versibu' sata.* d ita leg.

2. *Hunc milli passûm qui vicerit atque duobus*
Campanus sonipes succussor nullu' a *sequetur*
Majori spacio; ac diversu' videbitur ire.

A. Gellius lib. I. *cap.* XVI. *Milli passûm* dixit pro mille passibus. *Macrobius lib.* I. *cap.* V. *Nonius*: *Succussare* est sursum frequenter excutere.

3. *Præterquam in pretio primus semisse, secundus*
Nummo, tertiu' jam pluris, quam totu' medimnus.

Nonius: *Medimnus* generis masculini.

4. *In numero quorũ* b *nunc primu' Trebelliu'* c *multo*
Obmarcescebat febris, senium, vomitus, pus.

Nonius: *Senium* est tædium & odium, dictum a senectute, quod senes omnibus odio sint & tædio.

5. *Quum* d *tectum est, quidvis satis est: Visuri alieni*
e *Sunt homines? spiras, pallam, redimicula promit.*

Nonius: *Palla* est honestæ mulieris vestimentum, hoc est tunicæ pallium.

6. *Penula, si quæris, canteriu', servu',* f *segestre*
Utilior mihi, quam g *sapiens.* -- --

Nonius: *Penula* est vestis quam supra tunicam accipimus.

7. h *Adde istos sacer illoto colso fax Syrofenix*
Quid facere est solitus? -- --

 No-

a V.C. Non. *sequatur*. b f. *tunc*. c f. J. Guill. *muto*. al. *multum Luciu' marcebat febris*. d al. *tecum est*. e al. *Sint homines*. f Turn. *sagestre*. g f. *sapientia*, & sic argutior sententia exsistet. h Turn. *Adde isto sacer illoto collo ac syro phænix*. Had. J. *Audistis sacer ille* τὸν ὄν *Syphax Syrophœnix Quid facere est solitus?*

Nonius : Sacrum, etiam ſceleſtum & deteſtabile, ita & conſecratum.

8. -- -- *Non ergaſtulus unus*, a *& alius judicem Oppoſivit*. -- --

Nonius : *Ergaſtulum* , & *Ergaſtulus* ut genere ita & intellectibus differunt. Nam neutro, carceris locus eſt; maſculino, cuſtos pœnalis loci.

9. *Ut nemo ſententiam libere*, b *quaſi ergaſtulus*, *poſſit dicere*.

Nonius : *Ergaſtulum* , & *Ergaſtulus*.

10. -- -- *Dum miles* c *Hyberus*
Terras, ac meret ter ſex ætate quaſi annos.

Nonius : *Meret*, militat.

11. *Te primum cum iſtis inſanum hominem & cerebroſum*.

Nonius : *Cerebroſi* dicuntur ad inſaniam faciles, quibus frequenter cerebrum moveatur.

12. *Scit poeticon eſse, videt tunica, & toga quid ſit*.

Nonius : Tunica eſt veſtimentum ſine manicis.

13. *Trulleu' poſtomis huic ingens de naribu' pendet*.

Nonius : *Poſtomis* dicitur ferrum quod ad cohibendam equorum tenaciam naribus, vel morſui imponitur, Græce ἀπὸ τοῦ στόματος.

14. *Tintinnabulum abeſt hinc*, d *ſirpiculæq; holerorū*.

No-

a Ita Scal. f. *& alter indicem Appoſuit*. b V. C. *magis quam ergaſtulus dicere non poſſit*. c Ita Had. Jun. Palm. *hybera Hac meret in terra ter ſex, ætate quaſi, annos*. d Scal. *ſirpiculiſque olerorum*.

Nonius: *Holerorum* pro holerum.

15. *Subjicit hinc humilem, &* a *sufferctus posteriorē*.

A. Gellius lib. IV. *cap.* XVII. *Subjicit*, u litera longa legunt. quia primam syllabam brevem esse in versu heroico non convenit.

16. *Rugosum atque fami plenum*. -- --

A. Gellius lib. IX. *cap.* XIV. Sic autem Dies, dii, a veteribus declinatum est; ut *Fames*, *fami*.

17. -- -- *aut qui nummos tristis inuncat*.

Nonius: *Inuncare*, quasi unco invadere & arripere.

18. -- -- *Nemo est halicariu' posterior te*.

Charisius lib. I. Alicam sine aspiratione dictam Verrius tradit, & sic multi dixerunt: nisi quod Lucilius in XV. *Nemo est halicariu' p. t.* cum aspiratione dixit.

QUÆ SUPERSUNT

EX SATYRARUM LIBRO XVI.

*

Porphyrion in Horat. ad illud lib. I. *Od.* XX. *Dum meam canto Lalagen.*) id est, carmen in Lalagen amicam, ejus nomine compositum. *Sic & liber Lucilii decimus sextus Collyra inscribitur*, eo quod de Collyra amica sua scriptus sit.

Censorinus de Die Natali cap. III. *Euclides autem Socraticus duplicem omnibus omnino nobis Genium dicit appositum*, quam rem apud Lucilium in libro Satyrarum XVI. licet cognoscere.

a al. *suffectus*.

*

1. *Ibat forte aries, inquit, jam quod genu' quantis*
Testibu'? vix uno filo a *hæc se hærere putares*
Pellicula extrema ex aptum pendere onus ingens.

Nonius: *Aptum*, rursum connexum & colligatum significat.

2. — -- *Lysippi Juppiter istâ*
Transivit, quadraginta cubita altu', Tarento.

Nonius: *Cubitum* neutri generis.

3. b *Rex Cotys ille duos ventos Austrum atque Aquilonem*
Novisse ajebat solos se demagis istos
Ex nimbo austellos, c *nec nosse putare necesse.*

Nonius: *Demagis*, valde magis.

4. *Legavit quidam uxori mundum omne penumque.*
Quid mundum? quid non? nam quis dijudicet istuc?

A. Gellius lib. IV. *cap.* I. *Penus* quoque variis generibus dictum & varie declinatum est. nam & *hoc Penus* & *hæc Penus*, & *hujus penis*, & *peneris*, & *peniteris*, & *penoris*, veteres dictitaverunt. *mundum* quoque *muliebrem* Lucilius in Satyrarum sextodecimo non virili genere, ut cæteri, sed neutro appellavit his versibus: *Legavit quidam uxori* &c.

Idem paulo post: Ne illi quidem veteris Juris magistri, qui sapientes appellati sunt, definisse satis recte existimantur quid sit *Penus*. Nam Q. Scævolam, ad demonstrandum *penum*, his verbis usum audio: Penus est, inquit, quod esculentum aut poculentum est. quod enim ipsius patris familias, aut liberorum pa-

a f. *hæcce*. b Ita Had. Jun. suis numeris restituit hos versus. c vel, *nec nosse, nec esse putare*.

patris familias ejusque familiæ quæ circum eum aut liberos ejus est, & opus non facit, caussa paratum est, ut Mucius ait, *penus* videri debet. Nam quæ ad edendum bibendumque in dies singulos prandii aut cœnæ caussa parantur, *penus* non sunt: sed ea potius quæ hujusce generis longæ usionis gratia contrahuntur & reconduntur, ex eo quod non in promtu sint, sed intus & penitus habeantur, *penus* dicta sunt.

5. *Fundi, delectat* a *virtus te, villicu' paullo*
Strennuior b *si evaserit.* -- --

Priscianus lib. III. *de Comparativorum formatione agens, Lucilius, inquit, in* XVI. *ad Fundium: Fundi, delectat virtus te* &c.

6. *Hi quos divitiæ producunt, & caput ungunt*
Horridulum. -- --

Nonius: *Horrendum*, & *Horridum* habent plurimam diversitatem. Est enim *Horrendum* tetrum & vitabile; *Horridum* plerumque exstans & prominens & incultum.

7. *Cur tam ignaviter hoc præsertim tempore quæris?*

Nonius: *Ignaviter* pro ignave. *Priscianus lib.* XV.

8. *Publicitus vendis tamen atque extrema ligurris.*

Nonius: *Publicitus* pro publice.

9. *Hoc aliud longe est, inquit, qui cape ferebat.*

Nonius: *Cape* generis neutri.

10. c *Media e pistrina.*

Cha-

a al. *te virtus.* b malim, *si forte evaserit.* c V. C. *Media est pistrina.* Scal. *Media a pistrina.*

Charisius lib. I. *Pistrinum* neutraliter dicitur. sed Lucilius *a* in XVI. fæminine extulit: *Media e pistrina, ad tabernam referens*, ut Caupona dicitur. *Varro lib.* IV. *de Ling. Lat.* *Pilum*, quod eo far pinsunt: id ubi fit *Pistrinum*. L & S inter se sæpe commutant. *b* Inde *Pistor*, vel Lucilii *Pistrina & Pistrix*.

QUÆ SUPERSUNT

EX SATYRARUM LIBRO XVII.

*

1. c *Nunc censes* καλλιπλόκαμον καλλίσφυρον d *illam*
Non licitum esse uterum, e *atque etiam inguina tangere mammis?*
Compernem aut varam fuisse Amphitruonis ἄκοιτιν
Alcmenam atque alias, f *Ledam ipsam denique nolo*
Dicere, tu te vide, atque dissyllabon elige quodvis
g Τυρῶ εὐπατέρειαν *aliquam rem insignem habuisse*,
Verrucam, nævum h *pictum, dentem eminulum unum.*

Nonius: *Compernes* dicuntur longis pedibus. *Idem*: *Vari* dicuntur obtortis plantis.

2. *Cætera contemnit, & in usura omnia ponit*
Non magna: proprium vero nil neminem habere.

Nonius: *Proprium* significat rursum perpetuum.

3. *Villicum* i *Aristocratem mediastinum atque bubulcum*
Commanducatus corrupit, ad incita adegit.

No-

a V.C. *in* X. b ita legit Scal. c Scal. *Num*. d Scal. *ullam*. e Scal. *aeque*. f Scal. *Helenam*. g Turn. Εὔριν, εὐπατέρειαν. Scal. τλὼ εὖ πίειραν. h Lamb. *dicta est*. i f. *Aristocrates*.

Nonius : *Mediastinos*, non solum balnearum, sed ædium quoque ministros & curatores legimus. *Idem* : *Commanducatur*. *Lucil. lib.* XVII. *Villicum Aristocratem* &c. *Idem* : *Incitas* dicitur egestas.

4. *Nupturum te nupta negas, quod vivere Ulyssem*
Speras. — --

Priscianus lib. IX. *Lucilius in* XVII. *ad Penelopam conversus* ait : *Nupturum te nupta* &c. In hoc quoque subaudiendum esse, id est, nupturum esse, non nuptum ire, γαμηθήσεσθαι.

5. *Si non it, capito, inquit, eum :* a *& si calvitur, ergo*
Endo manum jacito -- --

Nonius : *Calvitur* dictum est frustratur, dictum a calvis mimis, quod sint omnibus frustratui.

6. b *Si messes facis Musas, si vendi' Laverna*.

Nonius : *Laverna*, dea cui supplicant fures.

7. -- — *magna ossa, lacertique*
Apparent homini. -- --

Macrobius Saturn. lib. VI. *cap.* I. *ad illud Virgilii* : -- *magna ossa, lacertosque*.

QUÆ SUPERSUNT

EX SATYRARUM LIBRO XVIII.

*

1. *Millia ducentûm frumenti tolle medimnûm,*

Vi-

a al. *at si calvitur ergo Fur dominum* -- Lud. Carr. *& si calvitur, endo Ferto manum* -- b V.C. *Si menses facis*. f. *Semissis facient Musas*.

QUÆ SUPERSUNT

EX SATYRARUM LIBRO XX.

1. a *Terricolas Lamias, Fauni quas, Pompiliique*
Instituere Numæ, tremit has, hic omnia ponit.
Ut pueri infantes credunt signa omnia ahena
Vivere, & esse homines: b *& sic isti omnia ficta*
Vera putant, c *credunt signis cor inesse ahenis.*
Pergula pictorum, veri nihil, omnia ficta.

Lactantius lib. I. *cap.* XXII. Reliquit ergo posteris Faunus quoque non parum erroris, quem tamen prudentes quique perspiciunt. Nam Lucilius eorum stultitiam qui simulacra Deos putant, deridet his verbis: *Terricolas Lamias* &c. Poeta quidem stultos homines infantibus comparavit: at ego multo imprudentiores esse dico. Illi enim simulacra homines putant esse, hi Deos. Illos ætas facit putare quod non est: hos stultitia. Illi utique brevi desinunt falli: horum vanitas durat & semper crescit.

Nonius: *Infans*, a non fando dictus est.

2. d *Tempestate sua, atq; eodem uno tempore, & horæ*
Dimidio, tribu' confectis duntaxat e *eandem*
Et quartam. -- --

A. Gellius lib. III. *cap.* XIV. Jam in vicesimo manifestius Lucilius *dimidiam horam* dicere studiose fugit: sed pro *dimidia*, *dimidium* ponit in hisce versibus: *Tempestate sua* &c. nam cum obvium proximumque esset dicere: -- *& hora Dimidia tribu' confectis*: vigilate

te

a Frut. *Terriculas, Lamias.* b f. *sic istice.* ἀρχ. c lego, *credant signis cor inesse ut ahenis.* d f. *Una tempestate & eodem tempore, & hora.* e lego, *eadem.* f. opera.

te attenteque verbum non probum mutavit, per quod satis apparet ne *horam* quidem *dimidiam* recte dici, sed vel *dimidiatam horam*, vel *dimidiam partem hora*.

3. *Pulmentaria ut intybus, aut aliqua id genus herba,*
Et jus mænarum bene habet a *sed mictilis*, b *hoc est*
Merx. — —

Nonius: *Mictilis*, paupercula pulmentaria. *Idem*: *Intybus* generis masculini.

4. c *Calpurnî sævam legem Pisoni' reprêndi*,
Eduxique animam in primoribu' naribus. — —

Nonius: *Priores* & *Primores* hanc habent diversitatem. *Priores* enim comparativi sunt gradus; *Primores* summæ quæque res.

5. *Jam disrumpetur medius, jam ut Marsu' colubras*
d *Disrumpit cantu, venas quum extenderit omneis*.

Nonius: *Colubra* generis fæminini.

6. *Illuvies, scabies oculos huic*, e *deinque petigo*
Conscendere. — —

Nonius: *Illuvies*, sordes. *Idem*: *Petigo*, genus morbi.

7. *Nugator quidam; ac nebulo* f *sit maximu' multo.*

Nonius: *Nebulones* & *Tenebriones* dicti sunt quia mendaciis & astutiis suis nebulam quandam & tenebras objiciant.

8.

a Ita Scal. b malim, *hac est Merx* -- c ita Had. Jun. emendat. d f. *Disrumpet*. e Scal. *deque petigo*. f J. Guill. *sed maximu' muto*.

8. *Tum ephebum quendam, quem vocant pareEtaton.*

Nonius: *Parectati*, hi qui de pueritia veniunt ad pubertatem; a Græco vocabulum ſumtum.

9. *Purpureo terſit tunc latas gauſape menſas.*

Priſcianus lib. IX. *Terſi* a tergeo.

10. *Proras detundete & deſpoliate guberna.*

Marius Victorinus lib. I. *de Verſu*: Pari ratione in verſu & Apocope præcepta eſt, id eſt, ſubtractio ſyllabæ ſyllabarumve cujuslibet orationis metro cogente facta, quæ ſive in verbo, ſive in nomine acciderit, pro integra parte orationis accipietur, ut: Endo ſuam do. i. in ſua domo. Similiter: *Proras detundete & deſpoliate guberna*, id eſt, gubernacula. *Nonius*: *Guberna* pro gubernacula. Lucilius Sat. lib. XX. *Proras deſpoliate & detundite guberna.*

EX SATYRARUM LIBRO XXI.

nihil ſupereſt.

QUÆ SUPERSUNT EX SATYRARUM LIBRO XXII.

*

1. -- -- *Mercede quæ*
Conductæ flent alieno in funere præficæ,
Multo & capillos ſcindunt, & clamant magis.

Nonius: *Præficæ* dicebantnr apud veteres quæ adhiberi ſolent funeri mercede conductæ, ut & flerent, & fortia facta laudarent.

2.

2. *Servu' neque infidus domino, neque inutili' quoiquam*
LuceilI Columella heic situ' Metrophanes.

Donatus in Phormion. Act. I. *Sc.* V. *ad illud Terentii: Columen vero familiæ.*) *Columen* culmen, an *columen* columna. Unde *Columellæ* apud veteres dicti servi majoris domus. Lucilius lib. XXII. *Servu' neque infidus domino, neque inutili' cuiquam* &c. *Martialis Epigr. lib.* XI. Carmina nulla probas molli quæ limite currunt, Sed quæ per salebras altaque saxa cadunt. Et tibi Mæonio quod carmine majus habetur; *LuceilI Columella heic situ' Metrophanes.*

3. a *Zopyrion labias discidit utrumque secutus.*

Nonius: *Labia* rursum fæminini generis.

4. *Nasum rectiu' nunc homini est,* b *suræ nec pedes dici.*

Nonius: *Nasum*, neutri generis.

QUÆ SUPERSUNT

EX SATYRARUM LIB. XXIII.

*

1. *Cupiditas ex homine; Cupido ex stulto nunquam tollitur: quod cupiditas pars quædam sit temperatior defluens ex cupidine.*

Nonius: *Cupiditas* & *Cupido* diversa sunt. Nam *Cupiditas* levior est.

2. *Jucundasque puer qui lamberat ore placentas.*

K Pri-

a Ex emendatione Had. Jun. b Had Jun. *surave pedësve.* atque ita ego, cæterum cum interrogatione.

Priscianus lib. x. *Lambo*, *Lambi*.

3. *Tongere*.

Glossarium Fornerii: *Tongere* εἰδέναι. Ennius in XVIII. Lucilius in XXIII.

4. *Calx*.

Charisius lib. I. *Calx* masculino genere dixit.

EX SATYRARUM LIBRO XXIV.

nihil superest.

QUÆ SUPERSUNT

EX SATYRARUM LIBRO XXV.

*

1. *Quæ gallam bibere, ac rugas conducere ventri*
Farre aceroso, a *oleo decumano, pane Cumano coegit*.

Festus: *Gallam bibere*, *ac rugas conducere ventri*, cum ait Lucilius, præmonet parsimonia esse utendum, neque gulæ indulgendum ventremque coarctandum. *Nonius*: *Acerosum* panem farre minus purgato, nec sordibus a candido separato dicendum veteres putaverunt.

2. *Solus jam vim de classe prohibuit Vulcaniam*.

Nonius: *De* pro ab.

3. *Idcirco omnes evasuros censent ægritudinem*.

Nonius: *Evadere* est liberari.

4.

a Turn. *oleo decumano pene coegit*. f. *oleo*, & *Cumano pane coegit*. al. *oleo decumano*, *pane coegit Cumano*.

4. *Arabus artemo*.

Charisius lib. 1. Arabis, Maro, Hyrcanisve Arabisve parant: ubi Plinius, E S numero plurali finita nominativa B U S recipiunt, idque commentatores jubent. Quid ergo, si sic declinavit, ut Plautus in Bacchidibus, Arabus; & in Pœnulo, Myrrhinus odor Arabus. Lucilius xxv. *Arabus artemo*. Denique & C. Cassius in epistola quam de Dolabella scripsit, Arabi mirifico animo erga nos fuerunt, inquit.

QUÆ SUPERSUNT

EX SATYRARUM LIBRO XXVI.

*

1. *Homines ipsi hanc sibi molestiam ultro atque ærumnam offerunt, ducunt uxores, producunt quibus hæc faciant liberos.*

Nonius: *Offerre*, invenire. *Idem*: *Producere*, instituere.

2. *At enim dicis clandestino tibi quod commissum foret, neu mutires quidquam, neu mysteria ecferres foras.*

Nonius: *Clandestino* est abscondite.

3. *Ferri tantum, si roget me, non dem quantum auri petit;* a *si se cupit & si quoque a me, quæ roget, non impetret.*

Nonius: *Rogare*, poscere.

4. b *At Libertinus Tricorius Syrus ipse ad mastigias*

K 2 *Qui-*

a Frut. *Si se rupit, sic quoque a me quod roget.* b Scal. *At libertinus tricosus Syrus ipse, ac mastigia.*

Quicum versipellis fio, & quicum commuto omnia.

Nonius: *Versipelles* dicti sunt quolibet genere se commutantes.

5. a *Squallitate, summa scabie, summa in ærumna obrutam,*
Neque inimicis invidiosam, neque amico exoptabilem.

Nonius: *Summum*, extremum. *Idem*: *Invidiosum*, quod sit vitabile ad videndum.

6. b *Publicanus vero ut Asiæ fiam scripturarius pro Lucilio, id ego nolo; & uno hoc non muto omnia.*

Nonius: *Scripturarios*, quos nunc Tabellarios dicimus, dici volunt veteres, quod scripturis & commentariis omnia vel urbium, vel provinciarum complectuntur. *Idem*: *Mutare*, aliud pro alio accipere.

7. *Ut populus Romanus victus vi, & superatus prœliis*
Sæpe est multis; bello vero nunquam, in quo sunt omnia.

Nonius: *Bellum* & *Prœlium* hoc differunt: quod *Prœlia* partes sunt belli, hoc est, in bello congressiones.

8. c *Depeculassere aliquâ sperãs me ac deargentassere.*
Decalanticare eburneo speculo depeculassere.

Nonius: *Depeculassere*, ac *Deargentassere*, & *Decalanticare*.

9. *Aggere in jaciendo si quo est vineis actis opus*
Primum id dant operam, ut quamprimum appellant.

Nonius: *Jacit*, facit. *Idem*: *Actum*, admotum. *Idem*

a Had. Jun. *Squalitate summa ac scabie summa, in re summa obrutam*. b Turn. *P. vero Asia fiam, ut scripturarius*. c al. *Depeculassero*.

Idem: *Appellere* est applicare.

10. *Ut si eluviem facere per ventrem* a *velis* b *curare*, *Omnibus distento corpore exspiret* c *vis*.

Nonius: *Eluviem*, purgationem. *Idem*: *Exspirare* dictum est vel ab spiritu effuso, vel a spiraminibus.

11. *Curet ægrotum*, *sumtum homini præbeat*, *Genium suum defrudet*, *alii* d *parcat*.

Nonius: *Genium*, parsimoniam.

12. e *Audivi, quem febris una, atque una* f *ἀπεψία*, *Vini*, *inquam*, g *hiatus potuit unus tollere*.

Nonius: *Tollere*, occidere.

13. h *Si misereantur se ipsi*, *vide ne illorum caussa* i *superiore loco collocaverit*.

Nonius: Dativus pro accusativo.

14. *Nunc itidem* k *populum istum scriptoribus* l *volumus capere animum illorum*.

Nonius: *Capere*, delectare.

15. m *Non te multitudinem tuorum, quam in album inclyta dextra* n *conficit sibi*.

Nonius: *Conficere*, colligere.

16. *Quare* o *hoc colere est satius*, *quam illam studium omne hic consumere*.

Nonius: *Colere*, diligere.

a f. *venis*. b Frut. *curares*. c f. *virus*, Fr. D. *viis*. d V.C. N. Fab. *parat*. e V.C. *Adivi*. al. *At cui?* f V.C. *ania*. g Had. Jun. *cyathus*. h N. Fab. *Si misereatur*. i N. *Se priore loco*. k al. *populo*. l al. *voluimus*. m lego, *Nosti*. n *conficis tibi*. o f. *isthoc*. ut versus sit integer.

17. *Principio Physici omnes* [a] *homines ex anima & corpore constare dicunt.*

Nonius: *Constat*, compositum est.

18. -- -- *Redisse*
Ac repedasse, [b] *ut Roma vitet gladiatoribus.*

Nonius: *Repedare*, pede iterare.

19. *Et quod tibi magnopere cordi est, mihi vehementer displicet.*

Nonius: *Cordi est*, honeste dictum animo sedet.

20. *Summis* [c] *niti naturæ opibus; at ego contra ut dissimilis fiem.*

Nonius: *Niti*, fultum esse.

21. *Suspendatne se, an gladium incumbat, ne cælum videat.*

Nonius: Accusativus pro dativo.

22. *Rem cognoscas simul & dictis animum attendas, postulo.*

Nonius: *Cognoscere* est audire, æstimare. *Idem*: *Attendere* est intendere.

23. *Ut ego* [d] *effutiam, quod ego te imprimis cupere apisci intellego.*

Nonius: *Apisci*, adipisci.

24. [e] *Contra flagitium nescire vinci bello, a barbaro Viriato*

An-

a al. *constare hominem ex anima & corpore dicunt.* b Scal. *ut Romam vitat gladiatoribus.* pro, bitat. c J. Guill. *nitere.* d al. *effugiam.* Lips. *efficiam.* Fr. D. *Ut ergo efficiam.* e Hadr. Jun. -- *Contra Flagitium nescis bello vinci a viriato Annibale.*

Annibale.

Nonius : Viriatum dictum est magnarum virium.

25. *Sin autem hoc vident, bona semper petere sapientem putant.*

Nonius : Petere, cupere, appetere.

26. *Veterem historiam, inductus studio, scribis ad amores tuos.*

Nonius : Induci, delectari.

27. a *Ego si quis sum, & quo folliculo nunc sum indutus non queo.*

Nonius : Folliculum Lucilius posuit pro corpore.

28. *Tum doloribus confectum corpus animo obsistere.*

Nonius : Confectum, defessum.

29. *Neque prius, quam venas* b *hominis tetigit ac præcordia.*

Nonius : Tangere, inspicere.

30. c *Munifici, comesque amicis nostris videamur viri.*

Nonius : Munes apud veteres dicebantur non a largitione, quæ ignota erat, sed consentientes ad ea quæ amici velint.

31. *Quidni & tu idem illiteratum me atque idiotam diceres?*

Nonius : Idiotas a Græco tractum ἰδιώτης, inutiles, quasi sibi tantum, non plurimis utiles.

a Scal. *Ego quis sim, & quo folliculo nunc sum indutus, non quaro.* b f *homini.* c Had. Jun. *Munifici comésque viri videamur amicis.* al. *Munifici, munésque amicis.*

32. *Rauco concionem sonitù, & curvis cogāt cornibus.*

Nonius: *Cogere*, in unum colligere.

33. *Depugnabunt* a *pro te ipsi*, *& morientur, ac se ultro efferent.*

Nonius: *Efferre*, subdere.

34. b *Ego ubi quem ex præcordiis versu effero.*

Nonius: *Efferre* significat proferre.

35. *Non idcirco extollitur*, c *vel iræ, vel gaudii* d *dator.*

Nonius: *Efferre*, edere, provehere. *Idem*: *Vegrande*, valde grande.

36. *Ita ut quisque nostrûm e bulga est matris in lucem editus.*

Nonius: *Bulga* est folliculus omnis, quam & crumenam veteres appellarunt, & est sacculus ad brachium pendens.

37. *Tu si voles per aureis pectus irrigarier.*

Nonius: Accusativus pro ablativo.

38. *Qui sex menses vitam ducunt, Orco spondent septimum.*

Nonius de differentia temporis per accusativum & ablativum expressi.

39. *Facile deridemur, scimus capital esse irascier.*

Nonius: *Capital* dictum est capitis periculum.

40.

a V. C. *proci ipsi*. b lego, -- *Ergo ubi quem ex præcordiis effero versum*. c al. *nec vita vegrandi datur*. d Jos. Merc. πάθος, aut, *patho*.

40. *Pars difflatur vento, pars autem obrigescit frigore.*

Nonius : *Difflare* est flatu disturbare .

41. *Paucorum atque hoc pacto si nihil gustat inter nundinum .*

Nonius : *Nundinus* mascul. gen.

42. a *Præterito tepido glutinator glutino .*

Nonius : *Glutino* pro glutine .

43. *Quapropter deliro , & cupide officium fungor* b *ruderum .*

Nonius : *Delirare* est de recto decedere . *lira* autem est fossa recta , quæ contra agros tuendos ducitur , & in quam uligo terræ decurrat .

44. *Si quod verbum insitatum , aut ζυτημάτιον offenderam .*

Nonius : *Offendere* , invenire .

45. *Tuam probatam mihi & spectatam maxime adolescentiam .*

Nonius : *Probatum* & *spectatum* vis majoris est .

46. *Cum studio in gymnasio duplici corpus siccassem pila .*

Nonius : *Siccum* , exercitum .

47. *Malis necesse est lautum , e mensa pure capturus cibum .*

Nonius : *Lautum* , nudum . *Idem* : *Capere* , accipere .

48.

a al. *Pratento* . b Lips. *Iberum* . f. *tuberum* .

48. *Nunc ignobilitas his mirum ac monstrificable.*

Nonius: *Monstrificabile*.

49. *Quid tibi cavendũ censes, quid vitandũ maxime.*

Nonius: Inter *Cavere*, & *Vitare* Lucilius esse distantiam voluit, & plus esse *Vitare*.

50. *Hunc laborem sumas, laudem qui tibi ac fructum ferat.*

Nonius: *Sumere*, suscipere.

51. *Quod is intelligebat*, a *posse haud paucos rettuli.*

Nonius: *Referre*, perferre, indicare.

52. *Quam fastidiosum ac vescum cum fastidio edendi vivere.*

Nonius: *Vescum*, nimis obscurum. *A. Gellius Noct. Attic. lib.* XVI. *cap.* V. Aliter Lucretius vescum salem dicit, ex edendi intentione: aliter Lucilius *Vescum* appellat *cum edendi fastidio*.

53. *Mihi quidem non persuadetur*, b *publice ut mutem meos.*

Nonius: *Mutare*, derelinquere.

54. *Denique adeo male me accipiunt decimæ & proveniunt male.*

Nonius: *Proventum* etiam malarum rerum dici veteres voluerunt.

55. c *Animoque ægrotat, vidimus corpore hunc signum dare.*

No-

a Fr. D. *nosse*. b f. *pulices*. c J. Guill. *Animo qui ægrotat, videmus corp. h. s. d.*

Nonius : *Dare* , ostendere.

56. *Percrepa pugnam Pompili factam Corneli cane.*

Nonius : *Crepare* , sonare.

57. *Luporum* a *exauctorem malvanum & fulguritatem arborum.*

Nonius : *Fulgurivit* , fulgorem fecit , & fulmine afflavit.

58. b *Quodque te in tranquillum ex saevis transfert tempestatibus.*

Nonius: *Saevum* dicitur immite.

59. *Porro amici est bene praecipere , tueri , bene praedicare.*

Nonius : *Praecipere* est jubere vel monere.

60. *Quandoquidem reperi magnis combibonū ex copiis.*

Nonius: *Combibones* , compotores , a combibendo dicti.

61. *Conjugem infidam* , c *flacitam familiam* , *impuram domum.*

Nonius : *Impurus* est aliquo vitio maculatus.

62. d *Nec minimo &* e *prosferatur pax* , *quod Cassandram signo deripuit.*

Nonius : f *Prosferari* , impetrari.

63.

a Lips. *exactorem Silvanum & fulguritarum arborum.* b al. *Quodque te vita in tr.* c al. *conflaticam.* d Scal. *Nec mihi Oilei proferatur Ajax, quod.* Fr. Jun. *Nec pax minimo proferatur.* *Deripuit signo Cassandram.* e V.C. *proferat.* f V.C. *Proferari.*

63. *Domuitionis cupidi imperium Regis pæne imminuimus.*

Nonius: *Domuitionem*.

64. *Evadat ſaltem aliquid aliquâ, quod conatus ſum.*

Nonius: *Evadere*, exire, tendere.

65. *Illuc oculi deducunt ipſi, atque animum ſpes illuc rapit.*

Nonius: *Deductum*, delectatione ductum.

66. *Veſtimentis frigus atque horrorem exacturum putat.*

Nonius: *Exigere* eſt excludere.

67. *Niſi portenta, angueſque volucres ac pinnatos ſcribitis.*

Nonius: *Portenta*, oſtenta, quæ aliquid imminere ſignificant.

68. *Ego enim contemnificus fieri & faſtidire Agamemnonis.*

Nonius: *Contemnificum*.

69. -- -- *hic cruciatur fame,*
Frigore, illuvie, inbalnitie, a *improfundie, incuria.*

Nonius: *Illuvies*, ſordes.

70. *Cribrum, incerniculum, lucernam* b *in laterem, in telam licium.*

Nonius: *Cribrum*.

71.

a Scal. *imperfundie*. b V. C. *in laternam*.

71. *Dii monerint meliora, atque amentiam averruncassint tuam.*

Nonius: *Averruncare*, avertere.

QUÆ SUPERSUNT

EX SATYRARUM LIBRO XXVII.

*

1. *Id bonis porro (seu proprium) est viris,*
Si irati, seu cui propitii sunt ii, ut
Diutius eâdem unâ maneant in sententia,
Non cum benignitate sollicitarier proposito.

Nonius: *Propitios*, & *Placatos* homines dici vetustas voluit.

2. *Coquus non curat caudam insignem* a *esse, illa dum pinguis fiet:*
Amici quærunt animũ sic, b *parasiti autem divitias.*

Nonius: *Insigne* dicitur magnum & præstans.

3. *Facit idem quod illi qui inscriptum e portu exportant clanculum, ne portorium dent.*

Nonius: *Portorium* dicitur merces quæ portoribus datur.

4. -- *Salutem fictis versibus Lucilius,*
Quibus potest impertit, totumq; hoc studiose & sedulo.

Nonius: *Fingere*, componere. *Idem*: *Impertire* est participare, & partem dare. *Idem*: *Sedulo* significat sine dolo.

5.

a f. *squillæ, dum*, vel certe *Suilla*, vel, *billa*. b Had. Jun. *rem parasiti, ac divitias avent.*

5. *Tu Lucilium credis contenturum, quum me ruperim, summa omnia fecerim.*

Nonius: *Contenturum*. *Idem*: *Rumpere*, defatigare.

6. *Nam hic quidem reditum suum talem portendebant, neque alia in re ulla offendere.*

Nonius: *Offendere*, lædere.

7. -- -- *Has e fenestris in caput*
a *Dejiciunt, qui prope ad ostium* b *adspiraverunt*.

Nonius: *Dejicere* dicitur mittere.

8. *Nulli me invidere, neque strabonem fieri sæpius delitiis me istorum.*

Nonius: *Strabones* sunt quos strabos nunc dicimus. Varro Flexab. Multi enim qui limina intrarunt integris oculis, strabones sunt facti.

9. c *Ille contra omnia inter plures sensim & pedetentim foris, ne quem lædat.*

Nonius: *Pedetentim* & Pedepressim dictum est caute, quasi lenta & tarda itione.

10. d *Nec sic, ubi Græci, ubi nunc Socratici charti, quicquid quæritis petimus.*

Nonius: *Chartum* generis mascul.

11. *Facio ad lenonem venio*, (e) *tribus in libertatem millibus*
f *Destinet*. -- --

No-

a V. C. *Dejiciam*. b f. *adspiraverant*. c f. *Ire*. d Lipf. *Nescis ubi Græci, ubi nunc Socratici charti? quid quæritis? perimus*. e Frut. *ut tribus*, vel, *qui*. f al. *Destinet*.

Nonius: *Destinare*, emere.

12. *Ardum, miserrimum, atque infelix lignum sambucum vocant.*

Nonius: *Ardum* pro aridum.

13. *Paulo hoc melius, quam mediocre; hoc minus malum,* a *ut quam pessimum.*

Nonius: *Mediocritas* medium dici voluit.

14. -- -- *Proferat ergo*
b *Jam vester ordo scelera, quæ in se admiserit.*

Nonius: *Proferre*, palam facere.

15. *Potius, quam non magnum messem esse, non probam vindemiam.*

Nonius: *Messem* generis masc.

16. c *Quod si paulisper captare atque observare hæc volueris.*

Nonius: *Captare*, capere.

17. *Cæterum quicquid sit*, d *quid non sit, fero æquo animo ac fortiter.*

Nonius: *Ferre*, pati.

18. *Quod si observas hominem, qui pro commodo & regno gaudeat.*

Nonius: *Observare*, captare.

19.

a Had. Jun. *quam ut pess.* b f. *Jam scelere in sese vester quæ admiserit ordo.* c f. -- *Quod si Paulisper captare atque observare voles hæc.* d f. *quasi.*

19. *Quæ pietas? monogrammi quinque adducti pietatem* a *vocant.*

Nonius: *Monogrammi* dicti sunt homines macie pertenues, ac decolores: tractum a pictura, quæ prius, quam coloribus corporatur, umbra fingitur.

20. *Quum pacem peto, quum placo, quum adeo, & quum appello meam.*

Nonius: *Aditus*, interpellatio.

21. *Tamen* b *aliti verruca, aut cicatrix medius* c *papillæ differunt.*

Nonius: *Differre*, distare.

22. *Mordicus petere aurum e flamma expediat, e cœno cibum.*

Nonius: *Mordicus*.

23. *Ad quod animum induxit semel, & ut ille omnino putat.*

Nonius: *Inducere*, instituere, confirmare.

24. *Quum mei me adeunt servuli, non dominam ego appellem meam?*

Nonius: *Appellare* est familiariter respondere.

25. *Insanum vocant, quem maltam, ac fæminam dici vident.*

Nonius: *Maltas*, veteres molles appellari voluerunt, a Græco quasi μαλακούς.

26.

a V.C. *invocant*. b Scal. *alitis verruca, aut cicatrix medii*. c V. C. *papula*.

26. *Nec si paulo minus usuras, & magna adjutatus diu.*

Nonius: *Adjutatur* pro adjutat.

27. *Modo sursum, modo deorsũ, tanquam collus cernui.*

Nonius: *Collus* mascul. generis. *Idem*: *Cernuus* dicitur proprie inclinatus, quasi quod terram cernat.

28. *Consilium patriæ, legumque oriundu' rogator.*

Nonius: *Rogare*, instituere.

29. a *Certa sunt sine detrimento, quæ inter se commodent.*

Nonius: *Commodare* est mutuare.

30. *Si facies præstat facie, si corpore corpus.*

Nonius: *Præstare*, antecellere.

31. *Parcant illi magis* b *cui possint, cui fidem esse existiment.*

Nonius: *Parcere*, servare.

32. -- -- *Cum sciam*
Nihil esse in vita proprium mortali datum.

Nonius: *Proprium*, perpetuum.

33. *Fuimus pernices, æternum id nobis sperantes fore.*

Nonius: *Pernix* significat celer.

34. *Lignum cædat, pensum faciat, ædeis verrat, vapulet.*

Nonius: *Cadere*, excidere. *Idem*: *Verrere*, mundare.

L 35.

a al. *Catera*. b Frut. *qui*.

35. *Si* a *tamen hoc ad te non redivit, hoc carebis commodo.*

Nonius: *Redire* manifeſtam habet ſignificantiam.

36. b *Trado ergo alias minimo porro, quod mihi conſtat carius.*

Nonius: *Conſtat* valet conſiſtit.

37. *Metuo ut fieri poſſit; egoque ab Archilocho excido.*

Nonius: *Excidere*, diſſentire.

38. *Quam non ſolum devorare ſe omnia ac deverrere.*

Nonius: *Verrere*, ferire, percutere.

39. c *Jam qua tempeſtate vivo certo fine ad me recipio.*

Nonius: *Tempeſtas* eſt turbo ventorum.

40. *Et ſi maxume, quod ſpero, mutuum hoc mecum facis.*

Nonius: *Mutuum* pro mutuo.

41. *Primum qua virtute ſervitutem excluſerit.*

Nonius: *Excludere*, liberare.

42. *Quanti vellet*, d *quam canicis* e *a pulte & maconis manu.*

Nonius: *Canicas*, veteres furfures eſſe voluerunt.

43. *At metuis porro* f *aſpectu & forma capiare Al-*

a al. *nondum tamen.* b Fr. D. *Trado ego aliis min.* c f. *In.* d Had. Jun. *quanti.* e al. *apud te ut Magonis manu.* f Reſcribo: *aſpectu forma capiare Alterius.*

Altera. -- --

Nonius: *Capere*, decipere, circumvenire.

44. *Re in secunda tollere animos, & in mala demittere.*

Nonius: *Demissum*, humile, miserandum, abjectum.

45. *Rerum* a *explicatorem mittam, miserum mendicum petam.*

Nonius: *Petere*, sequi.

46. *Ego enim a pueritia, ut me amare expediat.*

Nonius: *Expedire*, utile esse.

47. *Viginti domi, an triginta, vel centum* b *cibicidas alas.*

Nonius: *Cibicidas*.

48. *Idola atque atomos vincere Epicuri volam.*

Nonius: *volam* pro velim.

49. *Hymnis velim te id, quod verum est, credere.*

Nonius: *Credere* est fidem habere dictis vel factis.

50. c *In re jactanda ipsa ridicula id atque adsederet.*

Nonius: *Jactare*, ambitiosius gloriari.

a Scal. *expiscatorem*. b al. *tibicidas*. c V.C. *Jure*.

QUÆ SUPERSUNT

EX SATYRARUM LIB. XXVIII.

*

1. *Concedat homini id quod vult; deliniat,*
Corrumpat prorsus, ac nervos omnes a *eligat.*

Nonius: *Concedere*, dare vel promittere. *Idem*: *Delinitus* est mente alienatus. *Idem*: *Eligere*, defatigare.

2. *Orationem facere compendi* b *potest;*
Solvi dum c *salvo in tergo, & tergi non licet.*

Nonius: *Terga*, dorsa.

3. d *Polemon & amavit mortem, & huic transmisit suam stolam, quam ducunt.*

Nonius: *Transmittere*, tradere, derelinquere.

4. *Quapropter certum est facere contra & persequi*
Et nomen deferre hominis. -- --

Nonius: *Deferre*, celatum prodere.

5. *Omnia viscatis manibus leget, omnia sumet,*
Crede mihi e *presse auferet omnis.* -- --

Nonius: *Legere*, surripere. *Idem*: *Sumere* est accipere, tollere.

6.

a al. *delicet*. b f. *potes*. c Turn. *salvo tergo & tergino licet*.
d Had. Jun. *Polemonem amavit, & post mortem huic transmisit suam scholam, quam dicunt*. P. Victor. *Polemon & amavit Cratem*, reliqua ut Jun. e f. *præ se se aget, ac feret omnia*. Auf. Popm. *presse res auferet omnes*.

6. *Ut ſi progeniem antiquam, qua eſt Maximu' Quinctus,*
a *Qua varicoſu' vatrax.* -- --

Nonius: *Vatrax* & *Vatricoſus*, pedibus vitioſis.

7. -- -- *Soſpitat*,
b *Impertit ſalutem plurimam, & pleniſſimam.*

Nonius: *Impertit*.

8. *Doctior* c *cæteris iſaſamitis mutes aliquo tecum ſacra facta* d *vitia*.

Nonius: *Mutare*, transferre.

9. *Socraticum quid ante tyranno miſiſse Ariſtippum autumant.*

Nonius: *Autumare* eſt dicere.

10. *Concedere unum, atque in eo dicere, quo ſuperatur manus.*

Nonius: *Concedere*, credere vel conſentire.

11. *Vel ſi alio opus ſit forte, ſi hinc aliquo ceſſeris.*

Nonius: *Cedere*, recedere.

12. e *Hinc ad me, hinc licet anus rurſum ad armillum.*

Nonius: *Armillum*.

13. f *Minitari aperte capitis dicturum diem.*

Nonius: *Dicere*, denuntiare.

a V.C. *Vacax qua varicoſu' vatrax.* b f. *Salutem impertis.* c V.C. *quam cæteri ſiſamittio.* Scal. *cæteri ſymmiſtis.* d Scal. *vitio.* e Fr. D. *Hinc a me.* f V.C. *Minitare a. captis.*

14. *Nullo honore* a *displetu'*, *nullo funere*.

Nonius: *Honor*, sepultura.

15. *Quum cognoveris*, *vitam sine cura exigas*.

Nonius: *Exigere* significat agere.

16. *Summittas alios*, *si quos* b *possis* c *censeas*.

Nonius: *Summittere*, subdere, supponere.

17. *Ne hoc faciat*, *atque ex hac ærumna* d *exeatis*.

Nonius: *Exire*, evadere, liberari.

18. e *Quid me fiet*, *siquidem non vis te improbis committere*.

Nonius: *Committere*, conjungere, sociare.

19. *Commovet se nusquam*, *neque committet*, *ut pereat sibi*.

Nonius: *Committere*, facere.

20. f *Hîc tum conventus*, *tela*, *insidiasque* g *locavi*.

Nonius: *Convenire*, interpellare. *Idem*: *Locare*, parare.

21. h *Piscium magnam*, *atque altilium vim interfecisti*, *ut nego*.

Nonius: *Interficere*, consumere.

22. i *Adde eôdem tristis ac severus philosophus*.

No-

a Had. Jun. *defietus*. Frut. *diffletus*. b V.C. *posse*. c lego, *censeo*. d al. *is exeat*. e P. Merula ex v.c. -- *quid me fiet? siquidem Noli justa improbo committere*. f al. *Hac* [illegible]*um*. g al. *locasti*. h f. *magnam sat piscium*, *& altilium vim Interfecisti ut video*. -- i V.C. *Addo eodem tristes ac severos philosophos*.

Nonius : *Tristis* , doctus .

23. a *Cade ostium* , b *gnate, urge ; restant ; periimus* .

Nonius : *Cadere* , frangere . *Idem* : *Urgere*, insistere .

24. *Agite , agite fures , mendacia argutamini* .

Nonius : *Argutum* , audax , malitiosum .

25. c *Sed fuga fingitur , timido vadit pede percitus* .

Nonius : *Fingere* , parare .

26. *Quid sic balistas jactas centenarias ?*

Nonius : *Balista* , saxa majora & graviora , quibus jaciuntur .

27. *Primo redundat aurum , ac thesauri patent* .

Nonius : *Redundare* , abundare , superesse .

28. *Persuade, & transi, vel da, quamobrem transeas.*

Nonius : *Da* , dic .

29. d *Puer praeterea nostris qui subeant jubet* .

Nonius : *Subire* significat ingredi .

30. *Malo hercle vestro , confectores cardinum* .

Nonius : *Conficere* , frangere .

31. *Lucilius si in amore irritarit suo* .

Nonius : *Irritare* dictum est proprie provocare . tractum a canibus , qui quum provocantur, irriunt ,

a Ita Had. Jun. ex MS. C. b Fr D. *gnave urge* . c Fr. D. *Si fuga flagitur* . d al. *Pueri* . Fr. D. *Pueris* .

32. a *Utrum anno, an horno te* b *abstuleris a viro.*

Nonius: *Hornum*, ipsius anni.

33. *Anno vertente dies tetri, miseri, ac relligiosi.*

Nonius: *Religiosi*, dies infames dicuntur & infausti.

34. *Præterea hæc subsiciva si quando voles* c *operam.*

Nonius: *Subsicivum*, secundum, sequens.

35. *Vitam, ac fortunas cui crediderim meas.*

Nonius: *Credere*, fidei committere.

36. *Cui sæpe imposui mille plagarum in diem.*

Nonius: Genitivus casus positus pro accusativo.

37. *Sarcinatorem esse summũ, suere centonem optume.*

Nonius: *Sarcinator*, sutor.

38. d *Tanti tempori' se montes & fœdera tollent.*

Nonius: *Tollere* est elevare.

39. *Verum tu quid agis? interpella me, ut sciam.*

Nonius: *Interpellare*, dicere, ducere.

40. *Prospiciendum ergo* e *in senecta, nunc adolescentia est.*

Nonius: *Senectam* pro senectute.

41. *In medium Chremes, in summum ire* f *adde menetus.*

No-

a al. *Utrúmne anno*. b Scal. *abstineris*. c lego, *opera*. d f.-- *tanti Se tempestatis montes ad sidera tollunt*. Vide Not. e Fr.D. *in senectam nunc adolescentiæ est*. f Lips. *Damenetus*.

Nonius : *Ire* est ambulare.

42. *Aquam te in animo habere intercutem*.

Nonius: *Aqua intercus*, hydropum morbus, quasi aqua inter cutem.

43. a *Quare pro facie, pro statura status*.

Nonius : *Statura* gener. fæmin.

44. -- -- *Quæque aspectu sunt spurca & odore*.

Nonius: *Spurcum*, fætidum.

45. *Fulmentas* b *eis atque æneis subcudere*.

Nonius : *Fulmenta*, fæminino.

46. c *Nec par vocat ullo pretio*.

Nonius : *Pretium* dicitur quod re emta datur.

47. *Conjice te intro, ac bono animo es*.

Nonius: *Es* pro esto.

48. *Nihil parvi ac pensi*, d *uti litera doceas lutum*.

Nonius: *Pensum* significat exæquatum, quod sine inclinatione sunt quæ penduntur.

49. *Hymnis ego animum sic induco, quod* e *tu ab insano auferas*.

Nonius: *Inducere*, persuadere.

QUÆ

a lego, *Quare*. b Casaubon. *clavis æneis*. c f. -- *Nec provocat ullo Me pretio*. Jos. Merc. *Nec parvo catullio pretio*, vel, *catillo*. d Turn. *utiliter edoceas lutum*. e al. *tua*.

QUÆ SUPERSUNT
EX SATYRARUM LIBRO XXIX.

*

1. -- -- a *Hoc quum feceris,*
Cum cæteris reus una tradetur Lupo:
Non aderit: ἀρχαῖς hominem & στοιχείοις simul
b *Privabit; quum igni & aqua interdixerit, duo*
Στοιχεῖα habet, c *id maluerit: privabit tamen.*

Probus in Virgilii Eclog. VI. Si ergo cælum pro igni acceperimus, supereſt in eo quod ait: Spiritus intus alit, aerem dictum præsumamus. Hic eſt etiam qui nobis vivendi ſpiritum ac commeatum largitur. Hoc illum & Ennius appellavit in Annalibus: item Lucilius in XXIX. Satyrarum: *Hoc quum feceris* &c.

2. *Habeaſque animo mihi admodum cauſsam gravem*
Fore, quæ me ab ullo commodo abducat tuo.

Nonius: *Grave*, neceſſarium.

3. *Qui mihi quantum eſt inter humanum genus*
Rerum, quod inter ſe conjungat, communicat.

Nonius: *Conjungere*, copulare, dictum eſt a jugo.

4. d *Apollo'ſt nomen, qui te antiquis non ſinet*
e *Deliciis maculam atque ignominiam imponere.*

Nonius: *Ignominia* eſt nominis nota.

5.

a Scal. -- *quid, hæc cum fecerit?* b Scal. *Eum privabit. Igni & aqua interdixerit, Duo habet στοιχεῖα.* c J. Douſa P. *hæc maluerit.* d Frut. *At pol eſt numen,* e Had. Jun. *Dellacis.*

5. *Dejerat enim scripsisse & post non scripturum redi in consortionem.*

Nonius: *Consortio*, fœminin.

6. a *Si Socrates in amore, & in adolescentulis meliore paulo facie signat, nihilque amaret.*

Nonius: *Signare* est designare, ostendere.

7. *Et amabat omnes, nam discrimen non facit, neque signat linea alba.*

Nonius: *Discrimen*, separatio, a discernendo. *Idem*: *Signare*, discernere, separare.

8. -- -- *Tu quid iræ indulges nimis?*
Manus a muliere abstinere melius est.

Nonius: *Indulgere*, augere.

9. b *Prius non tollas, quam Tulli animum ex nomine, atque hominem ipsum interfeceris.*

Nonius: *Interficere*, occidere.

10. *Amicos hodie cum improbo illo audivimus*
Lucilio advocasse. -- --

Nonius: *Advocasse*, provocasse.

11. *Præterea ut nostris* c *animos attendere dictis*,
d *Atque adhibere velis.* -- --

Nonius: *Attendere* est intendere.

12. *Hic corpus solidum invenies, hic stare papillas*
Pe-

a al. *Si Socratis amores*. Lips. *Si Socratis amores in adolescentulis meliore paullo facie s. nihil quod amaret.* b Lips. -- *prius non tollas, quam Tullium Ex nomine atque omine ipsum interfeceris.*
c al. *animum*. d f. *Utque aures adhibere v.*

Pectore marmoreo. -- --

Nonius: *Stare*, erigi, prominere.

13. *Sic inquam veteratorem* a *illum, vetulum lupum Annibalem acceptum. -- --*

Nonius: *Accipere*, decipere.

14. *At non ſunt ſimiles, neque dant: quid ſi dare vellent?*
Acciperéſne? doce. -- --

Nonius: *Docere*, dicere.

15. *Cum manicis*, b *catulo, collarique, ut fugitivum Deportem. -- --*

Nonius: *Collare* eſt vinculi genus, quo collum aſtringitur.

16. c *Quiete poſcente minus, & præbent rectius multo,*
Et ſine flagitio. -- --

Nonius: *Flagitium*, periculum.

17. *Si retinere hunc voles, ſi longius te productu-rum, & diutius.*

Nonius: *Producere* dicitur longius ducere.

18. *Cohibet & domi mœſtus ſe Albinus; repudium quod filiæ remiſit.*

Nonius: *Mæſtum*, triſte, miſerandum. *Idem*: *Remiſſum*, miſſum.

19.

a f. *vetulumque lupum illum.* b f. *catulum, collaréque, uti fugitivus.* c f. -- *quiete Poſcent te minus, & prabebunt rectiu' multo.*

19. -- -- a *ventrem alienum*
Mæstum fovere ex molito hordeo, uti b *cataplasmo*:

Nonius: *Mæstum*, enectum fame. *Idem*: *Fovere* est nutrire, provehere.

20. *Certum scio esse ita, ut dicis. nam mihi erant de illo explorata omnia.*

Nonius: *Explorare*, probare.

21. *Ætatem tibi istuc laturam, & bellum, si hoc bellum putat.*

Nonius: *Bellum*, elegans, melius, prudens.

22. *Primum ex advorso, si quod est cænaculum,*
Quo recipiat te. -- --

Nonius: *Recipere*, revocare.

23. -- -- c *gymnasioque*,
Ut schema antiquo spectatores d *retineres*.

Nonius: *Schema*, neutro genere.

24. *Ubi erat scopus*
Ejicere istum abs te, quamprimum & perdere amorem.

Nonius: *Ejectum*, exclusum.

25. *Hic me ubi videt, subblanditur, palpatur, caput scabit, pedes legit.*

Nonius: *Palpatur* pro palpat. *Festus*: *Pedes* dicuntur quos diminutive dicimus pediculos.

26.

a J. Guill. *ventrem a lienum æstu fovere*. b al. *cataplasma*.
c f. *in gymnasioque Schemate ut antiquo*. d al. *retinerem*.

26. *Quid mihi proderit, quem ſatias jam omnium rerum tenet.*

Nonius: Satias pro ſatietas.

27. *Nunc tu contra venis, vel qui in nuptiis, vel* (a) *ſe ſeneces, nec ſine pernicie.*

Nonius: Pernicies, periculum, exitium.

28. *Perge amabo; ac, ſi potes, face dignam me ut vobis putem.*

Nonius: Putare, æſtimare.

29. *Hoc* b *inveniſset unum ad morbum homini illum vel belliſſimum.*

Nonius: Vel pro etiam.

30. c *Hæc eſt ratio: perverſa æra:* d *ſumma & ſubducta improbe.*

Nonius: Æra, numeri nota.

31. *Eodem uno hi modo rationes ſubducent ſuas.*

Nonius: Subducere, ſupputare.

32. *Age nunc ſummam ſumtus* e *ducatque æris ſimul atque alieni.*

Nonius: Ducere, volvere, pertrectare.

33. f *Tyroneo & non mortifero adfectus vomica, & vulnere.*

No-

a al. *ſe ſe neges te.* b f. *eveniſſet.* c Scal. *Hæc eſt ratio perverſa; æra ſummæ ſubducta improbe.* d Caſaub. *ſumma ſubducta eſt improbe.* e J. Gruter. *ducat ſui æris ſimul atque alieni.* f lego, *Chyroneo.*

Nonius : Vomica , concava loca , vetuſtate exeſa .

34. *Magno , & non magna mercede , magno* a *quidem conduxeris .*

Nonius : *Conducere* eſt ſicuti uſu .

35. b *In mellis ſpem eſse omnem , quovis* c *poſsem emungi volo .*

Nonius : *Emungi* manifeſta ſignificatione manat .

36. *Non rediret ad ſe , atque illam exterminaret miſeram .*

Nonius : Exterminatum eſt extra terminos miſſum .

37. d *Nato quid actum eſt ? depilati omnes ſumus .*

Nonius : *Depilati* , dictum rarefacti .

38. *Dividant , differant , diſſipent , diſtrahant .*

Nonius : *Diſtrahere* eſt vendere .

39. e *Colligere auxilium, tametſi eſt indignũ ut feram.*

Nonius : *Ferre* , adferre .

40. *Favitorem me tibi , amicum , amatorem putes .*

Nonius : Favitorem , fautorem .

41. *Ut nunc hac re mihi opem atque auxilium offeras.*

Nonius : Offerre , adferre .

42. *Vos interea* f *lumen auferte, atque aulæa obducite.*

No-

a al. *quod*. b Frut. *In me illis ſpem*. c Frut. *poſſe me emungi bolo* . d Palmer. *Narro , quod actum eſt , depilati*. e Bongarſ. *Colligite* . Paſſer. *Collegæ auxilium tamen etſi indignum feramus.* malim , *indignu' feramus* . f f. *Auferte lumen* , ut fiat Trimeter. al. *lumen adferte* .

Nonius : Obducere , aperire .

43. *Quod te intromisi , gratiam* a *referat mihi* .

Nonius : *Referre* , reddere .

44. *Tum illud epiphoni, quod* b *etiamtum nobile est* .

Nonius : *Nobilis* dicitur & notus .

45. *Crus lapide , nihil est , credam si te offenderit* .

Nonius : *Offendere* est percutere .

46. *Nemo hos* c *ancipites ferro effringat cardines* .

Nonius : *Anceps* , duplex .

47. *Vecte atque ancipiti ferro effringam cardines* .

Nonius : *Anceps* , acutum ex utraque parte .

48. *Hiemem unamquamque carpam* .

Nonius : *Carpere* , celeriter præterire .

49. *Pluteos excutit , tectaque & testudines reddit*.

Nonius : *Reddere* , facere .

50. *Adde alios omnes meo periclo ex ordine* .

Nonius : *Periculum* est salutis discrimen .

51. d *Paulisper cui me dem , edet hæc se , ut polypus ipsa* .

Nonius : Polypus , generis fæminini .

52. *Surge , mulier , ducito filum non malum* .

Nonius : *Filum* , oris lineamentum .

53.

a lego , *referas* . b f. *etiamnum* . c f. *ancipite ferro* .
d Scal. *Paulisper comedens edet hæc se, ut polypus, ipsa* .

53. *Cum ipsi in locum* a *descendant, cum alios detrahant.*

Nonius: Detrahere, extrahere.

54. *Huc, alio quum iter haberet, præteriens venit.*

Nonius: Habere, dirigere.

55. *Quid? quas partiret ipse pro doctrina boni?*

Nonius: Partiret pro partiretur.

56. *Ut si quod concupîsset, non* b *aptus.*

Nonius: Aptus significat adeptus.

57. *Nec ventorum flamina flando suda secundent.*

Nonius: Sudum dicitur, quasi semiudum, ut est aer post pluvias serenus, & liquidus.

58. *Unde domum vix redeat*, c *vixque hoc exuat se.*

Nonius: Exui, liberarî.

59. *Urget gravedo sæpius culpa tua.*

Nonius: Urgere est premere, cogere.

60. *Deletionem nostri ad unum exercitus.*

Nonius: Deletio.

61. *Detrusus tota, vi dejectusque Italia.*

Nonius: Dejicere, præcipitare.

62. *Hoc tum ille habebat, & fere omnem Apuliam.*

Nonius: Habere, tenere, occupare.

a al. *escendant*. b f. *aptus foret*. ut fiat Trimeter.
c f. *vixque exuat hoc se*.

63. *Utrum* a *tristis contorto aliquo ex Pacuviano exordio*. .

Nonius : Exordium est initium.

64. b *Deum rixa vertat verba obscæna*.

Nonius : *Obscænum*, vitabile.

65. *Habes omnem rem*. *timeo ne accuser*.

Nonius : *Habere*, audire.

66. c *Insulta miserum te quoque in me*.

Nonius : *Insultare*, injuriosius aliquid dicere.

67. *Primum* d *Chrysicum negat signatam reddere*.

Nonius : Signatam, integram virginem vetustas voluit dicere.

68. e *Supplantare ajunt, Græci* ὑποσκελίζειν *dicunt*.

Nonius : *Supplantare* dictũ est quasi pedẽ supponere.

69. *Dissociat* f *atque omnia, ac nefantia*.

Nonius : *Nefantia* pro nefanda.

70. *Quis tu homo es? nemo sum homo*.

Charisius lib. 1. *Nemo* in homine proprium est, quia significat, ne homo. antiqui & pro nullo posuerunt; ideoque *nemo* dicentes, quasi minus significarent, & *homo* addebant, ut Terent. Numquis hic me sequitur? nemo homo est. & Lucilius XXIX. *nemo est*. ideo dixit, *Quis tu homo es? nemo sum homo*.

QUÆ

a lego, *tristi*. b lego, *Deus in rixam*. c N. Fab. ex MS. C. *Insultat miserum te quoque, Muti*. d Had. Jun. *Chrysæ cum*. Scal. *Chrysicum*. f. *Chrysidem*. e f. *S. ajunt nostri, Græci* ὑποσκελίζειν *Dicunt*. — f Frut. *æque*. Scal. *æqua*.

QUÆ SUPERSUNT
EX SATYRARUM LIBRO XXX.

*

1. *Illo quid fiat Lamia, & Pytho oxyodontes,*
a *Quod veniunt* b *genuæ illæ, vetulæ, improbæ, ineptæ.*

Nonius: Genuæ, gulosi.

2. -- -- *Leonem*
Ægrotum ac lassum. -- --

Nonius: Lassum dicitur fatigatum.

3. c *Deducta tunc voce leo: Cur tu ipsa venire*
Non vis huc?

Nonius: Deductum, diminutum, suppressum.

4. *Quid sibi vult? quare fit? ut intro versus, & ad te*
Spectent, atque ferant vestigia d *se omnia prorsus.*

Nonius: Spectare, dirigere. *Idem: Ferre*, dirigere, ducere.

5. *Scito etenim bene longinquum mortalibu' morbum*
In vino esse, ubi qui invitavit dapsilius se.

Nonius: Invitare significat repleri.

6. *Cui vultu ac facie, ludo, ac sermonibu' nostris*
Virginis hoc pretium, atque hunc reddamus honorem.

Nonius: Pretium pro præmio. *Idem: Honor*, præmium.

a Scal. *Quo veniunt illa gumia, vetulæ.* b P. Merul. *gluviæ.*
c Palm. *Deducta ad hunc voce leo.* d al. *&.*

7. *Tune jugo jungas me ante? & succedere aratro*
Invitum, & glebas subigas proscindere ferro?

Nonius: *Subigere*, cogere.

8. *Continuo, simul ac paullo vehementius aura*
Inflarit, fluctus erexerit, extuleritque.

Nonius: *Efferre*, erigere, levare.

9. a *Omnia tumendo mucro videas fervente micare.*

Nonius: *Micare*, per vices sine ordine movere.

10. -- -- b *An ego te acrem atque animosam,*
Thessalam ut indomitam frænis subigam ante domēque
Bellando -- --

Nonius: *Anima* iterum significat iracundum, vel furiosum: unde & *animosi* dicuntur iracundi. *Idem*: *Subigere*, mollire vel exercere.

11. c *Aut quum iter est aliquo, & caussam* d *commentavi,*
Ut apud aurificem, ad matrem, cognatam, ad amicam.

Nonius: *Apud*, ad.

12. *Improbior multo, quam de quo diximus ante:*
Quanto blandior, hoc tanto vehementiu' mordet.

Nonius: *Improbum*, sævum.

13. e *Qui non exspectans spectandi studio, sed homi-*

a Bongars. *Omnia tum endo mari videas fervente micare*. Turn. *Omnia tum endo mucho*. b Turn.-- *an equam te acrem*. Had. Jun. *Ante ergo Trinariam atque animosam Thessaliam, indomitam frenis subigantque domentque*. e MS. C. fide. c f. *ut*. d Lips. *Commenta viai*. Palm. *commenta viavit Aut*. e J. Guill. *Qui non spectandi studio, sed omini' tetri Impulsu ingressus* -- f. *tetri sed bomonis*. reliqua ut Guill.

minis tetri impulſu ingreſsus.

Nonius: *Tetrum* dicitur illuvioſum, fætidum.

14. *Sperans ætate* a *eandem hæc proferre poteſset Manſum ex ore daturum.* -- --

Nonius: *Manſum*, mandendum aut manſatum.

15. -- -- b *Sic ubi ab aureis Fama* c *tuam pugnam* d *claram allatam dicaſset.*

Nonius: *Dicare*, indicare, nuntiare.

16. -- -- *Curare domi ſint Gerdius, ancillæ, pueri, zonariu', textor.*

Nonius: *Gerdius.*

17. *Cui ubi* e *deciminutia meæ epitegina appepeli longe opera ante alia omnia.*

Nonius: *Longe*, etiam valde.

18. *Quin totum* f *purges, debelles me atque deaures, exſultes, ſollicites.*

Nonius: *Exſultare* eſt geſtu, vel dictu injuriam facere.

19. g *Maximu' ſi argenti ſexcentûm, ac mille reliquit Imberbi androgyni, barbato mæchocinædo.*

Nonius: *Sexcentûm* pro ſexcentorum. *Idem*: *Imberbi* pro imberbo.

20. *Quid vero eſt, centum ac ducentûm poſſideas ſi*

a f. *ſi eadem hæc proferre potiſſet.* b f. *Sicubi.* c lego, *tuas p. c. illatamque d.* d Lipſ. *clarans alata dicaſſet.* Gifan. *clarans adlata d.* e al. *dedi. minutiæ meæ* ἐπίτευγμα, *appendi.*
f al. *perurgeas.* g Ex emendatione Scal.

Millium? -- --

Nonius: *Ducentûm* pro ducentorum.

21. *Omnia alia, in quibus efferimur rebus, ne ego multis* a *loquar.* --

Nonius: *Efferre*, extollere.

22. -- -- *quid quærimus* b *acre*
Inductum c *cantu, custoditum.* -- --

Nonius: *Induci* est aliquibus fallaciis decipi.

23. d *Hic ut muscipula contenta, ut scorpiu' cauda*
Sublata -- --

Nonius: *Tenta* dictum pro extensa.

24. e *Quantasque modo ærumnas, quantosque labores*
Exanclaris. -- --

Nonius: *Exanclare* etiam significat perpeti.

25. -- *Ut pecudem te asinumque, ut denique nasci*
Præstiterit. -- --

Nonius: *Præstat*, utile est.

26. *Hic in stercore humi,* f *fabulisque, fimo, atque sucerdis.*

Nonius: *Sucerda.*

27. *Deblaterat* g *plenus, bonu' rusticu' concinit una.*

Nonius: *Deblaterare* est obloqui, confingere.

28.

a J.Guill. *Eloquar* -- quod alterius Hexametri principium facit. b Had. Jun. *hac re.* f. *arte.* c *cautum custodem*, ex Plauto. d Turn. *Hic ut muscipula tenta atque ut scorpiu' c. s.* e f. *Quantas quotque modo.* f Scal. *fabuloque, fimo, atque sucerda.* f. *stabulique fimo, atque sucerdis.* g Frut. *planus.* Had. Jun. *blennus.*

28. *Quantū haurire animus Musarum e fontibu' gestit.*

Nonius: *Haurire*, exhaurire, implere. *Idem*: *Gestire*, cupere.

29. *Et sola ex multis nunc nostra Poemata ferri.*

Nonius: *Ferre*, laudare.

30. *Nunc, Cai, quoniam incilans nos lædi' vicissim.*

Nonius: *Incilare* est increpare vel improbare.

31. *Et sua perciperet retro* a *rellicta jacere.*

Nonius: *Jacet*, sordet, nec lætus est.

32. *Quum me hoc tempore, nugator, cognoscere non vis.*

Nonius: *Nugator*, turbator.

33. *Summatim tamen experiar rescribere paucis.*

Nonius: *Experiri*, tentare.

34. *Idque tuis sævis* b *factis, & tristibu' dictis.*

Nonius: *Sævum*, durum. *Idem*: *Triste*, crudele, immite.

35. c *Neminis ingenio quemquam confidere oportet.*

Priscianus lib. VI. *Nemo* quoque sive ex hoc compositum, ut quibusdam videtur, seu non, communis est generis, & similiter o in i convertit in genitivo, ut *Nemo neminis*. *Nonius*: *Neminis*, positum pro nullius.

36. *Si liceat facere*, d *atque hoc versibu' reddere, quod do.*

Nonius: *Da*, dic.

a lego, *rejecta*. b J. Guill. *dictis, ac tristibu' factis*. c Non. *Neminis ingenium tantum confidere oportet*. d V. C. *& Jam hoc*...

37. a *Sicuti te, qui ea quæ ſpeciem vitæ putamus eſse.*

Nonius: Speciem, ſpecimen vel exemplar.

38. b *Secus cum e medio ac ludo bene potu' receſſit.*

Nonius: Potus, a bibendo.

39. *Calvu' Palatinâ, vir nobilis, ac bonu' bello.*

Nonius: Bonus, & fortis & pius dici poteſt.

40. *Et ſævo, ac duro in bello multo optimus* c *hoſtis.*

Nonius: Sævum dicitur immite. *Idem: Durus*, nocens.

41. d *Quod tuas laudes* e *culpas, non proficis hilum.*

Nonius: Hilum, breve quoddam.

42. *Sed tamen hoc dicas*, f *quid eſt, ſi nenu moleſtum eſt?*

Nonius: Nenu pro non.

43. *Lanæ opus omne perit*, g *pallor, tineæ omnia cædũt.*

Nonius: Cadere, conſumere. *Idem: Pallorem*, vetuſtatem, negligentiam.

44. *Planta una eſt pedibus carioſis* h *menſulibano.*

Nonius: Caries eſt vetuſtas.

45. *Non datur; admittit nemo; nec vivere ducunt.*

Nonius: Ducere, exiſtimare, judicare.

46.

a lego, *Sicuti te, quem æquæ ſpeciem vitæ eſſe putamus.* b lego, *Serus cum e medio luſtro, ac bene potu r.* c al. *haſtis.* d f. *Quodque tuas.* P. Mer. *Quod juvas.* e al. *culpes.* f Scal. *quid hoc eſt.* f. *quidnam eſt.* g al. *ſquallor.* h Turn. *menſula vino.* Had. Jun. *mens elephanti*, vel, *menſu elephanti.* Vide Notas.

46. *Cuia opera* a *Troginu' calix per castra cluebat.*

Nonius: *Cuja* pro cujus. *Idem*: *Cluet*, nominatur.

47. *Gratia habetur utrisque* b *illis quæ sibi quæ simitu.*

Nonius: *Simitu* pro simul.

48. *Culcitulæ accedunt* c *privæ centonibu' binis.*

Nonius: *Privum* est proprium uniuscujusque.

49. *Quid tu istuc curas, ubi ego oblinar, atque voluter?*

Nonius: *Volutari* dicitur volvi.

50. *Quid servas, quo eam, quid agam? quid id attinet ad te?*

Nonius: *Servare*, sollicite & suspiciose observare.

51. *Quid dare, quid sumti facere, ac præbere* d *potisset.*

Nonius: *Sumti* pro sumtus.

52. *Si laqueis, manicis, pedicis mens irretita est.*

Nonius: *Manicæ*, quibus manus vinciuntur.

53. *Gaudes, cum de me ista* e *foris sermonibu' differs.*

Nonius: *Differre*, diffamare, divulgare.

54. *Et maledicendo multis sermonibu' differs.*

Nonius: *Differre*, dividere, vel scindere.

55. *Hæc dum me insimulas, nónne ante in corde volutas?*

Nonius: *Volutare*, cogitatione perquirere.

56.

a Had. Jun. *Terginocalix*. Scal. *terginu' calix*. b Had. Jun. *illisque tibique*. c J. Guill. *binæ centonibu' privis*. d f. *potisset*. e P. Merul. *feris*.

56. *Ipſo cum domino calce omnes excutiamus.*

Nonius: *Excutere*, excludere, dejicere.

57. *Ut ſemel* a *in cæli pugnas te invadere vidi.*

Nonius: *Invadere* eſt appetenter incipere.

58. b *Virtutis hæc tua artis monumenta locantur.*

Nonius: *Locare*, conſtituere.

59. *His te verſibus interea contentu' teneto.*

Nonius: *Contentus* dicitur cui res etiam parva abunde eſt.

60. *Producunt me ad te*, c *tibi me hæc oſtendere cogunt.*

Nonius: *Producere*, foras ducere.

61. *Quanti nos faciant* d *ſocii quum parcere poſſunt.*

Nonius: *Parcere* eſt veniam dare.

62. *Et virtute tua, & claris conducere chartis.*

Nonius: *Conducere*, convertere.

63. *Quod ſua committunt mortali clauſtra Camœnæ.*

Nonius: *Committere*, credere.

64. *Hoc etiam accipe quod* e *dico: nam pertinet ad rem.*

Nonius: *Accipere*, audire.

65. f *Publicâ lege ut mereas, præſto eſt tibi Quæſtor.*

No-

a lego, *in Cæli pugnas*. b Had. Jun. *Virtutiſque tua, atque*. c f. *tibique hæc*. d lego, *ſociis*. e Fr. D. *dicam*. f *Publicâ uti lege es*. Frut. *Publiciâ lege ut*.

Nonius : *Meret* pro meretur.

66. *Accipiunt leges*, a *populus quibu' legibus exlex*.

Nonius : *Exlex* eſt qui ſine lege vivit.

67. *Aut* b *operatu' aliquo in celebri cũ æqualibu' fano.*

Nonius : *Operari* eſt deos religioſe, & cum ſumma veneratione ſacrificiis litare, vel convivari.

68. *Quem ſcis ſcire tuas omnes maculaſque, notaſque*.

Nonius : *Macula*, turpitudo.

69. *Hæc veſtimentis maculoſis tum aſpicit ipſe*.

Nonius : *Maculoſum*, ſordidum, immundum.

70. *Quem ſumtum facis in luſtris, circum oppida luſtrans*.

Nonius : *Luſtrari*, dicimus & ſcortari, a luſtris.

71. *Juratam ſe uni, cui sit data* c *deque dicata*.

Nonius : *Dicare*, tradere.

72. d *Præſervit*, e *labra delicit*, *delinit odore*.

Nonius : *Delinitus*, delectatus.

73. *Senſu nutricatum ſane caput obruit ipſe*.

Nonius : *Nutricatur* pro nutricat.

74. *Euplocamo* f *digitis*, *diſcerniculumque capillo.*

Nonius : *Diſcerniculum*, acus quæ capillos mulierum ante frontem dividit, dictum a diſcernendo.

75.

a lego, *populus: Quis legibus exlex?* b J. Guill. *operata*. c ita leg. d Had. Jun. *Præſtervit labra deliciis*. e Turn. *labra delingit*. lego, *labra delicat*, *hinc delenit amore*. f Scal. *digitos*. f. *digitus*.

75. *Et circum volitant ficedulæ, turdi,* a *curatus coci.*

Nonius : Curatum , cum delectu apparatum .

76. *Sed quid ego hæc animo trepidanti dicta profundo?*

Nonius : *Trepidare* , metuere .

77. *Nolito, tibi me maledicere posse ; putare .*

Nonius : Nolito pro noli .

78. b *Tristem , & corruptum scabie , & porrigini' plenum .*

Nonius : Porrigo , morbi genus .

79. *Quæ quondam* c *populi oris aures, pectora rumpit.*

Nonius : *Rumpere* , defatigare .

80. *Nemo* d *istum ventrem pertundet , delicet uti , atque videbis .*

Nonius : *Delica* est aperi & explana .

81. *Hoc missum* e *facies , illo me utêre libente .*

Nonius : *Mittere* , omittere .

82. *Sublatus pudor omni' , licentia , fænu' refertur .*

Nonius : *Sublatum* , dicimus remotum .

83. f *Et illud quoque mite malum , blandum , atque dolosum .*

Nonius : Mitis , tranquillus & lenis .

84. *Contra hæc invitasse* , g *aut instigasse videntur.*

No-

a lego , *curatu* . b al. *Triste* . Fr. D. *Tetrum ac* . c lego , *popularibus aures , pectora rupit* . d al. *istum in* . e al . *facias* . f lego , *Est* . g lego , *haud* .

Nonius: *Invitare* apertam habet ſignificantiam.

85. *Omnes formoſi*, a *fortes, tibi ergo improbus eſto.*

Nonius: *Fortis*, etiam dives. *Idem*: *Improbum*, turpe.

86. *Vir mare metitur magnum, & ſe fluctibu' tradit.*

Nonius: *Metiri* eſt tranſmeare.

87. *Quis totum ſcis corpus jam peroleſſe biſulcis.*

Priſcianus lib. IX. *Peroleſſe* pro perolevisse.

88. b *Et Mutonis manum perſcribere poſse tagacem.*

Feſtus: *Tagax*, furunculus a tangendo dictus. cujus vocabuli Lucilius meminit: *Et Mutoni' manu* &c. *Nonius*: *Tangere* eſt circumvenire.

89. *Nonnũquam dabit ipſa ætas, quod poſſit habendo.*

Servius lib. II. *Georg. ad illud Virgilii*: *Et quos aut pecori malint ſubmittere habendo*) c id quod habetur. ut Lucilius in XXX. *Nonnunquam dabit* &c. *Jun. Philargyrius.*

90. d *Inde canino ritu* e *oculiſque involem.*

Nonius: *Involare* eſt irruere, inſilire, aut a volatu, aut a vola, id eſt media manu dictum.

91. *Multis* f *inductis ſermonibu' concelebrarunt.*

Nonius: *Concelebrare*, g diu amare, dictum a celebritate.

92.

a Had. Jun. *fortes tibi, ego improbus: eſto.* lego, *fortes: ergo improbus es tu.* b Non. *Et Muſconi' manu perſcribere poſſet Ajacem.* Fulv. Urſin. *Et mutoni' manu perſcabere poſſe tagacem*, c al. *ut habeatur.* d Giſan. *Endo canino rictu.* e Lipſ. *ocul' óſque* pro oculos. f al. *indu locis.* Lipſ. *endo locis.* Giſan. *inde loci.*
g Lipſ. *diſfamare*, vel *divulgare.*

92. *Insperato abiit, quem unâ angina abstulit horâ.*

Nonius: *Angina*, genus morbi, eo quod angat.

93. *Unus consternit nobis vetu' restibus aptus.*

Nonius: *Aptum*, rursus connexum & colligatum significat.

94. *Neu quis te ignoret famulis subducere.* -- --

Nonius: *Subducere* est surripere.

95. a *Quodque adeo fuerint*, b *qui temnere superbum.*

Nonius: *Temnere*, contemnere.

96. c *Præstringatq; oculorũ aciem splendore micanti.*

Nonius: *Præstringere* dictum est valde stringere, & claudere.

97. -- -- *Ruis* d *hæc, & colligis omnia furtim.*

Nonius: *Ruere*, irruere sine cautela. *Idem*: *Colligere*, auferre.

98. -- -- *Quandoque pudor ex pectore cessit.*

Nonius: *Cedere* significat secundum consuetudinem abire superatum, & locum victori dare.

99. -- -- *Neque barbam immiseris istam.*

Nonius: *Immittere*, dimittere ad prolixitatem.

100. -- -- e *Conficit ipse, comestque.*

Nonius: *Comest* pro comedit.

EPO-

a Scal. *Quotque adeo fuerint, qui te temnêre superbum.* b f. *qui te tempsere superbi.* c Lamb. *Præstinguatque.* d V. C. *bus.* e lego, *se conficit ipse, comestque.*

EPODIS HYMNIS.

*

Sine eugio a *ac destina*.

Nonius: *Eugium*, media pars inter naturalia muliebria.

b SERRANO.

*

Cæli nomine & c salis fretus.

Nonius: *Fretus*, masculini generis.

NUMMULARIA COMOEDIA.

*

Nescio quorsum mihi d *eveniunt tua verba tam delenifica*.

Fulgentius de Prisco sermone: *Delenificus*, blandiloquus. e Lucilius Comicus Nummularia. *Nescio quorsum mihi* &c.

*

Porphyrion in Artem Poeticam Horatii: *Pythias persona Comica in Comœdia Lucilii*: *quæ inducitur per astutias accipere argentum a Simone domino suo in dotem suæ filiæ*.

RE-

a Had. Jun. *Acdestin*. de qua Pausanias in Achaicis & Arnob. lib. 5. b MS. C. *Erauca cilt*. Had. Jun. *An Siculi nomine salis fretus*. c f. *salsi fretus*. d al. *eveniant*. e V. C. *Lucretius*.

RELIQUIARUM RELIQUIÆ

ſuperioribus addendæ.

*

1. -- -- a *Sanctu' Serapis*,
Iſis, *&* *Harpocrates*, *digito qui ſignificat* ST.

Varro de Ling. Lat. lib. IV. Principes dei, Cęlum & Terra: hi dii iidem qui in Ægypto *Serapis & Iſis &* ST *Harpocrates digito ſignificat*.

2. *At magnum fecit, quod verbis Græca Latinis*
Miſcuit. -- --

Jul. Rufinianus de ſchemate dian. Exutheniſmos. figura hæc fit cum rem aliquam extenuamus & contemtam facimus. ut apud Lucilium: *At magnum fecit*, &c.

3. *Cretatumque bovem duci ad Capitolia magna*.

Commentarius in Juvenal. lib. IV. *Sat.* X. ad illa: Pone domi lauros, duc in Capitolia magnum, Cretatumque bovem.

4. b *Vidimus vinctum thomicæ cabina*.

Feſtus: *Thomices* Græco nomine appellantur canabi c impoſiti & ſparto leviter tortæ reſtes ex quibus funes fiunt.

5. *A. Gellius Noct. Attic. lib.* VII. *cap.* III. Recte, inquit, (Tiro Tullius M. Ciceronis libertus) hoc vitio dat Lucilius Poeta Euripidi, quod quum Polyphontes Rex propterea ſe interfeciſſe fratrem diceret,

a Ex emendatione Scaligeri. b Scal. *Indimus ei tomices canabinas*. c Fr. D. *impoliti*.

ret, quod ipse ante consilium de nece ejus cepisset, Ærope fratris uxor hisce eum versibus eluserit:

Εἰ γὰρ σε ἔμελεν, ὡς σὺ φῂς, κτείνειν πόσις,
Χρὴ καί σε μέλλειν, ὡς χρόνος παρῆν δῆθεν.

At hoc enim, inquit, plane stultitiæ plenum est, eo consilio atque ea fini facere nolle aliquid, uti numquam id facias quod velis.

6. *Decuis, sive decussis est.*

Varro de Ling. Lat. lib. VIII. Et illud putant esse caussæ cur non sit analogia quod Lucilius scribit, *Decuis sive decussis est.* qui erant: quod Lucilius non debuit dubitare, quod utrumque: nam in ære usque ab asse ad centussis numerus æs adsignificat, & ejus numero finiti casus omnes a dupondio sunt.

7. *Servius ad illa Virgilii lib.* IX. *Æn.* Emathiona Liger, Chorineum sternit Asylas; Hic jaculo bonus, hic longe fallente sagitta: Ortygium Cæneus, victorem Cænea Turnus, Turnus Itin) Ut ait Lucilius, *Bonum schema est, quoties sensus variatur iteratione verborum.*

CENTONES ALIQUOT LUCILIANI,

Ex disjunctissimis Poetæ illius Fragmentis noviter concinnati

A JANO DOUSA NORDOVICE.

*

MULTIS inde loci sermonibu' concelebrabit
Ætatem & faciem, ut saga, & bona conciliatrix:
Quod gracila est, pernix pedibus, quod pectore puro,
Quod puero similis: neque uti Pyrgentia scorta.
Hic a *corpus solidum invenies, hic stare papillas*
Pectore marmoreo. -- --
Sic singillatim nostrûm unus quisque movetur.
Sicuti quum primas ficus propola recentes
Protulit, & pretio ingenti dat primitu' paucas.
Quid ni? & scruta quidem ut vendat scrutariu', laudat
Præfractam strigilim, soleam improbu' dimidiatam.
Est illud quoque mite malum, blandum, atque dolosũ,
Quom poclo bibo eodem, amplector, labra labellis
Quom figens compono, hoc est, quom ψωλοκοπεῦμαι.
Lena manu lacrimas mutoni absterget amicâ,
Componetque latus lateri, tum cruribu' crura
Dilaxans, dabit in vulgam penetrare pilosam,
Crissatura, uti si frumentum clunibu' vannat.
Hæc, ut muscipulæ tentæ, atque ut scorpiu' caudâ
Sublata, non te porro procedere porcent?

*

a Verba conciliatricis Lenæ.

*

— — — a *Legem*
Vitemus Licinî Fannî centusse misello,
Quæ gallam bibere, ac rugas conducere ventris
Farre aceroso, oleo, & Cumano pane coegit.
Ostrea nulla fuat, non purpura nulla Pelori;
Pulmentaria, ut intybus, aut aliqua id genus herba,
Asparagi molles, fici comedantur & uvæ,
Flebile cæpe simul, lacrimosæque ordine thallæ,
Et jus mænarum; bene habet. sin mictyris hæc merx,
Caseus allia mollibit, cum pulte adipata.
O lapathe, ut jactare necesse est, cognitu' cui sis!
In quo Læliu' clamores Sophos ille solebat
Edere, compellans gumias ex ordine nostros:
O Publi, o gurges Galloni, es homo miser, inquit;
Cœnasti in vita numquam bene, quum omnia in isto
Consumis, squilla, atque acipensere cum decumano.
Læliu' præclare, & recte σοφὸς, illaque vere.
Occidunt, Lupe, saperdæ te & jura siluri,
Sumina te atque amiæ, turdi te, & viscus aprinum.

*

Firmiter hoc, probiterque tuo si pectore fixum
Ejicere istum abs te quamprimũ, & perdere amorem;
Vicimus, o socii, & magnam pugnavimu' pugnam:
Virtutisque tuæ hæc ergo monimenta locamus.
Macte proin virtute, simulque his versibus esto.
Sin laqueis, manicis, pedicis mens irretita est,
Nolito tibi me maledicere posse putare.
Vis est vita (vides) quæ nos facere omnia cogit.
Sic singillatim nostrûm unusquisque movetur:
Neminis ingenio quemquam confidere oportet.

a id est, pænam legis.

Sicuti te, quem æquæ ſpeciem vitæ eſse putamus,
Corporis e ſignis animo ægrotare videmus,
Nec poſse infamem, turpemque odiſse popinam.
Sed tamen hoc dicas: Quidnam eſt, ſi nenu moleſtũ eſt,
Quamvis deſubito trinis deducere ſcalis?
Quid tu iſtuc curas, ubi ego oblinar atque voluter?
Serus quum e medio luſtro, ac bene potu' recêſti.

*Lippus edunda acri aſſidue *cæpariu' cæpa*
Liviu' pauper ait, ſe ingentia munia fungi,
Rauſuro Tragicus qui carmina perdit Oreſte.
Quantum haurire animus Muſarum e fontibu' geſtit.
Tum paucis malle ac ſapientibus eſse probatum:
Η πᾶσιν νεκύεσσι καταφθιμένοισιν ἀνάσσειν.
Cui neque jumentum eſt, nec ſervus, nec comes ullus,
Bulgam, & quidquid habet nummorum, ſecum habet ipſe.
Cum bulga cœnat, dormit, lavat, omnis in una
Spes hominis bulga, hac devincta eſt cætera vita.
Peniculamentum vero reprehendere noli.
Scis ποιητικὸν *eſse; vides tunicam, & toga quid ſit.*
Adde Syracuſis ſola, paſceolumque, & alutam.
Id ſolum advorſæ Fortunæ, reîque reſiſtit,
Quod ſua committunt mortali clauſtra Camœnæ.
Cætera contemnit, & in uſurâ omnia ponit
Non magnâ, proprium vero nil neminem habere.

*Quare (ut diximu') non *video, hic quid magnopere optem:*
Naumachiam licet hæc, inquam, alveolumq; putare, &
Calces, delectes te, hilo num rectiu' vivit
Maximu', ſi argenti ſexcentum, ac mille relinquat

Im-

Imberbi androgyno, ac barbato mœchocinædo?
Sic ſingillatim noſtrûm unuſquiſque movetur:
Triſtes, difficiles ſumu', faſtidimu' bonorum.
Hic tricoſu', bovinatorque, ore improbu' duro,
Quem neque Lucanis oriundi montibu' tauri
Ducere protelo validis cervicibu' poſsent.
Tu milli nummûm potes uno quærere centum,
Sallere murænas, mercem in frigdaria ferre.
Durum, molle vorans, fragmenta interfici' panis.
Volturius ruis hinc, & colligis omnia furtim:
Hinc mare metiris magnum, & te fluctibu' tradis.
Fundi delectat virtus te, villicu' paullo
Strenuior ſi evaſerit. -- --

Nunc vero a mane ad noctem, feſto atque profeſto
Toto itidem pariterque die, populuſque patreſque
Jactare indu foro ſe omnes, decedere nuſquam:
Uni ſe atque eîdem ſtudio omnes dedere & arti,
Verba dare ut caute poſſint, pugnare doloſe;
Blanditia certare, bonum ſimulare virum ſe;
Inſidias facere, ut ſi hoſtes ſint omnibus omnes.
Sublatus pudor omni', licentia, fœnu' refertur:
Nemo hic vindicias, numen, neque ſacra veretur:
Tapullam rident Legem congerræ Opimi:
Idola, atque atomos Epicuri credere malunt,
Non epulo divorum aliquem, neque prosicie ullâ
Dignantes: hinc ſe peccare impune rati ſunt
Poſse, ac nobilitate facul propellere iniquos.
In quo toto etiam mihi cælo errare videntur:
Namque videtis, uti multos menſeſque dieſque,
Non tamen ætatem tempeſtate hac ſcelerosi
Lætentur. -- --

*

Quum tecum est, quidvis satis est, visuri alieni
Sint homines, spiras, pallam, redimicula promit;
Euplocamo digitos, discerniculumque capillo.
Ut cum iter est aliquo, & caussam commenta viai,
Aut apud aurificem, ad matrem, cognatam, ad amicā:
Aut operandum aliquo in celebri cum æqualibu' fano.
Tum vero ricini aurati, & nitet aurea mitra.
Hæc vestimentis maculosis aspicis ipse;
Quod deformi' senex, quod pædidus, ac podagrosus,
Quod mancus, macer, exilis, cum ramice magno.
Si vero des quod rogat, & si suggeri' suppum,
Magna penus parvo spatio consumta peribit.
Omnia viscatis manibus leget, omnia sumet;
Crede mihi, | presse auferet omnia. -- --

*

Huic homini Quæstore aliquo est opus, atque chorago,
Publicitus qui mî, atque e fisco præbeat aurum.
Nam si quod satis est homini, id satis esse potisset,
Hoc sat erat: nunc quum hoc non est, quî credimu' porro
Divitias ullas animum mî explere potesse?
Denique uti stulto nihil est satis, omnia quum sint:
Sic tu illos fructus quæras, advorsa hieme olim
Queis uti possis, ac delectare domi te.
Quid vero est, centum ac ducentum possideas si
Millia, divitiis pretium si solvere nescis?
Quin potius vitam degens sedatu' quietam, in
Tranquillum ex sævis te tempestatibu' transfers?

*

Quid multis? nemo est halicariu' posterior te.
Est qui præciso, atque epulis capiatur opimis,
Et non (pauper uti) Samio, curtoque catino,

Quem

Quem præclarus helops, quem Ægypto ſargu' movebit.
Si argenti indigus eſt, ſe conficit ipſe comeſtque:
Si vero das quod rogat, & ſi ſuggeri' ſuppum,
Magna penus parvo ſpatio conſumta peribit.
Quod ſumtum atque epulas victû præponit honeſto.
Intereunt, labuntur, eunt rurſum omnia vorſum.
Nam quid mutino, ſubrectoque huic opu' ſigno?
Ut lurcaretur lardum, & carnaria furtim
Patrum conficeret? -- --

*

Phryne nobilis illa, ubi amatorem improbius quem
Multis inductum ſermonibu' concelebravit,
Quid dare, quid ſumti facere, ac præbere potiſſit,
Præſervit, labra delicat, hinc delenit amore.
Aſsequitur, nec opinantem in caput inſilit, ipſum
Commanducatur totum complexa, comeſtque.
Si vero das quod rogat, & ſi ſuggeri' ſuppum,
Magna penus parvo ſpatio conſumta peribit.
Omnia viſcatis manibus leget, omnia ſumet,
Crede mihi, preſſe auferet omnia. -- --

*

Vir mare metitur magnum, & ſe fluctibu' tradit,
Continuo ſimul ac paullo vehementius aura
Inflarit, fluctus erexerit, extuleritque:
Flamina nec flando ventorum ſuda ſecundent:
Omnia tum endo mari videas fervente micare.
Proras deſpoliate, ac detundete guberna,
Tonſillas quoque prævalidis in funibus aptas,
Fluctibus a ventiſque adverſis firmiter ut ſit.
-- -- -- tanti
Se tempeſtatis montes ad ſidera tollunt.
Armamenta tamen, malum, vela omnia ſervo:

Funis enim præcisu' cito, atque anquina soluta est.

*

Mantica cantherî costas gravitate premebat,
Succussatoris tetri, tardique caballi.
Verum hæc ludus ibus, susque omnia deque fuerunt,
Susque hæc deque fuere, inquam, omnia, ludu' jocusque:
Illud opus durum, ut Setinûm accessimu' fines,
Αἰγίλιποι montes Ætnæ omnes, asperi, Athones.

*

-- -- his viscus aprinum,
His itidem in cœna dabis ostrea millibu' centum
Emta: (satis magnam nam piscium, & altilium vim
Interfecisti, ut video) χῖος ε δυνάςης
Vinum defusum e pleno dabit œnophoro; cui
Nil demsit hir, & cui sacculus abstulerit nil.

*

-- -- Nam sumtibu' magnis
Ampliter exstructam simul atque accumbimu' mensam,
Malas tollimus hinc ambas, atque utimu' rictu.
Pulchre invitati nimis, acceptique benigne.
Vertitur œnophoris fundus, sententia nobis.
Idem epulo cibus, atque epulæ Jovis omnipotentis.

*

-- -- Quid ego? simul ostrea cerno,
Non norim fluvii limum, ac cœnum sapere ipsum?
Rugosi, passique senes eadem omnia quærunt,
Hi quos divitiæ producunt, & caput ungunt
Horridulum, quandoque pudor de pectore cessit,
Nequitia occupat hos, petulantia, prodigitasque.

*

--

-- -- -- *nostris*
Munifici ut, munesque viri videamur amicis,
Ad cœnam adducam, & primum hisce abdomina thynni
Advenientibu' priva dabo, cephaleaque atarnæ,
Dans bibere ab summo - -- --

*

-- -- *Cujus non audeo dicere nomen?*
Quid refert dictis ignoscat Mutius, an non?
Sic vetus ille Cato dignum quemcumque lacessim
Appellare, quod ipse sibi non conscius esset.

*

-- -- -- *Ille alter abundans*
Cum septem incolumis pinnis redit ac recipit se;
Gallinaceu' ceu victor se gallus honeste
Sustulit in digitos, primoresque erigit ungues.

*

FRAN-

FRANCISCI JANI F. DOUSÆ NOTÆ IN C. LUCILII RELIQUIAS

Quæ supersunt ex incerto Satyrarum libro.

NTEQUAM operam meam Reliquiis Lucilii commodem, res ipsa postulare videtur, ut pauca prius de ipso, genere, vita, ac denique scriptis ejus, quæ fortean cui negotium facessere possent, expediam. Primum itaque moneo nomen ipsius LUCILIUS simplici L. ubique rescribendum, non LUCILLIUS, ut jam passim receptum video. Testes omnes veteres libri tam formis excusi, quam manu exarati, Ciceronis, Horatii, Festi, Nonii, & aliorum, qui testimonia ejus sæpius advocant: in quibus semper LUCILIUS disertim expressum invenies. neque unquam aliter in lapidibus priscis. ad cujus rei fidem stabiliendam hanc insuper auctoritatem addebat vir omni laude & invidia major Josephus Scaliger, cum ei meam mentem aperuissem. Siquidem veteres haud aliter I productam, quam EI diphthongum enuntiare solitos, quod

quod ex antiquorum monumentorum inſcriptionibus probare ſupervacuum fuerit. atque hinc LUCEILIUS eadem ratione qua SERVEILIUS ſcribi veteribus conſueviſſe, itáque reſcribendum apud Martialem hunc ipſius Lucilii verſum: *Luceilî Columella heic ſitu' Metrophanes*. quo ſalebroſior quodammodo ſit, & antiquitatem magis reſipiat. cujus gratia eum laudat Martialis. Eamdem porro rationem in SERVILIO obtinere probant nummi veteres, quos exſtare non paucos vidi, cum his notis: C. SERVEILIVS. nam vocem hanc ſecunda ſyllaba productam legi debere ſatis indicat præter Silium Italicum, apud quem ſæpicule eam reperias; Claudianus lib. I. in Eutropium hoc verſu: *Indomitos curru Servilius egit Iſauros*. unde manifeſta ſuſpicio eſt verſum illum Ennii quem inter alios A. Gellius lib. XII. cap. IV. producit: *Hunc inter pugnas compellat Servilius ſic.* magiſtellorum audacia an imperitia fæde interpolatum eſſe, ac fortean reſtituendum ad hoc exemplum: *Hunc inter pugnas Serveiliu' ſic compellat*. Illos enim veriſimile eſt aſperitate carminis offenſos, dum ei rei conſultum ire cupiunt, numerorum rationem nullam habuiſſe. Ne vero quis eorum ſententiæ accedat qui temere Lucio prænomen faciunt Lucilio noſtro. nam Cajum ſemper vocant Cicero, Quintilianus, alii. Luciliam gentem duplicem fuiſſe, Patriciam unam, alteram Plebejam, ex diverſis ſcriptoribus colligo, præter eorum opinionem qui Plebejæ ejus tantum meminerunt. ac Patriciæ quidem fuit Poeta noſter. cujus nobilitas vel ex ſolo Paterculo plana eſt, qui eum Equitem ſub P. Africano militaſſe ſcribit. cui accedant teſtimonia Horatii, quamvis ab invito expreſſa & in eodem genere ſcribendi æmulo, hæc de ſemet Satyra I. alterius Sermonum libri coram C. Trebatio Juriſconſulto profitentis: -- *me pedibus delectat claudere verba Lucilî ritu,*

no-

nostrum melioris utroque. & statim post: -- *quidquid sum ego, quamvis Infra Lucilî censum, ingeniumque.* ad quæ Porphyrion vetus interpres: *Constat enim Lucilium majorem avunculum Pompeî Magni fuisse. etenim avia Pompeî soror Lucilii fuerat.* At Acron alter interpres eum *avum Magni Pompeî* facit. quorum utri potius accedam nescio, cum nihil ea de re certi legendo potuerim comperire. Certe Vellejus Paterculus eum magnum avunculum, sed ex fratris filia, non sorore, ut vult Porphyrion, videtur agnoscere. ita enim capio verba ejus de Cn. Pompejo qui postea Magni cognomen sortitus est, *Fuit hic genitus matre Lucilia, stirpis Senatoria.* cui conjecturæ meæ vir amplisſ. Ant. Augustinus subscribere videtur; ille enim in libro de Gentibus ac Familiis Romanorum, matrem Cn. Pompeî Magni ex fratre C. Lucilii Poetæ natam autumat. Nec enim, si ea filia Poetæ nostri fuisset, C. Vellejum rem tam insignem silentio præteriturum fuisse verisimile existimo.

In Lucilia gente Plebeja varias familias fuisse comperio, ut Balbos, Bassos, Rufos, Secundos, Longos, Capitones. de quibus singulis consulendi Cicero in Bruto, Epistolarum Famil. lib. III. epist. v. Ad Atticum lib. XII. epist. v. Tacitus lib. II. Histor. Pomponius J. C. de Origine Juris, Inscriptiones veteres, alii.

Natus est Lucilius Sp. Posthumio Albino, L. Calpurnio Pisone Coss. anno V. C. DCV. bello Punico tertio, Olympiade CLVIII. Suessæ Auruncorum. unde Satyræ ejus *Camœnæ Suessæ* ab Ausonio dicuntur, & *magnus Auruncæ alumnus* a Juvenale vocatur, observante magno Scaligero. Sub P. Scipione Africano minore, bello Numantino (quod incidit in annum V. C. DCXX.) stipendia meruit. quo quidem tempore eum ad annos maxime natum sexdecim colligimus. Ejusdem Scipionis vitam privatam postea descripsit. in

quo

quo Pseudoporphyrionem manifesti erroris convincit Parens meus, qui *Lucilium vitam privatam Scipionis, Ennium vero bella descripsisse* annotat; ubi male nomina Scipionum inter se confusa. Ennium enim Scipionis majoris res gestas cecinisse constat. Lucilius autem ut ejusdem vitam privatam descripserit, ratio temporum plane vetat. Amicos ac familiares Lucilii hos fuisse potissimum reperio: P. Scipionem Africanum minorem, C. Lælium, M. Licinium Crassum, Sp. Albinum, L. Ælium Stilonem, Q. Vectium, Archelaum, P. Philocomum, Lælium Decimum, Q. Granium Præconem.

Nominatim carpsit & exagitavit in Satyris, quantum quidem ex pauculis his Fragmentis odorari possumus, Mutium Scævolam, T. Albutium, Q. Cæcilium Metellum, P. Rutilium Lupum, Torquatum, M. Carbonem, L. Tubulum, P. Gallonium, C. Cassium, L. Cottam, Claudium Asellum, Q. Opimium, Numentanum, C. Cælium Judicem, Trebellium, P. Pavum Tuditanum, alios. quin universum quoque populum Romanum tributim, ut inquit Horatius, arripiens, hoc est, omnes xxxv. tribus urbis antiquæ, probrosis carminibus laceravit. ac ne a Poetis quidem mortuis Euripide, Ennio, Cæcilio, Pacuvio, Accio, aliisque item illustribus obtrectandis temperare potuit sibi, quominus scriptis uniuscujusque sæpius detraheret. Hinc ei libertatem & acerbitatem summam Quintilian. adscribit. qui locus non patitur me oblivione præterire alium similem de Lucilio locum sed corruptum. cujus auctor Vetus Horatii Interpres. apud quem ita legitur: *Satyra Horatii inter Lucilii Satyram & Juvenalis media est. nam & asperitatem habet, qualem Lucilius; & suavitatem, qualem Juvenalis*. ubi audacter repono: *acerbitatem*. quam apte suavitati opponi, quæ statim Juvenali tribuitur, nemo negabit; & acerbitas cæteroqui propria Saty-

ro-

rographorum. Sic enim Horatius de se lib. II. Sermonum Sat. I. *Sunt quibus in Satyra videar nimis acer.* Amavit Lucilius Collyram puellam, ejusque nominis titulo decimum sextum Satyrarum suarum librum inscripsit. Servum habuit nomine Metrophanem, cujus fidem ac probitatem publice Epitaphio ei condito testatus est. Habitavit Romæ in domo quæ Antiochi regis filio obsidi publice ædificata fuerat. Neapoli mortuum ac publico funere elatum ait Eusebius anno ætatis suæ quadragesimo sexto. cui annorum rationi vide an non repugnet Horatius, qui eum senem facit illis versibus: *– quo fit, ut omnis Votiva pateat veluti descripta tabella Vita senis.* quod quo pacto cum Eusebianis Chronicis conciliari possit nullus hercule video, nisi si solennem illam Servitulliani Lustri rationem sequendam ducamus, qua ut lib. x. cap. XXIIX. ex Tuberone docet A. Gel. *Juniores* ad annum usque quadragesimum sextum, supraque eum *Seniores* fuerint appellati. Lucilium autem primum omnium se, ac elegantissimum ingenium suum in hoc scribendi genere exercuisse, ac Satyrica carmina scribere cœpisse, ex Horatio liquido apparet, qui modo illum *Inventorem* ejus facit, modo *ausum*, ait, *primum in hunc operis componere carmina morem.* Nam quod Ennium aut Pacuvium quis objiciat nobis, quorum etiam Satyrarum libri a Grammaticis laudantur, minus nihilo est. Titulo tenus quidem iis cum Lucilianis Satyris conveniebat, re ipsa dissimillimis. Nam præter quod diversis metrorum generibus eos conscriptos comperimus, variis etiam rebus confertos fuisse (siquidem Satyræ titulus id promittere videbatur) nec quidquam fellis, aut amarulentiæ in se continuisse satis patet ex Diomede scribente lib. III. Grammat. *Satyra est carmen apud Romanos, non quidem apud Græcos, maledicum, & ad carpenda hominum vitia Archææ Co-*

mœ-

mœdiæ charactere compositum, quales scripserunt Lucilius & Horatius & Persius: sed olim carmen quod ex variis Poematibus constabat, Satyra vocabatur, quales scripserunt Pacuvius & Ennius. Possem eidem rei firmandæ advocare testimonia Quintiliani, Donati, & Veterum Interpretum Horatii; sed ea ut minime in re certa & indubitata necessaria, & quia partim alibi ea collocavi, hic sciens prætereo. Hinc etiam manifesto liquere arbitror vanitatem illorum qui Lucilium Jambicos, & Trochaicos Heroicis versibus immiscuisse persuadere conati sunt nobis. Nec vero Jambico ac Trochaico carmine eum omnino usum fuisse negaverim: nam id præter ipsas Lucilii Reliquias, Diomedis auctoritate confutare facillimum sit, qui eum cum Catullo, Horatio, Bibaculo inter præcipuos Jambici carminis scriptores recenset: sed sicubi iis usus est, nullum præterea aliud metri genus ibidem usurpasse affirmare ausim. Sic igitur de scriptis ejus in universum habeto. Triginta libros Satyrarum eum reliquisse. quorum xx. priores Hexametris totos constitisse, ipsa Fragmenta indicium pariter ac fidem faciunt: reliqui omnes, præter trigesimum (qui denuo ex Heroicis compositus fuit) aut Jambicis, aut Trochaicis numeris constituti fuisse videntur. Si quos vero in iisdem libris aliquando versus Heroicos offendas, eos ab aliis aberrasse putato incuria librariorum maxime. quam frequenter enim ab iis in numeris peccatum sit, ei qui aliquando veteres codices cum recentioribus contulerit, liquido constare arbitror. Idem erroris commissum scias quoties Fragmenta aliqua ex libris XXXVI. aut XXXIX. apud Nonium citata invenias: illa enim in emendatioribus libris ad XXVI., aut XXIX. referuntur. ac similis mendæ Charisium manifestum puto, apud quem ex XLIII. Lucilii vox *Calx* adducitur. quid enim, obsecro? an verisimile

sit

ſit ex tanto librorum numero quot inter XXX. & XLIII. reliqui ſunt, nullum ab ullo Grammaticorum verbum productum? exiſtimo proinde numeri nota deceptos librarios pro XXIII. nobis XLIII. ſuccidaneum feciſſe. Nominatur & *Comœdia Lucilii* apud veterem Interpretem Horatii, & *Lucilius Comicus* apud Fulgentium de Priſco Sermone. quem non eſſe eumdem cum noſtro Poeta pæne præſtare auſim. idque eo magis quod in veteri libro Fulgentii *Lucretii Comici* nomen exſtabat. Illuſtriſſ. autem Scaliger *Rutilium* reponendum putat, quem citat idem Placiades. & eſt ille cujus meminerunt Cicero primo de Finibus: item Vellejus Paterculus. Ego aut *Luſcium*, aut *Licinium*, aut etiam *Turpilium* utrobique ſubſtituendum putabam, quorum omnium Comœdiarum præter alios Volcatius Sedigitus apud A. Gellium meminit, & vicinitas literarum facile impoſuerit non ſatis attento librario. Uno item loco apud Nonium *Lucilius Serrano* citatur, quo nomine Varro Satyram Menippæam ſcripſerat, ut probat idem Grammaticus diverſis teſtimoniis ex eo productis. unde ſuſpicatus fui ſemper has voces perperam ſcriptoris librarii oſcitantia coaluiſſe. ac deſiderari ibidem exemplum Lucilii, & nomen Varronis. & quidem id genus errores in Nonio a negligẽtibus librariis locis prope infinitis commiſſos & alii animadverterunt, & nos jam ſæpe obſervavimus. qualem etiam illum puto, quandocumque *Lucilius Hymnis* citatur. Nam Hymnidem fabulam ex Menandro Latinam fecerat Cæcilius, ex qua teſtimonia aliquoties advocantur a Nonio & Feſto, ejuſdemque meminit Cicero. Sed hactenus: nec plura addo de ipſo, tranſeo ad Reliquias.

I. *Virtus, Albine, eſt.*) Ad Sp. Poſthumium Albinum hos verſus ſcriptos puto qui Conſul cum L. Calpurnio Piſone fuerat; quemque orationes multas ſcriptas reliquiſſe teſtatur Cicero in Bruto. Ibid.

Ibid. *Magnificare hos.*) Alii, *Hos magnifacere*, quod subdititium esse, & glossema τ8 *magnificare* existimo. sic enim boni Latinitatis auctores locuti sunt. Plautus Cistellar. -- *merito Vestro amo vos, quia me colitis & magnificatis*. Idem Sticho: -- *pudicitia est, pater, Eos magnificare qui nos socias sumserunt sibi*. Terentius Hecyra: *Quem ego intellexi illam haud minus, quam seipsum magnificare*.

Ibid. *Commoda praeterea patriae.*) Cicero I. Offic. *Ut praeclare scriptum est a Platone, non nobis solum nati sumus; ortusque nostri partem patria vendicat, partem parentes, partem amici*.

2. *Jactare indu foro.*) Alii, *endo foro*. Sed nihil mutandum suggerente doctissimo Scaligero. Indu enim & Endo idem. sic Induperator, Endoperator.

3. *Graecum te, Albuti.*) De eodem Cicero in dialogo de claris Oratoribus: *Doctus etiam Graecis T. Albutius, vel potius, paene Graecus: loquor, ut opinor. Fuit autem Athenis adolescens, perfectus Epicureus evaserat, sed licet ex orationibus judicare*. & lib. v. Tusculanar. Quæst. *Quid T. Albutius non animo aequissimo Athenis exsul philosophabatur? cui tamen illud ipsum non accidisset, si in Republica quiescens Epicuri legibus paruisset*. Marcus autem Varro de Re Rustica lib. III. cap. II. mentionem facit cujusdam L. Albutii hominis apprime docti, & cujus Luciliano charactere libelli erant. ad cujus exemplum Ausonius, ut puto, Edyllio II. & III. Patris sui, itemque prædioli elogium Luciliano stilo scripserat.

Ibid. *Municipem Ponti, Titii, Anni.*) Confuse antea legebatur *Tritanni*, pro *Titi, Anni*, quod monstrum nominis a finibus Romani imperii in extremos barbaros amandandum primus monuit clarissimus J. Lipsius Antiq. Lect. lib. v. cap. II. nam Pontius, Titius, Annius gentilia & nota Romanis nomina.

Ibid. *hinc hostis Muti Albutius.*) Inter Mutium Scæ-

volam & T. Albutium inimicitias fuisse ostendit præterea Cicero in Bruto: *Mutius autem Augur, quod opus erat, per se ipse dicebat, ut de pecuniis repetundis contra T. Albutium.*

4. *Arte, pavimento, atque emblemate.*) Illustriss. Scaliger in Manilium *Arte pavimenti* reposuit, cæterum vulgatam lectionem nunc retinendam magis putat, ut sit figura ἓν διὰ δυοῖν, id est Arte pavimenti atque emblematis, quod vocet opus tessellatum. Male autem mutant alii *Endo pavimento*. quod tamen Cicero ipse videtur agnoscere in Bruto, ubi scribit: *Nullum nisi loco positum, & tamquam in vermiculato emblemate, ut ait Lucilius, structum verbum videmus.* Corruptissime vero totus versus hodie in Plinio exstat hoc pacto: *Ante pavimenta atque emblemata vermiculata.*

Ibid. *atque emblemate vermiculato.*) Vermiculatum minutis segmentis elaboratum & quasi vermiculis quibusdam exilibus concinnum recte dici autumat Hadr. Junius. Sic Plinius: *Vermiculatus ad effigiem rerum & animalium crustus.* Varro alio transtulit Satyra περὶ Μενίππου: *Mihi facies maandrata, & vermiculata, atque etiam adeo pingens orbem terræ.* D. Hieronym. *vermiculatam vestem* dixit.

6. *Corneliu' Pobliu' noster.*) Versus corruptissimi, & quibus in integrum restituendis Delio natatore opus. Illustriss. Scaliger in Festum ita tentabat:

-- -- Corneliu' Publiu' noster
Scipiades dicto, penitusque intervenit ipsi
Molli, & deliciis Luci, effigia atque cinado
Et sectatori assiduo, quo rectiu' dicas
Ibat forte domum s. m. a. f. cum interpretatione hujuscemodi: Facetus Poeta ait Scipionem intervenisse rixæ & dictis nescio cujus mollis cinædi, sectatoris cujusdam Lucii, atque adeo deliciarum & imaginis ac propemodum effigiæ ipsius. Antiqua consuetu-

tudine cum ſcriptum eſſet *efficia* pro *effigia*, factum *effictà*. Hactenus. unde Pater lectioni vulgatæ propius inſiſtens ita legebat in tertio verſu: *Orci deliciis, Luci effigia atque cinædo*. Ceterum eruditiſſimus Scaliger hanc emendationem ſuam nunc ipſe diſpungit atque evertit, in ejuſque locum ſubſtituit: *Molli & deliciis, & lucifuga atque cinædo*. Scriptum enim fuiſſe autumat *lucifuca* pro *lucifuga*, more antiquo, ac reliqua mendoſa putat.

Ibid. *Et ſectatori adeo ipſi ſuo*.) Quoniam *Scurræ* vocem in hiſce depravatiſſimis verſibus deſiderari ex Feſto apparet, Pater legendum divinabat: *Scurræ adeo ipſiuſque ſuo*. Non autem dubium eſt quin apud eundem pro σκυροάζειν legendum ſit συγκυρεῖν de ſententia Illuſtriſſimi Scaligeri, ut Scurra dictus ſit quaſi Secura aut Sucura, ut ibidem monet Joſephus Scaliger. Alteram vero ejuſdem vocis originem a Verrio prolatam probat Iſidorus lib.x. Origin. *Scurra, qui ſectari ſolet quempiam cibi gratia. a ſequendo ergo inde Scurras conſtat appellatos*.

7. *Quo facetior videare*.) Verſus Trochaici.

Ibid. *Pertiſum hominem, non perteſum*.) Cicero in Oratore: *Quid in verbis junctis? quam ſcite Inſipientem non Inſapientem? Tricipitem non Tricapitem? Conciſum non Concæſum? Ex quo quidam Pertiſum etiam volunt, quod eadem conſuetudo non probavit*. Feſtus: *Pertiſum pro Perteſum dixerunt antiqui*. ubi hiatum in Feſto explendum puto hoc Lucilii loco, quantum quidem ex ſuperſtitum literarum veſtigiis conjectare licet.

10. *atque anquina ſoluta eſt*.) Ita & in Lucilio & in Nonio reſcribendum putant Hadriani Turnebus & Junius, cum prius contra legitimam numerorum dimenſionem *anchora* utrobique legeretur: innixi potiſſimum hoc Iſidori loco ex lib. XIX. cap. IV. Origin. *Anquina, qua ad malum antenna conſtringitur. de qua Cinna: Atque anquina regit ſtabilem fortiſſima curſum*.

O 2 Tur-

Turnebus tamen etiam se dubitare scribit, an non potius *angina* ubique reponendum sit. quia enim ille funis angit & astringit, ideo anginam dictum hariolatur; quod Isidorus quoque innuere videtur.

11. *Hanc catapiratem.*) Utrumque versum producit Isidorus, posteriorem tantum Festus: sed immane quantum in iis mutent libri scripti. in quorum uno Cl. V. Bonaventuræ Vulcanii ita legitur: *Hanc cataparatem puero ded. deforet unctum Plumbi pancillam rudi linique mataxam*. in altero V.C. ejusdem: *Hanc catafloratem puer eodem defore & cum Plumbi paxillum r. l. m.* in tertio exemplari ejusdem: *Hanc catâporatem puer eodem defert: unctum Plumbi paxillum*. in manuscripto probæ notæ amici nostri Joann. a Wouvveren amœnissimi ingenii juvenis ita exstabat: *Hanc catapioratem puer eodem de fore tem tum Plumbi paucillum rudus linaque mataxam*. nos ut in contextum retulimus legendum putamus. Catapirates ex Græco καταπειρητὴρ vel καταπειρατηεία descendit, cujus in eadem re apud illos usus.

Ibid. *Plumbi paxillum rodus.*) Id est, parvam massam plumbi.

Ibid. *linique metaxam.*) Ita legendum puto, non *mataxam*. Glossarium: *Metaxa*, σειρά. Isidorus lib. XIX. cap. XXIX. Origin. *Metaxa a circuitu scilicet filorum. nam Meta circuitus dicitur, vel quod transferatur.* ubi etiam *Mataxa* perperam excusum legitur. Aquitani & Hispani retinent hodie eandem vocem.

12. *Queis hunc currere equum.*) Dictum in Sophistas, admonente me Illustriss. Scaligero. Tu vides currere equum tuis oculis. ergo equus currit tuis oculis.

13. *Pistricem validam.*) Glossarium: *Pistrix*, κῆτος καὶ ἀρτοποιός. ubi vides Pistricem etiam cetum appellari, quem Virgilius & alii *Pristim* dicunt, voce proba, & agnoscit eam hac notione L. Florus lib. III.

cap.

cap. VII. *Sed fiduciam oppidanis resistendi nuntius fecit, docens adventare Lucullum, qui, horribile dictu, per medias hostium naves utre suspensus & pedibus iter adgubernans, videntibus procul quasi marina pistrix evaserat.* & Festus: *Balænam belluam marinam, ipsam dicunt esse pistricem, ipsam esse cetum.* Quin Cicero in Arato κῆτον signum cæleste semper *Pistricem* transtulit. quibus addatur ab Arnobio testimonium, cujus me monuit acuti ingenii juvenis Joannes Meursius, quod exstat lib. III. adversus Gentes: *Atque ita tollitur & removetur e medio Stygii frater Jovis Olympiique germanus, tridenti armatus ferro, pistricum dominus atque mænarum.* Ad usum vocis *Pistrix* pro bellua marina positæ adde exemplum Virgilii lib. III. Æn. *Prima hominis facies, & pulchro pectore virgo Pubetenus, postrema immani corpore pistrix.* ubi Servius, *Si navem intelligas*, inquit, *hæc Pristis, hujus Pristis: si de bellua dicas, hic Pistrix, hujus Pistricis facit.*

Ibid. *Addas empleuron.*) Non solum, inquit, validam dico, sed quod magis est, ἔμπλευρον.

14. *magnis tuditantium ictibu'.*) Vocem *tuditantium* supplevit Illustriss. Scaliger, sine qua mutila sit sententia pariter & versus. quem tamen aliquanto commodiorem fore existimo, si trajectis paululum vocibus rescribamus: *Multorum tuditantium magnis ictibu' tundit.* sive potius, ut Parenti meo visum: *Multorum tuditantium immensis ictibu' tundit.* ut cæsuræ rationem habeamus, dicamusque τὸ *magnis* a glossa esse, ac pro *immensis* in contextum irrepsisse. Cæterum quoniam totum hoc scriptionis genus magnam partem divinatorium est, quid vetat & aliam Patris de eodem versu conjecturam adscribere? putabat itaque eum non absurde, qua sensum qua numeros, ad hoc exemplum constitui posse: *Multorum magnis κυκλώπων*, nisi malis, *Vulcanorum ictibu' tundit.*

15. *& scruta quidem ut vendat scrutariu'.*) Vide sis

quæ eruditiſſimus Had. Junius notavit ad hunc locum Adagior. Cent. II. & IV. Uſi vero ſunt hanc vocem præter Lucilium Julius Firmicus & Epiphanius. nam quod apud Ammianum legitur lib. XIV. *Lucilianus quaſi domeſticorum comes & ſcrutariorum tribunus*, vereor ut librarii culpa ſit, ac emendandum, *ſcutariorum tribunus*. ut apud Suetonium in Auguſto: *Affuit & clientibus, ſicut ſcutario cuidam evocato quondam ſuo*: quamvis & ibi *Scrutarii* vocem quidam ſubſtituere nihil verentur.

Ibid. *Præfractam ſtrigilem*.) Reſcribo *ſtrigilim* ex Chariſio, qui lib. II. Grammaticæ ſuæ *ſtrigilim* a Lucilio dictum liquido annotat, ubi ei hunc locum in mentem fuiſſe nullus dubito.

16. *ſpecimen virtutis utrique eſt*.) Utrique candidato ſcilicet, niſi forte *utrumque* inibi reſcribendum, de ſententia Parentis noſtri.

Ibid. *Quantum habeas, tanti ipſe ſies*.) Hinc Horatius: -- *quia tanti, quantum habeas ſis*. & Apulejus Apolog. *Tu vero, Æmiliane, & id genus homines, ut tu es, inculti & agreſtes, tanti revera eſtis, quantum habetis*.

17. *Ante fores autem*.) Hunc morem Romani habebant, ut eos de quorum ſalute nulla amplius ſpes ſupereſſet, ante januam collocarent. Plane in eam rem Iſidorus lib. X. Origin. *Deſperatus vulgo vocatur malus, ac perditus, nec jam ullius proſperæ ſpei: dicitur autem per ſimilitudinem ægrorum, qui affecti & ſine ſpe deponuntur. Conſuetudo autem erat apud veteres, ut Deſperati ante januas ſuas collocarentur, vel ut extremum ſpiritum redderent terræ, vel ut poſſent a tranſeuntibus forte curari, qui aliquando ſimili laboraverant morbo*. qui locus non parum lucis dat Lucilio. quo etiam pertinere putem ejuſdem verſus illos ex lib. III. Satyr.

Symmachu' præterea jam tum depoſtu' bubulcus
Exſpirans animam pulmonibus æger agebat.

qui non procul videntur ab his diſſiti fuiſſe. ac eodem

dem fere traxerim exempla Virgilii, Ciceronis, Cæcilii a Nonio in *Deponere* nobis ob oculos posita. nec aliovorsum acceperim illud Senecæ epist. XII. *Quis est inquam iste decrepitus, & merito ad ostium admotus?* ita enim vocem Decrepitus interpretatur Sextus Pompejus: *Decrepitus est desperatus crepera jam vita*. quamvis non nesciam locum Senecæ jampridem paulo aliter a viro docto acceptum.

Ibid. *Perditu' Tyresia tussi.*) Sic Pacuvius Antiopa: *Perdita illuvie atque insomnia*, & Cicero *perditus luxuria* dixerunt.

18. *Infesti mihi, tanquam.*) Ita hunc versum ex verbis Festi constituendum monuit nos Josephus Scaliger, quem tamen olim paulo aliter ad Festum produxit hoc exemplo: *Tamde mihi infesti, quam Rondes Icadionque*. ubi præterea aliquid sententiæ explendæ deesse autumat Pater, & Festus ibidem satis indicat. itaque vocem *Navigiis* versus alterius principium addendum putat, quem commodissime etiam hoc Ennii hemistichio supplebat:

-- -- *nautisque mari quæsentibu' vitam*.

Ibid. *Icadionque.*) Icadii latronis etiam apud Ciceronem mentio.

19. *Tum laterali' dolor.*) Versum hunc non longe a proxime præcedentibus dissitum fuisse vel ex eo conjicio, quod febris cum dolore laterum frequenter concurrat: Juvenalis:

Præterea lateris vigili cum febre dolorem.

Cicero de Oratore lib. III. L. Crassi mortem deplorans: *Namque tum latus ei dicenti condoluisse, sudoremque multum consecutum esse audiebamus; ex quo cum cohorruisset, cum febri domum rediit, dieque septimo est lateris dolore consumtus*.

21. *Inguen ne exsistat.*) Inguen pro inguinis tumore posuit. Glossarium: *Inguen*, βυβών.

Ibid. *ne boa.*) alii *bova*. sed utro modo scribas nihil

hil intereſſe docet Scaliger ad Feſtum, quem conſule ibidem de hac voce.

Ibid. *noxit.*) Gloſſæ Iſidori: *Noxit noceat.*

23. *nondum etiam hæc omnia habebit.*) Corruptiſſima verba, quæ admonitu Patris ita emenda: -- -- *in mundo ſapiens hæc omnia habebit.* In mundo dicebant antiqui, cum aliquid in promtu eſſe volebant intelligi, ut docet Feſtus. Sic Plautus Perſa: *Nempe habeo in mundo.*

26. *ſponte ipſa ſuapte.*) Ex Lucilii pariter & Varronis verbis hos duos integros verſus eliciebat Pater:

Ipſam ſponte ſua, cubitum cum venerit ad ſe
Adductam, ut tunicam & cætera rejiceret.

27. *per mihi lectum Impoſuique.*) Primas dictiones tranſponendas, ac ſequentia ad hoc exemplum refingenda cenſebat Pater:

-- -- *Lectum*
Perminxi, impoſuique pudendam pellibu' labem.

eadem loquendi formula qua Propertius ait lib. IV. Eleg. IX. *Imponitque notam collo, morſuque cruentat.* Sic tamen, ut Luciliani fragmenti ſententiam ex illo Horatii loco interpretandam autumet, ubi ait: -- *tum immundo ſomnia viſu Nocturnam veſtem maculant, ventremque ſupinum.*

29. *velut olli Auceps.*) Supplemento addito reſcribit Pater: -- *in retia aves velut olim*
Auceps illice agit, quum improviſo inſidiiſque.

30. *Luna alit oſtrea, & implet echinos.*) Horatius lib. II. Sermonum Satyra VI.

Lubrica naſcentes implent conchylia Lunæ.

Cicero de Divinatione lib. II. *Oſtreiſque & conchyliis omnibus contingere, ut cum Luna creſcant pariter, pariterque decreſcant.* D. Auguſtinus de Civit. Dei lib. V. cap. VI. *Sicut in Solaribus acceſſibus & deceſſibus videmus etiam ipſius anni tempora variari, & Lunaribus incremen-*

mentis atque decrementis augeri minuique quædam genera rerum: ſicut echinos, & conchas, & mirabiles æſtus Oceani. ejuſdem rei meminit Plinius Natur. Hiſtor. lib. IX. cap. XXXI.

Ibid. *Et pecui addit*.) Libri veteres: *Et pecu addit*, ex quo *Atque pecû addit* verum cenſeo. Sic enim amat loqui Poeta noſter in dandi caſu. infra Frag. 69.

Quænam vox ex te reſonans meo gradû remoram facit?
pro gradui. & 135. *Anû noceo*. pro anui. & lib. IV.
Quod ſumtum, atque epulas victû præponis honeſto.
pro victui.

32. *Vis eſt vita, vides*.) Inter ſententias Græcorum ordine alphabetico, refertur verſiculus qui locum hunc non parum illuſtrat: βίος καλεῖται δ' ὃς βίᾳ ποιεῖζεται. quem Illuſtriſs. Scaliger nobis expenſum tulit.

33. *nequam & magnus homo*.) Magnus pro ſtolido & inepto poſitum obſervat Scaliger in Conjectaneis, ut μέγας apud Ariſtophanem.

Ibid. *laniorum immani' canes ut*.) Idem hodie noſtris lanionibus ſeu carnariis in more poſitum, canes moloſſos alere. Sic Homerus: ὄρνιθος ὡς. & Lucilius alibi: *delphinus ut olim*.

34. *Nunc ad te redeo*.) Hinc Horatius lib. I. Serm. Sat. VI. *Nunc ad me redeo libertino patre natum*.

Ibid. *ut quæ res me impendet*.) Me pro mihi ἀρχ. Sic Terentius Phorm. *Tanta te impendent mala*. & Plautus Epidico: *Tantæ te impendent ruinæ*. ubi perperam *in* vocula ex Gloſſa intruſa eſt.

35. *Hæc te imbubinat*.) Gloſſæ Iſidori: *Buvinare, ſanguine inquinare mulieris menſtruatæ*.

36. *Quem præclarus helops*.) id eſt, luculentus ac ſplendidus. qua mente *præclara beſtia* apud Ciceron.

Ibid. *Ægypto ſargu'*.) Pro ſargus Ægyptius dictum accipit Palmerius, quomodo *Ficus Zacyntho* apud Plautum.

37.

37. *læva Sicyonia demit honesta.*) Honesta, id est, pulchra & formosa. quam ejus vocis notionem frequentem veteribus scriptoribus esse jampridem abunde docuit Pater ad Horatium. quibus hæc a Lucilio testimonia addantur licebit. inf. 137.

-- -- *primum facie quod honestas Accedit.*

id est, pulchritudo. lib. III. *Cernuus extemplo plantas convestit honestas.* lib. XIX. *Ut pueri infantes faciunt mulierculam honestam.* Dubitare vero quis non injuria posset τὸ *honesta* utrum ad *Sicyonia*, an potius ad *læva* accommodari debeat: cæterum omnem eam dubitationem parissimum Lucretii exemplum facile tollet, apud quem lib. IV. hic versus legitur:

Unguenta, & pulchra in pedibus Sicyonia rident.

39. *Nequam aurum est.*) Jos. Scaliger versum Lucilianum hac emendatione egere suspicatur:

Nequam est, aurum auris quojus vehementius ambit.

id est, Cujus aures aurum ambit nequam est homo. Aliter se non videre, ait, quæ argutia sit, si Sinnii Capitonis sententiam sequamur. Male autem audisse apud Romanos barbaros, præsertim Pœnos, qui aures perforatas habebant, neque mediocriter eos aversatos fuisse. Plautus Pœnulo: *Atque, ut opinor, digitos in manibus non habent. Quid jam? quia incedunt cum annulatis auribus.* Unde jocus Ciceronis in Afrum: *Atqui aurem foratam habes.* Hactenus Scaliger. Pressius tamen hunc locum examinandum puto, ne ab opinionibus veterum temere recedere velle videamur.

40. *Sicuti mechanici.*) Mechanici dicti sunt Petauristæ, ut docet Jos. Scal. quia in machina vel rota trajiciebant sese desperata audacia.

Ibid. *quum alto exsiluere petauro.*) πέτευρον seu πέταυρον est tabella parieti affixa, ad quam vespere gallinæ se volatu recipiunt, ut pernoctent. quia mechanici isti ad rotam illam se saltu subjiciunt, propter-

pterea πιτανειςαὶ dicti. Hæc fere Scaliger ad Festum. vide & quæ notavit Hadr. Turnebus Adversar. lib. VIII. cap. IV.

42. *tum rumices.*) Ad interpretationem hujus vocis adde locum Festi, ubi etiam hunc versum producit: *Rumex genus teli simile spari Gallici, cujus meminit Lucilius: Tum spara, tum rumices portantur, tragula porro.*

43. *Varronum, ac rupicum.*) Versum hunc in mentem habuisse videtur Tertullianus in libro de Anima ubi scribit: *Rupicum & baronum* (ita docte & vere correxit Cujacius pro *barbarorum*) *quibus alimenta sapientiæ desunt*. Varrones autem duros & agrestes homines a varris, sive, ut alii scribunt, varis informibus, & furcillatis baculis dictos recte cum Turnebo autumat Scaliger.

Ibid. *incondita rostra.*) Jac. Cujacius ubi hunc versum producit, pro *rostra* citat *turba*. quod puto μνημονικὸν ἁμάρτημα esse.

44. *qui sumicit hastas.*) Ita doctissimus Scaliger pro subjicit. ut Comuro pro Couro, Comicium pro Coitium ἀρχαϊκῶς. lectio vulgata, *summisit*.

45. *si suggeri' suppum.*) Ad hunc versum Jos. Scaliger Significatum proverbialem habet, inquit, hoc est, si illi ex sententia respondes; si, quod optat, facis. Suppus est pars tali lusorii, quæ Græce ὕπτιος dicitur. Cum talus ita caderet, ut supina pars, quæ vocabatur, superior esset, erat felix jactus. Suppi meminit Isidorus.

46. *concera Opimi.*) Ita Scaliger, ut Converæ pro Congeræ; & Congeræ unico r, pro Congerræ dictum sit. Nam veteres non geminabant consonantes. libri vulgati habent, *contera*. nos conjiciebamus *concœna*. Glossarium: *Concœna* σύνδειπνοι. Puto *æ* diphthongum sequente vocali corripi, ut in *Praire*, *Prahendere*, & aliis similibus.

47.

47. *Nemo hic vindicias.*) Vulgo perturbatis numeris legitur: *Nemo hic vindicias, neque sacra, neque numen veretur.* Vindicias autem partem quandam Juris pro Jure posuit, observante Turnebo Adverſ. lib. xv. cap. xv.

48. *Pascali pecore.*) Festus: *Pascales oves Cato posuit pro pascuales.* Jos. Scaliger in Conjectaneis Pascale pecus interpretatur τὸ εἰκαῖον ἢ νομαδικὸν, ut Pascales gallinæ. alii legunt *Passales*, ut idem notat, id est, εἰκαίως, passim τὸ εἰκῆ. quod magis mihi placet, nam *Pascualē* exponit Glossarium Arabico-Latinum *cum diligentia nutritum.* quod minime convenit huic loco.

Ibid. *ac montano, hirto.*) Montanum, id est, sentum & squallidum, qualia in montibus pecora. hirtum item vocat squallidum, ut observat Scaliger. in veteribus libris *hirco* pro *hirto* constanter excusum legitur.

49. *Uti esurienti leoni.*) Alii, *esuriente*, ex quo nullis vocibus transpositis legendum:

-- -- *ut si*

Esuriente leoni ex ore exsculpere prædam. id quod jampridem a Scaligero in Catullum animadversum video. *esuriente* autem pro *esurienti* ἀρχαϊκῶς Dicitur vero proverbialiter esurienti leoni prædam eripere, de re valde periculosa, ut notat Scaliger ad Festum. Græci λέοντα ξυρεῖν. nec multum absimilis huic est illa parœmia apud Plautum Pœnul. *Lupo agnum eripere postulant, nugas agunt.* quam imitatus etiam est Horatius in Odis: *Ut hædus ereptus lupo.*

51. *Velle tolutim hic semper.*) Placet elegantissimi Guilelmii lectio: *Vele' tolutim hic semper incessuru' videtur.* commodius tamen, quod ad pedes attinet, sic legi posse arbitror: *Vele' tolutim semper hic incessuru' videtur.* Loquitur de milite quopiam, qui magnifice & equi tolutarii in modum se inferat. Incedere, sive ut Plautus βαδίζειν tolutim, equi gradarii est,

ut

ut ibidem Guilelmius annotat. etiamnum tamen ambigo, an veteres ſequente conſonante *es* item ut *us* aut *is* eliſerint, quod quibuſdam perſuaſum video, ſed ſine exemplis & auctoritate.

52. *Gladium in pectore totum.*) Gladium neutro genere poſuit ſecundum obſervationem Nonii. Plautus Caſin. *Non habuit gladium, nam id eſſet frigidius.* Varro de Ling. Lat. lib. IX. *Quod dicitur a multis duobus modis, hic Dupondius & hoc Dupondium: ut hoc Gladium & hic Gladius.* Gloſſarium: *Gladium* ξίφος. Idem *Gladia* ξίφη. quæ exempla hujuſce rei gratia coacervavimus, ut mirari mecum lector poſſit, quid Quintiliano accuratiſſimo auctori in mentem venerit ſcribenti lib. I. cap. V. *Gladia qui dixerunt, genere exciderunt.*

53. *ubi atque erunt.*) Vere & erudite emendavit clariſſimus Lipſius: *Saxa & ſtridor ubi acquierunt, tum ſibilus inſtat.* & arbitratur de populi theatrali tumultu, aut ſeditione forenſi capiendum.

55. *Concilio antiquo.*) Forte, *Conſilio.*

58. *Vellem cum primis.*) Puto hoc initium alicujus libri, aut Satyræ Lucilianæ fuiſſe.

Ibid. *ſi forte potiſſet.*) Ita legendum primus monuit ingenioſiſſimus Joſ. Mercerus, cum in veteribus libris reperiſſet, *petiſſet.* & ſic ſæpius locutus eſt Lucilius. Poſt hunc verſum vero leguntur in Aſconio hæ tres voces: *vitioſe ambo cola.* quæ quidem principium alterius verſus conſtituiſſe videntur; ſed quid ſibi velint conſulendus λοξίας.

59. *magnam pugnavimu' pugnam.*) Sic A. Gellius lib. XV. cap. XVIII. Noct. Att. *Conſpicere ſe procul dixit pugnam acerrimam pugnari.* nec abſimiliter Boetius de Conſolat. lib. I. *Nonne apud veteres quoque ante noſtri Platonis ætatem, magnum ſæpe certamen cum ſtultitiæ temeritate certavimus?*

61. *cœnabis Rhodi.*) Reſcribendum putabam cum Pa-

Patre *Rhodi cœnabis*. ut Spondaicus versus esset. nam primam in *Rhodos* etiam versu præcedente produxit Lucilius. at verius fortasse doctissimus Scaliger, qui locum hunc versu chærilo, seu diphilo legit, ut & illum Ennii ex v. Annali:

Quo vobis mentes, recta quæ stare solebant
Ante hac, dementi sese flexere via?

62. *ad eam rem nata palæstra.)* Varro Satyra περὶ ἀρετῆς καὶ φύσεως: *Nam ut equus qui ad vehendum est natus: tamen hic traditur magistro, ut equiso doceat tolutim.* Quintilianus Inst. Orat. lib. 1. cap. 1. *Ac sicut aves ad volatum, equi ad cursum, ad sævitiam feræ gignuntur: ita nobis propria est mentis agitatio atque solertia.*

63. *Ut Prætori' cohors.)* Cicero in illa nobilissima ad Quintum Fratrem epistola: *Quos vero aut ex domesticis convictoribus, aut ex necessariis apparitoribus tecum esse voluisti, qui quasi ex cohorte Prætoris appellari solent, horum non modo facta, sed etiam dicta nobis præstanda sunt.*

67. *Romam repedabam.)* Reddenda hæc vox Noctium Atticarum scriptori, apud quem hodie legitur lib. 11. cap. VIII. *Apud Platonem quoque multis in locis reperias syllogismos repudiato conversoque ordine isto, qui in docendo traditur.* ubi fortasse non invitis Musis correximus: *repedato conversoque ordine isto.* Delectatum enim A. Gellium antiquitate videmus, & lubenter verbis etiam uti paulo magis priscis.

Ibid. *munere.)* Nove positum interpretor, id est, munere gladiatorio. Sic idem lib. XXVI. -- *Redisse Ac repedasse ut Romam bitat gladiatoribus.* pro ludis gladiatoriis, ut ibidem observavit Jos. Scaliger. Quamvis non incommode hoc loco pro *munere* etiam *numero* reponi posset, hoc est, cito, celeriter, quod jam occupasse video J. Guilelmium.

68. *Caput collo sustentatur.)* Nigidius apud Isidorum lib.

lib. xi. Origin. *Caput collo vehitur, truncus ſuſtinetur coxis & genibus cruribuſque*. Qui locus ex Luciliano hoc planiſſime adumbratus videri poteſt.

70. *Neque prodire in altum.*) Trochaicus ita legendus, ut eum Joſ. Scaliger conſtituit.

72. *nam ſcio Amyclas tacendo periiſſe.*) Auctor Pervigilii Veneris:

Perdidi Muſam tacendo, nec me Phœbus reſpicit:
Sic Amyclas dum tacerent perdidit ſilentium.

75. *obtuſo ore pugil.*) Pugiles enim ſunt obtuſo ore, (ut notat Scaliger) propter pugnos quos in os recipiunt. unde illud: -- *os nullum vel potius pugilis*.

76. *Tirei leontado.*) Ex verbis Chariſii videtur legendum *Tirie*. reliqua plane depoſita exiſtimo.

77. *Quâ facere id poſſis.*) Hunc elegantiſſimum verſum vetuſtiſſimi manuſcripti auctoritas manifeſto Lucilio tribuit, cujus ſententiam Virgilius expreſſiſſe videtur in quarto perfectiſſimi operis: *nunc qua ratione quod inſtat Confieri poſſit, paucis adverte, docebo*.

78. *Pulchre invitati ſumus.*) Vocem *ſumus* opportune de ſuo addidit Pater ad fulciendam ruinam carminis.

82. *Verna acer cupit hac.*) Pater *Verna ſacer*, quod interpretatur ex illo Juvenalis: -- *qua nunc Squallidus in magna faſtidit compede foſſor*. in Nonio autem ubi legitur *pro vitabili & maledicto*, habebat vetus codex *pro evitabili maledicto*, unde ſuſpicabar *pro inevitabili maledicto* legendum.

83. *hippocampi elephanto camelos.*) Quoniam Nonius Lucilium *Hippocampi tranſverſo ordine* poſuiſſe notat, recte putat Pater legendum: *Camphippelephantocamelos*.

85. *Atque omnes mandonum gula.*) Varro Satyra Bimargo: *Magna ut tremiſcat Roma & magna mandonum gula*.

86. *Andronius Flacci teget utria.*) Had. Junius pro *Lucilius Andronius*, legit *Livius Andronicus*. elegantis

tis ingenii juvenis P. Scriverius amicus noster faciebat: *Androgynus Flacci leget utria*. & *leget* accipit pro *surripiet*, notione priscis usitata.

87. *Impermistum lymphorem.*) Pater lubenter legisset *limporem*, nisi verba Nonii alio spectasse viderentur. ut enim liquidus a liquore, sic Limpidum a Limpore etiamnum in usu veteribus fuisse existimabat.

88. *Depuvit me.*) Festus: *Oppuviat, verberat, a paviendo, id est, feriendo. unde Pueri, quod puviendo coercentur, id est plagis, unde & pavimenta.* ubi obiter (nisi vanus ariolus sum) emendandum putem: *unde Pueri quod oppuviis coercentur, id est, plagis.* nam locum illum Afranii, *Oppuviis pueri coercentur*, aut in mentem habuisse, aut etiam in testimonium citasse Sextum Pompejum crediderim, sed a Longobardo illo mutilatore ejus pessime depravatum. In Pavimenti etymo suffragatur Festo Isidorus lib. x. Origin. ubi scribit: *Vocata autem Pavimenta, eo quod paviantur, id est, cadantur.* & Plinius lib. XXXVI. cap. XXV. Nat. Histor. *Pavimenta credo primum facta, quæ nunc revocamus barbarica, atque subtegulanea in Italia fistucis pavita: hoc certe ex nomine ipso intelligi potest.* Eodem allusit Cato de Re Rustica cap. XVIII. *Ibi de testa arida pavimentum struito: ubi structum erit, pavito, fricatoque, uti pavimentum bonum fiat.*

89. *non omnibu' dormio.*) *Cipius* & in Festo & in Cicerone rescribendum docet Ant. Augustinus ex denariis & vetustissimis libris. Locus Ciceronis est lib. VII. Famil. ad Fabium Gallum: *Cipius, opinor, olim, Non omnibus dormio: sic ego, non omnibus, mi Galle, servio.*

90. *Agipes vocem mittere cœpit.*) Agipedem quasi pedibus agentem, id est, orantem, & sententiam dicentem; non vero ore & lingua, accipit Pater, putatque Festi verba eo pertinere, quod in duas partes cedebant qui sententias dicebant, ut: *Qui*

ita

ita censetis, transite in hanc, alii in alteram partem.

91. *Jactans me ut febris querquera.*) In fragmentis Festi a Fulvio Ursino editis legebatur locus hic una voce auctior, hoc exemplo: *Jactans me, ut febris querquera terret.*

92. *Mantisa opsonia vincit.*) In quibusdam veteribus Festi editionibus exstat *Mantissa*. de qua voce consule Castigationes Jos. Scaligeri.

93. *Equum pedibus stlembum.*) Vereri se ait Scaliger, ne Verrius in vitiosum exemplar Lucilii inciderit, & Lucilius scripserit *Stlentum*, ut *Stlites*.

94. *Vinum Crucium.*) Doctissimus Yvo Williomarus in Rob. Titium Britonem putat hæc restituenda in illis versibus ex Satyr. lib. XVIII. -- *nam vel regionibus illis Incrustatu' calix, ruta, caulique bibetur.* de quo vide locum illum. Eadem vero mente a Tertulliano dictum de Præscr. adversus hæreses: *Febris per cruciarios & mortiferos exitus erogat hominem.* id est, cruciantes: ut jampridem notavit Cl. Lipsius.

95. *Qui schedium facit inconditum.*) Nomen Lucilii in verbis Festi latuisse monuit primus P. Pithœus malo rei literariæ denatus, & post eum Fulvius Ursinus. Eodem respexisse videbitur Petronius, si Parisiensis editionis fidem sequamur, in qua legitur: *Sed ne me putes improbasse schedium Luciliana improbitatis, quod sentio & ipse carmine effingam.* nam alii aliter locum illum constituunt.

97. *Cæcilius Prætor ne rusticu' fiat.*) Fortean hæc in Q. Cæcilium Metellum dicta sunt. Illum enim a Lucilio famosis versibus proscissum, Horatii indicio manifestum est.

100. *quadranti' ratiti.*) Hiatum in Festo ingeniosissime supplevit Jos. Scaliger. *ratitus* autem est rate notatus, & insignitus.

101. *Persium non curo legere hæc.*) Ejusdem Persii hominis literati ita Cicero in Bruto meminit: *Horum*

rum ætatibus adjuncti duo C. Fannii Caji, Marci filii fuerunt: quorum C. Filius, qui Consul cum Domitio fuit, unam orationem de sociis & nomine Latino contra Gracchum reliquit, sane & bonam & nobilem. Tum Atticus, Quid ergo? Est ne ista Fannii? nam varia opinio pueris nobis erat: alii a Cajo Persio literato homine scriptam esse ajebant, illo quem significat valde doctum esse Lucilius.

Ibid. *Lælium Decimum volo.)* Omnes antiquitus cusi aut manuscripti codices Plinii, ut monet Hermol. Barbarus, aut *Junium Congium*, aut *Lælium Congrum* habent. Fuit vero cum pro *Lælium* reponendum putavi *Lucium Ælium*, confisus maxime ipsius Lucilii auctoritate, cujus hunc versum ex lib. 1. Satyr. auctor Rhetoricæ ad Herennium adducit: *Has res ad te scriptas, Luci, misimus, Æli.* Cæterum lex Trochaici carminis nihil mutandum clamat.

102. *Priusquam Theognis nasceretur.)* Eundem adagionem aperte extulit Plutarchus περὶ τοῦ ὅτι μάλιστα τοῖς ἡγεμόσι δεῖ τὸν φιλόσοφον διαλέγεσθαι: Τουτὶ μὲν ᾔδειν πρὶν Θέογνιν γεγονέναι. quod tamen a nemine usque adhuc proverbiorum concinnatore observatum, demirari satis non possum.

105. *Manius columnam.)* Asconius in Verrem: *Manius cum domum suam venderet Catone & Flacco Censoribus, ut ibi Basilica ædificaretur, exceperat jus sibi unius columnæ, super qua tectum projiceret ex provolantibus tabulatis, unde ipse & posteri ejus spectare munus gladiatorium possent, quod etiam tum in foro dabatur. ex illo igitur columna Mænia vocitata est.*

Ibid. *cum peteret.)* Unice probo Parentis correctionem, legentis ex Porphyrione & Asconio, *cum exciperet.* quæ vox propria in venditionibus, & locationibus, ut notum est.

106. *Valerî sententia dia.)* Hoc de Poeta nostro mutuatus est Horatius lib. 1. Sermonum Sat. 11. — *macte Virtute esto, inquit sententia dia Catonis.* & de Hora-

ra-

ratio Sulpitia: *Quos inter Prisci sententia dia Catonis.*

108. *Cinnabari infectus.*) Ita verissime Jos. Scaliger, pro quod vulgata lectio habet, *Chinabam infectus. Cinnabari infectus*, id est, miniatus. nam confundunt Minium cum Cinnabari. de quo abunde Plinius Nat. Hist. lib. XXXIII. cap. VII. quem vise, si voles.

109. *gustavi crustula solus.*) Hemistichium hoc ab Acrone perperam Lucretio ob nominis vicinitatem transcriptum, jampridem docuit Pater ad Horatium. Quin item in veteri Commentario Juvenalis, Lucilii nomen in mendo cubat, nam pro eo *Lucullus* citatur; quod ibidem P. Pithœus monet. Videtur autem pulchre cohærere posse cum alio ejusdem fragmento quod paulo ante habes hoc pacto: -- *lactentia Coa Clam cum melle bibi, gustavi crustula solus.*

110. *Brutace bilingui.*) Festus: *Bilingues Brutates* (Scal. *Brutiates*) *Ennius dixit, quod Brutii & Osce & Græce loqui soliti sint. sunt autem Italiæ populi vicini Lucanis.* Jacob. Cruquius diligens Horatii interpres putat a Commentatore Veteri hoc loco citatum fuisse versum ex antiquo aliquo Poeta in Canusium aliquem detortum. ita enim in veteribus libris legi: *Ideo ergo Brunius brichace bilingui.* quæ hoc modo sanare conatur: *Brutius ergo ideo* στόματι βρύχασε *bilingui.* hac sententia: *Brutius*, id est, Canusinus: nam Brutii populi supra Lucaniam incoluerunt, teste Strabone lib. VI. *ergo ideo*, id est, tum. Festus in *Igitur.* στόματι βρύχασε, pro ἰβρύχασε, hoc est, ore infremuit bilingui, hoc est, Græco & Latino seu Osco, ut Festus docet.

111. *efflantque elatis naribu' lucem.*) Imitatur illud Ennii: -- *funduntque elatis naribu' lucem.* unde quoque Virgilius XII. Æneid.

Solis equi, lucemque elatis naribus efflant.

115. *At quidem te senium.*) Pater legebat: *At Dii*

te senium. ut subaudiatur *perdant*. quam vocem potius interponendam judico, ut ita constituatur totus versus: *At Dii te perdant, senium, atque insulse Sophista*.

116. *Tuam ut memoriam retineas*.) Lacuna hoc loco: quæ tamen ex Donato videtur pulchre expleri posse, addita voce *Metuo*, aut *Vereor*, aut certe simili aliqua.

117. *Myconi calva omni' juventus*.) Consulendi Strabo, Stephanus, & Plinius lib. XI. cap. XXXVII. Nat. Hist.

118. *Carcer vix carcere dignus*.) Doctissimus vir, literarumque veterum studiosissimus Paullus G. F. P. N. Merula in luculento Commentario suo ad Ennii Annales fragmentum hoc altero hemistichio auctius producit ex Calpurnii Pisonis lib. I. de Continentia Veterum Poetarum. cujus verba quoniam proprium locum non obtinuerunt, hic inserenda duxi: *Iteratio quam Graci* ἀναδίπλωσιν *vocant, si dextre collocatur, magnum ornatum adfert orationi. Omnis atas hic excellit. Non male Livius Andronicus in Odyssea: Ah vestros, vestros, dum hic mantatis, irruet nervos perduelles. Melius Ennius in Annal.* III. *o Romule, Romule, dico. Optime Lucilius Satyra* XXVIII. *de fure Callonio: Hic scurra, hic carcer, carcer vix carcere dignus*. Hactenus. Ubi vere legendum conjicit P. Merula: *de fure Gallonio*. ut intelligatur P. Gallonius Gurges, cujus gulam & luxuriem insectatur lib. IV. Lucilius. nec male idem annectit huic versui quæ apud Nonium ex eadem Satyra in Sumere & Legere, hoc exemplo:

Hic scurra, hic carcer; carcer vix carcere dignus,
Omnia viscatis manibus leget, omnia sumet,
Crede mihi, presse auferet omnia. -- --

119. *lecti omnes*.) Scilicet nummi, ut interpretatur Pater. Plautus Pseud. *Accipe, hic sunt quinque argenti lecta, numerata mina*.

120.

120. *animo ac virtutibus.*) In quibusdam editionibus hoc fragmentum voce *tuis* auctius legitur, unde putabam rescribendum: -- *animo ac virtutibu' tuvis*. sic eandem vocem restituit Lucilio P. Merula lib. xxx. Satyr.

Quod tuvas laudes culpas, non proficis hilum.

121. *Centum genera solœcismorum.*). Hinc apparet recte & Latine dici *Solœcismum*, præter Asinii Capitonis sententiam, qui negat apud antiquiores & idoneos scriptores vocabulum illud reperiri. Vide A. Gellium lib. v. cap. xx. Noct. Attic.

123. *anseris herbili' virus.*) Paulus ex Festo: *Herbilis anser, herba pastus, qui gracilior* (alii, *grandior*) *est, quam frumento altus*. quo loco puto a Festo citatum fuisse hoc ἀκροτελεύτιον Lucilianum, sed a barbaro truncatore illius inductum.

124. *Stat sentibu' fundus.*) A. Gellius, & Nonius ex libro v. Satyrar. Lucilii hoc hemistichium adducunt: -- *Interea stat sentibu' pectus*. quod diversum ab hoc fuisse satis ex interpretatione Grammaticorum patet.

125. *Ex facie florem delegeris.*) In Donato asterisci alicujus defectus indicia sunt. Liber manuscriptus, qui servatur in divite libraria Rodolphi Snellii viri doctissimi ac humanissimi, habebat: *Athimudi facci ex facie florem delegeris*. ex quo tamen nullam idoneam lectionem potuimus exsculpere.

128. *Exta acceptoris & unguis.*)Hoc fragmentum, ut alia permulta in hoc auctore, debemus longe optimo veteri libro Charisii: nam in vulgatis tantummodo vox *Acceptor* legitur, quam etiam agnoscit auctor Glossarii: *Acceptor*, ἱέραξ, δοχεύς. & Glossæ Isidori: *Pipiunculus*, *accipiter*, *acceptor*.

132. *Assiduas ficos.*) Vix affirmare dubitem, quin hariolatio nostra vera sit: *Asse duas ficos*. sic Martialis lib. ix. *Asse duos calices emit, & ipse tulit*. Vide-

detur autem Lucilius caritatem ficuum voluisse innuere. ac eodem pertinuisse credo fragmentum proxime præcedens: *Plure foras vendunt*. ubi etiam legendum puto, *foris*.

133. *Legem Vitemus Licinî.*) Festus: *Centenariæ cœnæ dicebantur in quas lege Licinia, non plus centussibus præter terra nata impendebantur.*

134. *Fannî centussisque misellos.*) Sic Martialis: *Centum miselli jam valete quadrantes*. Legis autem Fanniæ meminit & Plinius lib. x. cap. 11. Nat. Hist.

137. *primum facie quod honestas Accedit.*) Ita legendum cum Jos. Scaligero, non cum vulgo: *Primum facie quod honestatis accedit*, nulla carminis habita ratione.

139. *resultantes.*) Ita est in veteribus libris: vulgo *resultant*. male autem apud Isidorum *Lucio* pro *Lucilio* hoc hemistichium ascriptum legitur.

Ibid. *adesque lacusque.*) id est, ædes laqueatas. ἓν διὰ δυοῖν, ut monuit nos Jos. Scaliger.

142. *Uxori legata penus.*) Lib. xvi. *Legavit quidam uxori mundum omne penumque*. quod ad eandem rem pertinuisse putem.

143. *Apollo Pulcher.*) Virgilius iii. Æneid. *Taurum Neptuno, taurum tibi, Pulcher Apollo.*

149. *Subulo.*) Jos. Scaliger in Conjectaneis Latinos veteres *Mullare*, & *Mulleos* calceos a mullando dixisse autumat: itaque Theocrito τὸ μυλλεῖν, quod usitatius περαίνειν, unde *Subulones* Lucilius pædicones vocarit. Sed in veteribus libris *Suppilo* legitur, quod Baptista Pius hoc Laberii exemplo firmabat: *Quanam mens, quæ deliritas vos suppilatores facit cum cano eugio velitari?* ubi obiter immissa voce restituo: *Quanam mala mens, quæ deliritas*. ex Catullo:

Quanam te mala mens, miselle Ravide,
Egit præcipitem in meos Iambos?

Ibid.

Ibid. *pullipremo.*) Jos. Scaliger Ausonianarum Lect. lib. I. cap. XXVII. *pulliprema* rescribit, neque esse id quod vult Turnebus putat. Significare enim potius puerorum plagiarium. nam premere, id significat, hoc est, ἀποκρύπτειν, furto clepere.

150. *Viscus aprinum.*) Ita ex veteri codice Charisii restituimus: nam in vulgatis *aprugnum*, legitur, contra mentem Grammatici.

151. *Agrariu' mergus.*) Puto Lucilium hoc tanquam adagio hominem rapacem & lucricupidum designare voluisse. est enim mergus avis insatiabilis & voracissima. Simile proverbium apud Græcos exstat: Αἰθυιῶν τρόπον, quod interpretatur Had. Junius, in modum mergorum, de inexplebili ingluvie, & nunquam satiata edacitate.

152. *Oleum Cassinas.*) Agri Cassinatis præstantiam in ferendo oleo commendat etiam Varro Rerum Humanarum lib. XI. *Ad victum optima fert; ager Campanus frumentum, Falernus vinum, Cassinas oleum, Tusculanus ficum vel Tarentinus, piscem Tyberis.*

153. *Carissam.*) In veteribus editionibus Festi *vafrum*, non *vafram*. cui (ut doctissimus Scaliger monet) adstipulari videtur auctor Glossarii: *Carissa*, μαυλιστὴς, πορνοβόσκος. Glossæ Isidori contra, fæminino: *Carissa lena vetus & litigiosa: ancilla dolosa, fallax.* Lucas Fruterius in epistola quadam ad M. Ant. Muretum putat, *Catissa* reponendum in Festo. nam *Catos* pro callidis & ingeniosis apud veteres dictos fuisse, quod vel *Cato* testari possit.

155. *Ninguis.*) Glossarium Arabico Latinum: *Ninguis, nivis.* Priscianus lib. VI. *Nix nivis. antiqui tamen etiam ninguis dicebant.*

159. *Canaliculam.*) Varro Rei Rusticæ lib. III. cap. V. *Intra retem aves sunt omne genus, maxime cantrices, ut lusciniolæ ac merulæ, quibus aqua ministratur per canaliculam, cibus objicitur sub retem.*

161. *Vappones.*) Perperam Lucretio vocem hanc adſcribi multi monuerunt.

163. *Gullioca.*) Feſtus: *Gullioca, nucum juglandium ſumma & viridia putamina.* Verba Gloſſarii ita ut ea Joſ. Scaliger legenda duxit poſuimus. nam lectio vulgata longe corruptiſſima ita habet: *Gulluca*, καροιοτομία, *& Gutilli*, οκα κάροια μακρὰ τῶν ἀ Λυκιλλίῳ.

165. *Vim vomuiſſe.*) Vim αὐτομάτητα illam intelligi docet Joſ. Scaliger in Priapeja: quam voluerit exprimere ad verbum Græcorum θόρον. nam etiam θόρος eſt vis, & inde θουρὸς violentus.

166. *Craſſum ſemel riſiſſe in vita.*) Sidon.

Tam Cenſorius haud fuit vel ille,
Quem riſiſſe ferunt ſemel in ævo.

De eodem Plinius Nat. Hiſt. lib. VII. cap. XIX. *Ferunt Craſſum, avum Craſſi in Parthis interemti, nunquam riſiſſe; ob id Agelaſtum vocatum.*

168. Ejus rei exemplum in Virgilio & Horatio laudat Quintilianus lib. VIII. cap. III. his verbis: *At Virgilii miramur illud: — ſæpe exiguus mus. nam epitheton exiguus aptum proprium effecit, ne plus exſpectaremus: & caſus ſingularis magis decuit, & clauſula ipſa unius ſyllabæ non uſitata addidit gratiam. Imitatus eſt itaque utrumque Horatius: — naſcetur ridiculus mus.*

170. *Vectium* quendam familiarem Lucilii nominat Suetonius de Illuſtr. Gramm. Et puto eundem eſſe cujus ita Cicero meminit in Bruto: *Atque etiam apud ſocios & Latinos oratores habiti ſunt, Q. Vectius Vectianus e Marſis, quem ipſe cognovi, prudens vir & in dicendo brevis* &c. Fortaſſe an autẽ huc pertinuerit vox Prænestinorum *Tongere*, quod eſt εἰδέναι. quam e Lucilii XXIII. Satyrar. libro adfert vetus Gloſſarium Fornerii, & Lucilius eam in Vectio irriſiſſe videri poteſt. Similiter autem Attius & Plautus Prænestinos inſectantur, quod *tammodo*, & *Conia* dicerent.

178.

178. *Cujus non audeo dicere nomen?)* Ita geminos hos versus Lucilio ex Juvenale redonavit Pater, admonente se ipsius Aquinatis Poetæ sententia. per *Priores* enim Lucilium ipsum designari arbitratur: cujus tanta fuit in scribendo acrimonia ac libertas (quam satyrice Juvenalis *Simplicitatem* appellat) ut nominibus non modo veris sed etiam magnis ausus fuerit abuti. Hæc & plura Pater in Commentariolo suo ad Horatium cap. XII. quam sententiam ejus validissime confirmat veteris Commentarii auctoritas, ubi ad vocem *priorum* annotatum legitur *Lucilii & cæterorum*. & duobus post versibus: *Pone Tigillinum nunc, sicut olim Mutium Lucilius, ut Persius: -- secuit Lucilius urbem, Te Lupe, te Muti, & genuinum fregit in illis*. ad quæ item Glossæ ineditæ: *Mutius fortiter, & sapienter tulit quicquid in eum a Lucilio dictum est*.

179. *Granius autem Non contemnere.)* Hunc sesquiversum Lucilianum esse, atque ita constituendum, ut edidimus, censet eruditissimus Simeon Bosius. hoc sensu: Granius, inquit, quem potentiores despiciebant, ipse se non contemnebat, sed plurimi faciebat: idem Reges oderat superbos, hoc est, magnates illos qui ipsum despectui habebant. Confirmat autem doctissimi viri sententiam Lucilianissimus iste Granius, quem familiarem admodum Poetæ nostro fuisse constat. Lucilius ipse lib. XI. Satyr.

Conjicere in versum dictum præconi' volebam

GranI. -- Cicero in Bruto: *Ego memini T. Tincam Placentinum, hominem facetissimum, cum familiari nostro Q. Granio Præcone dicacitate certare. Eone, inquit Brutus, de quo multa Lucilius? isto ipso: sed Tincam non minus multa ridicule dicentem Granius obruebat nescio quo sapore vernaculo*. Idem ibidem: *Multa deinde caussa*, (de L. Crasso loquitur) *sed ita tacitus Tribunatus, ut nisi in eo magistratu cœnavisset apud Præconem Granium*,

um, *idque nobis bis narravisset Lucilius*, *Tribunum Plebis nesciremus fuisse*. Alias aliorum de hoc versu conjecturas, & censuras non hic repeto. Hieron. Columnam & Paullum Merulam ad Annales Ennii, si operæ est, consulito.

180. *Quid? puto te in hoc aut risisse.*) Et hunc sesquiversum Lucilianum esse, ut & proxime sequentem, sagacissime odoratus est Cl. V. Franc. Junius, columen Lycæi nostri: qui hactenus neglecti, & pro libera oratione habiti. Præpositio *in* sequente *h* producitur.

182. *O domus antiqua.*) Et hic versus, Josephi Scaligeri judicio, Poetæ nostro adscribendus est, quem putat idem ex iis libris fuisse quos Jambico aut Trochaico carmine scripserat Lucilius. alii eum Ennio tribuunt, sed nullis certis rationibus innixi.

183. *Sustineat currum.*) Etiam hunc versum docti viri esse Lucilii existimant, quantumvis in Cicerone legendum sit: *Nec est melius quidquam*, *quam ut Lucullus Sustineat currum*, *ut bonu' sæpe agitator equosque*. non *Lucilius*. nam intellexit dubio procul locum illum lib. IV. Academ. Quæst. ubi ex persona L. Luculli sic loquitur: *Ego enim ut agitator callidus*, *priusquam ad finem veniam*, *equos sustinebo*. Nam Attici sententiam sequutus, *equos inhibebo*, mutaverat: quod tamen sibi nunc minime probari dicit.

Ibid. *agitator.*) Glossarium: *Auriga*, *agitur*, ἡνίοχος, ἱλάτης. emenda: *Auriga*, *agitator*. nam & alibi in eodem Glossario legitur: *Agitat*, ἐλαύνει. *Agitator*, ἡνίοχος, ἐλάτης.

184. *Atque aliquos ibus ab rebus.*) Ita versus hic emendandus, atque huc transferendus, de sententia Jos. Scaligeri. nam falso Lucretio tribuitur, & sine sensu ac numeris vulgo legitur: *Atque aliquos ibi ab rebus clepsere foro*.

185. *Tantidem quasi fœta canes.*) Hunc quoque versum

ſum Lucilii eſſe, delendumque nomen Ennii apud Varronem, Joſ. Scaliger autumat.

186. *Non fruſtillatim.*) Cohærent hæc apud Nonium cum Pomponii fragmento, ſic: *Verum illi valent, qui luctantur cum leonibus, ut te objectes fruſtatim paſſerinum prandium ſaturarum, non fruſtillatim, nec minutatim dari.* Quæ male coaleſcentia commode diviſit, ac diſtraxit Had. Junius nomine Lucilii interpoſito: *Lucilius Satyrarum: Non fruſtillatim, nec minutatim dari.*

187. *Priverno Ouſentina venit.*) Perperam Lucretium pro Lucilio apud Feſtum citari monet Scaliger. In antiquis monumentis urbium tranſpadanæ Galliæ ubique hæc nota legitur OVF. quam Ouſentinam tribum ſignificare docet Andr. Alciatus. Peregrinos enim qui ad jus civitatis Romæ admiſſi, nomen Romanum aſſumſerant, ſolitos eſſe plerumque in Ouſentina tribu nomen dare. Hinc vero manifeſto dilucet recte atque Latine a Parente meo ſcriptitatum hactenus DOVSA. nam diphthongum OV. Romanis etiam in uſu fuiſſe, docet diſertim Victorinus lib. 1. de Orthographia, de diphthongo ea loquens: *Quod apud illos* (Græcos) *junctum* O *litera* V *facit ſyllabam, noſtri etiam, quoties ejuſdem ſoni longa ſyllaba ſcribenda eſſet, & ipſi V adjungebant O litera. Inde ſcriptum legitis* LOVCETIOS, NOVNTIOS *&* LOVMEN *& cætera.* Hinc apud eundem legitur, OVVIVS & OVVERTIT pro *obvius* & *obvertit*. Sic in veteribus monumentis: INDOVCEBAMVS, COVRATO, IOVSSIT, IOVDICAVERVNT, & alia. In nominis autem noſtri ſcripturam placuit nuper Viro inter magnos maximo extemporali epigrammate ludere. quod quoniam nondum lucem vidit, lectori hic exhibere non dubitavi:

DOVSA *ille cujus exprimendis dotibus*
Vix litteræ omnes litterarum ſint pares,

Scri-

Scribatur opto una imminutus littera,
Quæ quarta cunctis dicitur vocalium.
Caussam rogas? caussam ipse jam nunc dicere
Ipso sedente sim paratus Lipsio.

188. *Græcia Sulpicio sorti data.*) Etiam hunc absolutissimum versum, qui hactenus sub incerto Poeta latuit, sub Lucilii signa revocandum indicavit nobis Jos. Scaliger. cui ut accedamus, multa simul impellunt. Imprimis sermonis prisci vestigia. nam *sorti* pro *sorte*, hoc est, dativus pro ablativo positus. de quo adi Priscianum lib. VII. tum temporis ipsius ratio. (ne quis Ennio potius ascribendum contendat, qui jam vigintiquinque annis ante decesserat.) nam Ser. Sulpicii Galbæ, & L. Aurelii Cottæ Consulatus incidit in annum V. C. DCIX. Postremo, & quæ validissima ratio est, huc me movet Isidorus ipse. is enim ibidem loci, ubi postea hunc versum adducit, prius citaverat alterum, nec libri, nec auctoris alicujus titulo itidem apposito: *Vertitur œnophoris fundus, sententia nobis.* quem non minus Lucilii esse apparet ex Nonio, qui illum ex tertio ejusdem Satyrar. libro producit. Porro versus hic veterum Romanorum morem comprobat, ex quo Legati & Consules sorte olim lecti & missi in provincias, de quo J. Lipsius ad Tacitum lib. IV. Historiarum. cui rei magis firmandæ en tibi, præter hoc Lucilii, a Cicerone exemplorum trigam, clarissimo viro invisam, aut neglectam; pro Ligario: *Tuberonis sors conjecta est ex S.C. cum ipse non adesset, morbo etiam impediretur.* & paulo post: *Africam, quo Senatus eum sorsque miserat.* Idem in Familiar. Epist. *Appius dixit, sese, si licitum esset legem Curiatam ferre, sortiturum cum collega esse provinciam.* Potest autem videri idem versiculus acerbe detortus in Sulpitium & Cottam. cum enim uterque contenderent, ut in Hispaniam adversus Viriatum mitterentur, cujus poten-

tentia tum Romanis formidabilis erat, neuter eorum obtinere id potuit. Quam rem ita refert Valer. Maximus lib. VI. cap. IV. *P. Scipio Æmilianus, cum Ser. Sulpicius Galba, & Aurelius Cotta Consules in Senatu contenderent, uter adversus Viriatum in Hispaniam mitteretur; ac magna inter patres conscriptos dissensio esset, omnibus, quonam ejus sententia inclinaretur, exspectantibus, Neutrum, inquit, mihi mitti placet, quia alter nihil habet, alteri nihil satis est. Æque malam licentis imperii magistram judicans inopiam, atque avaritiam. Quo dicto, ut neuter in provinciam mitteretur, obtinuit.*

189. *Rectantur juvenes.)* Unde Perottum versum hunc Lucilii habere dicam, nescio. nam apud nullum equidem veterum scriptorum invenire eum potui. quare dicamus necesse est, illum ex manuscripto aliquo Grammatico depromsisse, ac in nostris libris hodie desiderari. & certe, si quis conjecturæ hic locus, putarim a Festo citatum fuisse in *Rectare*.

190. *Ore salem exspiravit amarum.)* Refertur hoc ἀκροτελεύτιον ab Hieron. Columna: quod unde nactus sit, id ipsum scire oportet scilicet, mihi non liquet. Huc unice facere locum Plauti e Sticho, monuit me Pater, ubi Antipho pater satagenti sibi filiæ osculum dare, respondet: AN. *Sat est mihi osculi vestri.* PI. *Quî amabo, pater?* AN. *Quia ita mea anima salsura evenit.*

191. *Quanquam fuit ipse.)* Acrostichium Lucilianum, ut clariss. Franc. Junius opinatur.

192. -- *clopo Subsidio occurrat.)* Etiam hæc verba a Lucilio esse clariss. Fr. Junius autumat, finem principiumque versus Heroici. ad quorum interpretationem hæc ibidem addit: *Clopo*, vel *Cloppo* pro *Clippo*, quod in MSS. duobus legitur. *Claupus* διὰ συγκοπῆς pro *claudipus*, ut *clausus pede*, appellatur *claudus*. nisi quis forte διὰ συγκοπῆς ex Græco duci malue-

luerit, χωλὸς τὺς πόδας. Ac post diphthongum quidem, ut observat Velius, non fuit legitimum literam geminari, sed post simplicem vocalem *o*, ut scriberetur *Cloppus*. & ita est in Glossario vetere: *Cloppus* χωλὸς. *Subsidium* igitur *cloppum*, ut *clauda fides* apud Silium lib. XIII. est incertum atque instabile, sive ex infirmitate, sive ex malitia certoque consilio: quam instabilitatem qui colunt, Græcis & Latinis, ut Hebræis, dicuntur *claudicare*. Dicit ergo Tullius, vereri se, ne quum prope esse videbitur ut confiant omnia, tum Cæsar *Cloppo subsidio occurrat*, totamque rationem illius nominis mutet arbitratu suo. Hæc Junius in Notis ad Epistolas ad Attic.

193. *na ridicule mihi cillus*.) Et hoc acrostichium Lucilianum esse putat Fr. Junius, quo Tullius commodissime utatur, hac mente: *Na ridicule*, inquit, id a me eo consilio factum putaveris. *Mihi cillus*, id est, ut Plautino sermone utamur, mihi supercilium salit, quum de genere illius epistolæ & modo cogito: adeo omnibus etiam bonis probatum iri spondeo. Est autem *Cillus* a *cinno* dictus, quomodo & *cirrus*. *Cinnus* autem modo pro *capillo cirrato* sumitur, & ab eo *cinna* βοςρυχωτοὶ, modo pro *cilio*. Glossarium: *Cinnus* ἐπισκύνιον. Ab hac significatione orta sunt *Cirrum* & *cinnum* νεῦμα, ibidem, *cillus*, vel *cillum*, & forma adjectiva *cilium*, eodem significatu omnia. Hæc Franc. Junius.

NO-

NOTÆ IN C. LUCILII RELIQUIAS,

QUÆ SUPERSUNT

EX SATYRARUM LIBRO I.

INSTITUERAT Lucilius hoc libro Deorum Concilium, in quo inducebantur primum Dii consultare ac agitare de interitu Lupi cujusdam Judicis rei ac in Rep. ducis, hominis potentis & factiosi, postea autem singuli inter se sententias dicere: ut quidem Serviana Commentaria quamvis mutila ac decurtata indicium faciunt nobis. Eorum auctoritate subnixi, quæcumque ex fractis hisce tabulis eo quasi obtorto collo trahere potuimus, probabilibus tamen rationibus illuc inducti, quamvis in tam accisis ac disjectis reliquiis difficulter tale quid arbitrari possit, operæ non pepercimus nostræ. quam feliciter, aliorum arbitratus esto. Lupus iste, de quo hoc libro actum dicit Servius, quis fuerit, indicat nobis plane vetus Horatii Interpres ad eum locum libri II. Sermonum Satyra I. *Famosisque Lupo cooperto versibus*. ubi addit: *P. Rutilius Lupus Consul fuit cum L. Julio Cæsare anno ab Urbe Condita* DCLXIV. ubi male temporis rationem subductam licet agnoscas. eorum enim Consulatum non in DCLXIV. annum Urbis Conditæ, sed proxime præcedentem incidisse scriptorum pariter consentientium auctoritas satis confirmat. De eodem autem Lupo ita Lucilius ipse per dialogismum scribit lib. Satyr. XXIX.

--- --- Hoc quum feceris ,
Cum cæteris reus una tradetur Lupo :
Non aderit : ἀρχαῖς hominem & ϛοιχείοις simul
Privabit : quum igni & aqua interdixerit , duo
Στοιχεῖα habet , id maluerit : privabit tamen.

Quos versus libenter etiam huc transtulissem , nisi Jambicorum numerorum ratio non movendos loco clamasset.

1. *Consilium summis hominum.*) Hic versus , quamvis sine libri numero a Servio adferatur , hunc tamen locum quasi proprium sibi deposcere visus est. quo dixerit Poeta superos consilium de rerum humanarum summa habuisse.

2. *Vellem concilio vestrûm.*) Et hos versus ita sensui & numeris a se restitutos ad librum hunc pertinuisse non vane hariolatur Pater , censetque a Jove ipso productos , ut reliqui Dii de concilio prius a se solis , Jove absente , habito mentionem fecisse a Poeta inducti fuerint. Jos. Scaliger , addito præterea tertio versu ex incerto Satyrarum libro ab Asconio allato , ita totos constituendos putat :

Vellem cum primis , fieri si fors potuisset ,
Vellem concilio vostrûm , quod dicitis , olim ,
Vellem , Cælicolæ , vostrûm adfuisse priore
Concilio. -- ubi elegantem repetitionem τοῦ *Vellem* , καὶ τοῦ *Vostrûm* observa.

3. *Ut nemo sit nostrûm.*) Hæc ad idem Deorum Concilium referenda , si non res ipsa , certe Lactantii verba manifesto nos arguerent , qui Lucilium ea in Deorum concilio irrisisse scribit , & videntur etiam ex Jovis persona accipienda.

4. *Tubulus si Lucius unquam , Si Lupus.*) Ut hæc quoque ad hunc librum pertinuisse putaremus (nam apud Ciceronem nullus libri numerus agnoscitur) persuadebat , & quasi manu ducebat Lupus iste , cujus impietatis & Deorum neglectûs etiam comme-

mi-

minit Obſequens: *Rutilius Lupus*, inquit, *ſpretis religionibus, quum in extis caput non inveniſſet jecineris, amiſſo exercitu in prœlio occiſus eſt.* Lucius vero Tubulus iſte quis fuerit, licet penitus ex Cicerone cognoſcere, ita graphice deſcribente eum in Oratione pro Scauro: *Si mehercule, judices, pro Lucio Tubulo dicerem, quem unum ex omni memoria ſceleratiſſimum & audaciſſimum fuiſſe accepimus, tamen non timerem, venenum hoſpiti aut convivæ ſi diceretur cœnanti ab illo datum, cui neque hæres neque iratus fuiſſet.* quem locum exponens Aſconius, *Lucius hic Tubulus*, inquit, *Prætorius fuit ætate patrum Ciceronis; is propter multa flagitia, cum de exſilio accerſitus eſſet, ne in carcere necaretur, venenum bibit.* De eodem Cicero libris II. & V. de Finib.

Ibid. *aut Carbo, aut Neptuni filiu'.*) Puto legendum cum magno Scaligero, *aut Carbo Neptuni filius.* extrita vocula *aut* tanquam ſuperflua. ut vocaverit Lucilius Carbonem iſtum filium Neptuni: nam ita dictos homines feros & immanes auctor eſt A. Gellius lib. XV. cap. XXI. Noct. Attic. Quem vero Carbonum hoc loco tangat Poeta, pro certo affirmare non auſim, quum Cicero tres fratres pariter improbiſſimos hoc nomine recenſeat Epiſtolarum ad Famil. lib. IX. cujus verba hæc ſunt: *Cognovimus Cn. Carbonem, & ejus fratrem ſcurram. quid his improbius? de hoc amico meo Rubriæ filio nihil dico. tres illi fratres fuere, C. Cn. M. Carbones. Marcus, P. Flacco accuſante, condemnatus, fur magnus ex Sicilia: Cajus, accuſante L. Craſſo, cantharidas ſumſiſſe dicitur. is & Tribunus Plebis ſeditioſus, & P. Africano vim attuliſſe exiſtimatus eſt.*

5. *ſervare potiſſit.*) alii *potis ſit*, vocibus diviſis, id eſt, *poſſibile ſit.* & ita Plautus. Dicuntur & hæc in Concilio Deorum.

6. *ut multos menſeſque dieſque.*) Hanc veram horum

versuum scripturam, Donato & Nonio quasi inter se collatis, constituit Pater, sententia aptissima ac apertissima, quæ nulla antea ex fragmenti utriusque distractione elici poterat. Censet autem ab Jove ipso cælitus descendisse, & in Deorum concilio dictos esse, lento quidem ac ad scelerum vindictam cunctabundo, sed temporis tarditatem gravitate supplicii compensare solito. vide, si operæ est, Centurionatum Patris lib. I. cap. VI.

7. *Hac ubi dicta dedit.)* Puto & hoc de Jove, vel certe alio quopiam Deorum finem dicendi faciente intelligendum esse.

8. *Nec si Carneaden.)* Multa de hujus divini ingenii celeritate, dicendique copia, Cicero in libris Philosophicis.

9. *Per satyram Ædilem.)* Et hunc versum de P. Rutilio Lupo accipiendum credo. quippe quem per omnes dignitatum, ac honorum gradus ad Consulatum demum devolutum esse facile mihi persuaderi patior. de lege vero Satyra Festum in *Satura*, & ejusdem interpretem magnum Scaligerum, qui volet, consulito.

10. *Cui, si conjuret, populus.)* Ita ex chirographo codice corrigendum, pro, quod vulgo legebatur: *Cui si cum jure populus*, nullo intellectu. ad hunc autem librum pertinuisse suspicatur Pater. quamvis id Charisius nullus indicet. ut dicat Lucilius de Lupo hoc rerum potiente loquens: Cujus hominis ea factio ac potentia est, ut etiamsi universus populus Romanus in commune ad liberandam Rempub. consulens opes inter se consocient, viresque opponant suas, tamen ne sic quidem pares ad resistendum esse possint. Hæc fere Pater Plautinarum Explanationum lib. IV. cap. VII.

13. *Ad cœnam adducam.)* Melius Pater *abducam*. Sic Plautus Milite: *Abducunt ad exta, me ad se, ad pran-*

prandium, ad cœnam vocant. Similis menda apud Varronem Satyra Sexagesi, ubi excusum legitur: *Eo, ut viaticum ex arcula adderem in bulgam.* ubi item, *abderem in bulgam*, rescribendum hariolor. Sic in Terentii Andria: *Prope adest, cum alieno more vivendum est mihi*, putem reponendum: *Prope abest.* ita enim Cicero, ad Atticum lib. 1. *Illam manum tu mihi cura ut præstes, quoniam propius abes.*

Ibid. *cephaleaque atarnæ.*) Atarne, ut Cete, piscis genus esse notarunt jampridem viri docti. Sic Ennius: -- *calvaria pinguia, atarne.*

15. *Thestiadas Leda.*) Male vulgo, *Thestiados.*

Ibid. *Ixionas Archilochio.*) Pro Ἀρχιλοχοίῳ, ut Ennius in secundo Annali: *Metieo Fufetieo.*

16. *Luci, misimus, Æli.*) Quem L. Ælium potissimum hoc versu designet Lucilius, incertum, cum multos diversos eo nomine fuisse legamus. *L. Ælii Lanuvini*, *L. Ælii Stilonis*, aut *Præconini* apud Suetonium de Illustr. Grammaticis mentio. *L. Ælium Gallum* Varro & Sextus Pompejus sæpius nominant.

18. *Serpere uti gangræna.*) Hinc idem morbus *Serpens* dictus Lucretio.

19. *mors, icteru' morbu'.*) Ita doctissimus Scaliger vera & indubitata lectione restituit. nam in vulgatis, *mors, citer morbus*, sine ullo sensu. Icterus autem morbus, dictus a volucri galbula concolore, est quem *Regium* vocat Horatius.

21. *Prætexta, ac tunicæ Lydorum opu'.*) Aristænetus lib. 1. Epist. xv. Σὲ δὲ ὦ πασῶν ὑπερφέρουσα γυναικῶν καὶ κάλλει καὶ γνώμῃ τὸ εὔφρον οὐ παρήγαγεν εὐβουλίας. οὐχ ὅρμος, οὐχ ἑλικτῆρες, οὐ πόλεων τὸ πολύτιμον, οὐ περιδέρραιον, οὐ Λύδιός τε καὶ ποδήρης χιτὼν, οὐ πορφυείδες, οὐ θεράπαιναι τῆς Καείας, οὐδὲ Λυδῶν ὑπερφυῶς ἱστουργοῦσαι γυναῖκες. Lydii vero quondam ex Asia duce Tyrrheno profecti, in Tuscia sive

Hetruria consederunt, ut docent Strabo v. Geogr. & Dionys. Halicarnass. lib. I. Antiq. Rom. Hinc Plinius lib. VIII. cap. XLVIII. Nat. Histor. *Prætexta apud Hetruscos originem invenere.*

22. *Psilæ atque amphitapæ.*) Glossarium: *Auleum*, ψιλή. Item: *Babulonicum*, ψιλὴ πολύμιτ☉. Item: *Tapetus*, τάπις, ψιλή.

23. *Irritata canes quod, homo quam.*) Ita recte versum hunc constituit Jos. Scaliger. In verbis vero Charisii ineptissime nomen Plinii irrepsit. continuandus enim est versus Lucilii hoc pacto: *Canes. Lucilius primo, Irritata canes quam homo, quod planiu' dicit. pro canis.* Quem locum eidem Grammatico etiam aliquanto post in mentem fuisse existimem cum scripsit: *Torques, hic & hoc Torques, ut hic & hæc Canis a Lucilio libro primo dictas legimus.* ubi nullus hercule dubito, quin *Canes* reponendum sit, & hunc locum intellexerit. Porro libenter eum, quoniam de litera R agit, ad nonum Lucilii transtulissem, eo enim libro de orthographia ac literis disputarat; sed movit me consensus Nonii & Charisii pariter ex libro primo producentium. de eo igitur lectorem commonuisse suffecerit.

24. *Nodum in scirpo insane facere.*) Illud *facere* quid huic loco faciat equidem non video. hoc certe paret ex Donato Lucilium verbum vetus *In scirpo nodum quærere* usurpasse. an ergo audeamus sic reformare? *In scirpo nodum tum insane quærere vulgus.* ut sententiæ pariter & versui consulatur. Eandem parœmiam Ennius extulit: *Quærunt in scirpo, soliti quod dicere, nodum.*

25. *Et mercede meret relligiones.*) Rescribendum suspicatur Pater: *Et merc. merent legiones*, referendumque ad locum illum qui ita corruptissime apud Porphyrionem Horatii Interpretē conceptus legitur lib. I. Epist. I. *Cohors nunc amici, nam & Lucilius eos*

qui

qui nunc (forte *cum*) *præsidibus ad salarium eunt mercede inventas ait*. ubi idem *merentes* pro *inventas* emendat.

27. *Arutanas & aquales*.) Vulgo, *Arutæ neque aquales* distractis vocibus. credam, *Arutanæque & aquales*.

IN RELIQUIAS LIBRI II.

1. QUEM *cum vidissent*.) Vetus codex: *Quem illi cum vidissent*. quid si? *Quem cum ibi vidissent*.

Ibid. *aliumque cubare*.) Cubare absolute pro quod Plautus: *In morbo cubare*. Horatius lib. I. Sermon. Sat. IX.

Trans Tiberim longe cubat is prope Cæsaris hortos. de qua vocabuli hujus notione plura Pater in Succidanea Appendice ad Commentariolum Horatii cap. IV.

2. *Pestem perniciemque*.) Catullus: *Eripite hanc pestem perniciemque mihi*.

Ibid. *catax quam & Manliu'*.) Festus: *Catax, claudus*. Glossæ Isidori: *Catax, claudus, coxus*.

3. *Sole occaso*.) In XII. Tabulis verbum hoc ita scriptum est: *Sol occasus suprema tempestas esto*. adi A. Gellium lib. XVII. cap. II. Noct. Attic.

4. *Injuriatum hunc*.) Doctissimus Scaliger: *In viriatum* ex Nonio, qui scribit *Viriatum dictum esse magnarum virium*.

Ibid. *in fauces invâsse*.) Ita rectissime Scaliger pro *invasisse*: cui accedit libri veteris scriptura, in quo *muasse*. Sic Horatius lib. II. Serm. Sat. III. *Evâsti? credo metues doctusque cavebis*. vulgares editiones *involasse*, pessime.

5. *Nunc nomen, jamque*.) Insane. bene Jos. Scaliger totum versum ita constituit:

Nunc Nomentani quæ ex testibus ipse rogando

Exsculpi, hac dicam. — & hujus Nomentani Lucilium alias etiam meminisse, præter hoc ipsius testimonium, quod paulo infra habes, *Qui te, Nomentane, malum jam catera perdat*, testatur Scholiastes vetus Horatii ad illa: *Pantolabum scurram Nomentanumque nepotem.* ubi ait: *Pro hominibus vilibus. Nomina sunt luxuriosorum, quos etiam in priore libro Lucilius carpsit.* quo loco aut *libro secundo* pro *priore* reponendum, aut certe hæc Fragmenta Lucilii ad librum priorem transferenda existimo. *Exsculpi* autem pro *exsculpsi* ἀρχαϊκῶς dictum.

8. *meu' si discesserit horno Gentili.*) Fortean huc pertinuerint illa Apuleji ex Apologia, emendante eruditissimo Casaubono: *Equidem C. Lucilius, quanquam sit satyricus, tamen improbarim, quod Gentilem & Macedonem pueros directis nominibus carmine suo prostituerit.* nam vulgares editiones habent: *C. Lucullus quanquam sit Jambicus.* ubi *Jambicus* etiam retineri posse crediderim; eo enim genere carminis Lucilium quoque scripsisse satis alibi, ut puto, ostendimus. Et certe Macedonis etiam meminisse videtur; quamvis locus corruptissimus sit, lib. VIII.

Hic est Macedo si agron longiu' flaccet.

13. *cica & oraria.*) Bene Carrio *rica, & oraria*, & refert ad vocem istam paulo prius a Nonio expositam: *Rica est quod nos sudarium dicimus.* Oraria vero collocat inter tegmina sive vestes, ut monet clarissimus Lipsius: alioqui *oraria, quibus os obvelabatur*, interpretantur Glossæ veteres.

15. *jam catera perdat.*) Aliquod mendum latet, quod tollere non possumus; suspicabamur tamen, *jam querquera perdat.*

16. *Tum ferto omnia.*) Ferto lustrabant olim. Festus: *Fertum genus libi dictum est, quod crebrius ad sacra ferebatur, nec sine strue, altero genere libi: qua qui adferebant Struferctarii appellabantur.* Idem: *Strufer-cta-*

ctarios dicebant, qui quadam sacrificia ad arbores fulguritas faciebant, a ferto scilicet, quodam sacrificii genere. Vide necessario inscriptionem Fratrum Arvalium apud Scaligerum ad Festum, cujus indicio hæc etiam loca debere nos libenter profitemur.

Ibid. *sunt circumlata.*) Virgilius: *Idem ter socios pura circumtulit unda.* ubi Servius: *Circumtulit, purgavit. antiquum verbum est. Plautus: Pro larvato te circumferam, id est, purgabo. nam lustratio a circumlatione dicta est vel tada vel sulphuris. Juvenalis: — si qua darentur Sulphura cum tadis.*

18. *Vix vivo homine.*) Sic Ovidius lib. II. de arte amandi: *Sit gracilis, macie qua male viva sua est.* quod interpretandum ex illo Lucretii lib. IV. *Ischnon eromenion tum fit, cum vivere non quit Pra macie.*

Ibid. *ac monogrammo.*) Similiter T.Livius: *Effigies, imo umbra hominum, fame, frigore, illuvie, squalore enecti.*

22. *noctiluca.*) Jos. Scaliger in Conjectaneis *noctulugus* emendat; & addit, hanc vocem Lucilium usurpasse pro obscœno, id est, mali ominis, quales sunt bubones, aut similes aves noctu lugentes.

IN RELIQUIAS LIBRI III.

1. MILLIA *porro bis quina.*) Ita rectissime duos hos versus constituit Jos. Scaliger: nam vulgo & sententia pariter & versibus claudicantibus legitur: — *bis quina octoginta videbis Commoda de Capua quinquaginta atque octo.*

2. *Ad portam mille.*) Eleganter Lucilius ad portam longum iter esse ait, sed portæ vicinum Salernum, quum tamen longissime Salernum ab urbe distet. Eandem sententiam expressit Varro, qui portam itineri longissimam dicit, quod cum ab urbe proficiscendum est, cunctamur vixque urbe pedem

efferimus, qua ubi exivimus, facile quo intendimus pervenimus. Hanc hujus verſus interpretationem adfert Turnebus Adverſar. lib. XXVIII. cap. IX.

3. *Inde Dicaarchum populos.*) Verſum hunc, quamvis a Feſto ex incerto Satyrarum libro allatum, ordo itineris huc referendum eſſe admonet. Puteoli enim colonia non procul a Capua diſsita erat, quam Dicæarchiam dictam etiam Plinius conſentit, lib. III. cap. V. Nat. Hiſt.

4. *Campanâ Capuâ.*) Et hæc ad itineris hujus deſcriptionem pertinere jam olim monuit Pater ad Horatium, quæ cum proxime ſubſequenti fragmento etiam cohæſiſſe non vane ſuſpicari poſſumus.

6. Αἰγίλιπτοι *montes Ætnæ.*) Hæc vera eſt hujus verſus ſcriptura, ut docuit ex Homero doctiſsimus Theod. Canterus, apud quem ſæpius legitur: ἤτε κατ' αἰγίλιπος πέτρης cum loquitur de ſcopulo aliquo prærupto, & rupe adeo alta ut præ altitudine a capreis relinquatur. in vulgātis A. Gellii libris peſsime exſtat: ἐπὶ τὸ λοιπὸν *ut ajunt montes Ætnæ omnes atque aſperi Athones*, in manuſcriptis vero, Αἰπίλιπτοι *montes Ætnæ*.

8. *cippos Colligere omnes.*) Et hunc ſeſquiverſum ad hunc librum & itineris deſcriptionem pertinuiſſe judicavi, cujus hanc ſententiam facit Hadr. Turnebus: Venuſte, malos muliones inducere ſua jumenta in cippos eminentes & inæquales, nec ſequi planam viam & æquatam, ex eoque vel jumenta ceſpitare, & cadere vel everti vehicula ſignificans, eos dicit *colligere cippos*.

9. *Mantica cantherî coſtas.*) Et hoc fragmentum ad itineris hujuſce deſcriptionem indubie pertinere autumat Parens meus. Videtur autem de ſe ac vectore ſuo fabulari, cui hippoperæ utrimque dependentes (id enim mantica eſt) tergaque & coſtas preſſatas ulcerabant onere ſarcinarum multo infeſtiſsimo.

mo. Vide Patrem in Succidanea Appendice ad Commentariolum Horatii.

10. *Promontorium remis.*) Docte Jos. Scaliger, *Promontorî imum*, fulciendo versui, hoc est τὴν ὑπώρειαν.

11. *Quattuor hinc Silari.*) Quamvis libri numerum unde hic versus desumtus sit, non indicet Probus, ordinis tamen conjectura ductus, hic eum locandum censui.

12. *Palinurum pervenio nox.*) Palinuri promontorii meminit Plinius lib. III. cap. V. Nat. Hist. *nox* autem pro *noctu*, ἀρχαϊκῶς. XII. Tabulæ: *Si nox furtum factum escit*. Adi Macrobium lib. I. cap. IV. Saturnal.

13. *tum Liparam, & Fasceliti' templa Dianæ.*) Ita emendavimus. legebatur antea: *tum Liparas Fascelinæ t. D.* De Diana Fasceliti Servius in II. Æneid.

14. *Hic * * summi.*) Ita prima parte mutilum hunc versum in veteri codice reperimus. in vulgatis est: *Tertius hic mali superat carchesia summa*. ubi vocem *Tertius* pro *libro tertio* in contextum irrepsisse nemo non videt.

15. *Viamque Vis degrumari.*) Multa ad hunc locum collecta vide apud P. Pithœum Subsec. lib. II. cap. XIV. Jos. Scaligerum ad Festum, P. Merulam ad XVII. Annalem Ennii.

17. *non purpura, nulla peloris.*) Alii, *non purpura nulla Pelori*. ut more Græcorum augeant duæ negativæ.

19. -- *ergo E somno pueros.*) Ita recte vulgata lectio: a qua vellem manum abstinuisset Casper Schoppius: qui volentibus, si dIs placet, Musis ait se rescribere: *Ego e somno pueros*. & in Diomede *satiatus somno* pro *excitatus a somno*. Adeo sæpe bonis scriptoribus novas plagas pro medicina inferimus.

20. *Cernuus extemplo.*) Festus & Isidorus volunt Cer-

Cernuum eſſe genus calceamenti, decepti hoc verſu Lucilii, ut docet Scaliger ad Varronem. ac eundem præceſſiſſe putat illum ex incerto Satyrarum libro a Feſto allatum:

Et pedibus lava Sicyonia demit honeſta.

21. *Broncus novit lanius.*) Gloſſarium: *Brochus*, ὁ τὸ ἄνω χεῖλος ὠδηκώς. lege, *Bronchus*.

Ibid. *dente adverſo.*) Sic idem lib. IX. -- *denteſque adverſos excutio omnes.*

Ibid. *Rhinoceros velut Æthiopus.*) Ita duo hæc loca, quæ diverſis libris legebantur, combinavimus. Nam hæc verba ſola ex IV. libro adducta legebantur. quæ res Hadr. Turnebum in fraudem impulit, dum autumat Rhinocerotem Lucilio dici hominem qui dente eminente bronchus ſit.

22. *ille alter abundans.*) In horum verſuum ſcriptura recte atque εὐστόχως collineatum a Parente meo. ita enim Donati locum depravatiſsimum emendandum affirmat ejectis velut e Belgio Hiſpanis, inque eorum locum Pinnirapo laniſta, hoc eſt, gladiatore recepto.

Ibid. *Cum ſeptem incolumis pinnis.*) Varro lib. IV. de Ling. Lat. *Pinnæ, quas inſigniti milites in galeis habere ſolent, & in gladiatoribus Samnites.* Gloſſæ Iſidori: *Pinnirapi, ſecutores, gladiatores, quod pinnas rapiant.*

24. *Symmachu' præterea.*) Conjungebat cum his Paullus Merula alium verſum a Nonio item ex tertio Satyrarum Lucilii citatum: *Non, ut opinor, is a leto jam longiter errat.* Sed impoſuit viro doctiſſimo corrupta Nonii editio. non enim Lucilii, verum Lucretii verſus eſt iſte, apud quem lib. III. ita legitur: *Non, ut opinor, ea ab leto jam longiter errat.*

26. *poſtica parte protundit.*) Alii, *profudit*, ut illud Sulpitiæ de Domitiano: *Non trabe, ſed tergo prolapſus.*

30.

30. *Illud ad incita cum redit.*) Ita in veteribus libris constanter excusum reperimus non minus hoc quam illo altero ejusdem Poetæ loco libri xv. *Commanducatus corrupit, ad incita adegit.* unde evidentissima suspicio est, etiam antiquos *incitum* & in plurali *incita* dixisse. nam si *incitas* cum vulgo legas, non video quanam ratione constare possent numeri Luciliani. nec enim eos *as* quemadmodum *us* elisisse crediderim.

31. *Exhalat placidos tum.*) Ita excudi curavimus ex fide antiqui codicis. nam vulgo priore parte versus deminuto legitur: *Exhalas tum acidos ex pectore ructus.* unde rectum suspicabar: *Exhalas acidos tum demum pectore ructus.*

33. *Caupona hic tamen una Syra.*) *Hinc Copa Syrisca* Virgilii ducitur.

IN RELIQUIAS LIBRI IV.

1. O LAPATHE, *ut jactare.*) Hos versus, licet non apposito alicujus libri numero citentur, huc tamen referendos putavi, quoniam diserte in homines ingluviosos ac tantum non abdomini deditos dicti viderentur. Petri autem Criniti turpem hallucinationem, qui ex lapatho herba nomen viri hic constituerit, satis castigat P. Victorius Variar. lib. XXIII. cap. XIII. nam Poeta converso sermone herbæ utilitatem commendat. unde paullo post in Cicerone sequitur: *Non igitur lapathi suavitatem acipenseri Gallonii Lælius anteponebat.*

Ibid. *In quo Læliu' clamores Sophos.*) Cognomentum Sapientis C. Lælio ex re adhæsit, quod cum Tiberii partes adversus optimates tueri cœpisset, discordiam civitatis metuens ab incœpto destiterit. Plutarchus in Gracchis. vulgo autem *Sapiens*, non *Sophos* appellabatur, ut apparet ex Cicerone de Officiis & Senectu-

ctute, inter quas appellationes nominis sonus differt. cæteroqui Pomponius J. C. frustra esset, qui in Enchiridio de Origine Juris sic scribit: *Fuit post eos maximæ scientiæ Sempronius, quem populus Rom. Σοφὸν appellavit: nec quisquam ante hunc, aut post hunc hoc nomine cognominatus est.*

Ibid. *compellans gumias.*) Sic Doctissimus Scaliger. Gumiæ vero vocabantur antiquitus gulosi. Adi, si libido est, Conjectanea ejusdem. Hadr. Turnebum *gumas* legisse apparet, qui ita dictos fuisse putat homines luxuriosos, ut χύματα: nam neutra illa Græcorum in primam declinationem sæpe a Latinis deflecti solita. *Gumas* igitur ut gurgites vocatos. Paullus Merula *gluvias* ubique rescribendum asserit, quoniam in antiquis libris Ciceronis *glumæ* expressum deprehenderit.

Ibid. *O Publi, o Gurges Galloni.*) Ejusdem & rei & hominis meminit Horatius lib. II. Sermon. Sat. II. -- *haud ita pridem Galloni Præconis erat acipensere mensa Infamis*. ubi vetus interpres, *Gallonius Præco*, inquit, *primus acipenserem piscem suæ mensæ apposuit, quare ejus mensa etiam a Lucilio taxatur*. Cicero de Finibus lib. II. *Sed qui ad voluptatem omnia referens, vivit ut Gallonius, loquitur ut Frugi ille Piso, non audio.*

Ibid. *Læliu' præclare.*) Ordinem horum versuum ita in pristinam dignitatem reduxit doctissimus Scaliger, qui antea transpositi ac perturbati legebantur. hic enim versus ante illum ponebatur: *O Publi, o Gurges Galloni, es homo miser, inquit*. Præterea pro *illaque vere*, absurde nimis *illudque vere* legebatur; quę res Georgium Fabricium virum doctissimum pessime decepit, dum hoc solo exemplo nobis approbare conatur D literæ elisionem seu subtractionem perinde ut S veteribus usitatam fuisse.

2. *Quod sumtum atque epulas.*) Hunc quoque versum quamvis ex incerto libro allatum, huc pertinere

re judicavimus. nec incommode de eodem Gallonio accipi poſſe putamus. ſic enim Cicero in eamdem rem pro Cæcinna: *Qui relicta bonorum virorum diſciplina & quaſtum & ſumtum Gallonii ſequi maluerunt.*

3. *Nam quid Mutino.*) Mutinum in Lucilio ſeu Mætinum eſt σφραγὶς vel φυλακτήριον, ut docet Joſ. Scaliger ad Priapeja. nam pudenda pro amuletis ſuſpendi e collo pueris auctor Varro. Ex Lucilio vero cognoſcimus etiam ſignis notam veretri apponi, velut προβασκάνιον quoddam. In veteri Gloſſario legitur: *Mutonium*, προβασκάνιον, ὡς Λουκίλλιος. ut manifeſte appareat eum in animo hunc locum Lucilii habuiſſe. in Lucilio tamen non eſt *Mutonium* ſed *Mutinum*. Hæc fere Scaliger. vide & Turnebum lib. XVII. cap. XXIII. Adverſar. & J. Lipſium Electorum lib. II. cap. XIX.

Ibid. *Ut lurcaretur lardum.*) Pomponius Syris: *Lapathium nullus veſcebatur, lardum lurcabat lubens.*

4. *Hunc pontes Tiberinu' duo.*) Sic reſtituit Pater, cum in omnibus libris perperam legeretur, *Tiberinos*. Catillonem Tiberinum inter duos pontes captum dicit lupum piſcem qui Romanis in ſummis deliciis erat. Horatius lib. II. Sermon. Sat. II. *Unde datum ſentis? lupus hic Tiberinus, an alto Captus hiet?* Plinius lib. IX. cap LIV. Nat. Hiſt. *Eadem aquatilium genera alibi atque alibi meliora: ſicuti lupi piſces in Tiberi amne inter duos pontes.* Columella de Re Ruſtica lib. VIII. cap. XVI. *Hoc igitur perjurium multorum ſubtiliorem facit gulam, doctaque & erudita palata faſtidire docet fluvialem lupum, niſi quem Tiberis adverſo torrente defatigaſſet.*

5. *Illi præciſo atque epulis.*) Conjungendum hunc verſum putamus cum ſuperioribus, quoniam ex ſermonis conſequentia & ſenſu ſimul appoſite quadrare videntur. male autem ex XX. Satyrar. libro citabatur.

6.

6. *Tunnos captato, cordulum.*) Ita versus optimos ex depravatissimis eruit Jos. Scaliger. quibus hortetur Lucilius Lupum illum famoso carmine sæpius a se notatum, εἰρωνικῶς, ut relictis minoribus pisciculis illis, ut sunt cordilæ & saperdæ, tunnos, siluros & amias immanes pisces consectetur: manifesto autem irridet gulam ac rapacitatem illius; quamobrem etiam ad hunc librum transtuli. vulgo nulla aut sententiæ aut versuum ratione habita ita expressum reperies: *Thynno capto corvum excludunt foras, occiduntque lupos aperdite & jura siluri. Sumere te atque amiam.* Quorum tamen priorem versum idem Scaliger non conjungendum sibi cum sequentibus videri monuit postea in Appendice ad Conjectan. non enim esse Hexametrum. ac proinde legendum: *Thunno capto corvum excludendum foras.* quod proverbiale antiquis fuerit. ut Amphis Comicus ostendit:

Ὅστις κορακῖνον ἐσθίει θαλάττιον
Γλαύκου παρόντος, οὗτος οὐκ ἔχει φρένας.

7. *Vinum Defusum quibus e pleno.*) Verba hæc aliquantum a Cicerone more suo immutata ac transposita, qui sæpissime ita Poetarum versus dissolvere solet, ut eorum structura haud facile dignosci possit. quæ tamen Pater sic resolvenda & ad numeros redigenda putat, ut edidimus. Verum V. Cl. Franciscus Junius non minus harum quam sacrarum literarum intelligens ea ita a se restituta nobis indicavit nuper:

-- -- -- *sit quibu' vinum*
Defusum e pleno, hir, siphon cui neque demsit,
Vim nec sacculus abstulerit, ludos adhibentes.

nam post verba illa *adhibentes ludos*, continuo in Cicerone legitur: *& quæ sequuntur*, ut manifesto appareat ea verba Lucilii fuisse. *Defusum.* ita recte legitur. vide Turnebum Adversar. lib. 1. cap. 1. *hir, siphon.* ita Jos. Scaliger in Appendice ad Conjectan.

ex

ex melioribus tam ſcriptis, quam antiquitus excuſis exemplaribus reſtituit, pro quod legebatur *œnophoro.* nam vinum cui ſiphon aliquid demſerit, ſi diu ita deintegratum maneat, aceſcit. Propterea Lucilius, ex cujus verbis hæc ſcribit Cicero, proponit vinum integerrimum, & nulla parte periclitans aceſcere: id quod ſiphone depletum non eſt, neque vola manus pitiſſatum. nam Ir, vel Hir eſt vola manus, & ſumitur pro hauſtu, vel depletione. quia vola manus deplemus vas vinarium, ad vinum guſtandum. Egregie facit locus Catonis ad hanc rem: *Iri primæ*, id eſt, primæ depletioni. Hæc fere Scaliger.

Ibid. *Vis & ſacculos abſtulerit.*) Ita habebant antiquæ editiones, unde Scaliger: *vires ſacculus abſtulerit*. Fr. Junius: *Vim nec ſacculus abſtulerit*. Firmiſſima autem vina olim ſacculis vinariis caſtrari ſolita notiſſimum eſt ex Plinio.

8. *editque bibitque.*) Sic & hos verſus reconcinnavit Pater, quos ad hunc librum quoque transferendos putavi, quoniam eodem pæne loco a Cicerone recenſentur quo illi:

O lapathe, ut jactare neceſſe eſt &c.

Ibid. *& (ſi quæri) libenter.*) Libenter cœnare, id eſt, cum voluptate & lubentia. Cato de Re Ruſt. *Si voles in convivio multum bibere cœnareque libenter, ante cœnam eſto braſſicam crudam*. Pomponius Placenta: *Ruſtici edunt libenter pedibus triſtes, acres intibos*.

9. *Vivite, lurcones.*) Verſus hic a Donato ex libro II. Lucilii, a Nonio vero ex v. producitur, unde ego ad hunc librum pertinuiſſe non vane ſuſpicatus ſum, nam aperte in luxurioſos, ac gulones dictum apparet. In antiquis vero libris pro *lurcones* eſt *glaucones*, quod corruptum putat Joſ. Scaliger ex *glutones*, ac deinde a correctoribus non intelligentibus eam vocem, mutatum in *lurcones*. Glutones vero dicebantur guloſi. Perſius Sat. v. *Nec gluto ſorbere ſalivam mer-*

mercurialem. Ambrosius: *Sic amat diabolus filios suos ut perdat, sicut amat gluto porcellum ut comedat*.

Ibid. *vivite, ventres*.) Juvenalis Sat. IV. *Montani quoque venter adest abdomine tardus*. Epimenides apud D. Paulum: κρῆτες ἀεὶ ψεῦσαι, κακὰ θηρία, γαστέρες ἀργοί.

10. *Æserninu' fuit*.) In editionibus vulgatis hic versus posteriore sui parte mutilus legitur sic: *Æserninu' fuit flacco ore, una equidem*. quem supplebat Pater, *ac una equidem aure*. Had. Junius vero e vestigiis veteris scripturæ, ut ait, emendabat hoc pacto: *flacco ore Ammuniu' quidam*. ut nomen istud fuerit hominis Æsernia, Samnitium municipio, oriundi.

Ibid. *vita illa dignu' locoque*.) Sic Petronius: *Intrat cinædus homo omnium insulsissimus, & plane illa domo dignus*. Victorinus in Commentario de metrorum ratione ex Ennio refert hoc hemistichium, a quo verisimile est Lucilium esse mutuatum.

Ibid. *Cum Placidejano hic componitur*.) Eodem allusum a Cicerone lib. III. epistola IV. ad Q. Fratr. *Non putasset sibi Pompejus de illius salute, sed de sua dignitate mecum esse certamen, in urbem introivisset, ad inimicitias res venisset, cum Æsernino Samnite Placidianus comparatus viderer*. Placidiani gladiatoris etiam Horatius meminit lib. II. Sermon. Sat. VII. -- *Cum Fulvi Rutubaque Aut Placidejani contento poplite miror Prœlia rubrica picta aut carbone*. --

Ibid. *optumu' longe Post homines natos*.) Genus loquendi Tullio oppido quam familiare. ut pro Milone: *Unius post homines natos fortissimi viri*. de claris Oratoribus: *Longe autem post natos homines improbissimus C. Servilius Glaucia*.

11. *Occidam illum equidem*.) Hos versus, quamlibet ex incerto libro adferantur, eodem tamen quo superiores pertinuisse credo, ex Cicerone potissimum con-

conjecturam faciens, qui eos itidem a Placidiano aliquo enunciatos prædicat.

Ibid. *ſura ac pulmonibu' ſiſto.*) Omnes in vocabulo *ſura* ut ſcopulo offenduntur, nec injuria: cur enim a ſtomacho ad ſuram repente tam longe tranſitur? deinde cum interficere velit parem, nec lethalis plaga ſit ſuræ, cur ibi ſiſtere gladium & defigere poſtulat potius quam immergere jugulo aut jecori? Itaque Hadr. Turnebus tentabat reſcribere: *fibra ac pulmonibu' ſiſto.* nam & vox non longe abludere, & ſignificatio jecori convenire videbatur. poetæ enim Jecur ſæpenumero fibram vocant. ac idem aliquando legendum crediderat *lura*, ut os ventriculi, qui ceu utris vel culeus quidam eſt, intelligeretur. Parenti noſtro videbatur legendum *hira*, cui depravationi præter inſolentiam vocis etiam hiatum in medio verſu cauſſam præbuiſſe putabat. de quo adi, ſi videtur, illius Plautinarum Explanationum lib. I. cap. XXII. At vero omnium optime J. Scaliger, qui totum locum ita refingendum nobis indicavit: -- *in os prius occipiam ipſe Quam gladium ſtomacho, ſicam pulmonibu' ſiſto.* Noli dubitare quin vera ea ſit lectio. Prius, inquit, occipiam ſiſtere gladium in os, quam ipſum ſiſto in pulmones. Hoc enim plane gladiatorium, prius os petere quam corpus. Quare dicebant: *Non te peto, piſcem peto;* qui piſcis erat ſculptus in galea adverſarii. Hoc præceptum dedit militibus ſuis Cæſar in pugna Pharſalica, ut prius ora hoſtium peterent, quam reliquum corpus. Sica autem erat etiam gladiatorum. Suetonius apud Iſidorum lib. XVII. cap. VI. Origin. *Dum cujuſdam gladiatoris in ludum emiſſi gladius curvatus fuiſſet ex acie recta: procurrit unus ad eum corrigendum. tumque a pugnante reſponſum eſt, Sica pugnabo. inde ſica nomen datum eſt.* Utrumque ergo geſtabant gladiatores, gladium & ſicam. Hic locus Lucilii, ſi quis alius, dignus eſt

notatu. Hæc Scaliger.

Ibid. *gladium dum accommodat alter.*) τὸ *Alter* non hac vulgaria, verum hercle Pompejana notione, hoc eſt, pro *adverſario* interpretandum videri monuit nos Pater.

12. *quamvis bonus ipſe.*) Eodem hunc ſeſquiverſum, quia de magiſtro quodam Samnitium, hoc eſt, laniſta, agebat, referendum duxi, quamvis a Cicerone libri titulus non indicetur. Et prope abeſt, ut affirmem cum alio cohæſiſſe quem libro præcedente habes, hoc exemplo:

Bronchu' bovillanus, dente adverſo, eminulo, hic eſt
Rhinoceros velut Æthiopus, quamvis bonus ipſe,
Samnis in ludo ac rudibus cuivis ſatis aſper.

Et certe, ne quid diſſimulemus, videtur Lucilius libro tertio Satyrarum potius inter alia itineris ſui oblectamenta, quod Roma fecit Capuam (nam & ibi ludos gladiatorios fuiſſe docet clariſſimus Lipſius in libris proprie huic rei deſtinatis) munus aliquod gladiatorium deſcripſiſſe, ad cujus imitationem maxime Horatius & ipſe in itineris ſui deſcriptione, quod ab urbe Roma Brunduſium uſque inſtituerat, *Sarmenti ſcurra pugnam, Meſſique Cicerri*, retuliſſe videri poteſt. quin vero & alia fragmenta, quæ eodem libro leguntur, ad eandem rem ſpectaſſe liquido apparet, ut illud: -- *ille alter abundans Cum ſeptem incolumis pinnis redit, ac recipit ſe.* Itaque & hunc locum & duos proxime præcedentes, quos male hoc libro collocavimus, ad tertium hinc tranſferendos eſſe judicamus.

13. *tamen tenero maneat ſuccuſſa lacerto.*) Alii, *tenero moveat*, quod pro *moveatur* poſitum credebat Pater perpeſſionis ſignificatu. J. Lipſius verba Lucilii hac emendatione egere putabat, -- *tamen tenerom moveat ſuccuſſa lacertum Et manus interior* &c. tali ſententia: Præſcribere mulierculis videtur, ut ſi

quæ

quæ imbecilliore corpore sunt ad concussationem illam & dolorem lactantium puerorum fortiter tolerandum, ut humeros ac lacertos modice moveant, ac succutiant, manuque sinistra (ita enim interiorem manum interpretatur) uber paulisper tractent ac comprimant. Nisi forte cui pro eo *uberior* non *interior* sed *ulterior* commodius legi posse videatur, quod ipsum non rejicit Cl. Lipsius. Cæterum Josephus Scaliger longe alia mente se hæc accipere nobis indicavit, retenta vulgata lectione, nisi quod pro *uberior*, *liberior* rescribat. Exigere siquidem poetam a muliere ut sit solido corpore. quod si non ita solido corpore reperiri possit, attamen unum exigere, ut si succutiatur manu, aut alio impulsu, saltem maneat immota, quantumvis teneros lacertos habeat, & etiam ut manus liberius requiescere possit super ejus mamilla: non autem ut pessum eat præ mollitie mamillarum.

14. *Tisiphone residet.*) Sic Had. Junius versus hos sartos tectos reddidit, libri scripti fidem secutus maxime, in quo erat: *Tisiphone retine pulmonibus atque adirem unguen.* &c. in vulgatis vero codicibus multo corruptissimi leguntur sic: *Tisiphone te pulmonibus adirem, unguentum Excoctum attuli Eumenidibus sanctissima Erinnys.*

15. *in caput insilit.*) De nimis Latino versuum horum intellectu, Patris mei Præcidanea pro Tibullo, qui volet, consulito cap. XVII.

16. *Hæret verticulis adfixum.*) Videtur Hadr. Turnebo Lucilius hoc versu Verticulas vocare spondilos spinæ potius quam articulos. Verticulas autem credit dici & spondilos & articulos a vertendo: quod ibi se vertant & flectant membra corpusque quasi στρόφιγγες sint. Ejusdem vero loci crebra ruminatio redegit mihi in memoriam Arnobianum quempiam, ubi vocem hanc misere interpolatam licet agnosce-

re, libro III. adversus Gentes: *Quid ergo dicemus? Caput deos gestare tereti rotunditate collectum, retinaculis nervorum dorso illigatum ac pectori, & ad cervicum necessarias flexiones consertionibus verticum, atque ossea substructione fulciri?* apage istud *verticum*. repono quamvis audaciter *consertionibus verticularum*.

17. *Hi præ se portant*.) Sic Varro Manio: *Lecto strato matellam, lucernam, cæteras res hujusmodi præ se portant*. Plautus dandi casu dixit Pænulo: *Trecentos nummos Philippos portat præ sibi*.

20. *Longior hic quam grus*.) J. Guilelmius homines longos παροιμιωδῶς *Graves* dictos hoc Lucilii & illo Laberii versu ex Fullonicis probare nititur: *Utrum tu hunc gruem balearicum an hominem putas esse?*

Ibid. *grue tota cum volat olim*.) Pater: *grege tota*. sic enim supra: *Duceret hasce greges*. quod tamen hoc loco Nonii observatio non videtur admittere. *olim* vero ex Plauto interpretandum scribente in Milite: *Quam solis radii esse olim, cum sudum est, solent*. & Truculento: *Quam olim muscarum est, cum caletur maxime*. Sic Horatius Satyra I. -- *ut pueris olim dant crustula blandi Doctores*.

23. *dum fulmentas quattuor addit*.) Ingeniose Isacus Casaubonus, decus ac columen literarum: *clavis fulmentas quattuor addit*. hoc est, quatuor clavis fulmentas addit. imperitum librarium ex *cl.* fecisse *d* autumat, quæ prima mendi indoles fuerit. Fulmenta autem sunt καττύματα, ut idem monet, quod etiam *solum* Latinis dicitur.

IN RELIQUIAS LIBRI V.

TAMETSI *non quari' docebo*.) Versus labascit, ni fulcias hac Parentis nostri emendatione: -- *tamenetsi haud quari' docebo*. pro *tametsi*. Sic Catullus: *Quæ tamen etsi uno non est contenta Catullo*.

Ibid.

Ibid. *quod ἄτεχνον Isocration est.*) Donatus ad Adelphos Terentii: *Argumentorum genera duo sunt ἔντεχνον, καὶ ἄτεχνον.*

2. *Nam si quod satis est homini.*) Ita versus hos legendos & interpungendos existimat J. Lipsius Musarum deliciæ, de quorum sententia adi, si lubet, ipsius Variar. Lect. lib. I. cap. XIV. Lusit autem Lucilius in varia significatione ejus orationis qua *Satis esse* aliquid dicimus, & id quod reipsa sufficit, & quo contenti sumus. sic Ausonius: -- *satis hoc rear esse, Quod satis est.* -- & Seneca Epistola XV. *Quibus, si quid satis esse posset, fuisset.*

3. *Sicuti quum primos ficos.*) Alii, *primas ficos* & *paucas* sequenti versu. Sic idem supra: *Assiduas ficos.*

Ibid. *propala recenteis.*) Propalas putat fuisse Turnebus quæ merces palam & velut ante palum, seu de palo pendentes vendiderint; cui assentit Had. Junius. Palum enim multis in locis rerum venalium indicem ante domum erigi solere addit, ac vocem mere Latinam esse; id quod syllabæ longe ratio facile evincat, cum si peregrina fuerit *Propola*, necessario brevianda sit. Cæterum Josephus Scaliger huic incommoditati alia ratione subvenit, putat enim *Propola* ex Græco πωλεῖν deduci, sed præpositionem Latinam esse, ut in *Prologus*. producitur enim. quod non esset, si Græca esset. si enim esset προπώλης, hoc est προξενητὴς, neque primam produceret, neque eam significationem haberet quam nunc. Dictus enim quod primus vendat merces: quas in portu primus anticipat: &, ut Persius ait, *primus tollit piper a sitiente camelo*, ut prior vendat. quod manifesto innuit Lucilius. Hæc & plura Scaliger ad Culicem Maronis.

Ibid. *Protulit.*) Pro *profert* accipiendum ab antiquo *Tulo*. est enim præsentis temporis non præteriti. Sic *Obtulit*, pro *offert* usurpat Plautus. & Pa-

cuvius in Medo: *Et custodite hunc vos ne quis eum abstulat, neve attigat.* pro *auferat.*

4. *loco validum, ac regione.*) Ennius: *Succincti gladiis media regione cracentes.*

5. *Dic quam cogitat vis ire minutim.*) Acute amicus noster Joannes Meursius: *visire minutim.* de qua voce consule Jos. Scaligeri Castigationes in Catullum. priora tamen verba Lucilii etiam corrupta sunt.

7. *Et cum id mi visus facere est.*) Sic Pater ex conjectura versum constituit, quomodo & postea in libro antiquissimo Prisciani, manu exarato exstare comperi. vulgo perturbatis numeris legitur: *Et cum id mihi visus est facere tum retia nexit.*

Ibid. *tum retia nexit.*) Has tres voces ex incerto libro Satyrar. Lucilii etiam Diomedes adducit lib. 1. Grammat. ubi docet *Necto nexui vel nexi* facere in præterito.

8. *Consilium, fas si placet, tune impune.*) Had. Jun. C. *fas si placeat, tu imp. s.* Sed vera & indubitata lectio Josephi Scaligeri: *Consilium facsint placeat, tu impune luperis.* nam *superbis* illud nihil ad rem.

11. *Liviu' pauperem ait.*) Conjiciebat Pater: *Liviu' pauperie hac se ingentia munera fungi.* id est, in hac pauperie sua. quasi dicat nihil obesse pauperiem Livio quo minus ingentia munia defungi possit.

12. *Lippus edenda acri.*) Hæc vera est hujus versus scriptura. apud Nonium corrupte legitur: *Lippus edenda acria assidue caparius capa lacrymosa.* quod postremum epitheton adjectum e superiore Lucilii versu ibidem adducto a Nonio, recte Had. Junius monet. quod vero apud Priscianum in excusis libris insertum habes, *χρομμυοπώδης homo.* & versum turbat & a calamo exaratis aberat. scin' quid suspicer? τὸ χρομμυοπώδης interpretationem vocis *Caparius* fuisse a sciolo aliquo adjectum, emendandumque

χρομ-

χρομμυοπώλης, quod cæparum venditorem notat. non autem abſimilis huic verſui eſt ille Nonii ex Apella: *Cui cæpe edendo oculus alter profluit*.

13. *Intybu' præterea.*) Quemadmodum divitum luxuriem & vitia libro priore caſtigarat Lucilius, ita hoc libro de vita ac victu ruſticorum egiſſe videtur. nam Chariſius auctor eſt eum deridentem cœnam ruſticam multis herbis enumeratis hunc verſum tandem addidiſſe.

Ibid. *pedibus perſerpſit equinis.*) Pater legit, *proſerpſit.* cujus ſcripturæ veritatem probat auctoritate Varronis, qui lib. IV. de L. Lat. *Proſerpere* idem quod *ſerpere* fuiſſe ſcribit.

14. *Flebile cæpe ſimul.*) Hunc verſum cum ſuperiori olim cohæſiſſe, vix eſt ut dubitemus.

Ibid. *lacrimoſæque ordine tallæ.*) Sic veriſſime emendavit Joſ. Scaliger pro quod *talpæ* apud Nonium corrupte legitur. nam interiores tunicas cæparum, unde *Tunicatum cæpe* Horatio, *Tallas* vocabant. Sextus Pompejus emendante eodem Scaligero *Tallam*, *alii folliculum vel cæpe.* Gloſſarium: *Talla* χρομμύου λέπυρον. Quod vero Had. Junius *ſcillæ* reſtituendum cenſebat, nihil eſt. nam quamvis & id generis cæparum ſit, nimis procul tamen a receptæ ſcripturæ veſtigiis recedit.

15. *Urceus & gemina longus m. a.*) Sic optime verſum hunc reſtitutum confidimus, nec ætate impeditur judicium hic noſtrum, pro quod vulgati codices vitioſe præferunt: *Urceus aut longa geminus miſtarius anſa.* at vetus editio: *V. aut longe geminus miſtarius paulo.* unde aliquando ſuſpicio nata nobis pro *paulo*, reſcribendum *aure.* ut *Miſtarius*, ſive ut quidam *Mixtarius*, idem ſit prorſus quod *Dyota* apud Horatium.

16. *Macte, inquam, virtute.*) Hinc Horatius: — *macte Virtute eſto, inquit ſententia dia Catonis.*

18. *Laſcivire pecus juſſit.*) Delphinem hoc verſu in-

telligi, planum. deesse itidem vocem aliquam quæ sensum absolvat apparet, quam videor non incommode ex Livio Andronico supplere posse, e cujus Ægystho adducit Nonius: *Tum autem lascivum Nerei simum pecus*. ut rescribamus in Lucilio: -- *simum Lascivire pecus*, &c. nam ea nota proprie Delphini insigniti. Lucilius lib. VII. *Simavit taxim ad nares, Delphinus ut olim*. Plinius lib. IX. cap. VIII. Nat. Hist. de Delphino locutus, addit: *Pro voce gemitus humano similis, dorsum repandum, rostrum simum. Qua de caussa nomen Simonis omnes miro modo agnoscunt, maluntque ita appellari*. Ex quibus verbis posset quis non inscite arbitrari pro *rostrique repandum* rescribendum *dorsique repandum* in Lucilio, nisi a vulgaria scriptura staret aperte Nævius illo versu: *Repandirostrum incurvicervicum pecus*.

22. *an porro prodenda dies sit*.) Ita apud Nonium ex Donato corrigendum, pro quod exstat: *an prodenda dies?*

26. *Adipatam pultem*.) Puto & hoc ad cœnam rusticam pertinuisse, de qua paullo ante Charisius.

IN RELIQUIAS LIBRI VI.

1. CUI *neque jumentum est, nec servus*.) Catullus: *Furi, cui neque servus est, neque arca*.

Ibid. *secum habet ipse*.) Martialis: *Asse duos calices emit, & ipse tulit*.

2. *Ducere protelo*.) Cum equi continuant actum, dicuntur protelo ducere. Protelum enim est continuatio vel tenor. adi, si vacat, Jos. Scaligerum in Catalecta.

3. *Hæc, inquam, rudet e rostris*.) Interpretandum putabat Pater ex illo Lucilii: *Nec designati rostrum Prætoris, pedesque Spectet*. ut *Hæc* sit accusativus.

Ibid. *Concursans uti arenarius*.) Ita hodie in recen-

centioribus Nonii codicibus legitur. at in superioris memoriæ excusis *ancarius*. unde Had. Junius *aggarius*, vel per n *angarius* faciebat, qua voce nuntius intelligitur. Sed Jos. Scaliger *ancarius*, ut in V. C. est, veram lectionem putat, hoc est *angarius*. Porro varias & anxias nimis hujus loci explicationes apud Turnebum invenies Adversar. lib. XVII. cap. XXIV.

6. *Si hic vestimenta.*) Jos. Scaliger hos Trochaicos esse me monuit ex XXVI. non ex VI. libro, atque ita constituendos: -- *Si hic vestimenta elevit luto, Ab eo risum magnum ac cachinnum imprudens subjicit.* quod imitatus sit Horat. -- *si forte subucula pexæ Trita subest tunicæ.* --

7. *Quî te bonu' Juppiter.*) Jos. Scaliger: -- *qui te, bone Juppiter, inquit, Mutivit, quum cœnabit, dominum fore Crasso?* quam veram lectionem putat, hac sententia: Proh summum Jovem, quis deblateravit te fore dominum convivii Crasso, cum cœnabit? at Pater meus ita emendabat: -- *quî te bonu' Juppiter, inquit, Crasso Mutiu' quum cœnas dominus foris* -- hoc sensu: Ut te bonus Juppiter perdat, inquit, qui quum tua præbitio sit, ut nos cœna defraudes, utque impensæ compendium facias; alio condicas foras, *Cave*que *canem* foribus inscribas tuis.

8. *& quæsticuli isti Intuti.*) Et hanc veram lectionem arbitratur Scaliger, ut dicat Poeta, hoc genus nundinationis omne est σφαλερόν. vulgo legitur: *& quæsticuli instituti.* quod si alicui mordicus retinere placuerit, necesse est tmesin Lucilio familiarem fieri, ac hoc pacto dividi verbum, quod lex carminis alioqui admissura non erat: -- *& quæsticuli insti - Tuti*: -- ut τὸ *Tuti* principium alterius Hexametri constituatur. Tmesi vero frequenter usum Lucilium, præter Ausonium testatur etiam Porphyrion in Horat. lib. II. Epistol. II. ibi:

--

-- *circum-Spectemus vacuam Romanis vatibus Ædem*. *Una pars*, inquit, *orationis est*, *divisa in duos versus*, *Lucilii more antiquo*. Instituere autem quæsticulum sic dictum, ut *Instruere* vel *occipere quæstum* Plauto.

9. *Nequitia occupat os*.) *Os* recte in contextu legi probat Virgilianum istud lib. VII. Æneid. -- *& venienti Ebuso plagamque ferenti Occupat os*. tamen sententia postulante audebat Pater *hos* pro *os* in Lucilio rescribere. quod etiam vetus codex comprobare videtur, in quo *hoc* excusum legitur.

11. *Id solum adversæ*.) Non video quomodo faciat ad propositum Nonii exemplum hoc. Jos. Mercerus legi posse arbitratur: *Eid solum adversæ fortunæ reque resistit*. *Eid* pro *id*, *Re* pro *rei*, ut *die* pro *diei*, aliaque apud A. Gell. & Nonium. *Resistit* vero pro *restat* accipit. ut hæc sit sententia: Unum id adversæ fortunæ & rei superesse.

12. *Hortare illorum*.) Ingeniose Jos. Scaliger: *Hortare illorsum, si possim captus oriri*. & *oriri* capit pro *surgere*. ut in Commentariis Consularibus: CONSOL ORIENS MACISTROM POPLEI DEICAT. id est, *surgens*. nos legebamus, *Hortare illorum si possim captu' potiri*. quod ad observationem Nonii propius facit, ac eodem modo accipiendum quo illud Plauti in Capt. *Nam postquam meus rex est potitus hostium*. vide Festum in Potitus.

13. *grabati restibu' tenti*.) Glossæ Isidori: *Instita*, *grabati resticula*.

15. *cineraris cludebat*.) J. Lipsius: *cinerarios eludebat*. & intelligit de puero, qui jam tondendus in gyrum currens effugere volebat cinerarios, ut plane sit illud Catulli: --*Jam tuum cinerarius tondet os*.

16. *credit quanquam latrina petisse*.) Pater, *credis quenquam*, ut *Latrina* sit accusativus pluralis a *latrinum*.

17. *Pretium emit*.) Legit Pater, *Prædium emit*.

&

& *emit* pro *emat* positum interpretatur ἀρχαϊκῶς.

19. *procedere porcent.*) Festus: *Porcet quoque dictum ab antiquis quasi porro arcet.*

20. *Salvere jubere.*) Nonius post hæc verba Lucilii addit statim: *jubere salutem mittere amico.* quæ an Lucilii, an a glossa sint dubito. certe, si ea Lucilii esse volumus altero τὸ *Jubere* inducto, ut in veteri codice erat, ita rescribendum fuerit:

-- *salvere jubere, salutem mittere amico.*

21. *Date bibere ab summo.*) Vestigia aliqua hujus hemistichii videor apud Porphyrionem Horatii interpretem sagaciter indagasse. qui ad illa Horatii lib. III. Carm. Od. XXI. *Descende Corvino jubente Promere languidiora vina. Attende*, inquit, *elocutionem, descende promere, descende ut promas. ut est illud: Bibere absumo.* ubi puto hoc Lucilianum fragmentum reponendum esse.

22. *Sardinensem terram.*) Corruptissime in hujus loci citatione nomen Lucilii apud Porphyrionem legebatur: *Lucius Sarcitius.* pro quo *Lucilius Satyricus* substituendum esse quis non videt?

IN RELIQUIAS LIBRI VII.

1. TESTAM *sumit homo Samiam.*) In re simili Martialis lib. III. *Abscissa est quare Samia tibi mentula testa.* quid si autem pro *homo humo* reponamus?

2. *Dixi, ad principium venio.*) Hi versus parvo intervallo a superioribus dissiti videntur fuisse. nam perperam ex diversis libris citantur.

4. *Aptari caput, atque comas.*) Videtur innuere formam & venustatem mulieris optimam esse conciliatricem virilis libidinis.

Ibid. *fluitare capronas Altas.*) Videtur *altas* pro *promissas* interpretandum, eadem nempe ratione, qua

qua *alere capillum* dicimus pro *promittere*.

Ibid. *frontibus immissas*.) Referendum ad angustæ frontis modum, de quo abunde Pater in Comment. ad Horatium. *immissas* enim pro demissas & promissas accipiendum.

5. *Servorum est festu' dies hic*.) Sigillaria dies servorum, quæ in continenti post Saturnalia celebrabantur, ut docet Scaliger ad Festum. Et Hexametri lex non admittit Sigillaria. Ausonius: *Ædiles etiam Plebei, etiamque Curules Festa Sigillorum nomine dicta colunt*.

6. *Rador, subvellor*.) Vetus codex: *Sador, subvellor*. quam lectionem retinendam moneo. *Sadere* enim vox Latina, & usus est ea Tertullianus adversus Valentinianos: *Alioquin tantum se huic hæresi sadere permissum est, quantum lupa fæmina formam quotidie supparare solenne est*.

Ibid. *desquamor, pumicor*.) Plinius Natur. Histor. lib. XXXV. cap. XXI. *Sed & ii pumices qui sunt in usu corporum levigandorum fæminis, jam quidem & viris, atque, ut ait Catullus, libris*. Adi, si placet, Fratris mei Notas ad Catullum.

Ibid. *Expilor, pingor*.) Puto rescribendum *Expolior, pingor*. & apposite ad correctionem nostram Plautus Pœnulo, de ornatu muliebri agens: *Lavari aut fricari, aut tergeri aut ornari, Poliri, expoliri, pingi, fingi*. & Seneca Pater Controvers. *Ite nunc & in illis vulsis, atque expolitis, & nusquam nisi in libidine viris quærite oratores*.

7. *Cortinipotentis Delitiis*.) Cortinipotentem videtur appellare Apollinem, cui Hyacinthus in deliciis erat.

9. *caldum ex fornacibu' ferrum*.) Ita legendum versu postulante. male vulgo: *& fornaceum ferrum*.

10. *Simavit taxim ad nares*.) Lupercus Servastus Junior: *Simataque jacent curvo sinuamine nares*.

12.

12. *Ætatem & faciem.*) Eadem duo paulo superius conjunxit: *Qui te diligit, ætati facieque tuæ se Fautorem ostendat.*

14. *Ne auriculam obsidat caries.*) Hac enim maxime infestantur pusilli pueri.

17. *segetem immutasse, statumque.*) Forte *satumque.*

20. *Muginamur.*) Ridiculum vero hoc loco bonum Crinitum, qui nomen Attæ Atellanarii Poetæ versui huic appenderat, hoc exemplo: *Muginamur, molimur, subducimur Atta.* ac hinc probare annitebatur Attam familiarem Lucilio nostro fuisse, contra mentem Grammatici, qui Attæ Poetæ simile exemplum ex Aquis Caldis producit hoc: *Atque ea muginantur hodie, atque ego occlusero fonte me.* ubi forte *fore* pro *fonte* reponendum.

Ibid. *molimur.*) Plautus Curculione: *Viden' ut misere moliuntur, neque queunt complecti satis?*

IN RELIQUIAS LIBRI VIII.

1. SUSTULIT *in digitos.*) Pro *sustollit* ἀρχ. est enim præsentis non lapsi temporis nota, a veteri *Sustulo.* Sic Virgilius: *Verum hæc tantum alias inter caput extulit urbes.*

2. *Cum poclo bibo eodem,*) Hos delicatissimos Lucilii versus Had. Junius occasione manusc. codicis restituit primitus ad hanc faciem:

Cum poclo bibo eodem, amplector labra, labellas
Fictrices compono, hoc est, tum ψωλοκοπῦμαι.

cum legeretur apud Nonium in dictione Componere: *Cum plocio eodem obvio amplector, labra labellis compono, hoc est, cum ipso duco panias.* in Fingere vero paullo emendatius: *Eodem poculo bibo, eodem amplector, labra labellis fingens compono.* Cujus lectionis a se immutatæ non temerariam fidem comprobat his ver-

verbis: *Labellas* fæminino genere diminutivum esse crediderim a *labia*, cujus usum prius docuit Nonius. Quod vero vice *Fingens*, quod in vulgato codice legitur, reposuerim *Fictrices*, id & manuscripti fides, & versus lex, ut facerem, persuasit. Postremo quod hic in meo, etsi inepte, non tamen a compositæ vocis coagmento aliene legebatur, *ipso loco pomas*: illic vero truncata (qualis ψωλὸν & recutitum decebat) dictione ὠλοχοπῦμη, dedit occasionem substituendi ψωλοχοπῦμαι. ne nunc dicam, quod aptissimo usus fuerit vocabulo in exprimenda tentigine sua, quæ collabellationem sequebatur. Hactenus Junius noster. Maluit tamen Parens meus, ut antea legebatur, priorem partem relinquere, ejuscemodi interpunctione scilicet, qualem in contextum retulimus. Idque haud paullo simplicius, ut novissimum *o*, è *Compono* in numerorum dimēsione nullum exteratur.

3. *Verum flumen uti*.) Sic Had. Junius & hos versus ope, ut apparet, manuscripti codicis ad numeros redegit. vulgo & sententia & carmine oppido turbatis: *Rerum flumen, atque uti ipso divortio ligneis pedibus eercurum concurret aquis*.

6. *Tum compone latus lateri*.) Ita versum hunc numeris suis restituit Pater; pro quod legebatur: *Tuum latus compone lateri*. videtur autem non longe disjunctus fuisse ab illis: *Cum poclo bibo eodem* &c. ac sic pro *compone compono* rescribendum erit.

7. *stadiumque acclive*.) Quid si? *spatiumque*.

8. *mercem in frigdaria ferre*.) Ita in manuscripto Prisciani antiquissimæ fidei libro, cujus mihi usus obtigit beneficio viri optimi ac doctissimi Henrici Bredii præceptoris nostri, reperimus, non *frigidaria*, quod lex versus rejicit. Sed profecto, ut quod res est fabuler, quis hinc commodus sensus elici possit nondum video. nam quid obsecro frigidariis commune

cum

cum piſcibus? quæ in balneis locum obtinuiſſe ſcimus. Ego vero, ſi fidei & notæ priſcæ codices ſuffragatores haberem mihi, libenter hercule repoſuerim *cetaria*, pro *frigdaria*, quæ vox quamvis aliquantulum a recepta lectione recedat, ad ſenſum tamen unice facit. Horatius lib. II. Sermon. Sat. v. *Plures annabunt thynni, & cetaria creſcent*. ad quæ verba vetus Scholiaſtes, *Cetaria*, inquit, *officina, in qua liquamen conficitur: alias loca in quibus ſalſamenta fiunt Cetaria dicuntur*. Fuit etiam cum non inepte *vivaria* reſcribendum arbitrarer. Verum hæc tantum conjectura eſt, nec de ea quidem temere quidquam pronuntio, ſed ſuſpendo judicium meum dum quid compertius habeam. non poſſum autem diſſimulare me in veteri quadam editione, pro *mercem in frigdaria ferre*, excuſum offendiſſe *& frigidiaria ferre*. quod verſum quidem commode conſtituit; cæterum quis ſenſus ex eo elici poſſit, non video.

9. *ac barbula prima*.) Non diſplicet hoc loco P. Scriverii amici noſtri conjectura: *ac parmula prima*; quod conjungit cum altero verſu ex incerto libro a Grammaticis allato: *Tum ſpara, tum rumices portantur, tragula porro*.

11. *Piſtrinum appoſitum, poſticum*.) Placet ex parte J. Guilelmii emendatio; nam ut tota, Nonius clare vetat, qui obſervat Poſticum neutro genere poſitum hoc verſu, quod neutiquam ex eo elici poſſit, ſi ejus ſententiam ſequamur. vide num ſic melius ſcribi queat: *Piſtrino appoſitum poſticum, cella, culina*. Cella autem ſive Cellarium a reponendis celandiſque rebus eſculentis & poculentis dicitur, ut docet Donatus ad Terentium. Gloſſarium: *Cellarium & Cellaromarium*, ταμεῖον. emenda: *Cellarium & Cella, promarium*, vel certe *promtuarium*.

12. *A læva lacrymas*.) Hanc lectionem antiquiſſimi manuſcripti codicis oculata auctoritas comprobat.

Im-

Impressum habet: *Lena manu lacrimas*. ubi τὸ *manu* a glossa esse suspicari audeam. Cæterum non comprimor, quin hujus loci occasione similem quendam e Martiale, sed insignite depravatum, & a nemine hactenus intellectum in medium proferam. cujus restitutionem non imputabis nobis, ne quid erres, sed vero magni Scaligeri curiosæ felicitati. quoniam enim privis opibus non satis valeo, alienis uti decretum est mihi. Locus ex libro XI. Martialis hic est:

At tibi nil faciam: sed lota mentula lana.
λειχάζειν *cupida dicet avaritia.*

Concurrite omnes augures, aruspices: nihil verius, nihil certius conjectura hac Scaligeri:

At tibi nil faciam, sed lota mentula læva
ΛΙΑΖΕΙΝ *cupida dicet avaritia.*

hoc sensu: Sed lota sinistra mastuprabo, & jubebo te avaram meretricem plorare.

13. *rectus subtegmine panus.*) Nonius ex IX. Lucilii tale hemistichium producit: *foris subtegminis panus est*. quod idem cum hoc fuisse suspicor. *foris* autem *subtegminis*, hoc est, extra subtegmen, ut interpretatur Pater. sic Lucretius, *fornacibus intus* e contrario dixit.

14. *si agron longiu' flaccet.*) Scal. *si lorum l. f.* id est, τὸ πέος. & subjungit huic illum versum:

Lena manu lacrimas mutoni abstergit amica.

16. *gigeria sunt.*) Ita interpunxit & correxit Scaliger. est autem Gigerium ventriculus gallinarum, quod verbum hodie in Gallia retinent.

Ibid. *Sive adeo hepatia.*) Malit Pater: *Sive adeo issicia*. neque solum hic, sed etiam in verbis Nonii. vide Varronem de Ling. Lat.

17. *Lentet opus.*) Sic *Lentum negotium* apud Cic. ad Attic. & *Lenta materies* apud Plautum.

IN

IN RELIQUIAS LIBRI IX.

UNo *eodem, ut diximu', pacto.)* Sic lib. xx. -- *atque eodem uno tempore, & hora Dimidio.* -- & xxix. *Eodem uno hi modo rationes subducent suas.* & incerto libro: *Uni se atque eidem studio omnes dedere.* -- nec ab hac elegantia alienus rex poetarum Virgil. -- *& hac ut cera liquescit Uno eodemque igni.*

Ibid. Αρες, Αρες, *Graci ut faciunt.)* Notum illud Martialis: *At Graci, quibus est nihil negatum, Et quos* Αρες, Αρες *decet sonare.*

2. *At non multum abit hoc.)* Ita restituit Pater. vulgo legitur: *a re non multum abest hoc cacosyntheton atque canina si tibi lingua dico nihil ad me nomen hoc illi est.* quæ hoc modo legenda censet Cl. V. Franc. Junius: -- *a. r. Non multum abest hoc cacosyntheton atque canina Si lingua dico &c.*

5. ABBIRE *multum est.)* Dicit Poeta multũ interesse an *Abbire* duplici BB. an vero *Adbire* scribamus. unde puto in verbis Velii, pro, *& in hoc nullam differentiam putat esse Lucilius*, corrigendum, *non nullam differentiam*. alioqui diserte repugnant versui Luciliano.

6. *Jam* PUEREI *venere.)* Hæc ita plusculis versibus complexa eademque fœdata purgavit, ac constituit Jos. Scaliger. Postremum versum addidit ex Fabio J. Lipsius, qui aperte videtur pugnare in priores: nam ibi *Illi* dandi casu vetat cum E scribi, hic eundem casum jubet. sed purgat idem J. Lipsius, quod confusionis non hic metus: quoniam pluralis *Mendaces, fures*. Itaque lapides ad Lucilium apte: EI QVE. OPEREI. DIEM. DEICITO. item: QVANTA. EI. PRÆCONEI. VIATOREI. DARE. OPORTEBIT.

Ibid. PILVM *Quo pinso, tenues I.)* Tangit hos ver-

ſus Marius Victorinus lib. 1. de Orthographia: *De nulla ſcriptura diutius inter orthographos quæſitum eſt, quam de iſta. Pilum ajunt militare telum, & Vinea ſubter quam* (ita corrigit & explet J. Lipſius) *milites aggerem inſtituunt per EI ſcribenda: atſi Pilum ſit quo pinſitores utuntur, & vinea, quæ ruri colitur, per I.*

7. *Quare ſervandi numeri.*) Ita optimos hos verſus ex veteri codice Chariſii eruit Pater. qui præpoſtero ordine hic collocati ſunt. præponi enim debebant illis proxime præcedentibus: *Jam* PVEREI *venere* &c. nam Chariſius ubi eos adduxit, addit continuo: *& paulo poſt, Pupilli, pueri, Lucei hoc uniu' fieri*. ubi manifeſto comparent veſtigia iſtius verſus: PVPILLI, PVERI, LVCEILI, *hoc uniu' fiet*. quod breviter admonere viſum fuit.

Ibid. *& verſus faciendi.*) Putabat Pater ſenſu commodiore legi poſſe: *in verſu faciendo*. Sic Horat. lib. 1. Sat. x. -- *& in verſu faciendo Sæpe caput ſcaberet, vivos & roderet ungues.*

Ibid. NOS CÆLI, NVMERI.) Hic locus Cæcilio Vindici in mentem fuit, cum ſcriberet: *Si Lucus, Magnus, Magus ſunt nominativi eorum: unum I in genitivo habebunt, plurali quoque nominativo & vocativo, ſed & dativo & ablativo ſimiliter ſcribentur: ſi autem Lucius, Magnius, Magius proferantur, duo II. in genitivo habebunt: ut Lucii, Magnii, Manii: quod ipſum Lucilius annotavit, quum a Numero Numerius diſcerneret.*

8. *S noſtrum & ſemi-Græce.*) Lex carminis poſtulare videtur, ut ſcribamus: *S noſtrum atque ſemigræce.*

9. *L liciendo congeminat L.*) Ita de ſententia Fr. Junii hæc reſcribenda. vulgo depravata, ac male quædam vario characterum genere diſtincta, quum verba Lucilii non ſint.

10. *Quid tibi ego ambages.*) Hunc verſum huc pertinuiſſe puto. eſt enim in Grammaticos.

11.

11. *Ut perhibetur* INERS.) Et hæc in Grammaticos dicuntur; itaque ad hunc librum transferenda judicavi. nam nec ipsi Grammatici in libri indice citando sibi constant. Servius enim primo ex Lucilii, Philargyrius vero ex XIII. producit. in Servio excuso mendose legitur: *Ut prohibetur Iners. in quo non ulla est ars*. Huc pertinet locus Ciceronis lib. II. de Finibus: *Sed lustremus animo non has maximas artes, quibus qui carebant*, Inertes *a majoribus nominabantur*.

Ibid. *ars in quo non est ulla.*) Ita legendum versu Spondaico. male mutant alii: *ars in quo non erit ulla*. In vocis autem hujus significatu consentit cum Lucilio Festus: *Iners, ignavus, vel sine arte*. & liber Glossar. Ατεχνὴς, *iners, sine arte*. item: Ατεχνία, *inertia*.

12. *Nam velut* INTRO *aliud*.) Et hos absolutissimos & elegantissimos versus, ut multas alias hujus Poetæ reliquias, debemus veteris codicis Charisii benignitati. quos tamen Pater pro judicio suo refinxit. eorum vix aliqua vestigia in vulgatis comparent. ad hunc autem librum pertinuisse, res ipsa indicio est nobis.

13. *Porro* CHENOPODAS.) Et hæc in Grammaticos dicta manifesto apparet. unde & Jos. Scal. judicio ad hunc librum transferre nihil veriti sumus, quamvis a Macrobio ex I. adducantur. forte vero leg. *Porro ut Chenopodas, sic Clinopodas* &c.

Ibid. *ante* PEDES LECTI.) Lectionem Patris sequor: ἀντὶ PEDES LECTI. Pedes lecti per metathesim dixit, quos Lectipedes voce unica dicebant. Glossarium: *Lectipedes*, κλινόποδες.

14. FERVET AD ANNVM.) Glossarium: *Ad annum* εἰς ὥρας.

15. *Fervere ne longum*.) Male hic versus a superiore divulsus, & ex diverso libro citatus erat.

S 2 Ibid.

Ibid. *lectoribu' tradam.*) Ita rescribendum de sententia Patris, pro quod vulgatur in omnibus: *littoribu' tradam*, unde Had. Junius *lictoribus* faciebat: sed nihil ad rem. dicit enim Poeta se vocem *Fervere* contra receptam consuetudinem non producturum; sed vero correptam lectoribus traditurum.

16. *Nunc hæc quid valeat.*) Sic luculentissimos hos versus reconcinnandos & constituendos autumat Pater. qui quantum ab excusis libris mutent, ex collatione poterit cognosci. ita enim scriptum est in illis: *Non hæc quid valeat, quidve hoc intersiet illud Cognoscis primum, hoc quod dicimus esse Poema Pars est parva poema. Idem Epist. Item quævis non magna pars poema est illa. Poesis opus totum totaque illa summa est una* θέσις, *ut annales Ennii. atque istoc unum.* &c. Iliadis autem Homericæ nomen in hisce corruptissimis versibus desiderari argumento est glossema illud Nonianum, quod iisdem blennus ille subjecit: *Poesis est perpetuum argumētum & rhythmis* (corrige, Patre monente, *ex rhythmis*) *ut Ilias Homeri & Annales Ennii.*

17. *Quod deformi' senex, ac pædidus.*) Ita olim Jos. Scaliger, cui J. Lipsius assentit. quamvis etiam non male, *ac perditus* legeretur, sed alterum illud minus a vulgata scriptura abit, quæ est *appetitus*.

Ibid. *Quod mancus, miser, exilis.*) Bene Pater, *misereque exilis*, versu favente & vetere libro, in quo *miserque exilis*. tamen ambigo, ne altera Patris conjectura potior sit: *Quod mancus, macer, exilis cum ramice magno.* sic Glossarium: λεπτὸς, *Exilis, gracilis, macer, tenuis.*

Ibid. *exilis, ramice magno.*) Ex disciplina medicorum, qui dicunt homines macilentos ac tenues herniæ periculo magis obnoxios.

18. *labiasque hujus Zephiri atque im.*) Sic vetus codex. vulgati, *labe, atque hoc referiat im.* Jacobus Scbegkius politissimi ingenii juvenis legebat: *labiasque*

que hasce feriatim Percutio. aut si mavis cum amico ejusdem: *labiasque hujusce viri, atque im Percutio*. *Im* est *eum*.

19. *cœnumque acerosum*.) Ego tibi adfirmo scribendum, *cœnumque aceratum*. Probant ipsius Nonii verba, qui, ubi quid *Aceratum* sit exposuit, hos versus statim subjicit: nam de *Aceroso pane* aliud ejusdem Poetæ exemplum citaverat prius. Miror hactenus neminem ex emendatoribus ejus Grammatici maculam hanc eluisse.

20. *Si nihil ad faciem, & solum lupa*.) *Ad hanc faciem* rescribendum monet Cl. Lipsius, tali mente: Si non queritur, inquit Lucilius, eximia facie scortum, sed tantum vile aliquod & e numero togatarum: nummo uno & asse res confiet. vulgo autem legitur: *etsi olim lupa*.

Ibid. *Nummi opus*.) Nonius sic accepit quasi *Nummi opus* dixisset pro, *nummo est opus*: sed verius videtur J. Lipsio *opus nummi*, ut Rem esse dicimus unius nummi.

21. *Quid ego si cerno ostrea*.) Et sententiæ, ut sic dicam, exsensæ & versui labanti consulens reformo apte: *Quid ego simul ostrea cœno?* Sic Juvenalis Satyr. VIII. *Dignus morte perit, cœnet licet ostrea centum*.

Ibid. *Cognorim fluvium, limum*.) Pater, *Non norim fluvium*: probe. In eandem sententiam Juvenal. Sat. IV.

-- -- -- nulli major fuit usus edendi
Tempestate mea. Circeis nata forent, an
Lucrinum ad saxum, Rutupinove edita fundo
Ostrea, callebat primo deprendere morsu,
Et semel adspecti dicebat littus echini.

22. *Frumentarius est*.) Mensores frumentarii apud Jurisconsultos sunt qui annonam publicam admetiuntur. vide Cujacium Observat. lib. II. cap. VIII.

Ibid. *atque rutellum*.) Nonius *rutrum* dictum ait

a *radendo;* sed Turnebus putat a *ruendo* nomen habere: proinde quasi instrumentum sit hostorium ad æquandam mensuram & radendam: cum tamen significari possit instrumentum quo fruges corruuntur congeruntürque in culleum aut modium. vide & Conjectanea Jos. Scaligeri de hac voce.

23. -- *Labora Discere, ne te.*) Ita versum nunc numeris suis reddit Pater. nam in impressis corrupte legitur: *Discere labora ne res ipsa, ac ratio ipsa refellat.*

27. *Hinc ancilia, ab hoc apices.*) De Numæ Regis institutis Poetam loqui jampridem notarunt viri docti, eodem pertinere arbitrantes versus illos Ennii:

Mensas constituit, idemque ancilia primus,
Libaque, fictores Argeos & Tutulatos.

Ibid. *capidasque repertas.*) Cave auscultes viro docto conanti rescribere *capidesque* contra observationem Prisciani, qui Lucilium more Græcorum accusativum pluralem in *as* protulisse observat.

28. *Præsul ut amptruat.*) Jos. Scaliger in Conjectaneis versum hunc ita constituebat, legebatque: *Præsul ut amburuat, sic volgu' redandruat inde.* & Amburuare ait dici Salios, qui corpora saltu reciprocabant, a simplici Uruare, quod sit ita se jactare ut sursum denuo excitet se. Cæterum huic conjecturæ suæ alteram præfert, quam in Festo posuit, quomodo & nos excudi curavimus. ubi se veterem scripturam sequutum monet: *amptruare* pro *antruare*, ut *temptare* pro *tentare*, *sumptus* pro *sumtus*, & similia. Præterea a *trua* dictum *amtruare*, hoc est, *circumvolvere*: ut cum trua olla circummovetur. Vulgo Lucilii verba corruptissima leguntur apud Festum: *Præsul ut ampiruet, inde vulgus redamplavit.* at apud Nonium tantum posterius hemistichium, sed aliquanto emendatius ita exstat: -- *ut vulgu' redandruet inde.* *Præsulem* vero interpretatur Pater, quasi *præsultorem*, a *præsidio*, idque ex Nonio: putatque ad

Lu-

Ludios Præsules referendum, de quibus ita Nonius: *Ludius quod ludis pueri Præsules essent glabri ac depiles propter ætatem, quos antiqui Lydios appellabant*. Paullus Merula eleganter animadvertit versum hunc cum proxime præcedente non incommode combinari posse, ac proinde ita constituendum: *Præsul ut amptruet hinc, & vulgu' redamptruet inde*.

29. *Ipsa si se corio omnia lora.*) Hoc nec minus insequente loco Oedipo conjectore opus, qui Sphingi interpres cluit: adeo plena mendarum omnia.

IN RELIQUIAS LIBRI X.

4. PRÆVALIDIS *in funibus.*) Ita legendum cum libro vetere, non cum vulgo, *validis in funibus*, labante versu.

6. *Languor & oppressit.*) Recte Pater: *Languor ei obrepsitque pigror;* cujus scripturæ veritatem confirmat vetus codex, in quo disertim: *Languor obrepsitque pigror*, excusum erat. Merula vero noster ita totum versum constituit: *Languor eum oppressit, pigror torporque quietem;* censetque τὸ *Quies* Lucilianum rarenter alibi obvium pro *quieto* & *tranquillo* accipiendum: cui sit contrarium *Inquies*.

8. *Improbu', confidens.*) Nonius hunc versum producit ex Pacuvii lib. x. cum prius ex ejusdem Athalanta hoc exemplum nobis exhibuisset:

Grandem atque atrocem coerce confidentiam.

unde non abs re suspicio orta Parenti meo nomen Lucilii ab oscitante librario omissum fuisse. hoc autem modo quem cernis legendum existumabat; nam in impressis omnibns male: *Improbus, confidens, nequam, malus videatur*.

IN RELIQUIAS LIBRI XI.

1. QUINTUS *Opimius ille.)* Unice huc facit locus Ciceronis lib. II. de Oratore: *Est bellum illud quoque*, inquit, *ex quo is qui dixit irridetur in eo ipso genere quod dixit: ut cum Q. Opimius Consularis, qui adolescentulus male audisset, festivo homini Egilio, qui videretur mollior, nec esset, dixisset, Quid tu Egilia mea? Quando ad me venis cum tua colu & lana? Non pol, inquit, audeo: Nam me ad famosas vetuit mater accedere.* ubi Opimium hunc Consularem vocari vides, vere atque ex sententia historicorum. nam T. Livius in Epitome eum Consulem de Liguribus triumphasse testatur.

2. *& damnati alii omnes.)* Antique dictum, hoc est, *exuti & exheredati*, ut notat Jos. Scaliger ad illud Manilii lib. V. *Aut nidis damnare suis.* hoc est, *exuere & spoliare.*

3. *Luciu' Cotta senex.)* Ejusdem, ut puto, meminit Cicero in Bruto: *Q. Metellus is cujus quatuor filii Consulares fuerunt, inprimis habitus est eloquens, qui pro L. Cotta dixit, accusante Africano: cujus & alia sunt orationes & contra T. Gracchum exposita est in C. Fannii Annalibus. Tum ipse L. Cotta veterator habitus.*

Ibid. *pater huju' Panati.)* Had. Junius legit Græca voce πανάιθυ, hoc est, *splendidi*, ut opponat hoc epitheton in filio, vitio quo pater laborabat in reddendo difficilis.

Ibid. *solvere nulli Lentus.)* Lentum solvere, pro eo qui facile solveret, bonumque nomen esset, positum accepit Muretus Variar. Lect. lib. III. c. XVIII. & ante eum Turnebus Adversar. lib. XVII. cap. ult. credentes quod, quæ lenta sunt, ut vimina etiam, ad opus facilitatem habeant, facileque sequantur quo velis. At quanto rectius Yvo Williomarus in Ro-

Robertum Titium? cujus verba, quoniam locum hunc totum unice illustrant, integra huc transcribere pretium putavi. sic igitur ille: Equidem Nonium errasse non dubito. Nam lentus debitor Ciceroni, Senecæ, & Lucilio est malum nomen & tergiversans. Sed archaismus est, *solvere nulli lentus*. Nam sunt duæ negationes pro una, quarum altera προφωεικῶς negativa est, nempe *nulli:* altera ςερετικῶς. nam *Lentus* est non promtus. Non promtus nulli solvere, idem ac nulli promtus solvere. Hoc creberrimum Varroni & aliis. Potest etiam peccatum videri interpunctione. *Magnus trico fuit nummariu' solvere nulli*, *Lentus*. Sed prior expositio verior est. Neque unquam Lucilius dixit lentum debitorem pro flexibili ad solvendum, ut dicitur lentum vimen, quomodo eruditissimo Mureto placuit. Sed quod dicam nunc ἀναμφισβήτητον erit: Lentus debitor est qui nulli solvit, ergo *solvere nulli lentus*, idem ac lentus simpliciter. Crudelis est qui parcit nemini. itaque crudelis parcere nemini tam dicitur, quam Crudelis sine adjuncto. Pervicax nulli credere. Sine ullo dubio *Solvere nulli lentus* ad eum modum ita dictum. Neque mirandum, Nonium & alios Grammaticos aliquid pronuntiare, ὅπερ τ' ἄῤῥητον ἄμεινον. Hæc doctissimus Williomarus.

5. *Scipiadæ magno i. o. Asellus.*) De eadem re Cicero in secundo de Oratore: *Asello Africanus objicienti lustrum illud infelix, Noli, inquit, mirari; is enim qui te ex ærariis exemit, lustrum condidit, & taurum immolavit*. Quod responsum Scipionis a Lucilio postea quoque perscriptum fuisse arbitrari possumus. Ejusdem vero Scipionis alterum dictum in eundem Asellum paulo prius commemoraverat Cicero his verbis: *In hoc genus conjiciuntur proverbia: ut illud Scipionis, cum Asellus omnes provincias stipendia merentem se peragras-*

agrasse gloriaretur , *Agas asellum* ; *& cætera* .

6. *dictum Præconi' v. Granî* .) Certe celebrata veteribus passim Præconum dicacitas, & præcipue hujus Granii Luciliani . cujus nonnulla acute aut facete dicta meruerunt ut hic insererentur . Cicero pro Cn. Plancio : *Consuli P. Nasica Præco Granius medio in foro , cum ille edicto justitio domum descendens rogasset Granium quid tristis esset , an quod auctiones essent ? Imo vero , inquit , quod legiones . Idem Tribuno pleb. potentissimo homini M. Druso , sed multa in Remp. molienti , cum ille eum salutasset , ut fit , dixissetque Quid agis Grani ? respondit , Imo vero tu Druse quid agis ? Ille L. Crassi , ille M. Antonii voluntatem asperioribus facetiis sæpe perstrinxit impune* . Idem de Oratore lib. II. *Quî igitur distinguemus a Crasso , a Catulo , a cæteris familiarem vestrum Granium , aut Vargulam amicum meum ? non mehercule in mentem mihi venit . sunt enim dicaces . Granio quidem nemo dicacior* . & aliquanto post ubi de dictis ambiguis egit , quorum acumen in verbis , non re positum, addit tandem : *Ut tuus amicus, Crasse, Granius , non esse sextantis* . Idem ad Familiar. lib. IX. ad Papirium Pætum : *Itaque tecum video , omnes mihi Granios , omnes Lucilios , vere ut dicam , Crassos quoque & Lælios videre videor . moriar , si præter te , quenquam reliquum habeo , in quo possim imaginem antiquæ & vernaculæ festivitatis agnoscere* .

7. *fulgere torques Magni* .) J. Guilelmius censet corrigendum *Manlî* . ut habitum peculiarem Gallis notet , braccas , saga virgata , torques , quos jocose Manlii dixerit , quod T. Manlius torque Gallo detracto Torquatum cognomen in familiam induxerit.

8. *aggerem, & id genu' rudus* .) Glossarium : Σωρὸς γῆς , *Rudus* , *Agger* . Item : Χῶμα , *Agger* , *Rudus* , *Tumulus* .

12. *neque mu facere unquam* .) Respexit ad illum versum Ennii : *Dicit quod minimum est , neque (ut ajunt)*

ajunt) mu facere audent.

13. *Hic ſtrigoſu'.*) Emendabat Pater: *Hic tricoſus,* ſententia & verſu exigente. de quo vide ipſius Plautin. Explanat. lib. I. cap. XXIV. verum Joſ. Scal. reſcribendum cenſet, *Hicce ſtrigoſus*, autumatque ſtrigoſum dictum a Lucilio non ἰσχνὸν, ut vulgo accipimus, ſed morabundum & tergiverſatorem. poſtea vero jumenta macilenta ita dicta: quaſi ſtrigare cogantur præ macie & quia male curata.

Ibid. *bovinatorque.*) Bovinatorem, tergiverſatorem hoc loco interpretatur ille apud A. Gellium, nimirum a bubus, qui in medio actu ſtrigare ſolent, neque uno protelo continuare. Gloſſarium: *Bovinatores*, θορυβοποιοὶ, θρύλλον ποιοῦντες ἢ ταραχὴν. Gloſſæ Iſidori: *Bovinatores, inconſtantes*. Feſtus: *Bovinatur, conviciatur*. cui aſſentit vetus Vocabularius: *Bovinator, conviciator, inconſtans*. Iterum: *Bovinari, conviciari, damnare, clamare*.

14. *Criſſavit.*) Huc reſpexiſſe Donatum crediderim in Eunuchum Terentii illis verbis: *Abdomen in corpore fœminarum patiens injuriæ coitus, Scortum dicitur: ideo quia ſcorta ſunt dura coria. a parte ergo ſui meretrices ſcorta dicuntur, vel* ἀπὸ τοῦ σκαίρειν, *quod Græce palpitare intelligitur: quod illæ faciunt ſaltando aſſidue, vel potius criſſando, ut Lucilius ait* (ita lego, nam omnes omnium editiones *Lucretii* nomen inſedit poſſeditque hactenus) *ob eam cauſſam ut concinniorem Venerem exhibeant viris, aut ſibi abigant conceptum, quod in vulvam fœminæ in ipſo coitu non ſe moventis incidit.* Ad ſuperius vero Scorti etymon alluſit Apulejus lib. I. Metam. *Qui voluptatem Veneream, & ſcortum ſcorteum, Lari, & liberis prætuliſti.*

15. *Hic ubi conſeſſum.*) Fortean: *Hinc ubi c.*

16. *in latrina lacuque.*) Lavatrinam ſive contracte Latrinam balneum vocabant antiqui. Gloſſarium: *Latrina*, λουτρών. Varro de Ling. Lat. lib. VIII. *Eadem*

dem ratione domi sua quisque ubi lavatur, Balneum dixerit: & quod non erant, duo Balnea dicere non consueverunt, cum hoc antiqui non Balneum, sed Lavatrinam appellare consuevissent.

IN RELIQUIAS LIBRI XII.

3. FIRMITER *hoc, pariterque.*) Probe J. Guilelmius *probiter* rescribendum autumat. malebat nihilominus Pater: *patris atque tuo;* putabatque mendum natum ex fallaci literarum compendio, opera librariorum maxime abbreviantium scripturas. si cui tamen *probiter* istud probatum fuerit potius, haud pertenderit.

4. *cruribus atque petilis,*) Glossæ Isidori: *Petiliter, demisse, divise.*

IN RELIQUIAS LIBRI XIII.

1. VINCERE *bello.*) Forte: *vinceri' bello.*

4. *Acribus inter sese armis.*) Ita, libro vetere monente, rescripsimus, nam vulgo unico *se* tantum vulgatur.

5. *Primum dominia.*) Dominia eadem ratione qua Magisteria dicta Ciceroni in Catone Majore: *Me vero & Magisteria delectant a majoribus instituta: & is sermo qui more majorum a summo adhibetur in poculo.*

6. *Adde Syracusis sola.*) Pro soleas Syracusanas, ut *Ficus Zacyntho* apud Plautum.

IN RELIQUIAS LIBRI XIV.

2. QUAM *tu antiquiu'.*) Legam, *Quanto antiquius.*

4. *alveolumque putare, & Calces.*) Calces pro calculis, ita enim vocat calculorum ludum. Festus:

Can-

Cancri dicebantur ab antiquis qui nunc per diminutionem Cancelli. ex quo genere sunt Calces, qui per deminutionem appellantur Calculi. Glossæ Isidori: *Tocius calculus dictus est composito solo pilis, quod sibi componunt. Calx enim lapis est. Calculus deminuitur.*

5. Η πᾶσιν νεκύεσσι.) Ita legendum, non, ut vulgo, Καὶ πᾶσιν. Est enim versus Homericus.

7. *Nam Vetus ille Cato.*) Ita versus hos interpolavit Pater; quos tamen nondum proprio nitori restitutos putamus. Per Veterem vero Catonem intelligit M.Porcium Catonem, cui cognomentum Prisci adhæsisse priusquam Cato vocaretur, auctor Plutarchus in vita ejusdem.

9. *Et structam ampliter.*) Mutabat Pater: *Ampliter exstructam simul atque accumbimu' mensam.* sive potius: *Ampliter exstructam conviva accumbimu' mensam.* ut dicamus initialem literam vocis *quum* a cucullione quopiam more ipsis usitato trium literarum loco puta *con* brevitatis caussa scriptam fuisse hac facie. 9. consimili autem genere loquendi usus est Plautus Menæchmis: *Cerealis cœnas dat, ita mensas exstruit. Tantas struices concinnat patinarias.* & Catullus: *Large multiplici constructa sunt dape mensa.* nec non Apulejus Metamorph. IV. *In fine sermonis hujus statim se se destituunt, calidaque perfusi, & oleo peruncti mensas dapibus largiter instructas accumbunt.*

10. *atque epula Jovis.*) Ita clarissimus Lipsius, ut stet versus. cujus sententiam putat, tam lautum convivium fuisse, quam epulum Jovis. ac de epulo Jovis apud Romanos ludorum caussa frequenter Livius.

12. *neque Divo proficiem ullam.*) Ita olim Jos. Scaliger verissime correxit, ut fiat Hexameter, & quidem absolutissimus. idque cum verbis præcedentibus Nonii de fæminino genere, tum etiam hoc exemplo Varronis, quod ibidem subjicit, confirmatur:

tur: *Proficiem extorum vel in mensam projiciere*. ubi alii *porrigere* habent, quod probat hoc nescio cujus Poetæ ἀκροτελεύτιον: -- *fumantia porrigit exta*.

15. *Ipse equu' non formosus*.) Videbatur P. Colvio juveni eruditissimo Lucilius libro XIV. seu XV. descripsisse virtutes equi præstantioris: cujus eam in rem locos aliquot singulatim Grammaticis veteribus laudatos, hunc in modum continuatim scriptos fuisse non abs re arbitrabatur:

Ipse equu' non formosu', gradarius, optimu' vector,
Qui colles, camposque gradu perlabitur uno.
Quem neque Lucanis oriundi montibu' tauri
Ducere protelo validis cervicibu' possunt.
Hunc milli passûm qui vicerit, atque duobus,
Campanus sonipes subcussor nullu' sequetur
Majori spatio; ac diversu' videbitur ire.

unum tantum præterea addidisset vellem ex VIII. libro a Nonio allatum:

Omne iter evadit, stadiumque accline tolutim.

quem commode post illum versum legi posse puto: *Qui campos collesque gradu* &c.

18. *Caseus allia molliet*.) Vetus codex: *Caseus, ala, molis*: ex eo Jos. Scaliger: *Caseus, alium, olus*. Alium ἀρχαϊκῶς allium.

19. *Macrosque palumbos*.) Charisius hæc verba ex libro XV. adducit, unde ad V. transferenda fortean verisimiliter arbitror, ut de cœna rustica ibidem commemorata dicta accipiantur, quo item proxime præcedens fragmentum pertinuisse videtur.

IN RELIQUIAS LIBRI XV.

1. CYCLOPS *longu' pedes*.) Sic Had. Junius ad manuscripti codicis fidem, ut apparet, restituit. nam absurde vulgo *Cyclopes coclites*. propius liber vetus: *Cyclopes togus pedes*.

Ibid.

Ibid. *& porro huic maju' bacillum.*) Videtur Lucilius eo delectatus, ut de rebus magnis ὑποκοριστικῶς loqueretur. sic supra:

— — — fervens cum marculu' ferrum
Multorum tuditantûm magnis ictibu' tundit.

Ibid. *navi in corbîta.*) Ita de sententia Patris emendandum, ut *corbîta* producte in secunda syllaba pronuntietur. nam vulgata lectio, *navis in corbita*, contra legem ac rationem omnem carminis. Secundam autem in Corbíta producendam videri eo probari potest, quod eadem hujus, quæ *Turritæ navis*, ratio: ut enim hæc a Turri sic illa a Corbe originem sumit. Festus: *Corbitæ dicuntur naves onerariæ: quod in malo* (forte *mali*) *earum summo pro signo corbes solerent suspendi.*

3. *primus semisse, secundus Nummo.*) Sic supra:
Commoda præterea patriæ sibi prima putare,
Deinde parentum, tertia jam, postremaque nostra.

4. *febris, senium, vomitus, pus.*) Convitia in homines impuros jaci solita. Plautus Mostell. de Lanista loquens:

Absolve hunc quæso vomitum, ne hic nos enecet.

Hor. *Rutili Regis Rupuli pus, atque venenum.*

5. *spiras, pallam.*) Ita numeris commutatis pro *spiram, pallas*, placuit jam olim reponere Parenti nostro. atque adeo multiplicatio ista *spiris* potius quam *pallis* convenit. una enim unius mulierculæ indutui *Palla* satis superque oppido; non item *Spira*, ornamentum adeo contortuplicatum, ac multiplex; nec vinctui capitis modo, sed & superbiæ luxuriæque comparatum sexus hujus multo sumtuosissimi. Vide quæ ad hujus opinionis suæ firmamentum notavit Pater in Præcidaneis pro Tibullo cap. XVIII.

6. *Penula, si quæris.*) Sic lib. IV. hic noster: *--sed bene cocto, & Condito sermone bono, &, si quæri', libenter.* Cicero ad Brutum: *Hoc cogere volebat falsas literas esse,*

&, si

&, si quæris, probabat. Idem libro secundo de Oratore: *Et, si quæritis, is qui appellatur dicax, hoc genere maxime excellit*. Ovid. lib. I. Trist. *Plura quidem mandare tibi, si quæris, habebam*. Describere autem hoc loco voluit Lucilius habitum ac cultum peregrinantium, & contrariam ei sententiam protulit Varro Virgula Divina: *Non quærenda*, inquit, *est homini qui habet virtutem, penula in imbri*.

Ibid. *segestre*.) Turnebo magis probatur *Sagestre*, quod putat fuisse crassum operimentum, ut sagorum erat crassior pannus. Cæterum *segestre* usus variorum auctorum magis commendat, idque conveniens huic loco. Festus: *Δέῤῥεις Græci appellant pelles nauticas, quas nos vocamus Segestria*. Plura de hac voce doctissimus Casaubonus ad Suetonium, qui in hac palæstra literaria cum paucis hodie regnum tenet.

8. *Non ergastulus unus*.) Ergastulum dicit servum ergastulo inclusum, qui e vinculis opus facit, ut & Juvenalis Sat. VI. -- *pueros omnes, ergastula tota, Quodque domi non est, & habet vicinus, ematur*. ubi Commentarius vetus, *Ergastula rusticorum servientium multitudinem* interpretatur. sic Lucilius *Carcerem*, qui in carcere est vocavit superius. ac eadem ratione *Vincula* pro vinctis apud Ciceronem lib. III. de Legibus; & *Custodia* pro captivis apud Tacitum leguntur.

9. *Ut nemo sententiam*.) Male hoc exemplum cum superiore cohæserat apud Nonium.

Ibid. *quasi ergastulus, possit dicere*.) Vetus liber: *magis quam ergastulus dicere non possit*. quod si admittimus, duæ negationes more Græcorum negabunt magis.

10. *Dum miles Hyberus*.) Hæc in vulgatis codicibus valde perturbata leguntur, sic: *Dum miles hybernas ac meret tersa ex ætate quasi annos*. quibus Palmerius ita medicinam faciebat: -- *dum miles Hybera*

Hac

Hac meret in terra ter sex, atate, quasi annos. Ut hinc constet, Lucilium diu in Hispania fuisse, & quidem annis XVIII. quos hic vocet quasi ætatem.

13. *Trulleu' postomis*.) Postomidem fingit, ut Turnebus explicat, de naso ejus pendere qui se madefaciat assidue; ut enim ferocia jumentorum remoretur, postomi eorum ori imposita, sic poculum de ejus ore pendens talem quandam imaginem reddere videbatur. Dici autem videtur *Postomis* a Latinis corrupta voce, quæ tanquam *Epistomis* aut *Epistomium* appellari deberet. imo vero tanquam προςομὶς, id est, additamentum ori adjectum & appensum, atque ita scribendum videtur. Hæc fere Turnebus Adversar. lib. XVII. cap. ult. XXVIII. cap. VIII. Illud vero omittendum non puto, pro voce *Trulleus*, *Miles* me in veteri libro Nonii expressum offendisse. quod unde irrepserit videor indagasse. nam in veteri quodam lexico totus versus ita legebatur: *Pastomides huic de naribus ingentes pendent*. ubi posteriorem partem vocis *Postomides* commutatam in *miles* fortassis verisimiliter arbitror. ac hinc quoque non injuria quis suspicari possit ita olim scriptum fuisse: *Postomides huic ingentes de naribu' pendent*, voce *Trulleus* deleta.

14. *Tintinnabulum abest hinc*.) Sunt hic in Lucilio duo genera vehiculorum, ut in Conjectaneis observat magnus Scaliger, Tintinnabulum & Sirpea aut Sirpiculæ. de Tintinnabulo Plautus Pseudulo: -- *lanios inde arcessam duo cum tintinnabulis: Eadem duo greges virgarum indidem ulmearum adegero*. de Sirpeis Varro de Ling. Lat. lib. IV. *Sirpea, qua virgis sirpatur; id est, colligendo implicatur, in qua stercus aliudve quid evehitur*.

17. *qui nummos tristis inuncat*.) Glossarium: *Inuncare, arripere*.

18. *Nemo est halicariu' p. t.*) Sic Alicariæ meretrices. Festus: *Alicaria meretrices appellabantur in Campa-*

nia solita ante pistrina Alicariorum versari quæstus gratia. Plautus Pænulo: *Prosedas, pistorum amicas, relliquias alicarias.*

IN RELIQUIAS LIBRI XVI.

1. PELLICULA *extrema ex aptum.*) Sic legendum disjunctis vocibus, pro aptum ex pellicula extrema. ut Lucretius lib. IV. *Brachia tum porro validis ex apta lacertis.* hoc est, apta ex validis lacertis. quæ male confundunt Critici. Sic Ennius: *Contemsit fontes, quibus ex erugit aqua vis.* pro ex quibus erugit, id est, eructat vis aquæ. cujus versus posterius hemistichium citatur a Macrobio in libello de different. & societate Græci Latinique verbi, sed non apposito auctoris nomine.

Ibid. *onus ingens.*) Sic *onus inguinis* Ovid. III. Fastor. & *pondera* Catullo & Petron.

2. *Lysippi Juppiter istâ.*) Plinius Naturalis Histor. lib. XXXIV. cap. VII. *Moles quippe excogitatas videmus statuarum, quas colossos vocant, turribus pares. Talis est in Capitolio Apollo translatus a M. Lucullo ex Apollonia Ponti urbe* XXX. *cubitorum* CL. *talentis factus: talis in campo Martio Juppiter a Claudio Cæsare dicatus, qui vocatur Pompejanus a vicinitate theatri; talis & Tarenti factus a Lysippo* XL. *cubitorum. Mirum in eo, quod manu, ut ferunt, mobilis (ea ratio libramenti est) nullis convellatur procellis. Id quidem providisse & artifex dicitur, modico intervallo, unde maxime flatum opus erat frangi, opposita columna. Itaque propter magnitudinem difficultatemque moliendi, non attigit eum Fabius Verrucosus, cum Herculem, qui est in Capitolio, inde transferret.* Hactenus magnus ille naturæ indagator mirum istiusce statuæ artificium exponens. in quibus verbis nescio cujus male feriati hominis emendationi cave accedas temere, qui se ex Strabone rescribere no-

bis

bis persuadere conatur: *Talis & Hercules Tarenti factus a Lysippo* &c. cum receptam scripturam hi versus Lucilii validissime confirment, quibus eandem rem describit.

3. *Rex Cotys ille.*) Ita numeris suis hos versus Had. Junius restituit. vulgatę editiones: *Rex Corus ille duos hos ventos Austrum atque Aquilonem novissime alebat, solos demagis istos ex nimbo austellos, nec nos seneces putare.*

4. *Quid mundum? quid non?*) Libri vulgati: *Quid mundum, omne penum.*

5. *Fundi, delectat virtus te.*) Alii, *te virtus*; quod melius & antiquius videtur propter literarum concursum idem sonantium.

IN RELIQUIAS LIBRI XVII.

1. NUNC *censes* καλλιπλόκαμον.) Inter laudes mulierum καλλιπλόκαμος, & καλλίσφυρος: sicut contra inter vitia Compernis & Valga & Vatia.

Ibid. *tute vide, atque dissyllabon.*) Numerorum ratio postulat ut *ac* pro *atque* reponamus.

Ibid. Τυρὼ εὐπατέρειαν.) Locus est apud Homerum Odyss. λ.

Ibid. *dentem eminulum unum.*) Sic supra: -- *dente adverso, eminulo, hic est Rhinoceros velut Æthiopus.*

2. *proprium vero nil neminem habere.*) Duo abnutiva magis negant Græcorum more. dicit enim Lucilius: Sapientem nihil proprium, id est perpetuum se habere censere, sed usura tantum frui. *non magna*, id est, diuturna & stabili.

5. *Si non it, capito, inquit, eum.*) Posset non incommode cum amico nostro Joan. Meursio reponi *rapito* pro *capito*. & *rapere in jus*, Plauto, Horatio, aliis oppido quam familiare. sed obstat XII. Tabula-

rum auctoritas, quarum duas leges hoc loco conclusit & expressit Lucilius: SI. VIS. VOCATIONI. FVAT. TESTAMINI: IGITVR. EM. CAPITO. &: SI. CALVITVR. PEDEMVE. STRVIT. MANVM. ENDOIACITO.

Ibid. *& si calvitur.*) In mendo cubat hæc vox apud Charisium lib. I. *Calumnia*, inquit, *prima sylla-ba correpta effertur: venit enim a verbo Calumnior, hoc est, frustror.* veteris codicis fiducia emendo: *venit enim a verbo Calvor, hoc est, frustror.*

6. *Si messes facis Musas.*) Had. Junius pro *Musas*, *invisas* conjicit legendum.

7. *Magna ossa, lacertique.*) Quædam editiones Macrobii hæc Ennio ascribunt. de quibus adi doctissimum Hier. Columnam in Explicationibus Ennianis.

IN RELIQUIAS LIBRI XVIII.

3. INCRUSTATU' *calix, ruta c. b.*) Ita in veteribus impressis libris Porphyrionis reperi, quam scripturam Turnebus etiam sequutus est. vulgati habebant: -- *nam mel regionibus illis Incrustatu' calix rucia.* -- ex quo Yvo Williomarus in Locos Controversos Roberti Titii legendum autumat: *nam mel regionibus illis Incrustatu' calix crucio.* -- ac huc pertinuisse illum Festi locum: *Crucium quod cruciat. Unde Lucilius vinum insuave Crucium dixit.* Ut festive Lucilius gentem nescio quam irrideat, apud quam vinum insuave nasceretur: quo imbutus & incrustatus calix apud eos mellitum sapuerit.

4. *æque fruniscor ego ac tu.*) Ita legebat Pater, quo carminis rationi consuleret. cui libros antiquitus excusos accedere, postea comperi. Sic *Fruniscor* & *Frunitum* dixit Cato teste Sexto Pompejo. vulgo & in Nonio & Lucilio *fruiscor* vulgatur.

IN RELIQUIAS LIBRI XIX.

1. AC *delectare domi te.*) Sic Plautus Captivis: *Itidem hæc mihi advenienti upupa, quî me delectem, data est.*

3. *Ut pueri infantes.*) Sic libro proximo: *Ut pueri infantes credunt signa omnia ahena Vivere.*

6. *Peniculamentum vere.*) Veriore, ut existimo, lectione restituo: *Peniculamento vero reprahendere noli.* Sic Plautus Epidico: *Quis properantem me reprahendit pallio?* Idem Milite: *Vel illa quæ me here pallio reprahenderunt.* Repræhendere enim dicimus proprie quos in via assecutos parte aliqua vestis appræhensos remoramur.

7. *Latere pendens.*) Verisimiliter putat Hieron. Columna Lucilium hanc Thyestis apud Ennium exsecrationem inter sua inseruisse poemata, tanquam vulgo jactatam, & inde Nonium Lucilii existimasse. Ita autem locum Ennii adfert Cicero lib. 1. Tuscul. Quæst. *Exsecratur luculentis sane versibus apud Ennium Thyestes, primum ut naufragio pereat Atreus. durum hoc sane: talis enim interitus non est sine gravi sensu. illa inania, — ipse summis saxis fixus asperis Evisceratus, latere pendens, saxa spargens tabo, Sanie, & sanguine atro.*

8. *Rausuro Tragicus.*) Juvenalis: *Vexatus toties rauci Theseide Cordi.*

10. *& uncis Forcipibus d. e.*) Sic corrigendum fide vetusti codicis. nam vulgati multo corruptissime: *Quivis forcipibus dentes vellere.* Usus vero est eadem pæne loquendi formula Sidonius: *Barba concavis hirta temporibus, quam in subdita vultus parte surgentem stirpitus tonsor assiduus genas ad usque forcipibus evellit.*

IN RELIQUIAS LIBRI XX.

1. TERRICOLAS *Lamias*.) Non refert Lactantius ex quoto Lucilii libro hos ſex verſus tranſcripſerit: ſed Nonius verſum tertium cum hemiſtichio ſequentis manifeſto adfert ex xx. ſive ut in aliis libris eſt xxv. quamvis apud eum male neſcio quis *Curius* pro Lucilio citetur, ut paret ex Lactantio.

Ibid. *hic omnia ponit*.) Notabis quinque linearum ſpatio vocem *omnia* iteratam plus minus quater.

3. *Pulmentaria ut intybus*.) Hæc vera horum verſuum lectio, qui corruptiſſimi editi ſunt apud Nonium in Mictyris. *Pulmentaria utentibus, aut aliquod genus herbæ, & jus mœnarum bene habet ſe myctiris, hoc eſt meri*. at in Intyba prior verſus tantum legitur ita ut eum exprimendum curavimus. poſteriorem reſtituit Joſephus Scaliger.

4. *Calpurnî ſævam legem*.) Eſt hæc lex, niſi fallor, Calpurnia de ambitu. quam C. Calpurnius Piſo Conſul tulit: in qua, præter alias pœnas, pecuniaria quoque erat adjecta. cui legi ob nimiam ejus ſeveritatem aliquid derogatum poſtea videtur innuere Cicero in oratione pro Cornelio.

5. *ut Marſu' colubras Diſrumpit cantu*.) Marſi populi Italiæ plurimum maleficis carminibus pollebant. Ovidius de medicamine faciei: *Et media Marſis findantur cantibus angues*. Horat. Epod. Od. XVII. *Caputque Marſa diſſilire nænia*. Virgil. VII. Æneid. -- *neque eum juvere in vulnera cantus Somniferi, & Marſis quæſita in montibus herba*.

6. *deinque petigo*.) Veriſſime Joſ. Scaliger: *deque petigo*. quomodo & Fruterium olim emendaſſe monet Carrio in Antiquis. Depetiginem antiquorum more dixit, quam alios Impetiginem vocaſſe conſtat.

ſtat. Gloſſarium: *Deper tigo*, λέπρα, λειχὴν. repone *Depetigo*. At in verſu Lucilii producendo *Petigo* tantum agnoſcit Nonius, non *Depetigo*. in quo ſane errare eum ut in aliis multis non ſemel oſtendit Scaliger. eſt enim tmeſis, quam familiarem Lucilio fuiſſe, jam alibi oſtendimus.

9. *Purpureo terſit.)* Hinc accepit Horatius illud ſuum: -- *puer alte cinctus*, *acernam Gauſape purpureo menſam perterſit*. -- ac eodem videri poteſt alluſum a Plauto in Menæchmis: *Juventus nomen fecit Peniculo mihi Ideo quia menſam, quando edo, detergeo*.

10. *Proras detundete*.) Nonius & Victorinus verſum hunc citant, verum ab altero verſus integer, ab altero nomen auctoris habetur.

IN RELIQUIAS LIBRI XXII.

2. LUCEILI *Columella heic ſitu' Metrophanes*.) Hæc vera eſt hujus pentametri ſcriptura, quam operæ peſſime depravarunt. Quintilianus vero auctor eſt, veteres *Columa* exemta N litera ſcribere conſueviſſe. unde apte *Columen & Columella* deduci poſſe videntur.

IN RELIQUIAS LIBRI XXIII.

3. TONGERE.) Conſule Sext. Pompejum de hac voce.

4. *Calx*.) Id quod ſemel dixi haud muto. Chariſii nempe codices non vacare mendo, qui ex XLIII. hanc unicam vocem agnoſcit. Vide quæ diximus ſupra.

IN RELIQUIAS LIBRI XXV.

1. QUÆ *gallam bibere.*) Galla fructus sub autumnum adnascens arboribus, præcipue robori, specie rotundæ nucis, vim habet astringendi exsiccandique, & ob id utilis ad multa.

Ibid. *oleo decumano.*) Ut triticum hodie decumanum, quia miscellum est, vinum etiam decumis collectum deterius est: sic Lucilium oleum decumanum pro deteriori dixisse Turnebus putat.

Ibid. *pane Cumano coegit.*) Trajectis vocibus legendum -- *pane coegit Cumano* --

2. *Solus jam vim.*) Vetus codex libro XXVI. adsignat hunc versum.

4. *Arabus artemo.*) Antiqua inflectendi ratio. sic supra *Rhinoceros Æthiopus.*

IN RELIQUIAS LIBRI XXVI.

2. AT *enim dicis.*) Videtur legendum, *dixti*, vel *dixi.*

Ibid. *neu mysteria ecferres foras.*) Pro *efferres* antiquo scribendi more. cujus ignoratio mendum Plauto affinxit Bacchidibus: CH. *Vix videtur fieri posse.* MN. *perge ac facile hac feceris.* ubi rescribendum pronuntio, *ac facile ecfeceris*, pro *effeceris.*

3. *Ferri tantum, si roget.*) Est carmen Quadratum, quod sic eleganter Fruterius constituit:

Ferri tantum, si roget me, non dem quantum auri petit;
Si se rupit, sic quoque a me, quod roget, non impetret.

Rupit pro ruperit, id est, uti ex Plauto interpretor, usque ad ravim poposcerit clamando. Sic Lucilius libro ab hoc proximo: *Tu Lucilium credis contenturum, quum me ruperim, summa omnia fecerim.*

6. *ut Asia fiam scripturarius pro Lucilio.*) Non assentitur

titur Nonio hoc loco Hadr. Turnebus, qui *Scripturarium* censet esse tabellarium, vel tabularium: cum sit is qui commentarium scripturæ conficiat pecoris in pascuis publicis pascentis, ut in capita pecuniam exigat, quæ pecunia etiam *Scriptura* dicitur. Videntur autem huc pertinere illa Varronis ex libro secundo de Re Rust. cap. I. *Nam is magister C. Lucilii Hipri, generi tui, cujus nobiles pecuaria in Brutiis habentur.* Item illa Ciceronis lib. II. de Oratore: *Sed ex his omnibus* (C. Julius Cæsar loquitur) *nihil magis ridetur, quam quod præter exspectationem, cujus innumerabilia sunt exempla: vel Appii majoris illius, qui in Senatu, cum ageretur de agris publicis, & de lege Thoria, & premeretur Lucilius ab iis qui a pecore ejus depasci agros publicos dicerent, Non est, inquit, Lucilii pecus illud, erratis (defendere Lucilium videbatur); ego liberum puto esse: qua lubet pascitur.*

Ibid. *id ego nolo.)* Forte *volo*.

8. *Decalanticare.)* Ita scribendum censet Had. Turnebus, ut sit calanticam detrahere, quod est tegmen capitis muliebre: quod etiam per translationem in aliarum rerum spoliatione ponatur.

9. *Aggere in jaciendo.)* Hoc est, in jaciendo aggerem.

Ibid. *si quo est vineis actis opus.)* Oppugnatoriam contabulationem significat, vineæque similiter contabulatam, sub qua tecti milites adversus missilia oppidanorum muros invadebant, ac submoliebantur.

10. *Ut si eluviem.)* Jambici sunt, ita (nisi fallor) rescribendi:

Ut si eluviem facere per ventrem velis
Curare omnibus distento corpore exspiret viis.

sensu apto apertoque. *Eluviem facere* pro eluere & egerere cibi reliquias dixit.

11. *Genium f. d. alii parcat.)* Ita recte legitur. Terent. Phorm. *Quod ille unciatim vix demenso de suo*

Suum

Suum defrudans genium comparcit miser.

14. *Nunc itidem populum.*) Forte, *N. i. ut populum.*

18. *ut Roma vitet gladiatoribus.*) Erudite & ingeniose, ut semper, Jos. Scaliger: *ut Romam vitat gladiatoribus*. & est Trochaicus. *vitat*, bitat, eat. *Gladiatoribus* casus absolutus, id est, munere gladiatorio. ita Cicero ad Attic. *Gladiatoribus Romæ esse.*

21. *an gladium incumbat.*) Sic Plautus: *Quin gladium faciam culcitam, eumque incumbam.*

27. *& quo folliculo nunc sum indutus.*) Arnobius adversus Gentes lib. II. *Nihil enim est nobis promissum ad hanc vitam, nec in caruncula hujus folliculo constitutis, opis aliquid sponsum est auxiliique decretum.*

28. *Tum doloribus confectum.*) Huic præmittendum fuerat, quod paulo post habes: *Animo qui ægrotat, videmus corpore hunc signum dare.*

32. *Rauco concionem sonitu.*) Eruditissimus Lipsius putat Lucilium hoc versu Trochaico respexisse ad morem Romanum, quo classicum in celeberrimis urbis locis canebat, cum civi rei capitalis dies dicta esset. adi ipsum si videtur, ad librum II. Annal. Taciti.

36. *e bulga matris.*) Non sine satyrico urbanitatis sale *Bulgam* pro vulva, hoc est, matrice posuit. quemadmodum Varro contra, Vulgam pro bulga, Satyra Sexagesi:

Eo ut viaticum ex arcula adderem in vulgam.

quod frustra mutant viri docti, quum a Nonio in voce ea proferatur.

38. *Qui sex menses.*) Expressit illud Cæcilii ex Hymnide apud Ciceronem lib. II. de Finib. *Mihi sex menses satis sunt vitæ, septimum Orco spondeo.* & fortassean hinc emendandus versus Pomponii ex Atellana Mævia apud A. Gellium Noct. Attic. lib. X. cap. XXIV: *Dies hic sextus quum nihil egi: die quarte moriar fame.* -- ubi rescripserim lubens: -- *die Septimi mo-*

moriar fame. ſed nihil affirmo.

43. *officium fungor ruderum*.) Recte J. Lipſius *Iberûm* pro *tuberum* ſubſtituit. nam Lucilius in Hiſpaniam cum Prætore profectus.

44. *Si quod verbum*.) Ita legendum: inepte vulgo *verum*.

46. *duplici corpus ſiccaſſem pila*.) Duplicem pilam interpretor magnam, & quam *Follem pugilatorium* vocat Plautus, quod pugno non palma percuteretur. ſic Turnebus per *duplicem ficum* putat Horatium ſignificare majorem & quæ mariſca vocabatur. Vide ipſum Adverſar. lib. XIII. cap. I.

Ibid. *corpus ſiccaſſem*.) Hoc eſt, *digeſſiſſem corpus per ſudorem*, ut Cornelius Celſus bonus Latinitatis auctor loquitur.

47. *Malis neceſſe eſt lautum*.) Hunc horum verborum ſenſum contra Nonium facit eruditiſſimus Jo. Gruterus: neceſſe eſt ut palatum & dentes lavet pure cibos ſumturus. in veteri editione Nonii ita excuſum erat: *Malis necem luctu menſa pure capturus cibum*.

53. *Mihi quidem non perſuadetur*.) Ita noviſſimæ editiones: vetuſtiores vero ſic: *Mihi quidem perſuadent publice mutare meos*.

57. *Luporum exauctorem malvanum*.) Hæc vulgo mendoſiſſima J. Lipſius ita emendabat: *Luporum exactorem Silvanum & fulguritarum arborum*. nam Silvanus rei ruſticæ præſes deus. Cato & Horatius: *Silvane tutor finium*. Turnebus autem ſic: *Luporum exactorem Martem, Silvanum*. nam Martis nomen etiam Silvano tribuebant. viſe ipſum Adverſar. lib. XXIX. cap. XXIII.

58. *ex ſævis transfert temp.*) Maluerim *transfers*.

62. *Nec minimo*.) Joſ. Scaliger rectam & indubitatam lectionem ait hanc: *Nec mihi Oilei proferatur Ajax, quod Caſſandram ſ. d.* Fr. Junius vero ad Manilium

lium longe aliter: -- *Nec pax minimo proferatur. Deripuit signo Cassandram.* -- & proferare hic ἐνεργητικῶς dictum addit, pro eo quod est facere ut proferatur: ut ferare simplex feracem reddere.

63. *imperium Regis.*) Regis Agamemnonis. Hæc continuabant historiam τῶν νόςων cum illis quæ proxime præcedunt de Ajace Oilei.

68. *& fastidire Agamemnonis.*) Veteres *Fastidire* cum genitivo non raro copulare solent. Plautus Aulular. *Abiit, neque me certiorem fecit, fastidit mei.* Titinnius Leucadia: *Vide, nunc fastidit mei.* correxerim, *viden' ut fastidit mei?*

69. *illuvie, inbalnitie.*) Ita legendum. vulgo *invalnitie. Imbalnities*, ἀλουσία.

71. *Dii monerint meliora.*) Hæc vera lectio. nam Nonius ipse in Moneris, quod pro monueris positum accipit, priorem hujus fragmenti partem ita ex Pacuvii Chryse producit. unde suspicio est Lucilium ab illo sumsisse. quippe cum Varro etiam lib. VI. de Ling. Lat. & Festus id Pacuvio ascribant, sed titulo operis omisso.

IN RELIQUIAS LIBRI XXVII.

1. ID *bonis porro.*) Hæc perturbate leguntur in vulgatis libris sic: *In bonis, porro est viris, si irati, seu cui propitii sunt dii, ut diutius eadem una maneant in sententia, nam cum benignitate solicitos proposito.*

3. *qui inscriptum e portu.*) Inscriptæ merces sunt, quas in portu apud publicanum mercator aut institor non est professus, ideoque in scriptura publicani non sunt perscriptæ, in commissumque incidunt. vide Turnebum Adversar. lib. X. cap. VI.

4. *Salutem fictis versibus.*) Trochaici sunt. quorum alter versus ita etiam apud Nonium legitur: *Item populum salute & fictis versibus Lucilius.*

5. *sum-*

5. *summa omnia fecerim.*) Sic Cicero ad Atticum lib. xv. *Sese de attributione omnia summa fecisse.*

7. *Has e fenestris in caput.*) Puto *testas* subaudiendas, ac proinde interpretandum ex illo Juvenalis Sat. III. *Quod spatium tectis sublimibus, unde cerebrum Testa ferit, quoties rimosa & curta fenestris Vasa cadunt.* --

8. *neque strabonem fieri.*) Id est, invidum, ut docuit Pater ad Horatium. Oculorum enim distortio, jure optimo invidis tribuitur, non item avaris; ut vult Turnebus. Id quod clarius liquet ex scitula illa & graphica Invidiæ descriptione apud Ovidium. atque huc allusum ab Horatio in Epistolis cum scribit: *Non isthic obliquo oculo mea commoda quisquam Limat.*

10. *Nec sic, ubi Græci.*) Doctissimus vir mihique amicissimus Paullus Merula ita hæc refingebat: *Lessus ubi Græci, ubi nunc Socratici charti? Quidquid queruli petimus* -- ut intelligat Græcorum scripta & libros quibus indigna cum aliorum, tum præcipue Socratis mors ab Atheniensibus defleta.

Ibid. *Socratici charti.*) Jos. Scaliger legendum putabat: *Socratici charta.* nam Græcum esse σωκρατικοὶ χάρται.

12. *Infelix lignum sambucum.*) Plinius: *Canes supplicia annua pependisse, inter ædem Juventutis & Summani in furcas sambucea fixas arbore.*

21. *Tamen aliti verruca.*) Ingeniose Jos. Scaliger: *Tamen alicis verruca, aut cicatrix medii papillæ differunt.* Alex, ut tunc scribebant, & postea Hallex, est pollex pedis. Medius, intelligitur digitus pedis medius. Verruca igitur, aut Callus, qui est in hallice aut pollice pedis, item cicatrix, sive ulcus in medio pedis digito, quam molesta sint, sciunt qui experiuntur. Papilla, ὑποκοειςικὸν a papula ἐξάνθημα apud Virgilium in Georg. Differre papulæ, pro differre a papula, ἀρχαϊσμός.

22. *Mordicus petere aurum.*) Puto transpositis paululum vocibus rescribendum: *Mordicus petere aurum e cœno expediat, e flamma cibum.* ut referatur ad verbum antiquum, *Cibum e flamma petere*, quo usi sunt Terentius & Catullus.

25. *quem maltam, ac faminam.*) Inde Horatius: *Maltinus tunicis demissis ambulat.*

27. *tanquam collus cernui.*) Non intellexisse Nonium hunc locum monuit nos Jos. Scaliger. Cernuus, qui aliter Cernulus, est κυβιστητὴς Cernuator, & verbum Cernulare, & Cernuare. Horum hominum collum nunc sursum nunc deorsum torqueri, qui ignorat, nescit quid sit Cernuare, aut κυβιστᾷν. At hominis simpliciter Cernui, ϗ προνωπῦς, collum ita νεύειν ϗ ἀνανεύειν, ut credit Nonius, quis credat?

34. *Lignum cædat.*) Plautus Mercatore: *Nihil opus nobis ancilla, nisi quæ texat, quæ molat, Lignum cædat, pensum faciat, ædes verrat, vapulet.* unde apparet hæc verba a Plauto esse.

37. *egoque ab Archilocho excido.*) Allusit ad versus Archilochi qui apud Stobæum in tractatu de Spe:

Χρημάτων ἄελπτον ὐδὲν ἐστιν. ὐ δ' ἀπώμοτον,
Ουδὲ θαυμάσιον, ἐπειδὴ ζεὺς πατὴρ ὀλυμπίων
Εκ μεσημβρίας ἔθηκε νύκτ' ἀποκρύψας φάος,
Ηλίου λάμποντος· λυγρὸν δ' ἦλθ' ἐπ' ἀνθρώπους δέος
Εκ δὲ τοῦ, οὐκ ἄπιστα πάντα κἀπίελπτα γίγνεται.
Ανδράσι.

Dicit ergo Lucilius se vereri quominus fieri nescio quid possit, nec Archilocho poetæ accedere, qui nihil non credendum, ac sperandum affirmet.

46. *Ego enim a pueritia.*) Vetus codex: *Ego enim aut pueritiam, aut me amare expediat dictis.*

47. *vel centum cibicidas.*) *Cibicidas* postulat lex Trochaici, hoc est, voraces, qui cibum cædant & absumant.

mant. Glossarium: *Civicida*, *σκατοφάγος*. Legerim, *Cibicida*, *σιτοφάγος*, vel potius, *σαρκοφάγος*. sic Lucilius alibi: -- *fragmenta interfici' panis*. *Tibicidas*, quod in veteribus libris legitur, est ineptissimum: quamvis Turnebus ita magistros dictos putet, quod discipulorum peccantium tibias ferula soleant cædere.

48. *Idola atque atomos.*) Lucilius, quia suo tempore Romani, (ut docet Jos. Scaliger ad Culicem Virgilii) quomodo εἴδωλον Latine dicerent non habebant, Græcam vocem usurpavit. Primus enim Catius Insuber, auctore Cicerone, Epicuri εἴδωλα *Spectra* vertit.

49. *Hymnis velim te.*) Quid mihi mentis de hoc loco sit, jam ante indicavi.

IN RELIQUIAS LIBRI XXVIII.

3. POLEMON *& amavit.*) Non displicet Had. Junii emendatio: *Polemonem amavit, & post mortem huic transmisit suam scholam, quam dicunt*. ut sermo sit de Xenocrate, a quo adamatum fuisse Polemonem, eique successisse in regenda schola testatur in hujus vita Laertius. nihilo minus tamen Petri Victorii lectio proba videtur: *Polemon & amavit Cratem, & huic transmisit suam scholam quam dicunt*. quod confirmat ex eodem Laertio ita de Polemone in vita Cratetis loquente: καὶ ἀκροατὴς ἅμα καὶ ἐρώμενος Πολέμωνος, ἀλλὰ καὶ διεδέξατο τὴν σχολὴν αὐτοῦ.

7. *Sospitat.*) Festus: *Sospitare est bona spe afficere aut bonam spem non fallere*.

Ibid. *Impertit salutem plurimam, & p.*) Sic Tibullus lib. III. *Sed primum meritam larga donate salute*.

12. *anus rursum ad armillum.*) Apulejus lib. VI. Me-

Metam. *Interea Cupido nimio amore peresus, & agra facie matris sua repentinam sobrietatem pertimescens, ad armile redit*. ubi libens rescripserim, *ad armillum redit*. ex hoc Lucilii, & altero Apuleji loco lib. IX. *Tamen altius commota atque exasperata, ad armillum revertit, & ad familiares faminarum artes accenditur*. & certe *Armillum* omnes Grammatici agnoscunt. Varro de Vita Pop. Rom. lib. I. *Item armillum, quod est urceoli genus vinarii*. Festus: *Armillum vas vinarium in sacris dictum, quod armo, id est, humero deportetur*. Glossæ Isidori: *Armillum crater, vas vinarium*.

20. *tela, insidiasque locavi*.) Vetus liber: *tale, insidiaque*. legerim: *tela insidiaque locari*.

21. *Piscium magnam, atque altilium vim*.) Salustius in Fragmentis: *Itaque tempestate piscium vis ponto erupit*. ubi parum abest quin vocem *magna* deesse suspicer, eamque e Lucilio inculcandam hoc exemplo: *Itaque tempestate piscium magna vis ponto erupit*. Similiter Plautus Græcam vocem usurpavit Pseudulo: *Olivi dynamin domi habent maximam*.

22. *tristis ac severus philosophus*.) Hinc emendandus Afranius Privigno: *Non ego te novi tristem, severum, serium*. ubi vulgo, *tristem, servum, serium*.

23. *gnate, urge; restant*.) ἀναμφισβήτως lego, *gnave, urge;* pro gnaviter. *restant* autem pro resistunt accipiendum monuit jampridem doctissimus Paullus Merula. Sic Propertius lib. III.

Dum vincunt Danai, dum restat barbarus Hector.

Ovidius II. Fastor.

Postmodo victa cades; melioribus, Ardea, restas.

26. *balistas jactas centenarias*.) Quæ saxa centum pondo jaciebant, ut vult Turnebus Adverf. lib. XXIII. cap. XXIII.

30. *confectores cardinum*.) Fallor, an legendum, *carnium*. Conficere carnes est absumere. sic Lucilius

lius supra, -- *& carnaria fartim Patrum conficeret*. Varro Meleagris: *Funus exsequiali cum lesso ad sepulcrum antiquo more silicernium confecimus*. Cicero Papirio Pæto: *Plures jam pavones confeci, quam tu pullos columbinos*.

32. *Utrum anno*.) Pro *pridem*. Plautus Amphit. *Etiam histriones anno cum in proscenio hic Jovem invocarunt, venit*.

Ibid. *te abstuleris a viro*.) Jos. Scaliger, *abstineris* pro *abstinueris*, more antiquo.

36. *Cui sæpe imposui*.) Sic Petronius: *Itaque ut tutela navis expiaretur, placuit quadragenas utrisque plagas imponi*. & Propertius lib. IV.

Imponitque notam collo, morsuque cruentat.

cui consimile illud Lucilii libro sequente: *Apollo est numen qui te antiquis non sinet Deliciis maculam atque ignominiam imponere*.

37. *Sarcinatorem esse*.) Cato de Re Rust. cap. II. *Centones cuculliones familiam oportuisse sibi sarcire*. unde & confirmari posse videatur recte in Plauto legi: *Proin tu alium quaras, cui centones sarcias*. pro quod alii *farcias* substituunt. Erasmum autem nostrum in corrupta exemplaria Nonii incidisse apparet, qui versum hunc Lucilii ita producit in Chiliadibus suis: *Sarcinatoris esse summum suere centonem optime*. Hinc male producti versus mala interpretatio.

38. *Tanti tempori se montes*.) Hanc veram lectionem suspicatur Jos. Scaliger. Tempus pro tempestate aliquando veteres dicebant. Rutilius lib. I. *Dumque procellosi temporis ira cadit*. Fædus est fæditas Jurisconsulto: *Mulier qua se in tantum fædus dederit*. Fædas & spurcas tempestates veteres dicebant. Cæterum Parens meus ita hæc pristinæ integritati restituenda putabat: -- *tanti Se tempestatis montes ad sidera tollunt*. subscribente Ovidio in Tristibus:

Me miserum, quanti montes volvuntur aquarum!

Jam jam tacturos sidera summa putes.

In veteri vero libro Nonii longe aliter exstabat:

Tutius & tenerent mortes & fadera tollent.

unde Paullus Merula emendabat:

Tutius intentent mortes & fœdera tollant.

de quo consule ipsum ad Annales Ennii.

41. *in summum ire adde menetus.*) Rectissime clarissimus J. Lipsius: *in summum ire Damenetus.* ut dixerit Lucilius: Chremes ille in filio indulgendo medium tenuit. Dæmenetus Plauti modum excessit. Notum ex Asinaria quomodo ille senex filium tantum non ad lustra & meretrices deducat.

45. *Fulmentas eis atque aneis subc.*) Ingeniose Casaubonus doctissimus & inter præcipua seculi hujus ornamenta numerandus: *Fulmentas, clavis aneis subc.* quod plane est Græcorum ἐγχρίειν, vel, ἐγκόπτειν. & referendum ad morem Romanorum, quo clavis æneis suppingebant calceos sibi.

48. *utiliter edoceas lutum.*) Ita Turnebum legisse apparet. ut dicamus *Lutum* pro lutulentis hominibus veteres posuisse; quomodo & cœnum pro cœnosis & turpissimis. Plautus Persa: *-- eho lutum lenonium, Commixtum cœno, sterquilinium publicum.*

IN RELIQUIAS LIBRI XXIX.

1. HOC *quum feceris.*) Versus diversos ex hoc libro emendatos & numeris suis restitutos composuit ac combinavit Paullus Merula in Commentar. ad Annal. Ennii, idemque putat Lucilium totam Fabii Cunctatoris historiam adjectis etiam utrimque orationibus descripsisse; quibus confirmandis fragmenta multa ad eam rem detorquet, quæ quia nimis longum foret huc transcribere, in ejus Commentario ad lib. VIII. Annal. Ennii reperies.

2. *Habeasque animo.*) Egregie his versibus præmit-

mitti possit ille, qui paulo post sequitur: *Favitorem me tibi, amicum, amatorem putes.*

6. *Si Socrates in amore.*) Novissimus Aristæneti editor hæc cum sequenti loco jungenda atque ad hunc modum legenda censet: *Et amabat omnes: nam ut discrimen non facit, neque signat linea alba, sic Socrates in amore, & in adolescentulis meliore paullo facie signat nihil quod amaret.* Est enim ex Platonis Charmide, in quo Socrates ait se erga formosos adolescentes perinde esse, ut λευκὴ στάθμη ἐν τῷ λευκῷ λίθῳ, propterea quod non discerneret inter formosos, sed omnes ex æquo amaret.

9. *Prius non tollas.*) Docte & acute clarissimus Lipsius: -- *Prius non tollas quam Tullium Ex nomine atque omine ipsum interfeceris.* Putatque versus Trimetros factos in persona Tulliæ, quæ Tarquinium maritum stimulaverit ad necem Servii Tullii: quem illa ex nomine atque omine interfici vult; quia Tullius a tollendo. Cæterum aliquanto sequius in libro veteri exstabat, ad hanc faciem: *Prius non tollas, quem tuli animum ex nomine, At hominem ipsum interfeceris.*

13. *vetulum lupum.*) Hadr. Turnebus vetulum lupum pro homine veteratore, & rapaci positum autumat: sed videndum an non potius de P. Rutilio Lupo jam sæpius a Lucilio famoso carmine proscisso accipi debeat.

19. *ventrem alienum M. fovere.*) Fovere ventrem pro alimentis & cibis replere (ut vult idem doctissimus Turnebus) a fomentis medicorum atque adeo cataplasmis, translatione eruditissime ducta, non sine Satyrico sale: vilitatem tamen polentæ elevans lusorie, quasi polenta non tam cibus sit, quam cataplasma quoddam.

25. *Hic me ubi videt.*) Ita hæc in duo fragmenta perperam divisa partim ex Nonio, partim ex Festo

in integrum restituimus, ac combinavimus. nam apud illum sic leguntur: *Hic me ubi videt, subblanditur, palpatur, caput scabit.* apud hunc vero hæc tantum: *ubi me videt, caput scabit, pedes legit.* Ita alterum alterius ope supplevimus.

29. *ad morbum homini illum vel bellissimum.*) Putem Lucilium scripsisse: *ad morbum h. ilium vel bellissimum.* Ilius vel Ileus gravissimus periculosissimusque tenujoris intestini morbus.

30. *Hæc est ratio.*) Indubitata lectio Jos. Scaligeri, quam ita in arduo opere illo de Emendatione Temporum constituit: *Hæc est ratio pervorsa; æra summa subducta improbe.* ubi addit, veteres illos, qui pure locuti sunt, partes assis & cujuslibet integri numerarii æra vocasse. quales sint sextulæ, unciæ, silici, & cæteræ minimæ partes assis, quas minutias vocant, ex quibus scilicet summa conficitur. unde æra summæ dicunt, quasi μέρη τȣ͂ ὅλȣ.

31. *Eodem uno hi modo.*) Liber vetus: *Eodem uno hic modo rationes subducet suas.*

32. *ducatque æris simul atque alieni.*) Erudite atque ingeniose doctissimus Janus Gruterus: *ducat sui æris simul atque alieni.* quod præter loca similia ab illo in Suspicionibus prolata etiam hoc Ulpiani illustrabat Frater olim meus, in l. 213. ff. de verb. sign. *ÆS alienum est quod nos alii debemus: æs suum est quod nobis alii debent.* quo etiam illud pertinere idem putabat, quod bonorum nomine ea tantum veniunt quæ deducto ære alieno supersunt.

33. *Tyroneo & non mortifero.*) Haud absurde Pater, *Chironeo*, ut Chironium vulnus pro medicabili & non lethali dixerit Lucilius, contra quam observatum jam a doctis. nisi quis potius ita rescribendum asserat: *Chironio, nec non mortifero.*

38. *Dividant, differant.*) Sic Ennius in v. *Disperge hostes, distrahe, diduc, divide, differ.*

39.

39. *Colligere auxilium.)* Clarissimus doctissimusque vir Joannes Passeratius princeps legendum monuit: *College auxilium, tamen etsi indignum feramus.* docuitque verba Fabii Dictatoris esse auxilium ferentis Minutio sibi adæquato imperio. Cæterum *indignus* ibidem de sententia Parentis mei potius restituendum, quam *indignum*, quod ex vulgatis retinet Passeratius, ipsa carminis ratio clamat. quod idem Paullo Merulæ in mentem venisse postea comperi.

40. *Favitorem me tibi.)* Glossæ Isidori: *Favitor fautor.* Plautus Amphitr. *Sat habet favitorum semper, qui recte facit.* & non multo post: *Si cui favitores delegatos viderint, Ut ab his in cavea pignus capiantur toga.* Hinc ride, lector, si placet, crassum errorem Charisii, quamvis principis notæ Grammatici: *Fautor antiqui dixerunt, at Favitor nec auctoritate nec ratione dicitur.*

44. *Tum illud epiphoni.)* Epiphoni. Imperativus ἐπιφώνει. Sententiam aut proverbium aliquod memorabile jubet succinere.

49. *tectaque & testudines reddit.)* ἐν διὰ δυοῖν. pro tectos testudines.

51. *Paulisper cui me dem.)* Jos. Scaliger ita putat distingui posse adversus Nonii sententiam: *Paulisper comedens edet hac se, ut polypus, ipsa.* hoc est, Hæc comedens se paulisper edet se ipsa, ut polypus. Sic Alcæus apud Athenæum: ἔδωδ' ἐμαυτὸν, ὡς πωλύπυς.

67. *Primum Chrysicum negat.)* Homerus Iliad. primo.

69. *Dissociat atque omnia.)* Totum hoc a Lucilio sumsit Varro: σκιαμαχία περὶ τύφυ: *Ego*, inquit, *eam suppetias, quæ tunc mihi nec res, nec ratio est dissociat atque omnia nefantia.*

IN RELIQUIAS LIBRI XXX.

1. LAMIA, *& Pytho oxyodontes*.) Oxyodontas vocavit, ut docet Jos. Scaliger ad Varronem, propterea quod magnos dentes & voracitatem attribuebant nocturnis istis terriculamentis. quo nomine factum ut Lamiam puerorum infantium deglutricem fingerent.

2. *Leonem Ægrotum ac lassum*.) Expressit Lucilius Apologon Leonis cubantis in morbo & omnia animalia sola vulpe excepta ad se allicientis. ac eo quidem hoc una cum duobus proxime sequentibus fragmentis pertinere manifestum. quod Horatius in Poeta nostro ut multa alia æmulatus est, qui eandem fabulam ad populi tumultum & Reipubl. transtulit libro 1. Epistola 1.

4. *Quid sibi vult?*) Verba vulpeculæ simulationem ac insidias Leonis sentientis. Sic Horatius:

Olim quod vulpes ægroto cauta leoni
Respondit, referam: Quia me vestigia terrent
Omnia te advorsum spectantia, nulla retrorsum.

ubi etiam Porphyrion hæc Luciliana esse observat.

9. *Omnia tum endo mucho*.) Ita libri veteres, & agnoscit Turnebus, qui μοχὸν pro penetrali usurpasse Lucilium autumat: nisi quis putet unum verbum Græcum esse ἐνδομύχῳ.

10. *An ego te acrem atque animosam*.) In Nonio ubi locum hunc producit pro *Anima iterum* unica voce *Animatum* rescribendum existimo, idque ex exemplis ab eodem allatis postea.

Ibid. *Thessalam ut indomitam*.) Equam Thessalam eleganti traductione amicam vocat ferocem, acrem & superbam & prope indomitam, ut notat Had. Turnebus Adversar. lib. XXVII. cap. VIII. Erant autem Thessali equi in pretio. Oraculum vetus:

ἵπ-

ἵππον θεσσαλικὴν, λακεδαιμονίαντε γυναῖκα.

11. *Aut quum iter est aliquo.*) Juven. Sat. VI.

Ad mœchum veniet lota cute. quando videri
Vult formosa domi? mœchis foliata parantur.

plura exempla huc pertinentia vide apud Parentem meum in Præcidaneis pro Tibullo cap. XVIII.

13. *Qui non exspectans.*) Et hæc de vulpe virili genere Poetam more sui sæculi loquutum putat Janus Guillelmius.

14. *Sperans ætate.*) Veram lectionem Jos. Scaliger existimat, — *Sperans eadem hac ætatem profore posse.* *ætatem* adverbium, ut *Jamdudum ætatem.* nos conjiciebamus: *Sperans ætatem si eadem hac perferre potisset.*

15. *pugnam claram allatam.*) Docte Justus Lipsius, *pugnam clarans alata dicasset.* Clarare, ut, *Clarabit pugilem* apud Horatium. Alata fama a celeritate, ut Alata verba.

16. *Gerdius, ancilla.*) Glossarium: Γέρδιος, ὑφαντὴς, *textor.* Idem: Γερδία, *textrix.*

19. *Maximu' si argenti.*) Ita hæc pessime interpolata ac divulsa restituit Jos. Scaliger.

24. *Quantasque modo ærumnas.*) Pater, *Quantas, quotque modo æ.* non abnuente libro veteri, in quo, *Quantas, quoque modo.*

26. *fabuloque, fimo.*) Per Fabulum nihil aliud quam acus fabale intelligi docet Jos. Scaliger ad Varron. de Re Rust. Nam acus fabale in sterquilinium ingeri solitum, ut simul cum aliarum rerum congestitia colluvie putresceret.

29. *nostra Poemata ferri.*) Propertius: *Hoc verum est tota te ferri, Cynthia, Roma?*

30. *Nunc, Cai, quoniam incilans.*) Non abs re suspicor Cajum Cælium Judicem hoc versu peti. quem eum injuriarum absolvisse qui Lucilium in scæna nominatim læserat, indicat auctor Rhetoricæ ad

Herennium. ac fortean eundem ſugillat verſu illo, qui ſtatim ſequitur:

Ut ſemel in Cali pugnos te invadere vidi.

31. *retro rellicta jacere.)* Haud aliene Pater: *retro rejecta jacere*. quanquam non defuturi ſunt ex muſteis Criticis noſtris, qui *relecta* potius ſcribendum contendant. ut *religere* pro rejicere. quemadmodum *eligere* pro ejicere dixerint veteres. quibus ad eum poſterioris vocis uſum ſuppedito auctoritatem Juvenalis, ut quidem in vetuſtiſsimæ notæ ſcripto libro exaratum comperimus, Sat. v. -- *& electis mendicat ſylva Camanis*. nam *ejectis* in omnibus excuſum eſt.

34. *& triſtibu' dictis.)* Nihil mutandum. id eſt, ſeveris & iracundis dictis. Sic Ovidius: *Triſtibus invectus verbis*. -- & Tibullus: *Si quando fuerit triſtior illa tibi*.

38. *Secus cum e medio.)* Feſtive P. Scriverius: *Seriu' comœdo e luctu, ac bene potu' receſſit*.

39. *Calvu' Palatinâ.)* Ita princeps emendavit ingenioſiſsimus Fruterius. vulgata lectio multo depravatiſsima: *Calvu' Palatino quidam vir nobilis bonus bello*. nota formula eſt. *Palatina* ſubintellige *tribu*. ſic Cicero, *Verres Romilia*.

42. *quid eſt, ſi nenu moleſtum eſt?)* Vetus editio: *ſi nœnon quidem moleſtum eſt*.

43. *pallor, tinea omnia cadunt.)* Pallorem pro ſquallore vel carie poſitum obſervat Joſ. Scaliger. & cædere aptum verbum ei rei, nam Græce κόπτειν.

44. *Planta una eſt pedibus.)* Legebat Joſ. Scaliger: *Plauta una eſt pedibus carioſis menſa Liboni*. Plauta, lata. aliquanto aliter Janus Palmerius Hadr. Junii veſtigiis inſiſtens: *Planta una eſt, pedibus carioſis, menſu elephanti*. nam de uxorum incommodis & mendis fæminarum dubio procul Lucilium egiſſe. inter eas eſſe quaſdam plantas, pedibus morboſis, enormi corpore. quamvis eidem non incommode etiam legi

poſſe

posse videatur, *mensa Libano*. id est, cedrina e monte Libano.

45. *nec vivere ducunt*.) Apparet Nonium in dictione *Ducere*, ubi hunc versum adducit, etiam illum Lucilii ex libro XXVI. citasse: *Qui sex menses vitam ducunt, Orco spondent septimum*. nam posterior ejus pars male cum hoc versu coaluerat.

46. *Cuja opera Troginu' calix*.) Quis sit Troginus calix, cujus hoc versu mentio est, disputat Hadr. Turnebus Adversar. lib. XXIX. cap. XXI. an qui ex Trogete arbore sculptus erat? sive verius de Trogi certi hominis nomine sic appellatus fuerit: nisi quis a Trocinis Gallis putet vocari, quos qui accuratiores & diligentiores sunt, Trocinos vocant. Hæc Turnebus. Had. Junius mutabat in *Terginocalix*, a tergendis & exsiccandis calicibus. Facete; & verisimile est milites ejusmodi nugatoria cognomenta invicem sibi indidisse, ut & hodie in castris moris est. Sed tamen non dubito, quin Jos. Scaliger verius emendaverit *terginu' calix*. id est scorteus, quales adhuc in Germania. ut laudet frugalitatem imperatoris, qui in castris tergino calice pro argenteo uteretur.

50. *Quid servas, quo eam*.) Hic pulchre cum superiore versu cohærere posse videtur. Et puto verba esse mariti indignantis ad conjugem. est autem locus non absimilis apud Plautum Menæchmis: *Nam quoties ire volo, me retines, revocas, Rogitas quo eam, quam rem agam, quid negotii geram, Quid petam, quid feram, quid foris egerim?*

59. *contentu' teneto*.) Pro contentum. nominativo usus est pro accusativo.

69. *Hæc vestimentis*.) Liber antiquus: *Hæc maculosis cum vestibus aspicit ipse*.

71. *data deque dicata*.) Hæc vera & indubitata scriptura pro *dedicata*, per tmesin, inepte vulgo,

go, *data adaque dicata*.

72. *labra delicit, delinit odore*.) Emendandum auguratur Pater, *labra delicat, hinc delenit amore*. cujus rationem satis fuse ac prolixe explicat in Præcidaneis pro Tibullo cap. XVII. quæ adeat, cui vacat.

79. *populi oris aures*.) Alii, *populi oreas*. quod rectum putat Janus Guillelmius, & oreas frenos significare ac labia. Lucilium vero de re ita pervagata loqui, ut vulgo nihil aut loquerentur aliud aut audirent aut cogitarent.

85. *fortes, tibi ergo improbus esto*.) Legit ac distinguit Pater, *fortes: ergo improbus es tu*. id est, instrenuus, malus, ignavusque, quippe deformis, ac de Gorgonii Pythonis prosapia.

92. *Insperato abiit*.) Pro obiit ἀρχαϊκῶς. Abire idem valere quod obire ex Festo & aliis notum.

Ibid. *quem unâ angina abstulit horâ*.) Luculentum hujusce rei exemplum exstat apud Senecam Epistola CI.

96. *Præstringatque oculorum aciem*.) In veteribus libris Nonii est: *Præstringant oculorum aciem in acie hostibus splendore micanti*. quæ voces videri possunt ex Plauti exemplo simili irrepsisse, quod ex ejus Milite produxerat prius: *Præstringat oculorum aciem in acie hostibus*.

EPODIS HYMNIS.) Quantumvis horum omnium rationem jam superius reddidimus, eaque non esse nostri Lucilii abunde comprobavimus; noluimus tamen omittere quin & hic poneremus, ne quis iis omissis aut temeritatem nostram accusaret, aut diligentiam desideraret.

IN RELIQUIARUM RELIQUIAS.

1. SANCTU' *Serapis*.) Ita hæc emendanda ac constituenda monet Jos. Scaliger ad Varronem; cen-

censetque Lucilii esse, neque longe absuisse ab iis quæ adducit ex eodem Lactantius de superstitioso cultu deorum.

2. *At magnum fecit, quod verbis Græca Latinis Miscuit.*) Vers. est Hor. loquentis de Lucil.

3. *Cretatumque bovem.*) Credo hunc versum Lucretio pro Lucilio perperam ob nominis vicinitatem transcriptum. neque enim eum in Lucretio, quamvis diligentissime pervolutato, legendo potui comperire.

Index Scriptorum qui in his Notis emendantur.

F I N I S.

Erra-

Errata.

In Frag. 45. ex incerto Satyrar. libro Dousa edidit *suppus*, at citans illud in Notis, reponit *suppum*. in 16. ex Lib. 11. *farto*, in Notis *ferto*. Pag. 100. lin. 1. *propola* lege *propala*, & vide Notas.

PATAVII. CIↃIↃCCXXXV.

EXCUDEBAT JOSEPHUS COMINUS.

120

